

گۈلجەۋھەر ئىبراھىم

خوتۇنلارغا 101 نەرسە

ۋىيەنە

تىكەلماكان ئۇيغۇر نەشرىياتى

شىنجاڭ خەلق سەھىيە نەشرىياتى

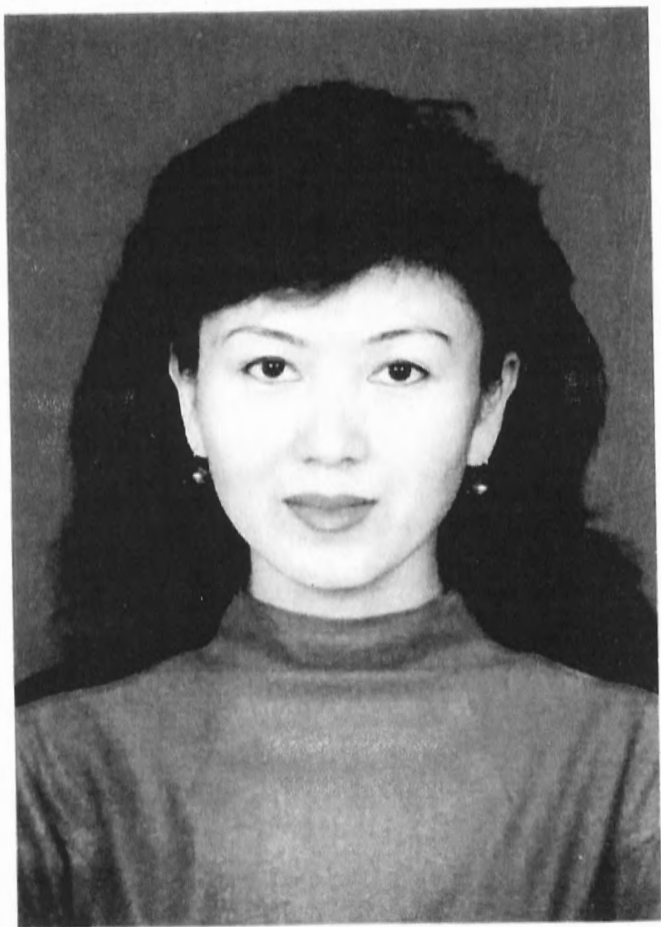
图书在版编目(CIP)数据

给夫妻 101 条忠告/古丽加海尔编.-乌鲁木齐:
新疆人民卫生出版社,2006.6
ISBN 7-5372-4173-2

I. 给... II. 古... III. 婚姻-通俗读物-维吾尔
语(中国少数民族语言) IV. C913.13-49

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2006)第 058988 号

书 名: 给夫妻 101 条忠告
主 者: 古丽加海尔·伊布拉依木
责任编辑: 亚力坤·阿布都萨拉木
责任校对: 佐合拉·斯迪克
出版社: 新疆人民卫生出版社出版
社 址: 乌鲁木齐市龙泉街 66 号
印 刷: 新疆金光印务有限公司印刷
发 行: 新疆新华书店
版 次: 2006 年 6 月第 1 版 2010 年 3 月第 2 次印刷
开 本: 850×1168 毫米 1/32 7.625 印张 130 千字
印 数: 3500—10000 定价: 12.00 元

گۈلجەۋھەر ئىبراھىم

تۈزگۈچىدىن

نەزىرە مۇھەممەت سالىھ ئۆزىنىڭ «شەرق يۇلتۇزلىرىنى ئىزدەپ» ناملىق كىتابىدا خوتۇنلار ھەققىدە توختىلىپ مۇنۇلارنى يازىدۇ: «ئاياللاردىكى ئالامەتتىن كىشىلەر زامان ئاخىرىنىڭ بەلگىلىرىنى كۆرىدۇ... ئاياللارنىڭ تەقۋالىقى ۋە ئەخلاقى بىر مىللەتنى يېڭىدىن يارىتالايدۇ. ئاياللارنىڭ بۇزۇلۇشى بولسا مىللەتنى ھالاكەتلىك يوقىلىش گىردابىغا سۈرەپ ئاپىرالايدۇ. مەرد-پەتلىك ئانىلاردىن بۈيۈك زاتلار تۇغۇلىدۇ. شۇڭا، بىر پەيلاسوپ «بىزگە ياخشى ئانىلارنى بېرىڭلار، بىز ياخشى ئادەملەر بولۇپ يېتىشىمىز» دەپ مۇراجىئەت قىلغان». دېمىسىمۇ جەمئىيەتكە، بىر ئائىلىگە نىسبەتەن ئېلىپ ئېيتقاندا، ناھايىتى چوڭ مەسئۇلىيەتنى ئۈستىگە ئالغان خوتۇن كىشى نېمىنى قىلىش، نېمىنى قىلماس-لىقىنى بىلىشى، ئۈزلۈكسىز ئۆزىنى مۇكەممەللەشتۈرۈپ يۇقىرى ساپا ھازىرلىشى لازىمدۇر. ئەگەر بىر خوتۇن ئۆز مەسئۇلىيىتىنىڭ ھۆددىسىدىن چىقالمىسا، ئۇ جەمئىيەت، ئائىلە، پەرزەنت، ئەڭ مۇھىمى ئېرى ئالدىدا ئەيبىكار ئورۇنغا چۈشۈپ قالىدۇ. مۇشۇلارنى چوڭقۇر چۈشەنگەن مەلۇم بىر ئەقىللىق ئانا يات ئائىلىگە ئۆزىنى ئاتقان قىزىنى ئالدىدا ئولتۇرغۇزۇپ مۇنداق دېگەنكەن: «قىزىم! ئېرىڭگە قانچىلىك ھۆرمەت ۋە ئىتائەت قىلساڭ، شۇنچىلىكلىك سۆيۈملۈك بولىسەن، قانچىلىك رازى قىلساڭ، شۇنچىلىك مۇھەببەت كۆرسەن، شۇنى ھەم تەكىتلەپ ئۆتۈشۈم لازىمكى، بۇ ئېيتقانلىرىمنى پەقەت ئۇنىڭ ئارزۇلىرىنى، ئۆز ھاۋايى -

ھەۋەسلىرىڭدىن، ئۇنىڭ رازىلىقىنى ئۆز ئارزۇلىرىڭدىن ئۈستۈن قويۇش بىلەنلا ئورۇندىيالايسەن».

دېمەك، ئەر بىلەن ئايال ھەر جەھەتتىن بىرلەشكەندىلا مۇكەممەل ئادەم شەكىللىنىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ئەر بىلەن ئايال توي قىلىدۇ، ئۇلارنىڭ بىرلىشىشى ئارقىلىقلا ئىنسانلار جەمئىيىتى ئۈزۈلۈپ قالمايدۇ، داۋاملىشىدۇ. ئەر بىلەن ئايال مەڭگۈ بىر - بىرىدىن ئايرىلالمايدىغان بىر گەۋدە بولغان ئىكەن، تۇرمۇشنى گۈزەل، بەختلىك، خۇشال - خۇرام ئۆتكۈزۈشى، تۇپراققا قايتىپ قاندىمۇ ئارمانسىز كېتىدىغان بولۇشى كېرەك.

بۇنىڭ ئۈچۈن، بىرى - بىرى بىلەن قانداق قىلىپ تېخىمۇ ئىناق، مۇۋەپپەقىيەتلىك بىرلىشىشى ھەر ۋاقىت ئويلاش، كۆ-گۈل بۆلۈش ئىنتايىن مۇھىم بىر مەسىلە، بۇ كىتاب شۇنداق ئارزۇلار ئىستىكىدە تىرىشىدىغانلار ئۈچۈن ئاز - تولا ياردەم بېرىش مەقسىتىدە تۈزۈلدى، ئەگەر ئوقۇرمەنلەرگە ئانچىكىم نەپ بېرەلسە ئۆزىمىزنى بەختلىك ھېس قىلغان بولاتتۇق.

2006 - يىل 6 - ئاينىڭ 5 - كۈنى

مۇندەرىجە

1. چىن ئىخلاسىڭىز بىلەن ئېرىڭىزگە كۆيۈنۈڭ ... 1
2. ئېرىڭىزنىڭ بەزى كۆزقاراشلىرىدىن ھۇزۇرلىنىشنى بىلىۋېلىڭ 3
3. ئېرىڭىزنى تەنقىدلىگەندە دوستانە بولۇڭ 5
4. ئېرىڭىزنىڭ قىيىنچىلىقلار ئۈستىدىن غالىب كېلىشىگە ئىلھام بېرىڭ 7
5. ئېرىڭىزنىڭ پىشىپ يېتىلىشىگە ياردەم بېرىڭ ... 9
6. ئېرىڭىزنى تېخىمۇ مۇنەۋۋەر ئەرلەر بىلەن سېلىشتۇرماڭ ... 11
7. قانداقلا جايغا بېرىڭ، چوقۇم ئېرىڭىزنى خەۋەرلەندۈرۈپ قويۇڭ 14
8. خىزمەتتە يولۇققان قىيىنچىلىقلىرىڭىزنى ياخشى ھەل قىلىڭ، ئۆيگە سۆرەپ كىرمەڭ 16
9. ھەرقانداق خاراكتېردىكى يىغىلىشقا بېرىشتىن بۇرۇن، ئېرىڭىزغا چوقۇم ئېنىق ئېيتىپ قويۇڭ 18
10. ئېرىڭىزنىڭ ھەۋەسلىرىگە ئورتاقلىشىشنى بىلىۋېلىڭ ... 21
11. ئېرىڭىزگە ئىشنىڭ ۋە مۇۋاپىق ئەركىنلىك بېرىڭ ... 24
12. ئېرىڭىزدىن ئۆزىڭىزنىڭ كۆزقاراش ۋە ھەرىكەتلىرىدىن ئىگىزلىنى يوشۇرماڭ، سەمىمىي بولۇڭ 26
13. تالاش - تارتىشلارنى ياخشى بىر تەرەپ قىلىڭ ... 28
14. ئەر - خوتۇنلۇق تۇرمۇشىدىكى ئۇششاق - چۈششەك ئىشلارغا ئېتىبار بىلەن قاراڭ 31

15. ھەقىقىي مۇھەببەتنىڭ نېمىلىكىنى بىلەمسىز؟ ... 34
16. ئېرىڭىزنىڭ ئاغزىغا تېتىغۇدەك تاماقلارنى ئېتىپ بېرىڭ 36
17. ئېرىڭىزنىڭ كىيىم - كېچىكىنىڭ پاكىز، رەتلىكلىكىگە دىققەت قىلىپ تۇرۇڭ 38
18. ئېرىڭىزنىڭ بارلىق ئاياغلىرىنى پاكىز سۈرتۈپ، مايلاپ قويۇڭ 41
19. ھەرگىز ئېرىڭىزنىڭ ئۇيقۇسىنى بۇزۇۋەتمەڭ 43
20. ئېرىڭىز مۇزلاپ كەتكەندە ئىسسىقلىق ئاتا قىلىڭ 45
21. ئېرىڭىزگە ياردەملىشىپ، بارلىق مەخپىي نومۇرلارنى ئېسىڭىزدە تۇتۇۋېلىڭ 47
22. ئېرىڭىزنىڭ باشقىلار ئالدىدا ئابرويى بولسۇن دېسىڭىز، پۇل خەجلەش ئەركىنلىكى بېرىڭ 48
23. تاشقى قىياپەت گۈزەللىكىڭىزنى چوقۇم ساقلاپ قېلىڭ ... 50
24. ئېرىڭىزگە كۈندە بىر قېتىم تېلېفون ئۇرۇپ تۇرۇڭ ... 53
25. ئېرىڭىزنىڭ ئاتىلىق غۇرۇرىنى ھۆرمەت قىلىڭ ... 55
26. بىلىملىك ۋە ئىشنىڭ يولىنى بىلىدىغان ئايال بولۇڭ ... 57
27. دائىم ئېرىڭىزگە ئەركىلەپ تۇرۇڭ 59
28. ئېرىڭىزگە دائىم ھەمراھ بولۇڭ 61
29. «گەپ ئاڭلايدىغان ئايال» بولۇڭ 63
30. پات - پات روماننىڭ ئىشلارنى قىلىپ، تۇرمۇشىڭىزدا يېڭىلىق پەيدا قىلىڭ 65
31. مۇھەببەتلەشكەن چاغلىرىڭىزنى ھەرگىز ئۇنتۇپ قالماڭ 67
32. كىشىلىك ئالاقە سورۇنلىرىدا يەڭگىلەكلىك

- قىلماڭ 69
33. ئەرنىڭ مېھمانلىرىنى كۈتۈۋېلىشقىمۇ سەۋر - تاقەت بولۇش كېرەك 71
34. ھەرگىز كۈتۈلدىماڭ 74
35. ئۆيىڭىزنى پاكىز تازىلاپ تۇرۇڭ 77
36. ئۆتكەن ئىشلارنى ھەرگىز تەگمەڭ 79
37. ئېرىڭىزنىڭ يۈز خاتىرىسىنى قىلىپ قويۇڭ 81
38. باشقىلارنىڭ ئالدىدا ئېرىڭىزنىڭ ئارتۇقچىلىقىنى تەر - غىب قىلىڭ 83
39. ئۆيدە ئېرىڭىزگە پات - پات «زىياپەت» بېرىپ تۇرۇڭ 85
40. ئۆي تۇتۇش ماھارىتىڭىزنى يۇقىرى كۆتۈرۈڭ 87
41. ئېرىڭىزگە «ئۇششاق - چۈششەك» ئىشلارنى قىلغۇزماڭ 89
42. باشقىلار بىلەن تېلېفوندا سۆزلەشكەن ۋاقىتىڭىز بەك ئۇزۇن بولۇپ كەتمىسۇن 91
43. دائىم ئېرىڭىزنى يالغۇز ئۇخلاشقا مەجبۇر قىلماڭ 93
44. سۈرەتلەرنى تەرتىپى بىلەن رەتلەپ قويۇڭ 95
45. ئېرىڭىزگە دائىم سوۋغات بېرىپ تۇرۇڭ 97
46. ئېرىڭىزگە كىيىم ئالسىڭىز سۈپەتلىكىنى ئېلىپ بېرىڭ 99
47. كۈندە ئورۇقلاش جېدىلىنى قىلماڭ 101
48. ئۆزىڭىزگە خاس بىر ھەۋەس يېتىلدۈرۈڭ 103
49. بەخت نەدە؟ ئۇ سىز بولسىكەن دېگەن يەردە... 105
50. ئېرىڭىزنىڭ ئۆيدە سىزگە قىلغان ئانچە - مۇنچە

- ياردەملىرىنى ھارغىچە ماختاڭ 108
51. ئېرىڭىزنىڭ ئىجتىمائىي ئالاقە چەمبىرىكىگە خۇشاللىق بىلەن قېتىلىڭ 110
52. خىزمەت تەلۋىسى بولۇپ قېلىشتىن ساقلىنىڭ ... 113
53. ئېرىڭىزنىڭ ئاچچىقىنى بېسىۋېلىشىغا ياردەم قىلىڭ... 115
54. ئېرىڭىزگە ياردەملىشىپ، ئۇ خالىمايدىغان مېھماندار-چىلىقلارنى سىلىق قايتۇرۇۋېتىڭ 118
55. بىر ياخشى ئانا، ياخشى كېلىن بولۇڭ 120
56. بەزىدە ئۆزىڭىزنىڭ مۇستەقىللىقىڭىزنىمۇ ئىپادىلەپ قويۇڭ 124
57. ئېرىڭىزنىڭ خاتالىقىنى ئەپۇ قىلىڭ 127
58. قېيناتا - قېينانىڭىزغا ۋاپادارلىق كۆرسىتىڭ 129
59. «ئۈچىنچى شەخس» قىستۇرۇلغاندا ئاقىلانە بىر نەزەپ قىلىڭ 131
60. ئېرىڭىزنىڭ ئالدىدا «دۆت» رەك بولۇۋېلىڭ 134
61. ئېرىڭىزنى ھەيران قالدۇرۇۋېتىشنى ئويلاپ باقتىڭىزمۇ؟ 136
62. ئېرىڭىزنىڭ بېسىمىنى يەڭگىلەتتىڭىز تىرىشك... 138
63. كونا مۇھەببەت يالداملىرىنى يوقىتىۋېتىشىڭىزنىڭ ھاجىتى يوق 140
64. قېينانىڭىزنى ئۆز ئانىڭىزدەك كۆرۈڭ 142
65. ئېرىڭىز بۇرۇن ياشىغان، تۇغۇلۇپ ئۆسكەن جايلىرىنى بىللە بېرىپ كۆرۈپ كېلىڭ 144
66. ئېرىڭىز بىلەن ساياھەتكە چىقىڭ 146
67. ھەرگىز شۇم ئېغىزلىق قىلماڭ 148
68. ئېرىڭىزنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىنى ئۈمىد قىلىد-

- 151 ئىش، نىشان بەلگىلىشىپ بېرىش
 69. ئېرىڭىزنىڭ خىزمەتكە تۇتقان پوزىتسىيىسى
 153 قانداق؟
 70. بالىلىرىڭىزغا پات - پات پۇل بېرىپ تۇرۇڭ ھەم
 155 قانداق خەلەشنى ئۆگىتىش
 71. ھەر ئايدا بىر قېتىم ئېرىڭىز بىلەن كىنو كۆرۈپ
 157 كېلىش
 72. ئېرىڭىز بىلەن بىللە كىتاب ئوقۇڭ 159
 73. ئېرىڭىز ياخشى كۆرىدىغان بىرەر ئۆسۈملۈكنى
 161 ئۆستۈرۈڭ
 74. ياخشى كىشىلىك مۇناسىۋەت بەرپا قىلىشقا
 163 تىرىش
 75. ئېرىڭىز ئۆز ئۆيىنى راھەت ھېس قىلسۇن 168
 76. ئىككىڭلارنىڭ ئورنى ئالماشتۇرۇپ قالمىسۇن 171
 77. ئېرىڭىز ئەمەلدار بولسا، تېخىمۇ سەگەك
 174 بولۇڭ
 78. ئائىلىڭىزنىڭ مالىيىسىنى ياخشى باشقۇرۇڭ 176
 79. يۇقىرى ئىستېمال ھەۋىسىڭىزنى كونترول قىلىڭ ... 179
 80. ئېرىڭىزنىڭ يېقىن دوستلىرىغا ياردەم بېرىشنى
 182 قوللاڭ
 81. ياخشى ئانا بولۇڭ 184
 82. بالا تەربىيەلەشتە ئېرىڭىز بىلەن پىكىرىڭىز بىر يەردىن
 186 چىقسۇن
 83. ئائىلىڭىزدىكىلەرنىڭ تۇغۇلغان كۈنلىرىنى ئېسىڭىزدىن
 188 چىقىرىپ قويماڭ
 84. ماسلاشقان جىنسىي تۇرمۇش نىكاھنىڭ ئاساسىي

- ئامىلى 190
85. بالىلىرىڭىزنى پات - پات سەھرالارغا ئاپىرىپ
تۇرۇڭ 193
86. ئالقىشقا سازاۋەر ئايال بولۇڭ 195
87. ئائىلىڭىزدىكىلەر ئاغرىپ قالغاندا، چوقۇم يېنىدا
ھەمراھ بولۇڭ 198
88. بىللە بەدەن چېنىقتۇرۇشقا قاتنىشىڭ 200
89. بالىلىرىڭىزنى مۇزېي، پەن - تېخنىكا كۆرگەزمىخانىدا
لىرىغا ئاپىرىپ تۇرۇڭ 202
90. ھەرگىز غەزەپلەنمەڭ 204
91. ئېرىڭىز نەگە بارسا سايدەك ئەگىشۋالماڭ 207
92. باشقا ئەرلەرنىڭ «سۆيگۈ» ئىزھارىنى رەت
قىلىڭ 209
93. ئائىلىڭىزنى ئورتاق باشقۇرۇڭ 212
94. تېخىمۇ كۆپ پۇل تېپىپ، ئائىلىڭىزنى
قامداڭ 214
95. ئېرىڭىز بىلەن سوقۇشماڭ 216
96. تۇرمۇشقا ئاكتىپ پوزىتسىيە تۇتۇڭ، ھەر ۋاقىت خۇ-
شال ياشاڭ 219
97. مەڭگۈ «ئائىلە» ڭىزنى مەركەز قىلىڭ 221
98. ئەخلاق — سىزنىڭ مەڭگۈلۈك ئەڭگۈشتەرىڭىز... 223
99. ھەقىقىي جەلپ قىلىش كۈچىنى يېتىلدۈرۈڭ 225
100. نەچچە ئون يىللىق تۇرمۇشىڭىزدا ئەسلىگۈدەك نېمە
بار ئىكەن؟ 228
101. بالىلىرىڭىزنى تىرىك يېتىم بولۇشقا
مەجبۇرلىماڭ 230

1. چىن ئىخلاسىڭىز بىلەن ئېرىڭىزگە كۆيۈنۈڭ

ئەرلەر قارىماققا پولات - تۆمۈردەك قەيسەر كۆرۈنىدۇ، لېكىن ئۇلارنىڭ ئىچكى دۇنياسى تاشقى قىياپىتىدەك ئۇنداق كۈچلۈك ئەمەس، ھەتتا ئەرلەرنى «ئادەم بالا» دېسەكمۇ ئاشۇرۇ-ۋەتكەن بولمايمىز. شۇڭا، ئۇلار بىزنىڭ كۆيۈنۈشىمىزگە، ھالىنى پات - پات سوراپ تۇرۇشىمىزغا، بەزىدە خۇددى ئانىلاردەك غەمخورلۇق قىلىشىمىزغا تولمۇ موھتاج.

ئائىلىنىڭ بەختلىك بولۇشى ئايالغا باغلىق. كىنلار ناھايىدە تى توغرا ئېيتقان: «ياخشى گەپ تاشنى يارار، يامان گەپ باشنى (يارار)»، «كۆڭۈل كۆڭۈلدىن سۇ ئىچەر» دەپ، ئەرلەرگە مۇلايىم ۋە يېقىملىق بولغاندا، ئۇلارنىڭ كۆڭلىنى ئېلىش ئۈچۈن ھەرۋاقىت تىرىشقاندا، چىن ئىخلاسى بىلەن ئېرىنى خۇشال قىلىش، ئۇنىڭ خىزمىتىدە بولۇش ئىستىكىدە بولغاندا، ئاندىن ئۇلارنىڭ قەلبىنىڭ چوڭقۇر قېتىدىن ئورۇن ئالالايمىز. شۇڭا ھېسسىياتىمىز داۋاملىق چوڭقۇرلاشسۇن، سالماق قەدەم بىلەن ئالغا ئىلگىرىلىسۇن، مۇھەببەتكە ئائىل بولاي دېسىڭىز ھەرۋاقىت چېھرىڭىزدىن نۇرانە تەبەسسۇمىڭىز جىلۋە قىلىپ تۇرسۇن، ئېرى-ڭىز قوبۇل قىلالايدىغان، خاراكتېرىگە ماس كېلىدىغان ئۇسۇللار

بىلەن ئۇنىڭغا كۆيۈنۈڭ، سالامەتلىكىگە كۆڭۈل بۆلۈڭ. چۈنكى
ئەر — ئائىلىنىڭ تۈۋرۈكى، يۆلەنچۈكى!

ئەرلەر قەلبىنى ھاياجانغا سالالايدىغان ھەقىقەت پەقەت بىرلا ،
ئۇ بولسىمۇ ئۇلارغا كۆڭۈل بۆلىدىغان ياخشى مەجەز . ئەرلەر
ھامان ئۇنىڭ ئالدىدا باش ئېگىدۇ .

— مىناند

دىل ئارامى — ياخشى بولسا گەر خوتۇن ،

يامان بولسا ئۇندىن خۇدا ساقلىسۇن .

— سەئىدى شېرازى

2. ئېرىڭىزنىڭ بەزى كۆزقاراشلىرىدىن ھۇزۇرلىنىشنى بىلىۋېلىڭ

تارىخىي تەجرىبىلەر بىزگە شۇنى ئېيتىپ بېرىدۇكى،
«ھەممە بەس - بەستە سايراش» بولسا مەدەنىيەت - سەنئەتنى
گۈللەندۈرۈشنىڭ ئەڭ ياخشى كاپالىتى؛ تۇرمۇش تەجرىبىلىرى
بىزگە شۇنى ئېيتىپ بېرىدۇكى، «ئېرى ناخشا ئېيتسا خوتۇنى
جۆر بولۇش» ئائىلىدىكى سۇسلىشىپ كەتكەن ھېسسىياتنى،
كۆڭۈل ئارازلىقلىرىنى داۋالاشنىڭ شىپالىق دورىسى، نىكاھنىڭ
مۇۋەپپەقىيەتلىك بولۇشىدىكى ئاساسلىق ئامىل.

ئەر - خوتۇن دېمەك يولداش دېمەكتۇر، ئەر - خوتۇن
دېمەك قوللاش دېمەكتۇر. ئەر - خوتۇنلۇق مۇناسىۋەت كىشى-
لىك مۇناسىۋەتتىكى ئەڭ يېقىن، ئەڭ ئىناق، ئەڭ قويۇق، ئەڭ
كۆڭۈللۈك، ئەڭ ئەھمىيەتلىك ۋە ئەڭ بەختلىك، لېكىن ئەڭ
مۇرەككەپ، ئەڭ چېگىش بولغان ئۆمۈرلۈك مۇناسىۋەتتۇر. بۇ
خىل مۇناسىۋەت توغرا ھەل قىلىنمىسا، ئەڭ كۆڭۈلسىز، ئەڭ
ئىناقسىز، ئەڭ ئازابلىق، ئەڭ زېرىكەرلىك، ئەڭ ئەلەملىك ۋە ئەڭ
بەختسىز مۇناسىۋەتكە ئايلىنىپ قالىدۇ. ئەگەر بەختلىك، ئىناق
ئەر - خوتۇنلاردىن بولاي دېسىڭىز، ئېرىڭىزنىڭ بەزى مەسىلى-
لەرگە بولغان كۆزقاراشلىرىدىن چىن دىلىڭىزدىن ھۇزۇرلانغانلىق.

قىڭىزنى بىلدۈرۈڭ، بۇ نىكاھ تۇرمۇشىنىڭ تېخىمۇ چىڭىشىغا پايدىلىق. بەزى «پارچە - پۇرات» مەسىلىلەردە ئېرىڭىزنىڭ پىكرى بىلەن كۆز قارىشىڭىز ئوخشاش بولمىغان تەقدىردىمۇ، ئۇنىڭ گەپ قىلىش ھوقۇقىنى جان پىدالىق بىلەن قوغداڭ، قوپاللىق بىلەن رەت قىلماڭ، قارشى تۇرماڭ.

كۆڭۈلگە خاپىلىق يېتىدىغان قوپال راست سۆزدىن، مۇلايىملىق ئارىلاشقان يالغان سۆز ياخشى.

— ئەلشىر نەۋائى

مۇلايىملىق بىلەن قىل سۆزدە جەۋلان،

قوپال سۆزدىن رەنجىدۇ ھامان دىل - جان.

— ناسىر خىسراۋ

3. ئېرىڭىزنى تەنقىدلىگەندە دوستانە بولۇڭ

ئەرلەرنىڭ مۇتلەق كۆپچىلىكىدە تاماكا چېكىش، ھاراق ئىچىش، كېچىچە قارت ئويناش... تەك خۇمارلار بولىدۇ. خۇدا بىر ياخشى ئايالنى ھامان ئاشۇنداق ئازراق «قىنىدىن چىقىپ كەتكەن» لەرگە ھەمراھ قىلىپ قويىدۇ. بۇ ئارقىلىق سىزنىڭ ئۇنىڭدىن خەۋەر ئېلىشىڭىزنى، ئۇنى مۇھاپىزەت قىلىشىڭىزنى، باشقۇرۇشىڭىزنى ئورۇنلاشتۇرىدۇ.

ئېرىڭىزنى سۆيۈش، ئۇنىڭغا تېگىش — ئۇنىڭ ئارتۇقچىسى. لىقلىرىنى ئۈزۈل — كېسىل قوبۇل قىلىشىڭىزدىن دېرەك بېرىپلا قالماستىن، بەلكى شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ئۇنىڭ كەمچىلىكىدە رەننىمۇ قوبۇل قىلىشىڭىزنى كۆرسىتىدۇ.

ئېرىڭىزنىڭ ناچار خۇمارلىرىغا نىسبەتەن ئاقىلانە بولۇش — ئىز زۆرۈر، ئەگەر ھەدىسىلا چالۋاقاپ، قۇلاق — مېڭىسىنى يەپ تىللاپ، ھۆركىرەپ ئۇنى بۇ خۇمارلىرىدىن توسىمەن دېسىڭىز، ئەكسىچە ئېرىڭىزنى تېخىمۇ بىزار قىلىپ قويسىز — دە، ئۇ سىزنىڭ گېپىڭىزنى ئاڭلىمايلا قالماي، بۇرۇنقىدىنمۇ بەك چىشىد — ئىزغا تېگىشى مۇمكىن.

بىر ئادەمنى ئۆزگەرتىش تولىمۇ تەس، شۇڭا سىز ئېرىڭىز —

نى ئۆزگەرتىمەن دېمەي، ئالدى بىلەن ئۆزىڭىزدىكى ئاشۇ ئىل-
لەتلەرنى تۈزىتىپ، مۇلايىم، سەۋرچان، دوستانە بولۇڭ. چۈنكى
«مۇھەببەت — گۈل، پەرۋىش قىلىپ تۇرمىسا ئۆلىدۇ؛ مۇھەب-
بەت — ئوت، ئۇنى قالاپ تۇرمىسا، كوچىلىسا ئۆچىدۇ، سۈسلە-
شىدۇ؛ مۇھەببەت ئاسراشقا، پەرۋىشكە موھتاج».

ئەرلەرگە نىسبەتەن خوتۇننىڭ خۇشخۇي ھالىتىنى كۆ-
رۈشتىنمۇ بەك خۇشاللىق ئىش بولمايدۇ. ئەگەر سىز دائىم چىشى
شىردەك ھۆركىرەپ يۈرسىڭىز ئېرىڭىزنىڭ يەنىلا ئۆيگە قايتقۇسى
كېلەرمۇ؟

كىمكى سۆيگەن كىشىسىنىڭ نۇقسانلىرىغا كۆز يۇمىۋالما-
سا، ئۇ سۆيىمەن دېمىسىمۇ بولىدۇ.

— كالدېرون

شېرىن سۆزلۈك بولغىن ئەي سەن بىلەرمەن،

بۇلغىما لېۋىڭنى سوغۇق سۆز بىلەن.

— ئوبۇلقاسىم فىردەۋىسى

4. ئېرىڭىزنىڭ قىيىنچىلىقلار ئۈستىدىن غالب كېلىشىگە ئىلھام بېرىڭ

تۇرمۇش زىددىيەتكە تولغان، بەزىدە ئوڭۇشلۇق، بەزىدە
ئوڭۇشسىزلىق بولۇپ تۇرىدۇ. زامانىۋى تۇرمۇش رىتىمىنىڭ
تېزلىكى، تالاش - تارتىش، رىقابەتلەردىن قايسى بىر ئايال
ۋايسىمايدۇ؟ قايسى بىر ئەر غەم قىلمايدۇ؟ تەنھالىق، ئەندىشە،
ئۈمىدسىزلىك — ئاللىقاچان زامانىۋى كىشىلەرنىڭ ئادەتتىكى
ئۆي تامىقىدەكلا بولۇپ قالدى.

ئېرىڭىزنىڭ كەيپىياتى تۆۋەن چاغدا ئۇنىڭغا كۆيۈنۈپ
قويۇڭ ۋە ئىلھام بېرىڭ. ئەگەر ئېرىڭىزنىڭ روھى چۈشۈپ
كېتىش، ئوڭۇشسىزلىققا ئۇچراش بىلەن تەڭ سىزنىڭمۇ روھىڭىز
چۈشۈپ كەتسە، ئۇنىڭغا توختىماي تاپا - تەنە قىلىسىڭىز، بۇ
خىل ئوسال كەيپىيات ئېرىڭىزنىڭ روھىنى تېخىمۇ چۈشۈرۈپ،
غەيرەت - شىجائىتىنى يوقىتىۋېتىدۇ، بۇنداق خوتۇنلار خۇددى
گال پىچاققا ئوخشاش ئېرىنىڭ ھاياتىنى قىرقىدىغان ئەسكى
خوتۇنلاردۇر.

دۇنيادا ئۆتكىلى بولمايدىغان دەريا، يەشكىلى بولمايدىغان
تۈگۈن يوق. ئەگەر سىزنىڭ روھىڭىز چۈشۈپ، تەتۈر پېشانىلىد -
كىڭىزدىن ئاغرىنىپ، ۋاپىس يۈرگەن كۈنلەرنىڭ بىرىدە ئېرىد -

گېزنىڭ ئىشى ئوڭغا تارتىپ، قىيىن ئۆتكەلدىن ئۆتۈپ كەتسە، سىزنىڭ ئەينى ۋاقىتتا ئۇنىڭغا تۇتقان پوزىتسىيىڭىزدىن ئېرىڭىز چۆچۈپ كەتمەسمۇ؟ خوتۇننى توغرا ئاللىيالىماپتىمەن دەپ ئويلا- ماي قالارمۇ؟ بۇ خىل ئوي ئۇنىڭ سىزگە يەنىلا بۇرۇنقىدەك كۆڭۈل بېرىشىنى توسماي قالامدۇ؟

شۇڭا، ئېرىڭىز قىيىنچىلىققا يولۇققاندا مۇلايىملىق بىلەن ئېرىڭىزنى رىغبەتلەندۈرىدىغان گەپلەرنى قىلىسىڭىز، ئېرىڭىز قاي- تىدىن روھلىنىپ كېتىدۇ. مۇشۇنچىلىك ئىشىنىمۇ قىلالىمىسىڭىز، ئېرىڭىز بىلەن بىر ئۆمۈر ئىناق، بەختلىك بىللە ئۆتۈشتىن ئۈمىد كۈتمىسىڭىزمۇ بولىدۇ.

ئادەم كۆيۈنۈش ئىچىدە چوڭ بولىدىغان مەخلۇق، ئەرلەر تېخىمۇ شۇنداق.

ئانا مېھرىدىن ئايرىلىش بەك بىچارە ئىش، خوتۇن مېھرىدىن ئايرىلىش بەك ئېچىنىشلىق، دوستلۇق مېھرىدىن ئايرىلىش بەك تەنھا ئىشتۇر.

— زولا

خوتۇن بولسا ياخشى ۋە يارىسا،
گاداي ئەرنى ئول قىلۇرلەر پادىشاھ.

— ئەھمەد دانىش

5. ئېرىغزنىڭ پىشىپ يېتىلىشىگە ياردەم بېرىڭ

ئەرلەرنىڭ ئۆزىگە بولغان ئىشەنچى ۋە پىشىپ يېتىلىشى
ئاياللارنىڭ سەۋەبىدىن بولىدۇ.

ئەرلەرنىڭ پۈتۈن ھاياتىدىكى ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچ
زادى نېمە؟

راست گەپنى قىلسام مەن ئەرلەرنىڭ پۈتۈن ھاياتىدىكى
ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچنىڭ بىرى ئاياللار ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمەن.
مەن. مەن ھەقىقەتەن شۇنداق ئويلايمەن، ئىشىنىمەنكى، تۇر-
غۇن ئەرلەر مېنىڭ بۇ قارىشىمنى ھىمايە قىلىدۇ.

بەزىلەر ئەمەل، نام - ئابروى، مال - دۇنيا ئىنسان
ھاياتىدىكى ئەڭ مۇھىم نەرسە دەپ قارايدۇ. بۇ خىل دۇنيا
قاراشنىڭ توغرا - خاتالىقى ئۈستىدە توختالماي تۇرايلى، بىراق
شۇنى تەكىتلىمەي بولمايدۇكى، ئەرلەر ئۈچۈن ئېيتقاندا پەقەت
ئاياللار مەۋجۇت بولغان دۇنيادىلا ئەمەل، نام - ئابروى، مال-
دۇنيانىڭ ئەرلەرگە نىسبەتەن ئەھمىيىتى بولىدۇ. بۇ خۇددى
ئادىل مەجىتىنىڭ ھېلىقى يۇمۇرلىرىدىكى «ئەگەر سىلەر ئاياللار
بولمىساڭلار، بىز ئىشتان كىيىپ نېمە ئىش قىلىمىز؟» دېگەندەك
دەكلا بىر ئىش.

ئەگەر ئەرلەر ئاياللار يوق جەمئىيەتتە ياشايدىكەن گەرچە
يۇقىرىدا ئېيتىلغان نەرسىلەرگە ئېرىشكەن تەقدىردىمۇ بۇ نەرسە -
لەرنى ئەھمىيەتسىز ھېس قىلىدۇ. ئەگەر ئاياللار بولمايدىكەن،
ئەرلەر جاپالىق ئىشلەپ كەتمەيدۇ، ۋە ياكى نام - ئابرويمۇ
قوغلىشىپ كەتمەيدۇ، دۇنيادا ئاياللار بولمايدىكەن...! بۇ شۇنى
چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇكى، ئەرلەرگە قارىتا ئاياللار ئىنتايىن مۇھىم
بولۇپ، ئەرلەرنىڭ تىرىشچانلىق كۆرسىتىشىدە ھەرىكەتلەندۈر -
گۈچ كۈچلەرنىڭ بىرى، شۇنداقلا ئەرلەرنىڭ كۈرەش نىشانىنىڭ
بىرى، ئەرلەر تېخىمۇ ياخشى «ئايال» غا ئېرىشىش يولىدا جاسا -
رەت بىلەن ئالغا باسدۇ.

ئەرلەر پەقەتلا بىر ساز، ئۇ تەنھا ئۆزىلا بولسا ھېچقانداق
ياڭراق ئاۋاز چىقىرالمايدۇ؛ ئاياللار سازەندە ھەرقانداق ساز ئۇلار -
نىڭ قولىدا ناھايىتى گۈزەل سىمفونىيىلەرنى ياڭرىتالايدۇ.
ياخشى ئايال خۇددى بىر پېچقا ئوخشايدۇ. ئۇ بىر ياخشى
ئەرنى تاۋلاپ چىقالايدۇ.

ئاياللار دۇنيادىكى ئەڭ ئۇلۇغ كۈچ، پەقەت ئۇلار ئارقىلىقلا
ئۆزىدىكى بارلىق يوشۇرۇن كۈچىنى نامايان قىلالايدۇ.
— ئىبسون

يارىسىز يول بولمايدۇ ھېچ راۋان،
سۇ بولمىسا سۇ ئاققاندى قاچان؟
— ئەبۇلەجەد سەنايى

6. ئېرىڭىزنى باشقا تېخىمۇ مۇنەۋۋەر ئەرلەر بىلەن سېلىشتۇرماڭ

«ئالتۇن ساپ بولماس، ئادەم نۇقسانسىز» دېگەندەك، دۇن-
يادا كۆڭۈلدىكىدەك ئەر ۋە خوتۇن بولۇش ئاز ئۇچرايدۇ. ئادەم
جانلىق ۋە ئۆزگىرىپ بارىدىغان مەخلۇق. ھەر كىمنىڭ ئۆز گۈلى
ۋە تىكىنى، ئۆز ئەۋزەللىكى ۋە نۇقسانلىرى بولىدۇ.
ئېيتىش كېرەككى، ئەر ئائىلىدە ھەقىقىي سىمۋول بولماس-
تىن پاسىق ئايالنىڭ ئويۇنچۇقى، ساختا نىقابى، ھاقارەتلەش
ئويىڭى بولىدىغان ئەھۋال گەرچە كەمدىن - كەم بولسىمۇ،
ئائىلە شەنىگە ئېغىر داغدۇر. بۇنداق ئائىلىدىكى خوتۇن پەرزەنت-
نى، ئۆزىنى، ئېرىنى قېيىققا سېلىپ ھالاكەت گىردابىغا ھەيدى-
گەن كىشىگە ئوخشايدۇ. ئۇنىڭ كەينىدە پاجىئە ئاقىۋەتلىك
تۇرمۇشنىڭ ئىز بېسىپ كېتىۋاتقانلىقىغا گۇمانلانماسلىق كېرەك.
بەزى ئاياللار ئۆزىنىڭ ئېرىنى ھەدپسە باشقا ئەرلەر بىلەن
سېلىشتۇرۇپ، جېدەل تېرىشقا ئامراق. بۇزغۇنچى خاراكتېرلىك
بىر خىل كوتۇلداش، قۇسۇر ئىزدەش ئۇسۇلى — بىر كىشىنى
يەنە بىر كىشىگە سېلىشتۇرۇش.
ئادەملەردىكى ئېھتىياجنىڭ ئەڭ يۇقىرى قاتلىمى باشقىلار-
نىڭ ياخشى كۆرۈشىگە، ھۆرمەتلىشىگە ئېرىشىشتىن ئىبارەت.

«نېمىشقا جىق يول تاپالمايسەن؟»، «نېمىشقا خەق كېيگەن قاما جۇۋىنى مەن كىيەلمەيمەن؟»، «خەق ھازىر باشلىق بولۇپ بولدى، سەن نېمىشقا بولالمايسەن؟»، «خەق ماشىنا ئاپتۇ، ئېست! ساڭا تەگكۈچە ئاشۇنىڭغا تەگكەن بولسامچۇ؟ ماشىنىدا ئولتۇرغان مەن بولاتتىم...» دېگەندەك توختىماي كۈتۈلدى، سېلىشتۇرۇشلار ئەرلەردىن قان چىقارما جېنىنى چىقىرىدىغان ئۇسۇللاردۇر.

خوتۇن ئەرنىڭ تايانچىسى، ئۈمىدى، ئىزدىگىنى، ئارزۇ قىلغىنى ۋە ئېرىشكىنى، خوتۇن ئەرنى قىرقىشى، ئۆستۈرۈشى مۇمكىن.

ئەرلەرنىڭ ئەڭ بىزار بولىدىغىنى ئۆزىنى باشقا ئەرلەر بىلەن سېلىشتۇرۇش. بىزدىمۇ باشقا ئاياللار بىلەن سېلىشتۇرسا قورسىقىمىز كۆپىدىغۇ؟ يېڭى توي قىلغان چاغلىرىمدا بىلىپ - بىلمەي ئېرىمغا:

— بىزنىڭ مەكتەپتىكى x x x بەكلا تىرىشچان، مەكتەپ-تىكى ئىشنى قىلىشتىن سىرت، يەنە باشقا ئىشلارنى قىلىپ پۇل تاپىدۇ، سەنمۇ شۇنداق قىلساڭ بولمامدۇ؟ — دەپتىمەن. ئۇنىڭ نېمە دېگەنلىكىنى بىلمەيسىز؟

— ئەمەسە بېرىپ شۇنىڭغا تەگ!

نۇرغۇن ئەرلەرنىڭ غەيرەت - شىجائىتىنى يوقىتىپ قويۇ-شى، ھەتتا كۈرەش پۇرسەتلىرىدىن ۋاز كېچىشنىڭ سەۋەبى ئايالنىڭ ئۇنىڭ ھەر بىر ئۈمىدى ۋە ئارزۇسىغا سوغۇق سۇ سېپىپ كەلگەنلىكى، ئۇنىڭ توختىماي قۇسۇر ئىزدىشى، باشقىلار بىلەن سېلىشتۇرۇپ، روھىنى چۈشۈرۈشى بىلەن زىچ مۇناسىۋەت-لىك.

خوتۇننىڭ بۇرچى ئېرىنىڭ غايىسىدىكى كىشى بولۇپ
چىقىشقا ياردەملىشىش. ئۇنىڭدىن قۇسۇر تاپماڭ، ئۇنى ئاراتام
پالانى بىلەن سېلىشتۇرماڭ، شۇنداقلا ئۇنى كۆپ ئىشلىتىشنىڭ
ئامالىنى قىلماڭ. ئۇنىڭ ئارتۇقچىلىقىنى بايقاشقا ماھىر بولۇڭ،
ئۇنى مۇلايىملىق بىلەن رىغبەتلەندۈرۈڭ. ئۇنى ماختاڭ، مەدەت
بېرىڭ، يەل بېرىڭ.

خوتۇنى تەتۈر بولغان ئەركەكنىڭ دوزىخى مۇشۇ دۇنيادا.
— زوھۇرىددىن مۇھەممەت بابۇر
سەن ئادەم ئىكەنسەن ئۆزگىمۇ ئادەم،
كەمچىلىكسىز ئادەم بولماس ھامانەم.
— ئابدۇراخمان جامىي

7. قانداقلا جايغا بېرىڭ ، چوقۇم ئېرىڭىزنى خەۋەرلەندۈرۈپ قويۇڭ

ئېرىڭىز بەلكىم سىز قىلغان باشقا ھەر قانداق ئىشقا «بىر كۆزنى ئېچىپ، بىر كۆزنى قىسۇپلىش» ھالىتىنى ساقلىشى مۇمكىن. لېكىن پەقەت ھېسسىيات جەھەتتىلا، تېخىمۇ كونكرېت قىلىپ ئېيتقاندا، ئەرنىڭ ئايالنى كۆزىتىپ، ئىز قوغلاش مەسىلىسىدە ئۇنىڭ كۆزى ھەر قانداق ۋاقىتتىكىدىنمۇ بەكرەك «ئو-چۇق» بولىدۇ.

ھەر قانداق ۋاقىتتا قانداقلىكى يەرگە بارماڭ، ھەرگىز ئېرىڭىزگە ئېيتىپ قويمايدىغان، ئېيتىپ قويسىڭىزمۇ ماڭىدىغان شۇ چاغدا ياكى بارىدىغان جايغا بېرىپ بولۇپ، ئاندىن تېلېفون قىلىپ ئۇقتۇرىدىغان ئىشنى قىلماڭ.

ئەگەر خىزمەت ئېھتىياجى ۋە ياكى يەك زۆرۈر ئىش بولمىسا ئائىلىۋى كەيپىياتنىڭ بۇزۇلماسلىقى ئۈچۈن ئەڭ ياخشىسى «تېز بېرىپ، تېز قايتىڭ». ئەرلەرنىڭ «ھېچقىسى يوق» دېگەن گېنىگە مەڭگۈ ئىشەنمەڭ، كۆپىنچە ھاللاردا ھېچقىسى يوقتەك كۆرۈنگەن ئىشلار ھامان ئادەمنىڭ قەلبىنىڭ چوڭقۇر قاتلىمىغا ئورناپ كېتىدۇ. شۇڭا ئۆيىڭىزدىن يىراقلىشىپ كەتمەڭ. سىرتلا-ردا تۇرۇپ قالماڭ. خىزمەتداشلىرىڭىز، دوستلىرىڭىزنىڭ ئۆيىدە

قونۇپ قالماڭ، كېچىدە كېلىشتىن، ياكى ئۆيگە قايتماي قېلىشتىن قاتتىق ئېھتىيات قىلىڭ. چۈنكى سىز ئەرنى ئالىدىڭىز، بەلكى ئەرگە تەگدىڭىز. سىز ئېرىڭىزنىڭ ھوقۇقىغا، ئەرلىك غۇرۇرىغا ھۆرمەت قىلىشىڭىز، ئۆز بېشىمچىلىق قىلماسلىقىڭىز كېرەك. بۇمۇ نىكاھنى مۇستەھكەملەشتىكى مۇھىم بىر ئىش.

ئايال كىشىنىڭ كىشىلىك ھاياتتىكى تۇنجى دەرسى: ئۆزىنىڭ ئاياللار جىنسىگە تەئەللۇق ئىكەنلىكىگە ھۆرمەت قىلىشتىن ئىبارەت.

— چارلىس روب

خورلۇق ئىزدەيمسەڭ ئەزىزىم ئەسلا،
ئاباب ئىشلارنى ئەيلىمە بەرپا.

— ناسىر خىسراۋ

8. خىزمەتتە يولۇققان قىيىنچىلىقلىرىڭىزنى ياخشى ھەل قىلىڭ، ئۆيگە سۆرەپ كىرمەڭ

بىر چۈمۈلە بىر چوڭ پىلنى يىقتىۋېتەلەيدۇ، نۇرغۇن ئاياللار دائىم بىر تال چۈمۈلنىڭ ئالدىدا ئىلاجىسىز قېلىپ، ھودۇقۇپ نېمە قىلارنى بىلمەي قالىدۇ، سىزمۇ شۇنداقمۇ؟
ئەرلەر ئاشۇنداق، كۆڭلىدە كۈچلۈك ئاياللارنى رەت قىلد-
دىيۇ، تۇرمۇشتا بولسا قويدەك يۇۋاش - يۇمشاق ئاياللاردىن
بىزار. قارىماققا قابىلىيەتلىك ئاياللارنى چەتكە قاققاندىك كۆرۈن-
سىمۇ، ئەمەلىيەتتە ئۆز ئايالىنىڭ قابىلىيەتلىك بولۇشىنى، باشقىد-
لارنىڭ ئالدىدا نام - شۆھرەت قازىنىشىنى، باشقىلارنىڭ ئۆز
ئايالىنى ماختىشىنى، ئايالىنىڭ «كەم - كۈتسىز» بولۇشىنى ئارزۇ
قىلىدۇ. گەرچە ئۆز خوتۇنىنىڭ ئۆزىدىن ئېشىپ كېتىشىدىن
ئەنسىرىسىمۇ، لېكىن ئەمەلىيەتتە چىن كۆڭلىدىن قابىلىيەتلىك
ئايالدىن پەخىرلىنىدۇ.

ئەگەر ھەدپسە خىزمەت ئورنىڭىزدىكى بىرەرسىدىن قانداق
ئازار يېگەنلىكىڭىز، بىرەر ئىشنى قاملاشتۇرۇپ قىلالىمىغانلى-
قىڭىز... قاتارلىق ئۇششاق - چۈششەك ئىشلارنى ئۆيگە كۆتۈ-
رۈپ كېلىپ، ئېرىڭىزگە توختىماي دەرد تۆكسىڭىز، ھەر دائىم

ئاھ ئۇرۇپ، ئازابلىنىپلا يۈرسىڭىز، كەيپىياتىڭىز دائىم چۈشكۈن
ھالەتتە تۇرسا، ئۆزىڭىزنىلا ئەمەس، ئېرىڭىزنىمۇ چۈشكەنلەشتۈرۈۋېتىسىز.
خىزمەت ئىرادىسىنى بوشىتىۋېتىسىز، بىزار قىلىۋېتىدۇ. ئەگەر ئېرىم
ئەردەك بولسۇن، ياخشى ئىشلەپ، خىزمەتتە نەتىجە يارىتىپ، مۇۋەپپەقىيەت قازانسۇن دېسىڭىز، دائىم ئاكتىپ
روھىي ھالەت بىلەن ياشاڭ، ئوڭۇشسىزلىقلارنى كەينىڭىزگە تاشلىۋېتىپ،
ئۆيگە خۇشال - خۇرام قايتىپ كېلىڭ. ئىللىق تەبەسسۇم بىلەن
ئېرىڭىزنى كۈتۈۋېلىڭ، چۈنكى ئەرلەر بىلىملىك، ئەقىل - پاراسەتلىك،
ئۆز ئىشىنىڭ ھۆددىسىدىن مۇستەقىل چىقالايدىغان، چېچەن، خۇشخۇي،
چىرايىدىن كۈلكە كەتەلمەيدىغان ئايالنىڭ بولۇشىنى خالايدۇكى،
ئۆزىگە ئىشەنمەيدىغان خوتۇندىن بىزار.

ئەرلەر خۇشاللىق ئانا قىلالايدىغان، ئۆزىگە ئىشىنىدىغان، جانلىق،
تېتىك ئاياللارغا ئامراق، كۈن بويى دەككە - دۈككىدە يۈرىدىغان
ئاياللاردىن بىزار.

— چىخوف

زېرەك ۋە دانادۇر پەقەت شۇ ئادەم،
سەۋر - تاقەت قىلسا ئېغىر دەردتە ھەم.
— ئابدۇراخمان جامىي

9. ھەر قانداق خاراكتېردىكى يىغىلىشقا بېرىشتىن بۇرۇن ، ئېرىڭىزغا چوقۇم ئېنىق ئېيتىپ قويۇڭ .

مەيلى خىزمەتتىكى ئاياللار بولسۇن ، ياكى ئۆيىدىكى ئاياللار بولسۇن ، تۈرلۈك يىغىلىشلاردىن خالىي بولالمايدۇ ، توي - تۆكۈن ، نەزىر - چىراغ ، ساۋاقداشلار يىغىلىشى ، قاتار چاي ، ھېيت چاي ، يوقلاش چېيى ، ئۈزۈتۈش چېيى ، ئىدارىدىكى تۈرلۈك شەكىلدىكى يىغىلىشلار... دائىم ئاياللار داخىل بولىدۇ - خان سورۇنلاردۇر . قاتناشماي دېسىڭىز ، ئادەمگەرچىلىكى يوق دەۋاتقان ، ھەممىسىگە بېرىۋېرەي دېسىڭىز ، ئۆيدە ئېرىڭىز ۋە بالىلىرىڭىز نەچچە كۈندە بىر دېگۈدەك ئاچ ياكى يالغۇز قېلىۋاتقان . ئۆيدە ئانا ، ئايال كىشى بولمىسا ، ئېرىڭىز ۋە بالىلىرىڭىزنىڭ قانچىلىك يالغۇزلۇق ھېس قىلىدىغانلىقىنى ئويلاپ كۆردىڭىزمۇ ؟ ئايال كىشى ئىككى كۈنلا ئۆيدە بولمايدىكەن ، ئۆيدىن «بوران» ئۇچۇپ كېتىدۇ .

مەن ئارقا - ئارقىدىن ئىككى كۈنلا ئاشۇنداق يىغىلىشلار - نىڭ گېپىنى قىلسام ئېرىم :

— خوتۇن ئالماي بىر چايچىنى ئاپتەنمۇ نېمە؟ —
دەيدۇ. ئايدا بىرەر قېتىم بازارغا چىقىپ قويسام:
— بىزنىڭ خوتۇن «كوچىغا» چىقىپلا كەتتىغۇ، — دەپ
تەنە قىلىشتىن يانمايدۇ. گەرچە سۆز قاتتىقراق ئېيتىلغاندەك
تۇرسىمۇ، لېكىن ئىچىگە كىرىپ چىقىسىڭىز، ئېرىڭىز ۋە بالىلىرىد-
ڭىزنىڭ سىز بولمىسىڭىز بولمايدىغانلىقىنى بايقىۋالالايسىز.
شۇڭا، ئەگەر ئىمكان بولسا بەزى زۆرۈر بولمىغان چايلارنى
ئەمەلدىن قالدۇرۇڭ. پەقەت بولمىغانلىرىنى بېرىشتىن بۇرۇن،
ئېرىڭىزغا ئېنىق چۈشەندۈرۈپ، رازىلىقىنى ئالغاندىن كېيىن ماڭ-
سىڭىز، ئۆزىڭىزمۇ خاتىرجەم ئولتۇرالايسىز، ھەم قايتىپ كەلگە-
نىڭىزدىمۇ جېدەل — ماجىرا چىقمايدۇ. كەچتە قايتىپ كەلگەندە-
مۇ ئەڭ كېچىككەندە ئۇندىن كېيىن قالماڭ. چۈنكى، سىز يەنە
ئەتىكى تۈرلۈك ئىشلارغا جىسمانىي ۋە روھىي جەھەتتىن يېتەر-
لىك ماغدۇر توپلىمىسىڭىز بولمايدۇ — دە، ئۇندىن باشقا، يىغى-
لىشلاردا ئەڭ ياخشىسى ھاراق ئىچمەڭ. چۈنكى ئىسلامىيەتتىمۇ
مەست قىلىدىغان ھەرقانداق نەرسە ئەزلەرىڭىمۇ، ئاياللارغىمۇ
ھارام دېيىلگەن.

ئەزلەرنىڭ ھەممىسىلا «كەڭ قورساق» ئەمەس. ئەگەر
سىزنى ھەقىقىي ياخشى كۆرىدىغان، ئەزىلىك غۇرۇرى بار ئەر
بولسىلا، سىزنىڭ تۈرلۈك ئىشلىرىڭىزغا مۇۋاپىق تۈردە كۆڭۈل
بۆلۈپ تۇرىدۇ. سىزنى بولسىمۇ بولىدىغان، بولمىسىمۇ بولىدىغان
ئادەم دەپ قارىمىسىلا، ئانچە — مۇنچە «باشقۇرۇپ» قويدۇ.

بارلىق ھەقىقىي، ئالىيجاناب ئاياللار راست گەپ قىلىشنى ياخشى كۆرىدۇكى، ھەرگىز يالغان گەپ قىلمايدۇ، ئۆز مەبۇدلىقىنىڭ كونتروللىقىدا تۇرۇشنى شەرەپ دەپ بىلىدۇكى، ئۇلارنىڭ ئىززەت - ئېكرامىدىن ئايرىلىپ قېلىشنى خالىمايدۇ.

— بالزاق

شۇنداق ئىشنى قىل كۆتۈرسۇن ھالەت،
كەلتۈرمىسۇن ساغنا خىجالەت.

— نىزامى گەنجەۋىي

10. ئېرىڭىزنىڭ ھەۋەسلىرىگە ئورتاقلىشىشنى بىلىۋېلىڭ

ھەر قانداق ئادەمنىڭ ئۆزى ياخشى كۆرۈپ قىلىدىغان ئىشلىرى بولىدۇ. مەسىلەن: مەن كىتاب ئوقۇشنى، ئۆزۈم ياخشى كۆرىدىغان نەرسىلەرنى تەرجىمە قىلىشنى، كىنو - تېلېۋىزور كۆرۈشنى، ئۇنى - بۇنى يېزىشنى ياخشى كۆرىمەن؛ ئېرىم بولسا كومپيۇتېر بىلەن ھەپلىشىشنى، ئۆزى چىقىم تارتىمۇ باشقىلار - نى خۇشال قىلىشنى... ياخشى كۆرىدۇ. گەرچە بەزىدە چىقىمغا چىدىمىساممۇ، ئۇنىڭ كومپيۇتېر بىلەنلا بولۇپ كېتىۋاتقانلىقىغا ئاچچىقىم كەلسىمۇ، لېكىن ئېرىمنىڭ شۇ ئىشلاردىن تاپقان خۇ - شاللىقى مېنىمۇ تەڭ خۇشال قىلىدۇ. باشقىلارنىڭ بىزدىن ئىنتا - يىن رازى بولغانلىقىنى، ئېرىمنى ماختىغانلىقىنى ئاڭلىسام ئىنتا - يىن سۆيۈنمەن.

ھەۋەس دېگەن ھەربىر ئادەمنىڭ بىرەر نەرسىگە بولغان قىزىقىشى ھەم مەنىۋى جەھەتتىكى يۆلەنچۈكى

ئەر - خوتۇنلۇق تۇرمۇشىدا ئورتاق ھەۋەسنىڭ بولۇشى نىكاھ تۇرمۇشىنى تېخىمۇ بېيىتىشقا، تۇرمۇشنى مول مەزمۇنلۇق قىلىپ، بىر - بىرىگە بولغان مېھرى - مۇھەببەتنى كۈچەيتىشكە ناھايىتى پايدىلىق. باشقىلارنى جەلپ قىلىشنىڭ ئەڭ ياخشى

ئۇسۇلى نېمە ئىكەنلىكىنى بىلەمسىز؟ ئۇ قىزىقىدىغان تېمىدا پاراڭلىشىش؛ خوتۇن بولۇشنىڭ بۇرچى نېمە؟ ئېرىنى تېخىمۇ خۇشال قىلىش.

ئەگەر ئېرىڭىز ياخشى كۆرىدىغان ئىشلارنى سىز ياخشى كۆرمىسىڭىز، ھەرگىز ئۇنىڭ قىزىقىشىغا سوغۇق سۇ سەپمەڭ. بىز باشتا ئەرلەرنى «ئادەم بالا» دېسەكمۇ ئاشۇرۇۋەتكەن بولماي- مىز دەپ ئېيتقان ئىدۇق. بالىلىرىڭىزنىڭ ئويۇنچۇقىنى تارتىۋال- سىڭىز، ياخشى كۆرىدىغان ئويۇنچۇقلىرىنى ئويناتمىسىڭىز، بالد- لىرىڭىزنىڭ سىزگە قانچىلىك خاپا بولۇپ كېتىدىغانلىقىنى بىل- سىز. ئەلۋەتتە، ئەرلەرمۇ ئۆزى ھەۋەس قىلىدىغان ئىشلارنى ئايالنىڭ قوللىشىنى، ئورتاقلىشىشىنى ناھايىتى ئارزۇ قىلىدۇ. ئەڭ بولمىغاندا ئاغزىڭىزدا بولسىمۇ ئۇنى قوللاپ قويسىڭىز، سەبىي قىزلاردەك: «بۇ ئىش راستتىنلا شۇنداق قىزىقارلىقمۇ؟»، «ۋاڭ- تىڭىز چىققاندا ماڭىمۇ ئۆگىتىپ قويۇڭ، بولامدۇ؟» دېگەندەك گەپلەرنى قىلىپ قويسىڭىز، ئېرىڭىز چوقۇم ئىنتايىن خۇشال بولىدۇ، ھەم ئۆزىنى بەختلىك ھېس قىلىدۇ.

نىكاھنىڭ قاتىلى نامراتلىق ئەمەس، ئەرلەر ياكى ئاياللار- نىڭ ناچار مەجەزىمۇ ئەمەس، ئەيدىزنىڭ تەھدىتى ياكى ئۈچىن- چى شەخسنىڭ قىستۇرۇلۇۋېلىشىمۇ ئەمەس. بەلكى تۇرمۇشنىڭ زېرىكىشلىك بولغانلىقىدا. ياخشى كۆرۈش بولسا ئەڭ چوڭ كۆڭۈل ئېچىش پائالىيىتى. ئېرىڭىزنى ئۆزى ياخشى كۆرىدىغان ئىشلار بىلەن شۇغۇللىنىشقا قويۇۋېتىڭ. تۇرمۇشۇڭلارغا مەنە قوشۇلسۇن، ئۆزىگە ئىشىنىدىغان بىر ئايال ھەرگىزمۇ ئەرلەرنى قېتىپ قالغان تۇرمۇش ئىچىدە مەھكەم تۇتۇپ تۇرۇۋالمايدۇ.

ئائىلىدە مەنئى تەڭسىزلىك بولۇشى مۇمكىن ئەمەس ، ئې-
رىنىڭ ئىشلىرىغا قىزىقمايدىغان ۋە ئۇنى ئىلھاملاندۇرالايدىغان
ئايال ، ئېھتىمال ياخشى ياردەمچى ، ئىقتىسادچىل ، مېھرىبان بو-
لۇشىمۇ مۇمكىن . لېكىن ئۇ بەزىبىر تولۇق ۋە يۈكسەك مەنىدىكى
ئاياللىق شەرىپىگە مۇيەسسەر بولالمايدۇ .

— گېرىتسېن

كىشىنى رەنجىتىش ئاجايىپ ئاسان ،
كۆڭلىنى ئالماقلىق بەك جاپا يامان .

— ناسىر خىسراۋ

11. ئېرىڭىزگە ئىشىنىڭ ۋە مۇۋاپىق ئەركىنلىك بېرىڭ

ئىشەنچ — مۇۋەپپەقىيەتلىك نىكاھنىڭ يەنە بىر ئاساسىي ئامىلى. ئادەم ماددىي جەھەتتىكى نامراتلىققا ئۇزۇن مۇددەت بەرداشلىق بېرەلمىسۇ، ئەمما روھىي ۋە ھېسسىيات جەھەتتىكى گادابلىققا ئۇزۇن مەزگىل بەرداشلىق بېرىشكە ئامالسىز. ئادەمنىڭ باشقا ئادەملەرگە بولغان ئېھتىياجى ۋە يۆلنىۋېلىشى بىزنىڭ ئۆزىمىزنىڭ چۈشىنىشى، تەسەۋۋۇر دائىرىمىزدىن زور دەرىجىدە ھالقىپ كەتكەن بولىدۇ. ئەگەر ماددىي نەرسىلەر بولمىسا بىز ياشاشقا ئامالسىز قالغىمىز؛ ئەگەر روھىي جەھەتتىكى تەسەللىي بولمىسا، بىر كۈن بىزگە بىر يىلدەك تويۇلىدۇ. بىر ئىجتىمائىي ئادەمگە نىسبەتەن ئېيتقاندا، كېيىنكىسى تېخىمۇ مۇھىم. باشقىلا- رنىڭ بىزگە بولغان ئۈمىدى، ئىشەنچ، دوستلۇقى ۋە ھۆرمىتى بولمىسا، بىز ئۆزىمىز ئېھتىياجلىق بولغان بىخەتەرلىك تۇيغۇسىغا ئېرىشەلمەيمىز. بىزنىڭ مەۋجۇتلۇقىمىز مۇقىمىتى ۋە ئەھمىيىتى- نى يوقىتىدۇ.

ئىشىنىش دەل بىر خىل ھېسسىيات، ئەرلەرمۇ مانا مۇشۇ ئىشىنىشكە موھتاج. ھېسسىيات تەسىرلەندۈرۈش كۈچىگە ئىگە. يەنى مۇھەببەت مۇھەببەتنى، ھەسەت ھەسەتنى، نەپرەت نەپرەت- نى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. دېمەك، ئىشەنچمۇ ئىشەنچنى كەلتۈرۈپ

چىقىرىشىدا گەپ يوق.

زامانىۋى ئائىلىلەرگە نىسبەتەن بۇ تېخىمۇ مۇھىم. ئەگەر سىز ئېرىڭىزگە ئازراقمۇ ئەركىنلىك بەرمىسىڭىز، ھەممىلا ئىش-دىن گۇمانلانسىڭىز، سورۇنلارغا بارغىلى قويمىسىڭىز، دوستلىرى بىلەن ئارىلاشتۇرمىسىڭىز، ئېرىڭىز قانداقمۇ يۈرەكلىك ئىشلىيە-لەيدۇ؟ باشقىلار ئالدىدا قانداقمۇ يۈزى بولىدۇ؟ مۇۋەپپەقىيەت قازانغان ئەر بولۇشىدىن قانداقمۇ ئۈمىد كۈتكىلى بولىدۇ؟ پىيار-سېغىن شۇنداق دېگەن: ياقتۇرماسلىق، خۇدۇك، گۇمان ۋە ھە-سەت. ئۆزئارا ئىشەنچ ۋە ھۆرمەتنىڭ كەمچىلىكىدىن كېلىپ چىقىدۇ.

مۇھەببەت ئويۇل تېشى ئۈستىگە قۇرۇلغان نىكاھقا نىسبە-تەن ئېيتقاندا، ئەركىنلىك لەگلەك بولسا، ئىشىنىش لەگلەكنىڭ يىپىدۇر. راست گەپنى قىلغاندا، ئەرلەرنى بەك چىڭ تۇتۇۋالما-لىق لازىم. سىزنىڭ تارىنى بەك چىڭىتىۋەتكەندە، ئاسان ئۈزۈلۈپ كېتىدۇ. ئېرىڭىزگە ئىشەنمەي بەك چىڭ يېپىشىۋالسىڭىز، ئېرى-ڭىزنىڭ نەپسى قىسىلىپ قالىدۇ.

شۇڭا، سىز لەگلەكنى قانداق ئۇچۇرۇشىنىمۇ، بەك يىراقلاپ كەتكەندە يىپىنى ئازراق تارتىپ قويۇشنىمۇ بىلىشىڭىز، ۋاقتى كەلگەندە ئاسىيلىقنى لەگلەكنى چۈشۈرۈۋېلىشنىمۇ ئۇنتۇپ قال-ماسلىقىڭىز كېرەك.

گۈلنى شالاڭ تېرىك، يىلتىزلىرى چاپلىشىپ ئاينىيالىماي قالمىسۇن، ئېرىڭىزگە چاپلىشىۋالماڭ، خۇشى كېتىپ قالمىسۇن. — گىيۇلو

ئەقىل سىزىقىدىن چىقما ھېچقاچان،
كۆڭۈلگە دەرد - ئازاب سالار پۇشايمان.
— ئۇبۇلقاسىم فىردەۋىسى

12. ئېرىڭىزدىن ئۆزىڭىزنىڭ كۆز قاراش ۋە ھەرىكەتلىرىڭىزنى يوشۇرماڭ ، سەمىمىي بولۇڭ

سەمىمىيلىك ئادەمنى ئەڭ قايىل قىلىدىغان بىر خىل پس-
خىك ساپا. ئۇنىڭ ئالاھىدىلىكى — گەپ - سۆزى بىردەك
بولۇشتىن ئىبارەت. پەقەت بىز سەمىمىيلىكتىن ئىبارەت ياخشى
بولغان پسىخىك ساپانى يېتىلدۈرەلسەك ھەمدە قەتئىي داۋاملاش-
تۇرالساقلا، چوقۇم باشقىلارنىڭ مۇئەييەنلەشتۈرۈشىگە، كۆيۈند-
شىگە، چۈشىنىش ۋە مەدھىيلىشىگە ئېرىشەلەيمىز.

بىر سەمىمىي ئادەم ئۆزىنى ھۆرمەت قىلىدۇ، كۈچەيتىدۇ،
پەۋقۇلئاددە كەمتەر بولىدۇ، باشقىلارغا ياردەم قىلىشنى خۇشاللىق
دەپ بىلىدۇ، ئىشەنچلىك بولىدۇ، ئۆز كەسپىنى جان تىكىپ
ئىشلەيدۇ، ئىزدىنىدۇ.

بەزى ئاياللار ئەرلەرگە ھەممە ئىشىڭىنى، خىياللىرىڭىنى
دېيىشىڭىنىڭ ھاجىتى يوق، بولمىسا ئېرىڭىنىڭ ئالدىدا سېھرىي
كۈچۈڭنى يوقىتىپ قويسەن، سىرلىق بولۇۋالساڭ، ئەرلەرنى
ئاللىقىنىڭدا ئوينىتالايسەن، دەيدۇ. مەن دەۋاتقان سەمىمىيلىك
يېپىدىن — يىگىنىسىغىچە ئېرىڭىزغا دوكلات قىلىشتىن دېرەك
بەرمەيدۇ. يوشۇرما سىلىققا تېگىشلىك بولمىغان ھەرقانداق ئىشنى

يوشۇرماسلىقىڭىزنى كۆرسىتىدۇ.

دېمەك، سەمىيلىك ئۆزىنىڭ قەلبىگە دۇرۇس مۇئامىلە قىلىشىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئېھتىياتىڭىزنىڭ ئالدىدا بىرنى بىر دەك، راست گەپ قىلىڭ، ئانچە كەڭ قورساق بولمىغان ئادەممۇ سىزنىڭ سەمىيىتىڭىز، راست سۆزىڭىز ئالدىدا تەسەرلەنمەي قالمايدۇ.

ياخشى ئاياللارغا شۇ نەرسە ئايانكى، دۇنيادا شامال ئۆتمەي-
دىغان تام يوق، قۇياش نۇرى ئاستىدا مەڭگۈلۈك سىر بولمايدۇ.
گۈزەل نىكاھ چوقۇم سۈزۈك، تازا بولۇشى كېرەك. كىمكى
نىكاھقا توپا قوندۇرىدىكەن، شۇنىڭ نىكاھىدا تراگېدىيە يۈز
بېرىدۇ.

ئەر - خوتۇن ئارىسىدىكى ئىناقلىقمۇ دوستلۇققا ئوخشايدۇ،
ئىككى تەرەپ ھەم سىر ساقلىمايدۇ ھەم ماسلىشىپ ئۆتىدۇ.

— ۋۇچى شىالۇشىما

ئىككى كىشىدىن سىر يوشۇرما زىنھار،

بىرى ياخشى تېۋىپ، بىرى سادىق يار.

— پەرىدىدىن ئەتتار

13. تالاش - تارتىشلارنى ياخشى بىر تەرەپ قىلىش

قايسى بىر ئەدەبىنىڭ مۇنۇ گېپى يادىمدا: نىكاھ دېگەن
ئۈچ كۈن كۈلۈمسىرىۋېلىش، ئۈچ يىل جەڭگى - جېدەل قى-
لىش، 30 يىل لەۋ چىشلەپ ئۆتۈش.
بەرھەق، قازان چۆمۈچىنىڭ بىر - بىرىگە تېگىپ كېتىدۇ -
غان چاغلىرى بولىدۇ. ياخشى نىكاھ ھەرگىزمۇ تىپتىنچ، ئۆلۈك
كۆل سۈيى ئەمەس. ئۆي دېگەندە ھامان ئۇنداق ياكى مۇنداق
جېدەل - ماجىرالار بولۇپ تۇرىدۇ. يا پىكىردە بىرلىككە كېلە -
مەيمىز ياكى بالا ئارىسىغا كىرىپ قالىمىز ياكى ئۆيىدىكى بەزىبىر
ئىشلارغا چېچىلىمىز. تالاش - تارتىش قىلىمىز. لېكىن، مۇنداق
تالاش - تارتىش ۋاقتىدا، مۇۋاپىق ئۇسۇل بىلەن بىر تەرەپ
قىلىنمىسا ئىككىلا تەرەپنىڭ كۆڭلى پاراكەندە بولىدۇ، ئېغىرراق
بولغاندا بۇتەنەش، قىيىداش، يامانلاپ كېتىش ياكى ئۆيىدىكى
نەرسىلەرنى چېقىش، ئاخىرقى ھېسابتا نىكاھقا دەز كېتىش بىلەن
ئايىغلىشىدۇ. روھىيىتى ساغلام بولغان كىشىلەر تالاش - تارتىش
بىلەن نىكاھقا دەز كېتىدىغان ئىشنى قىلمايدۇ.
«تالاغا چىققاندا ھاۋارايىغا باق، ئۆيگە كىرگەندە چىرايىغا»
دېگەندەك، ئەگەر ئېرىڭىزنىڭ كەيپىياتى تازا ياخشى بولمىسا،

بىر ئېغىز گەپتىن قېلىڭ، بامەسلىھەت ئىش قىلىڭ، گەپنى بۇيرۇق ئاھاڭىدا، ۋارقىراش - جارقىراش بىلەن ئەمەس، سىلىق ئاھاڭدا دېسىڭىز، زىددىيەت يوغاناپ كەتمەيدۇ، ئون نەچچە يىللىق نىكاھ تۇرمۇشۇمدا ئېرىمنى تەسىرلەندۈرۈپ كەلگەن بىر ئالاھىدىلىكىم قۇلقىمنىڭ يۇمشاقلىقى، ئىزچىل تۈردە جېدەل چىقىش ئېھتىماللىقى بولغان تالاش - تارتىشلاردا دەررۇ چېكىنىپ چىقىدىغانلىقىم.

تالاش - تارتىشلارنى مۇۋاپىق بىر تەرەپ قىلىش بىر سەنئەت، ئانچە - مۇنچە تالاش - تارتىشلار بىر خىل تاتلىق ھېسسىيات، كەيپىياتنى بوشىتىۋېلىشتىن ئىبارەت. لېكىن تالاش - تارتىش جەريانىدا ئاغزىڭىزدىن ھەرگىز دىلى ئاغرىتىدىغان گەپلەر چىقىپ كەتمسۇن. مەسىلەن: «سەن ئا- شۇنچىلىك بولالمايسەن»، «ساڭا تېگىپ كۆزۈم قارىغۇ بولۇپ قاپتىكەن»، «مەن نېمىدېگەن شور پېشانە»، «بۇ ئۆمرۈمدە ساڭا تېگىپ خۇۋلۇق كۆرۈپ باقمىدىم...» دېگەندەك، ئۇنىڭدىن باشقا تالاش - تارتىش چېكىگە يەتكەندە، ئىدراكىڭىزنى يوقىتىدىغان، پۇت - قولىڭىزنى ئىشقا سالىدىغان ئىشلارنى قىلماڭ. ئۈرۈشمىسىڭىزمۇ ئۆيدە «يېپىق قازان يېپىق» پېتى تۈگىتىڭ. بەزى خوتۇنلارنىڭ كۈچىغا چىقىپ ئېرىنى تىللاۋاتقانلىقىنى، پۈتۈن خەلقئالەمگە ئېرىنى سازايى قىلىۋاتقانلىقىنى ئۇچراتقىلى بولىدۇ. بۇ تولىمۇ نومۇسىز ئىش. تالاش - تارتىشتىن كېيىن ئۇتۇپ كېتىشنى، قايتا تىلغا ئالماستىقىنى بىلىشىڭىز ھەم مۇشۇ قېتىمقى تالاش - تارتىشتىن ئۆزىڭىزنى تونۇۋېلىشىڭىز كېرەك. شۇڭا، ئەگەر چوڭ جەھەتتە غۇرۇرىڭىز دەپسەندە قىلىنماي- دىغانلا ئىش بولسا، سىز تەشەببۇسكارلىق بىلەن جەڭدىن ئۆزد-

غىزنى تارتىسىڭىز بولىدۇ. چۈنكى «دۈشمەن» سىز ئۆزىڭىز ياخشى كۆرىدىغان ئەر. ئۇنىڭ ئۈچۈن ئازراق قۇربان بەرسىڭىز مېنىڭچە ئەرزىيدۇ. ناۋادا جەڭگى - جېدەل، تالاش - تارتىشتا يېڭىۋالسىڭىزمۇ سىزگە ھېچقانداق پايدىسى يوق، ئېرىڭىزنىڭ قەلبىدە بىر تۈگۈن بولۇپ قالىدۇ، خالاس. بۇنداق تۈگۈن چوڭىيۋەرسە، ئاخىر چوقۇم يارا ئېغىز ئالغاندەك بىر يەردىن پارتلاپ چىقىدۇ. ئۇ چاغدا سىز جەڭنى ئاياغلاشتۇرۇشنى ئويلى-سىڭىز، ئاللىقاچان كېچىككەن بولىسىز.

ئائىلىۋى مەسلىھەتدە ئەر - خوتۇن ئوتتۇرىسىدا ئىناقلىق ۋە كېڭىشىپ ئىش كۆرۈش بولمىسا، بۇنداق ئائىلە ئازاب ۋە مۇشەققەت ئۇۋىسىغا ئايلىنىدۇ، بۇنداق ئائىلىدىن لەززەت كېتۇر، راھەت يوقىلۇر، بالىلارنىڭ تىنچلىقى بۇزۇلۇر، ئائىلە ئەزالىرى ئوتتۇرىسىدا بىر - بىرىگە دۈشمەنلىك پەيدا بولۇر، شۇنىڭ ئۈچۈن ئائىلىلەردە ئۇرۇش - جېدەلنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئاياللىرىمىزنىڭ ۋەزىپىسىدۇر.

— ئالىمەت ئۇل بەنات

تار ئۆتۈكتىن ساز يۈرۈش يالىڭاياغ،

ئۆيدە غوۋغا بولسا، غۇربەت ياخشىراق.

— جالالىدىن رۇمى

14. ئەر - خوتۇنلۇق تۇرمۇشىدىكى ئۇششاق - چۈششەك ئىشلارغا ئېتىبار بىلەن قاراڭ

مېھىر - مۇھەببەت — سەن رەخت توقۇساڭ، مەن ئېتىزدا ئىشلەي، مەن سۇ ئەكەلسەم سەن سۇغار، مەن دەرەخ تېكسەم سەن ئوغۇتلا، سەن ناخشا ئېيتساڭ مەن ساز چالاي، دېگەندىن ئىبارەت. تۇرمۇشتا كىچىك ئىش بولمايدۇ، بارلىق ئۇششاق - چۈششەك ئىشلار تۇرمۇش چوڭ مىلودىيىسىدىكى بىر نوتىدۇر. تارماق ئېقىنلار بولمىسا، دەريا بولمايدۇ؛ تىيىن بولمىسا باي بولغىلى بولمايدۇ، نىكاھتىن ئاجرىشىۋاتقانلارنىڭ ئاجرىشىشىدىكى يەنە بىر مۇھىم سەۋەب مۇشۇنداق ئۇششاق - چۈششەك ئىشلار ئىكەن. ئاڭلىسىڭىز، توۋا شۇ ئىشقىمۇ ئاجرىشىپ كېتەمدۇ كىشى دەيسىز. بىراق، ئەمەلىيەت ئەنە شۇنداق ئۇششاق ئىشلار - دىن باشلىنىدۇ.

ئۇششاق - چۈششەك ئىشلار نېمىلەرنى كۆرسىتىدۇ؟ ئېرىڭىز مەجەزىم يوق دېگەندە كۆڭۈل بۆلۈپ قويدىڭىز - مۇ؟ قېيناتا، قېينانىڭىز، ئېرىڭىزنىڭ ئۇرۇق - تۇغقانلىرى ئۆي - گىزگە كەلگەندە ياخشى مۇئامىلە، قىزغىن كەيپىيات، كەڭ داس - تىخان بىلەن كۈتۈۋالدىڭىزمۇ؟ ئېرىڭىز ئۈستىدىن ھە - دەپ ئاتا - ئانىڭىزغا شىكايەت قىلدىڭىزمۇ؟ كەچكىچە

ئويۇن - تاماشا، چاي، مەشرەپ بىلەن بولۇپ كېتىپ، ئەر، بالا، ئۆيىنى تاشلىۋەتتىڭىزمۇ؟ ئېرىڭىز ھېرىپ - ئېچىپ كەلگەن-دە، بىرەر قېتىم دۈمبېسىنى تۇتۇپ قويدىڭىزمۇ؟ ئۆيىڭىزنىڭ رەت-لىك، پاكىز بولۇشىغا كاپالەتلىك قىلدىڭىزمۇ؟ ئېرىڭىزنىڭ ۋە بالىلىرىڭىزنىڭ كىيىم - كېچىكىنى ۋاقتى - ۋاقتىدا يۇيۇپ، دەزماللاپ بەردىڭىزمۇ؟ ئۆيدە ئۆزىڭىزنى تۈزەشتۈرۈپ يۈرەمسىز؟... ئېيتىپ كەلسە بۇنداق ئۇششاق - چۈششەك ئىشلار ئىنتايىن كۆپ، مۇشۇنداق ئۇششاق - چۈششەك ئىشلار توپلىنىپ، ئاندىن بىر ئائىلىنى تەشكىل قىلىدۇ.

مەن 22 يېشىدا ئالىي مەكتەپنى پۈتتۈرۈپ، ئىككى ئايدىن كېيىنلا توي قىلدىم. ئەزەلدىن كىتاب ئوقۇشنى بىرىنچى ئورۇنغا قويۇپ كېلىۋاتقان مەندەك بىر قىزغا نىسبەتەن، ئائىلىنىڭ ئا-شۇنداق ئۇششاق - چۈششەك ئىشلىرىنى مۇۋاپىق بىر تەرەپ قىلىش ھەقىقەتەن تەسكە چۈشتى. مۇنداق بىر ئىش پەقەت يادىمدىن چىقمايدۇ:

تويىمىزنىڭ ئىككىنچى ئېيىدا ئېرىم بىر كۈنى پەقەت مېجەزى يوقلۇقىنى ئېيتتى. مەن خىيالىمدا ئۇنى مەڭگۈ ئاغرىماي-دۇ، دەپ تەسەۋۋۇر قىلاتتىم. ئۇ مەن ئۈچۈن دادا، ئاكا، يولداش، ھەمراھ، دوست ... ئىشقىلىپ تۈرلۈك روللاردىكى بىر ئادەم ئىدى. مېنىڭ نەزىرىمدە ئۇ بىر مەزمۇت دەرەخ، مۇنار ئىدى. شۇڭا، ئېرىمنىڭ ئاغرىپ قالدىم دېگەن گېپىگە ئىنتايىن كۈلكۈم كېلىپ:

— سەنمۇ ئاغرىمىسەن؟ — دەپ ساپتىمەن. مۇشۇ بىر ئېغىز گېپىمنىڭ ئۇنىڭ كۆڭلىگە قاتتىق تېگىدىغانلىقىنى نەدىن بىلەي. كۆڭلى ئىنتايىن يېرىم بولغان ھالدا:

— ئەگەر ئاپام بولغان بولسا بۇ چاقىچە پايپىتەك بولۇپ،
تىپىرلاپ كېتەتتى، — دېمەسمۇ، شۇندىلا ئۆزۈمنىڭ خاتا قىلغان-
لىقىنى ھېس قىلدىم، قاتتىق پۇشايمان قىلدىم.
دېمەك، مۇشۇنداق ئۇششاق - چۈششەك ئىشلار بىر ئايال-
نىڭ ماھىرلىق بىلەن بىر تەرەپ قىلىشىغا تولمۇ موھتاج. شۇڭا،
ئۇششاق - چۈششەك ئىشلارنى ئاز - ئازدىن پۈتتۈرۈڭ، ئېرىڭىز -
نىمۇ پەيدىنپەي مەڭگۈ ياخشى كۆرۈڭ. مۇشۇنداق ئۇششاق -
چۈششەك ئىشلار نىكاھىڭىزنىڭ مۇۋەپپەقىيەتلىك بولۇشى ياكى
مەغلۇب بولۇشىنى بەلگىلەيدۇ.

ياخشى ئايال ئائىلە ئىشلىرىنى ئوبدان سەرەمجانلاشتۇر -
غاندىن سىرت، مېھرىبان ئانا، پەزىلەتلىك ھەمراھ ۋە ياخشى
مەھبۇبە بولۇشتىن ئىبارەت ئۈچ خىسلەتنى يېتىلدۈرۈشى لازىم.
— مونتىلەند

ئايالى ئەقىللىق، ئېرى ئىش بىلەر،
دېمەك بۇ ئائىلە كۈندىن - كۈن گۈللەر.
خۇسراۋ دېھلىۋى

15. ھەقىقىي مۇھەببەتنىڭ نېمىلىكىنى بىلەمسىز؟

ھاياتلىقتىن ماماتلىققا قەدەر ھايات - مامات ئالمىشىپ تۇرىدۇ، تۇرمۇشتىن بىزار بولغان كىشىلەر: «تۇرمۇشنىڭ ھېچ-قانداق قىزىقى يوق» دەيدۇ، تۇرمۇشنى قىزغىن سۆيىدىغانلار: «ھايات نېمىدېگەن گۈزەل» دەيدۇ، تۇرمۇشنى تىزگىنلىۋالغان كىشىلەر بولسا: «ياشىدۇق، مۇھەببەتلەشتۇق، تۇرمۇشنىڭ پەي-زىنى سۈردۇق» دەيدۇ.

تۇرمۇش — سۆيۈش دېمەكتۇر. ھەقىقىي سۆيگۈگە ئېرىشكەن كىشىلەر ئەلۋەتتە تۇرمۇشنى قىزغىن سۆيىدۇ. مۇھەببەت مەڭگۈلۈك تېما، كىشىلەرنى مەست قىلىدۇ، قوغلىتىدۇ ۋە ئىنتىلدۇرىدۇ. شىكسېپر: «مۇھەببەت — گۈللەرنىڭ دالدىسى-دىكى تاتلىق پىچىرلاش ئەمەس، شاپتۇلزارلىقلاردىكى شېرىن - شېكەر سۆزلەرمۇ ئەمەس، ئاسان تۆكۈلىدىغان كۆز يېشىمۇ ئەمەس، مەجبۇرىي بويسۇندۇرۇش تېخىمۇ ئەمەس، مۇ-ھەببەت ئورتاق ئاساسقا قۇرۇلىدىغان ھېسسىيات» دېگەن.

ھەر قانداق بىر ئىنسان مۇھەببەتكە تەشنا. شۇنداقلا ھەقىقىي مۇھەببەتكە ئېرىشىشكە ھەقلىق. ئۇنداقتا ھەقىقىي مۇھەببەت دېگەن نېمە؟ ھەقىقىي مۇھەببەت — ئاتا قىلىش ۋە كۆڭۈل

بولۇش؛ ھەقىقىي مۇھەببەت — ئادەمنى ئۆزىگە ئىشەندۈرۈش ۋە مۇستەقىل قىلىش؛ ھەقىقىي مۇھەببەت — كەڭ قورساقلىق ۋە چۈشىنىش؛ ھەقىقىي مۇھەببەت — ھۆرمەت قىلىش؛ ھەقىقىي مۇھەببەت — تۇراقلىق بولۇشتىن ئىبارەت. مانا مۇشۇنداق ھەقىقىي مۇھەببەتلا ئادەمنى چىن دىلىدىن كۈلدۈرىدۇ، خۇشال قىلىدۇ، بەختلىك قىلىدۇ، جاپادىمۇ، ھالاۋەتتىمۇ، ئازاب — ئوقۇ — بەتتىمۇ، مۇۋەپپەقىيەتلەردىمۇ بىللە بولۇپ، مۇھەببەت ئاتا قىلىش — بۇ سىلەرنىڭ كىشىلىك تۇرمۇشۇڭلار ۋە ھايا-تىڭلارنىڭ پۈتكۈل ئەھمىيىتى.

نىكاھ تەڭلىمىسىدىكى تەڭسىزلىك:

ئاياللار ئەرلەرنى ناھايىتى ئېھتىياتچانلىق بىلەن چىن دىل-دىن سۆيىدۇ، لېكىن ئەرلەر ئاياللارنى بىپەرۋالىق بىلەن سۆيىدۇ.

بىرىنى سۆيۈش نېمىدىن دېرەك بېرىدۇ؟ بۇ ئۇنىڭ بەختى ئۈچۈن خۇشال بولۇش، ئۇنى تېخىمۇ خۇشال قىلىش ئۈچۈن قىلىشقا تېگىشلىك ھەممە ئىشلارنى قىلىش ۋە بۇنىڭدىن خۇشال-لىققا ئېرىشىشتىن دېرەك بېرىدۇ.

— چىرىنىشىۋېسىكى

ئىشقا بىلەن تىرىك بۇ ئالەم،

ئىشقا بولمىسا بولماستى ئادەم.

— قۇتتى

16. ئېرىڭىزنىڭ ئاغزىغا تېتىغۇدەك تاماقلارنى ئېتىپ بېرىڭ

ئەرلەر ئەزەلدىنلا قورساققا ئامراق كېلىدۇ، ئوخشىغان بىر
ۋاخ تاماق يەۋالسا ناھايىتى ھۇزۇرلىنىدۇ، مەن كىمدۇر بىرىنىڭ:
— خوتۇنۇمنىڭ تامىقىزە، ئەمما ئالامەت ئوخشايدۇ، شۇڭا
ئۇنىڭ باشقا يېتەرسىزلىكلىرىمۇ بىلىنمەيدۇ، — دېگىنىنى ئاڭلى-
غانىدىم.

يەنە كىمدۇر بىر ئەر ئۆزىنىڭ ئانچە چىرايلىق بولمىغان
ئايالىدىن ئىنتايىن پەخىرلەنگەن ھالدا مۇنداق دېگەن ئىدى:
— ئەمما مەن قانداق ۋاقىتتا ئۆيگە بارسام، ئايالىم تەييار-
لىقسىز ھالەتتىمۇ يېرىم سائەتتە تاماقنى ئالدىمغا ئەكىلىپ بولىدۇ
ياكى ئۆيگە كىرىشىمگە شىرەگە تاماقنى قويۇپ بولىدۇ.

توغرا، يېيىش - ئىچىش ھاياتلىقنى ساقلاپ قېلىشتىكى
مۇھىم ئېھتىياج. ئەگەر قورساق ئاچ بولسا ھېچقانداق ئىش
خۇشياقمايدۇ. ئېرىڭىزنىڭ خىزمىتىنى كۆڭۈل قويۇپ ئىشلىشى،
ھېرىپ كەتكەندە ھاردۇقنى چىقىرىشى ئۈچۈن چوقۇم كۆڭۈل
قويۇپ بىر ۋاخ ئوخشىغان غىزا تەييارلاش سىزنى تېخىمۇ سۆ-
يۈملۈك كۆرسىتىدۇ.

بەزىدە ئەرلەر بەزى سەۋەبلەر بىلەن ۋاقىتدا كېلەلمەيدىغان

ئەھۋاللار بولۇپ قالسا، ھەرگىز قورساق ئېچىپ كەتتى، بولدىلا، ئۇ كەلگىچە ئولتۇرامدىم، دەپ تامىقىڭىزنى يەپ بولۇپ قاراپ ئولتۇرماي، ئەڭ ياخشىسى ئېرىڭىز كەلگەندە بىللە تاماق يەڭ. بۇنداقتا ئېرىڭىز تېخىمۇ خۇش بولىدۇ، ئۆزىنى ساقلاپ تۇرىدۇ. خان ئادەم بار دەپ ئويلاپ، ئامال بار تېزراق ئۆيگە قايتىپ كېلىشنى ئويلايدۇ.

شۇنىڭ بىلەن بىللە يەنە ئېرىڭىز ئۆيگە كېلىپ تاماقنى يەپ، ھاردۇقى چىقىپ بولغۇچە ھەرگىز جىق سۆزلىمەڭ، چۈنكى «بىر ھارغانغا، بىر ئاچقانغا گەپ قىلما» دەيدىغان گەپ بار ئەمەسمۇ؟ تازا قورسىقى ئېچىپ كەتكەن ئەرلەر خۇددى ئېچىر-قاپ كەتكەن يولۋاسقىلا ئوخشاپ قالىدۇ. ئەگەر مۇشۇ چاغدا ئۇلاردىن تولا سوئال سوراپ ياكى جىق گەپ قىلىۋەتسىڭىز، شۈبھىسىزكى، ئۆزىڭىزگە كۆڭۈل ئاغرىقى تېپىۋالىسىز. مۇھەببەت كونىرىغانچە پىشىدۇ، تاماق يېڭى بولسا ئاندىن ئېغىزغا تېتىيدۇ. ئەگەر ئېرىڭىزنىڭ قەلبىنى باشقۇراي دېسىڭىز، پۈتۈن كۈچىڭىز بىلەن ئېرىڭىزنىڭ ئاشقازىنىنى باشقۇرۇڭ.

يۈزەكى قارىغاندا، بەخت قانداقتۇر مۇتلەق نەرسىدەك كۆرۈنىدۇ، بۇ يۈزەكى ھادىسىلەر نۇرغۇنلىغان ئەخمەقلەرنى بەخت دېگەن نېمە؟ دەپ سوراشقا دەۋەت قىلىدۇ. ئىنتايىن ئەقىللىق بىر ئايال: «بەخت سەن بولسىكەن دېگەن بەردە» دەپ جاۋاب بېرىپتۇ. — بالزاک

چىش بولمىسىمۇ بار يېيىشكە ئىمكان،
زور مۇسبەتتۇر گەر بولمىسا نان.

— سەئىدى شىرازى

17. ئېرىڭىزنىڭ كىيىم - كېچىكىنىڭ پاكىز ، رەتلىكلىكىگە دىققەت قىلىپ تۇرۇڭ

تەتقىقاتلاردىن ئىسپاتلىنىشىچە، پاكىز، رەتلىك، بەدەنگە يارىشىملىق، سالاپەتلىك، چوڭ سۈپەت كىيىم - كېچەك كىشىدە ياخشى تەسىر قالدۇرۇشتىكى مۇھىم ئامىل ئىكەن. ئەرلەرنىڭ زور كۆپچىلىكى كىيىم - كېچەككە ئۆزىنى ئۇرۇپ كەتمەيدۇ. بىراق، بۇ ئۇلارنىڭ پاكىز، رەتلىك يۈرۈشىنى ياخشى كۆرمىگەنلىكىدىن دېرەك بەرمەيدۇ.

ئىسلام دىنىمۇ كىشىلەرنىڭ چىرايلىق كىيىنىشىنى، ياخشى كۆرۈنۈشىنى، ئاللاتائاللا يارىتىپ بەرگەن زىننەت ۋە كىيىملەردىن پايدىلىنىشىنى ھالال قىلىپلا قالماستىن، بەلكى ئۇنى تەلەپ قىلغان، چىرايلىق ۋە زىننەتلىك كۆرۈنۈشكە كۆڭۈل بۆلۈشتىن بۇرۇن، پاكىزلىققا تېخىمۇ چوڭ ئەھمىيەت بەرگەن. چۈنكى پاكىزلىق ھەرقانداق زىننەت ۋە چىرايلىق كۆرۈنۈشنىڭ ئاساسىدۇر.

گەرچە كىيىم - كېچەك بىر ئادەمنىڭ ئەخلاق - پەزىلىتى، ئەقىل - پاراسىتى ۋە باشقا ئالاھىدىلىكلىرىنى نامايان قىلىپ بېرىدىغان بىر دىنبىر ئامىل بولمىسىمۇ، لېكىن پاكىز، رەتلىك، يارىشىملىق كىيىنگەنلەرنىڭ ئادەمنى ئۆزىگە تارتىپ تۇرىدىغانلىقى.

قىنى ھەمدە ھەرقانداق يەردە قارشى ئېلىنىدىغانلىقىنى، ئىشلىرى -
نىڭ ئوڭۇشلۇق بولىدىغانلىقىنى نەزەردىن ساقىت قىلغىلى بولمايدۇ.
شۇڭا، ئېرىڭىزنىڭ كىيىم ئىشكاپىدا گەرچە ئانچە جىق
كىيىم بولمىسىمۇ، لېكىن رەت - رېتى، خىل - خىلى بىلەن
ئېسىۋېتىلگەن، دەماللانغان، ئىچ كىيىم ۋە پايپاقلارمۇ ئۆزىگە
مۇۋاپىق ئورۇندا پاكىزە تۇرغان بولسا، ئېرىڭىزنىڭ ئۆز كۆڭلىدە
سىزدىن قانچىلىك سۆيۈنگەنلىكىنى ئېيتمايلا قويۇڭ.

ئېرىڭىز ۋە بالىلىرىڭىزنىڭ ياسىنىشى ۋە پاكىز، رەتلىكلىكى
ھەم سىزنىڭ ئابرويىڭىزغىمۇ بەلگىلىك دەرىجىدە تەسىر كۆرسىتىدۇ،
ئۇلار ئارقىلىق كىشىلەر سىزگىمۇ باھا بېرىدۇ.
ئۆزى سۆيىدىغان ئايالنىڭ ئالدىدا ئەر كىشى ھامان پەقەت
بىر «ئىش ئوقمايدىغان بالا» خالاس. ئېرىڭىزنى مەينەت، رەت -
سىز دەپ قاقاشنىڭ ئورنىغا ئۇنىڭ ئۈچۈن كىيىم - كېچەكلىرىنى
رەتلىۋەتكىنىڭىز ئەۋزەل.

ئىللىق ئائىلە ئەرلەر ھاياتىنىڭ ئارقا ھويلىسى، ئىنچىكە
ئايال ئەرلەر قەلبىنىڭ ماكانى، گۈللەر پەسىلگە قاراپ ئېچىلىدۇ،
كۈنلەرمۇ بىر كۈندىن بىر كۈندىن ئۆتىدۇ، ياخشى ئايال ئەرلەر -
نىڭ كىيىم - كېچىكىنىڭ ئۇنىڭ تەييارلىشىغا قاراپ تۇرىدىغانلىقىنى
بىلىدۇ.

ھەربىر مۇۋەپپەقىيەت قازانغان ئەرنىڭ كەينىدە ئون -
تىنسىز تۆھپە قوشۇۋاتقان بىر ئايال بولىدۇ.

ئاياللار ئائىلە ئىناقلىقىنىڭ ئاچقۇچىنى ئۆز قولىدا تۇتقان
بولۇپ، گەپ ئۇنىڭ بۇ ئاچقۇچىنى ئىشلىتىشنى بىلىش - بىلمەس -
لىكىدە.

— شېكىسپىر

بېشىدا چېچى بارلارنىلا ئايال دېمەكچىلار ،
ئايال شۇدۇر ، سىياقىدىن بەلگىلىك .
كىر قىلماس بالىسىنى ، ئۆزىنى ،
قېشى ، كۆزى ، قاپىقىدىن بەلگىلىك .

— مەختۇمقۇلى

18. ئېرىڭىزنىڭ بارلىق ئاياغلىرىنى پاكىز سۈرتۈپ، مايلاپ قويۇڭ

بىر ئەرنىڭ تازىلىققا رىئايە قىلىدىغان - قىلمايدىغانلىقىنى
ئۇنىڭ پۇتىدىكى ئايىغىغا قاراپلا بىلىۋالغىلى بولىدۇ. نىكاھ بىر
كۈنلۈككە ئوخشايدۇ. ئۇ بولسلا يامغۇردىن پاناھلانغىلى بولىدۇ.
شۇنداقلا تېخىمۇ نۇرغۇن، ئادەتتىكىدەك كۈنلەردە بۇ كۈنلۈك
سىلەرگە چەكسىز گۈزەل ھېسسىياتلارنى بېغىشلىيالايدۇ.
سىز ئېرىڭىز ئۈچۈن تەييارلىغان نەرسىلەرنى ئۇنىڭ ئىش-
لىتىشكە تېخى ۋاقتى چىقمىغان بولسىمۇ، لېكىن سىزنىڭ ئۇنىڭغا
بولغان كۆيۈنۈشىڭىز ئاللىبۇرۇن ئۇنىڭ روھىي ئىرەمبىغىغا ئو-
رۇنلىشىپ بولغانلىقىغا ئىشىنىڭ.

مېنىڭ ئېرىم خىزمەت دېسە، ئۆزىنى ھەددىدىن زىيادە
ئۇرۇپ ئىشلەيدىغان كەسىپچان ئەر. ئۇنىڭ ئۈستىگە قول ئاس-
تىمىدىكىلەرگە چوقۇم ئۈلگە بولۇشۇم كېرەك، دەپ ئويلىغىنى
ئۈچۈن، ئەتىگەندە كىيىپ چىقىپ كەتكەن كىيىم - كېچەك،
ئاياغ - پايپاقلىرى يا توپا، يا پاتقاق بولۇپ كېلىدۇ. شۇڭا ئۇ
تاماقلىرىنى يەپ، ئۇخلاشقا ياتقاندا مەن چاندۇرماي چىقىپ
ئۇنىڭ پاتقاق بولۇپ كەتكەن ئايىغىنى سۈرتۈپ، مايلاپ پارقىرىد-
تىپ قويمەن. ئېرىمنىڭ ئەتىسى چىقىپ ئايىغىغا شۇنداق قاراپلا

چىن دىلىدىن سۆيۈنۈپ كېتىدىغانلىقى ماڭا ئايان.
ياخشى ئايال ئەرنىڭ ئايىغىنىڭ پارقراقلىقىنى ساقلاشنىڭ
مۇھىملىقىنى بىلىدۇ، دائىم ئېرىڭىزنىڭ ئايىغىنى سۈرتۈپ تۇرۇڭ!

بىر چېدىرنى ئون ئەركەك قۇرغان بىلەن ، ئۆيىنى بىر ئايال
تۇتالايدۇ .

— ئېنگېرسوۋ

ئۇلۇغلۇق گەپتە ئەمەس باشتىن ئاياغ ،
يېرىم ئىشمۇ يۈزچە گەپتىن ياخشىراق .
— ئوبۇلقاسىم فىردەۋىسى

19. ھەرگىز ئېرىڭىزنىڭ ئۇيقۇسىنى بۇزۇۋەتمەڭ

قېرى - ياش ئەرلەرنىڭ ھەممىسىگە ئورتاق بولغان ئائىلە
گۆھىرى بار:

ئەتكەندە بىر پىيالە قىزىق چاي؛ تاماقتىن كېيىن بىر تال
تاماك؛ چۈشتە بىر پەس ئۇيقۇ. بىر ئايال ئەگەر ئېرىنىڭ ئالدىدا
مېھرىبان ئايال، ياخشى ئانا دېگەن گۈزەل مەدھىيىگە ئېرىشمەك -
چى بولىدىكەن، بۇنىڭدىكى ئۇدۇل يول — ئەرلەرنىڭ مۇشۇ
بىرنەچچە گۆھىرىنى قوغداشتىن ئىبارەت.

ئىنقىلابىي ئۇستازلار شۇنداق ئېيتىدۇكى، «دەم ئېلىشنى
بىلمەيدىغان ئادەم خىزمەت قىلىشنىمۇ بىلمەيدۇ». ئۇستازلارنىڭ
سۆزلىرىنى نەزەرىيىۋى ئاساس قىلىپ تۇرۇپ، ئەڭ ھۇرۇن ئەر -
نىڭمۇ ياخشى چۈش كۆرۈش سالاھىيىتى بار.

ئۇيقۇسىغا قانمىغان ئادەم دائىم روھى چۈشكۈن، نارازى
بولۇپلا يۈرىدۇ، ئەگەر سىز ئېرىڭىزنى خاپا قىلماي دېسىڭىز،
ئۇنداقتا ئۇ تازا تاتلىق ئۇخلاۋاتقاندا، جاھاندىك ئىشىڭىز بولسا -
جۇ، ئىمكان بار ئۇنى ئويغاتماڭ.

ئەرلەرنىڭ يۈكى يېنىك ئەمەس، ئۇلارنىڭ مەسئۇلىيىتىمۇ
ناھايىتى ئېغىر. ھەقىقىي بىر ئەركەك خىزمەتنىڭ ھۆددىسىدىن

ياخشى چىقىشنى، كىشىلەرگە قولدىن كېلىشىچە ياردەم بېرىشنى، ئائىلە ئىقتىسادىنى تېخىمۇ گۈللەندۈرۈپ، خوتۇن - بالىلىرىنى باشقىلارنىڭ ئالدىدا مەيدىسىنى كېرىپ يۈرىدىغان قىلىشتىن - ئاتا - ئانىسى، قوۋم - قېرىنداشلىرىنى رازى قىلىشنى، ياخشى نام قالدۇرۇشنى ئويلايدۇ ۋە شۇنىڭ ئۈچۈن تىرىشىدۇ، ھەرىكەت قىلىدۇ. بۇ ئىشلار ئەرلەرنى چارچىتىپ ھالىدىن كەت - كۈزۈۋېتىدۇ. شۇڭا، ئۇلار ئارام ئېلىپ نېرۋىلىرىنى تىنچلاندۇ - رۇشقا، يېتەرلىك ئۇيقۇغا موھتاج. بۇ ئۇيقۇنى پەقەت ئۆزىنىڭ ئۆيىدىلا ئەڭ خاتىرجەم ئۇخلايالايدۇ. شۇڭا، ئېرىڭىزگە خاتىر - جەم ئۇخلايدىغان پۇرسەت يارىتىپ بېرىڭ.

ئايال - ھاياتنىڭ بارلىق باسقۇچلىرىدا ئەرنى ئاسرىغۇچى پەرىشتىدۇر. ئايال - نازاكەت ئىگىسى، مۇھەببەت كۈيچىسى، پىدائىيلىق سىمۋولى، ئايال - بەختسىز ھەمدە غەم - ئەلەملىك كۈنلەرنىڭ تەسەللىچىسى، ئەرنىڭ خۇشاللىقى ۋە پەخىرى.

— بېلىنىسكى

يار شۇدۇر كۆنسە گەر يار جاپاسىغا،
ئارزۇسىنى كۆندۈرسە يار رىزاسىغا.

— سەئىدى شىرازى

20. ئېرىڭىز مۇزلاپ كەتكەندە ئىسسىقلىق ئاتا قىلىڭ

ئۇيغۇر خەلقىدە مۇنداق ماقال بار: «خوتۇن قاننى ئەر، ئەر قاننى ئات». ئەرلىرىمىز بىزنىڭ ھاياتىمىزدىكى يۆلەنچۈك-مىز، ئەرلەر بولسا بىزنىڭ كۆڭلىمىز توق، ئۆزىمىزنى بىخەتەر ھېس قىلىمىز. بالىلىرىمىزمۇ دادىسى بولغانلىقى ئۈچۈنلا ئۆزىنى خاتىرجەم، بەختلىك ھېس قىلىدۇ، قورقمايدۇ. نۇرغۇن ئاياللار-نىڭ ئاغزىدىن شۇنداق ئورتاق بىر گەپنى ئاڭلىدىم (ئۆزۈممۇ شۇنىڭ ئىچىدە): ئەرلەر بولمىسا، ئادەمنىڭ تاماق ئەتكۈسىمۇ كەلمەيدۇ.

دېمەك، ئەر كىشى ئۆيىمىزنىڭ تۈۋرۈكى، ئائىلە — ئەرنىڭ بەخت يېغى، ئەر — مۇقەددەس قەلب ئۆيىدۇر. ئايال روھىيىتىنى ئەر قەلبىدە ئىپتىخار سېزىدۇ. ئايالنىڭ ھەر كۈنى قارايدىغىنى ئەينەكلا ئەمەس، بەلكى ئەرنىڭ قەلبىدىكى ئۆز شەكلى، ئوبرازى ۋە باھالىشى.

ئەر ئائىلە، خوتۇن، پەرزەنتنىڭ غەمگۈزارى. «ئېيىق بول-سىمۇ ئېرىڭ ياخشى» دېگەن تەمسىل مېنىڭچە ئەرلەرنىڭ بىز-نىڭ ھاياتىمىزدا تۇتىدىغان ئورنىنى تېخىمۇ ئوبرازلىق گەۋدىلەندۈرۈپ تۇرىدۇ. شۇڭا، مۇشۇنداق مۇھىم بىر ئادەمنى خۇشال

ۋە بەختلىك قىلىش ئايال كىشىنىڭ بۇرچى ۋە مەسئۇلىيىتىدۇر. سىرتتا مۇزلاپ كەتكەن كىشى تەقەززالىق بىلەن ئۆپىگە قاراپ چاپىدۇ، چۈنكى ئۆيدە ئۇنىڭ ئىللىق چىرايى بىلەن كۈتۈۋالدىغان، مۇزلاپ كەتكەن پۇتلىرىنى ئىسسىتپ قويدىدۇ. خان ئايالى بار. ئەرلەر ئۈچۈن بۇنىڭ ئۆزىمۇ بىر بەخت. قايسى بىر ئەر بۇنداق ئىسسىق چىرايغا قاراشنى خالىمايدۇ؟ قايسى بىر ئەر مۇشۇنداق ئىللىق ئائىلىسىنى تاشلاپ قويۇپ، باشقا جايلار. دىن ئىللىقلىق ئىزدەشنى خالايدۇ؟

جاھاننى قېزىۋەتسىڭىزمۇ خوتۇن كىشىنىڭ كۈلۈپ ئالدىدۇ. ئىزىغا چىققىنىدىنمۇ بۆلەك ھاياتنىڭ شەرىپىتى يوق.

— ۋىللىس

كۈلەر يۈز، شېرىن سۆزگە ئەر ئىسسىنۇر،

ئىسسىنسا بۇ ئىنسان ئەسىر، قۇل بولۇر.

— يۈسۈپ خاس ھاجىپ

21. ئېرىگىزگە ياردەملىشىپ ، بارلىق مەخپىي نومۇرلارنى ئېسىڭىزدە تۇتۇۋېلىڭ

ئۇلۇغ ئەرلەرنىڭ ھەممىسىدە ئۇنتۇغاقلىقتەك ئۇششاق - چۈششەك ئىللەتلەر بولىدۇ، ئىشتىنىنىڭ ئېغى يىرتىلىپ كېتىش - تەك «چوڭ ئىشلار» دىن باشقا، بارلىق ئادەتتىكى ئۇششاق ئىللەتلەر بىر ھەقىقىي ئىركەك ئۈچۈن ھېچقانچە ئىللەت ئەمەس - مىش .

شۇڭا، ئەرلەر ئۈچۈن مائاش كارتىسى، IP كارتىسى، خاتىرە كومپيۇتېرى، ماشىنا ئاچقۇچى، تور خەت ساندۇقى قاتار - لىقلارنىڭ مەخپىي نومۇرىنى ئېسىدە تۇتالماستىن خىجىل بولغۇ - دەك ئىش ئەمەس، ئۇلار پەقەت ئۆيىنىڭ ئىشىك نومۇرىنى ئېسىدە تۇتۇۋالسىلا بولىدۇ .

مەن ئۆز ئەقىل - پاراسىتىنى نامايان قىلىدىغان بىر ئايال يوتىسىنى ئېچىپ يۈرىدىغان ئايالدىن تېخىمۇ ھۆرمەتكە سازاۋەر دەپ قارايمەن .

— ھىنىفور

ئەقىلغە تايىنىپ ئىش قىلسا پەقەت ،
تەقدىر يۇلتۇزىدىن ئالماس پەقەت .

— ئوبۇلقاسىم فىردەۋىسى

22. ئېرىڭىزنىڭ باشقىلار ئالدىدا ئابروۋى بولسۇن دېسىڭىز ، پۇل خەجلەش ئەركىنلىكى بېرىڭ

ئەتراپقا شۇنداق سەپ سالىدىغان بولسىڭىز ، كىشىلەر ياق- تۇرمايدىغان ، دائىم كەمسىتىلىدىغان ئەرلەر دەل پىخسىق ياكى «خوتۇندىن قورقىدۇ» غان ئەرلەردۇر. بەزى ئەرلەر كىچىكىدە ئالغان تەربىيىسىنىڭ تەسىرىدىنمۇ ياكى ئىرسىيەت سەۋەبىدىنمۇ ئەيتاۋۇر ئىنتايىن بېخىل بولۇپ، ھەرقانداق چاغدا ئۇ يۈزىنى «قېلىن» قىلىپ خەقتىن پۇل سورىسا سورايدۇكى، لېكىن باشقىلارغا بىر تىيىنلىق پايدىسى تەگمەيدۇ؛ خەقنىڭكىنى يېسە يەيدۇ- كى، لېكىن باشقىلارغا بىر تىيىنلىق پايدىسى تەگمەيدۇ. خەقنىڭ- كىنى يېسە يەيدۇكى، ھەرگىز باشقىلارغا پۇل خەجلىمەيدۇ. مۇشۇنداق بېخىللىقى سەۋەبىدىن كىشىلەر ئالدىدا ئىناۋىتى بول- مايدۇ. يەنە بەزى ئەرلەر خوتۇننىڭ ئىقتىسادىنى ھەددىدىن زىيادە كونترول قىلىۋېلىشى سەۋەبىدىن كۈندىلىك خىراجىتىنى ئايالىدىن ئېلىپ خەجلەيدۇ. ھەرقانداق چاغدا خوتۇننىڭ سىز- غان سىزىقىدىن چىقالمايدۇ، «خوتۇندىن قورقىدۇ» غان بۇنداق ئەرلەرنىڭ كىشىلەر ئالدىدا تېخىمۇ ئابروۋى بولمايدۇ.

«پۇل كەتسە كەتسۇن، يۈز كەتسۇن» دەيدىغان گەپ

بار. جەمئىيەتتە ياشىغان ئىكەنمىز ئىجتىمائىي مۇناسىۋەت بولىدۇ. بىر تىيىننىڭ تۆشۈكىدىن نەچچە قېتىم ئۆتۈپ، پۇل يىغىپ باي بولىشىمىز، كىشىنىڭ ئالدىدا تىيىنلىق ئىناۋىتىڭىز بولمىسا بۇ - نىڭ ھېچقانداق ئەھمىيىتى يوق، پىخسىقلىق ئاياللارغا ياراشقان بىلەن ئەرلەرگە ياراشمايدۇ.

«ئەرنى ئەر قىلغانمۇ خوتۇن، يەر قىلغانمۇ خوتۇن»، پۇلنى دەپ ئېرىڭىزنى ئەرگە دېگەن نامدىن مەھرۇم قالدۇرماڭ. ئىقتىسادنى باشقۇرۇڭ، لېكىن خوجايىنلىق ھوقۇقىنى ئېرىڭىزگە ئۆتكۈزۈپ بېرىڭ. بەك بەتخەجلىك قىلمىسلا، پۇل خەجلىش ئەركىنلىكىنى بوغۇپ قويماڭ.

مەيلى ئەرلەر ۋە ئاياللار بولسۇن نام - ئابىرۇي ئۇلارنىڭ روھىي دۇنياسىدىكى ئەڭ خۇسۇسىي گۆھەردۇر. كىمكى پورتىمى - لىمىنى ئوغرىلىسا، ناھايىتى كەتسە بىر توپ كېرەكسىز نەرسىلەر - رىمىنى، تۇتامى يوق نەرسىلەرنى، مېنىڭ قولۇمدىن ئۇنىڭ قولىغا ئۆتۈپ تۇرىدىغان، شۇنداقلا تۈمەنلىگەن ئادەملەرنى ئۆزىگە ئەسىر قىلىۋالغان نەرسىلەرنى ئوغرىلىغان بولىدۇ. لېكىن كىمكى نام - ئابىرۇيمنى ئوغرىلاپ كەتسە، گەرچە بۇنىڭ بىلەن ئۇ باي بولۇپ كەتمىسىمۇ، ئەمما مەن ئۇنى يوقىتىپ قوي - غانلىقىم ئۆپەيلىدىن گادايلىشىپ كېتىمەن.

— شېكىسپىر

ھېچكىمگە نەپ بەرمىگەن ناكەسنى قويغىن ئەسلىمەي،
مال يىغىش بىلەن ئاۋارە بولدىمۇ كەتتى يېمەي.

— سەئىدى شىرازى

23. تاشقى قىياپەت گۈزەللىكىڭىزنى چوقۇم ساقلاپ قېلىڭ

ئاياللارنىڭ ئىككى خىل نۇسخىسى بولىدۇ، ئېسىل نۇسخىسى ۋە ئادەتتىكى نۇسخىسى. ئالدىنقىسى كەسپىي سورۇنلار ۋە ئىجتىمائىي ئالاقە سورۇنلىرىدا باشقىلارغا كۆرسىتىلىدۇ، چىرايلىق ھەم قويۇق پەرداز قىلىنغان، كۆزنىڭ يېغىنى يەيدۇ؛ كېيىنكىسى ئۆيىدە ئېرىگە كۆرسىتىلىدۇ، ئەر پەقەت خوتۇننىڭ ئادەتتىكى نۇسخىسىنىلا كۆرەلەيدۇ، نېمىشقا ئېرىڭىزگە ئېسىل نۇسخىڭىزنى كۆرسىتىپ باقمايسىز؟ گەرچە خۇدا سىزنىڭ چىرايىڭىزنى ئەمدى ئۆزىگە رەتەلمىسۇ، بىراق سىز ئۆزىڭىزنىڭ ئىپادىڭىزنى ئۆزىگە رەتەيسىز بولىدىغۇ.

«ئاناڭنى داداڭغا پەردازسىز كۆرسەتمە». دېمەكچىكى، ھەرقانداق بىر ئەر مەيلى ئۇ قېرى ياكى ياش بولسۇن چىرايلىق ئاياللارغا ئامراق بولىدۇ ھەمدە چىرايلىق خوتۇنى بولۇشىنىمۇ ئارزۇ قىلىدۇ. گۈزەللىكنى سۆيۈش ئىنساننىڭ تۇغما خۇسۇسىيىتى. گەرچە چىن قەلب گۈزەللىكى تاشقى گۈزەللىكتىن مۇھىم ئورۇندا تۇرسىمۇ، لېكىن ئەگەر ئىمكانىيىتىڭىز يار بەرسە، ئۆزىڭىزنىڭ سىرتقى قىياپىتىڭىز، كىيىم - كېچىكىڭىزگە دىققەت قىلىشىڭىز ناھايىتىمۇ زۆرۈر. چۈنكى سىرتتا ئېرىڭىزنىڭ كۆزىگە

كۆرۈنىدىغىنى بىر - بىرىدىن ئۆتە ياسىنىشىپ، گىرىم قىلىۋې-
لىشقان ئاياللار، ئۇلار يىراقتىن ئېرىڭىزنىڭ كۆزىگە خۇددى
پەرىزاتتەك كۆرۈنۈشى مۇمكىن. ئەگەر ئۆيدە چاچلىرى چوۋۇق،
چىرايلىرى نۇرسىز، ئۆي ئىشلىرىنى قىلىپ چارچاپ بولالماي
قالغان، ساڭگۇل - سۇڭگۇل ئايالىنى كۆرسە، قانداق ھېسسىياتقا
كېلىپ قالار؟

شۇڭا، ئۆي ئىشلىرىنى مۇۋاپىق بىر تەرەپ قىلىش بىلەن
بىللە يەنە ئۆيدىمۇ، تالادىمۇ ئېرىڭىزنىڭ كۆزىگە چىرايلىق
كۆرۈنۈشنى ئۇنتۇپ قالماڭ.

كىيىم - كېچەكنى يېشىڭىز، سالاھىيىتىڭىز، رەڭگىڭىز،
بەدەن شەكلىڭىز، سورۇنغا قاراپ كىيىشنى بىلىۋېلىشىڭىز تېخىمۇ
مۇھىم. بەزى يېشى 40 تىن ئاشقان سېمىز ئاياللارنىڭ تار،
لىققىدە چاپلىشىپ تۇرىدىغان ياكى كەڭلىكىدىن تېخىمۇ سېمىز
كۆرسىتىۋېتىدىغان ئىشتانلارنى كىيىپ، سومكىسىنى كاسسىسىدا
پالاق - پالاق قىلىپ ئېسىپ كېتىۋاتقانلىقىنى پات - پات
ئۇچرىتىپ تۇرىمىز.

كىيىم - كېچەك تەتقىقاتچىلىرىنىڭ قارىشىچە، تۆۋەندە
ئېيتىلغانلارغا دىققەت قىلىنغان ئاياللار تېخىمۇ چىرايلىق كۆرۈ-
نىدىكەن.

بويىڭىز ئېگىز، ئورۇق بولسا رەڭگىڭىزگە قاراپ كىيىم
تاللاڭ. ئاق بولسىڭىز قېنىقراق رەڭلىك كىيىملەرنى كىيىڭ. بەك
ئورۇق بولسىڭىز، ئەڭ ياخشىسى قارا رەڭلىك، تىك يوللۇق
كىيىملەرنى كىيىمەڭ. توغرا يوللۇق چاقماق كىيىملەرنى كىيىمە-
ڭىز بولىدۇ.

سېمىز بولسىڭىز تىك يوللۇق، قارا، كەرىشنىۋاي، توق

رەڭلىك كىيىملەرنى كىيىڭ. بويىڭىز قىسقا بولسا ئەڭ ياخشىسى ئۆرە ياقىلىق كىيىملەرنى كىيەستىن، سەل بويىڭىز كۆرۈنۈپ تۇرىدىغان كىيىملەرنى كىيىڭ. چوڭ چاقماقلىق رەختلەرنى كىيىشتىن ساقلىنىڭ. رەڭگارەڭ رەختلەرنى كىيىۋالماڭ. ئەڭ ياخشىسى، بىر ياكى ئىككى خىل رەڭ ماسلاشتۇرۇلغان كىيىم كىيىڭ. كىيىمىڭىزنىڭ رەڭگى ئۈچ خىلدىن ئېشىپ كەتمىسۇن، يۇمشاق كەلگەن زىننەت بۇيۇملىرىنى تاقىماڭ.

ھەم سېمىز، ھەم پاكارراقلا چاچ پوسۇنغا دىققەت قىلىش، ئامال بار قىسقا چاچ قويۇش ياكى ئېگىز بوغۇۋېلىش، بىلىنىۋېلىش كېرەك.

پايىقىڭىزنىڭ رەڭگى كىيىمىڭىزنىڭ رەڭگىدىن قېنىق بولسۇن، يەنى قېنىق، قوڭۇر، قارا، سۈررەڭ، قارامتۇل، كەرىشنا-ۋاي پايىقلارنى كىيىڭ. بۇنىڭدا پايىقىڭىز ئىنچىكىرەك كۆرۈنىدۇ. ئەگەر پايىقىڭىز بەك توم ياكى مايماق بولسا ئەڭ ياخشىسى قىسقا يوپكا كىيىمەي، ئۇزۇن يوپكا ياكى كۆپنەك كىيىۋېلىڭ. ئاستى كىيىمىڭىزنىڭ رەختى چوقۇم ئۈستى كىيىمىڭىزنىڭ رەختىدىن قېلىن ھەم ئېغىرراق بولسۇن.

ھەددىدىن ئارتۇق ياسىنىپ تارىنىش دەرۋەقە توغرا ئەمەس، پۈتۈنلەي ياسانماسلىق، تارانماسلىق تۇرمۇشنىڭ خاھىشىغا تەسىر كۆرسىتىدۇ، ئېرىنىڭ كۆڭلىنى ئېلىپ خۇش قىلالايدىغان ئاياللار قانداق ياسىنىپ تارىنىشنى ئوبدان بىلىدۇ.

— ف • باكون

گۈزەل يۈزنى كۆرگەن كىشى خۇشلىنىدۇ،

كۆڭۈل ئېچىلۇر ھەم جان زوقلىنىدۇ.

— يۈسۈپ خاس ھاجىپ

24. ئېرىڭىزگە كۈندە بىر قېتىم تېلېفون ئۇرۇپ تۇرۇڭ

ئېرىڭىز بىلەن داۋاملىق ئالاقىلىشىپ تۇرۇش، ھەرقانداق چاغدا تولىمۇ مۇھىم. بارلىق ئەرلەر خوتۇنلىرى ئەۋەتكەن قىسقا ئۇچۇرلارنى ئوقۇشنى ياخشى كۆرىدۇ - يۇ، ئەمما خوتۇنغا ئۇچۇر يوللاشنى ياخشى كۆرمەيدۇ. شۇنداقسىمۇ سىز ئىنتايىن رومانىك، يۇمۇرستىك، ئېرىڭىزنىڭ مەجەزىگە باب كېلىدىغان ئۇچۇرلارنى يوللاپ تۇرسىڭىز، ئېرىڭىز چارچىغان ۋاقىتتا بىر قېتىم كۈلۈۋېلىشى، مېڭىسىنى ئارام ئالدۇرۇۋېلىشى ۋە سىزنى ئەسلىشىگە پايدىلىق.

تېلېفون ئۇرۇپ قالسىڭىز، تېلېفوندا ئېرىڭىزنى ھەرگىز ئەيىبلەمەڭ. ناۋادا سىز ئۇرغان تېلېفون ئېلىنماي قالسا، سىز يوللىغان ئۇچۇرغا ھېچقانداق ئىنكاس بولمىسا، ھەرگىز قالايمى-قان ئويلاردا بولماڭ. ئېرىڭىز چوقۇم ئالدىراش ياكى بولمىسا تېلېفوننى ئاڭلىماي قالغان گەپ. مۇشۇنداق ئويىدا بولسىڭىز تېخىمۇ راھەت ھېس قىلمايسىز؟

ئوقۇشنىڭ بېشى ھەرىپ، ھەرىپنىڭ بېشى «ئېلىپ»،
خوتۇن قەدرىنى بىلىمگەنلەر، ئاخىر بولار غېرىپ.
ئۇ ئەگەر «ئادەم» بولسىلا سىزنىڭ ئۆزىگە قىلىۋاتقانلىرىد-

ئىزنى چۈشىنىدۇ، كەڭ قورساقلىقىڭىزدىن تەسەرلىنىدۇ، سىزنى بارلىقى دەپ بىلىدۇ.

ئەقىللىق ئاياللار شۇنى بىلىشى كېرەككى، سۆيگۈ يالقۇندى-
نى مەڭگۈ يالقۇنچىتىپ تۇرۇشنىڭ بىردىنبىر سىرى مۇنداق ئۈچ
تۈرلۈك ئەپچىل چارىدىن ئىبارەت:

مۇھەببەتلىك شەكىلدە ئالاقىلىشىش، ئەيىبلەشتىن كەڭ
قورساقلىق قىلىش، تەلەپ قىلىۋەرمەستىن غەمخورلۇق قىلىش.

ئاۋازلار ئىچىدە ئەڭ يېقىملىقى سۆيگۈنۈشنىڭ ئاۋازى .

— لاپىر يورېر

سۆزلىسەڭ ياخشى سۆز دېگىن بۇرادەر ،

شېرىن سۆز پايدىدۇر ، بى كۈمۈش بى زەر .

— ناسىر خىسراۋ

25. ئېرىڭىزنىڭ ئاتىلىق غۇرۇرىنى ھۆرمەت قىلىڭ

ئاتا — نوقۇل يېڭىلىكتىن ئائىلىلىك بولۇپ، پەرزەنت دىدارى كۆرۈش بولماستىن، ئۇ يۈكسەك ئاڭ ۋە مەجبۇرىيەتنى ئۈستىگە ئالغان كەڭ مەنىدىكى ئىبارە. دەرۋەقە، پەرزەنت تېپىش، پەرزەنتكە ئاتا بولۇش قىيىن ئەمەس، ئەمما پەرزەنتىگە ئاتىلىق قىلىق قىيىن.

ياخشى ئاتا بولۇش ئۈچۈن ياخشى ئەر بولۇش شەرت. ياخشى ئەر بولۇش ئۈچۈن ئەركەك، ياخشى ئىنسان بولۇش تەلەپ قىلىنىدۇ. ۋەھالەنكى، ھەممە ئەركەكلەر ئۇلار ئارزۇ قىلغاندەك ياخشى ئەر ۋە ياخشى ئاتا بولۇشى ناتايىن.

ئېيتىش كېرەككى، ياخشى ئەر بولۇش، ئەر جىنىسىنىڭ ياش، تەمبەل، كېلىشكەن بولۇشىنىمۇ ياكى قەھرى — غەزەپلىك، ئىتتىك ۋە ھەرىكەتچان بولۇشىنىمۇ ۋە ياكى قول ئىلكى ئۇزۇن، كەڭ خىراجەت بولۇشىنىمۇ ياكى سۆزمەن، ئويۇنپەز، زېرىكتۈر-مەس بولۇشىنىمۇ ئاساسىي شەرت قىلمايدۇ. ياخشى ئەر بولۇش ئائىلىدە خوتۇنغا نىسبەتەن، ئائىلە ئىچى — سىرتىدىكى ئەرلىك زۆرۈرىيەتلىرىگە نىسبەتەن يۇقىرى ئاڭ، قىزغىنلىق، مەجبۇرىيەت ۋە ئۈنۈملۈك ئەر ئوبرازىغا مۇۋاپىق بولۇش دېمەكتۇر.

ئاتا بولۇش، ئاتىدەك ئىناۋەتلىك ئۇنۋانغا ئىگە بولۇش ئەرنىڭ ئارزۇسى ۋە بەختى.

دېمەك، ئايال ئۆز ئېرى مەيلى قانداق بولۇشىدىن قەتئىي-نەزەر، ھەتتا بىر كارغا كەلمەس ئەر بولسىمۇ، بالا ئالدىدا ئۆز ئېرىنى تىللىماسلىقى، دادا بالىسىغا تەربىيە ئىشلەۋاتقاندا ئارىغا كىرمەسلىكى، بالىنى تىللىغاندا «داداڭدەك يارىماس نەرسە بول-سەن» دەپ ئېرىگە ھاقارەت قىلماسلىقى كېرەك. ئەرنىڭ ئەڭ كۆڭلىگە كېلىدىغان گەپ دەل مۇشۇ سۆزدۇر.

ئەگەر سىز ھەدپسە ئېرىڭىزنى بالىڭىزنىڭ ئالدىدا كۆزگە ئىلمايدىغان سۆز - ھەرىكەتلەردە بولسىڭىز، بالا ئۆزىنىڭ دادىسىدىن نومۇس قىلىدىغان، كۆزگە ئىلمايدىغان بولۇپ قالىدۇ - دە، كېيىن بالىڭىزنى باشقۇرالمىي قالسىز. «ئاجراش-ماڭلار ئاتا - ئانىلار» دېگەن ناخشىنىڭ مۇنۇ مىسرالىرى چوقۇم ئېسىڭىزدە بولسۇن:

«ئەرنىڭ ھۆرمىتى ئۆيىنىڭ ھۆرمىتى، ئەر - ئايال كۈلسە، پەرزەنت كۈلگۈسى».

ئائىلىۋى تۇرمۇشنىڭ مەقسىتى بالا تەربىيەلەش، بالا تەربىيە-يىلەشتە تۇنجى مەكتەپ - ئەر ۋە خوتۇن ھەمدە ئاتا بىلەن ئانا مۇناسىۋىتى

— سوخۇملىنىسكى

ياخشى خوتۇن كۈلۈپ باقار يۈزۈڭگە،
مىڭ جان قۇربان ئۇنىڭ ھەربىر سۆزىگە.

— مەختۇمقۇلى

26. بىلىملىك ۋە ئىشنىڭ يولىنى بىلىدىغان بولۇڭ

بىر ئايالنىڭ ئىككىنچى بىر ئايالدىن تۈپ پەرقى شۇ يەردىكى: ئۇلارنىڭ مەجەزى ۋە تەربىيىلىنىشنىڭ ئوخشىماسلىقى. ئەگەر سىز باشقا ئاياللار بىلەن بولغان پەرقىڭىزنى چوڭايتماقچى ھەمدە ئۇلارنى كەينىڭىزگە تاشلىۋەتمەكچى بولسىڭىز، چوقۇم ئۆزىڭىزنى بىلىملىك ۋە ئىشنىڭ يولىنى بىلىدىغان قىلىپ ئۆزگەرتىشىڭىز زۆرۈر. بىر ئەقىللىق ئايال گۈزەل تاشقى قىياپەت كۆزگە ئارام بېرىدىغانلىقىنى، ۋاقىتلىق ماحتاشلارغىلا ئېرىشكىلى بولىدىغانلىقىنى، ئالىيجاناب مەجەز - خۇلقنىڭ كىشىنىڭ روھىنى لەرزىگە سېلىپ، ھاياتلىق گۈللىرىنى مەڭگۈ سولدۇرمايدىغانلىقىنى ئوبدان بىلىدۇ.

ھەرقانداق بىر ئەر ئۆز ئايالىنىڭ مەيلى تاشقى قىياپەت، مەيلى ئەقىل - پاراسەت ۋە ياكى بىلىم، مەجەز - خۇلق جەھەتتىن بولسۇن ۋە ياكى ئادەمگەرچىلىك ۋە ئىشنىڭ يولىنى بىلىش جەھەتتىن بولسۇن باشقىلارغا ياخشى تەسىر قالدۇرۇشىنى، شۇنداقلا باشقىلارنىڭ ئاياللىرىدىن ئېشىپ چۈشۈشىنى ئازرۇ قىلىدۇ.

ياشاشتىن مەقسەت ئۈزلۈكسىز ئالغا بېسىش، شۇنداق بول-

خان ئىكەن، ئامال بار ۋاقىت چىقىرىپ ئۆزىڭىزنى تەربىيىلەيدىدۇ.
خان كىتابلارنى كۆپرەك ئوقۇڭ، مەجەزىڭىزنى ئۈزلۈكسىز ئۆز-
گەرتىشكە تىرىشىڭ، ئالىجاناب ئاياللار بىلەن دوست بولۇڭ.
نەزەر دائىرىڭىزنى كېڭەيتىپ، ئۆيدە ياخشى خوتۇن، مېھرىبان
ئانا، سىرتتا مۇۋەپپەقىيەت قازانغان ئايال بولۇشقا تىرىشىڭ.

ئەقىل - پاراسەت چىرايدىن ئارتۇق، مېنىڭچە ئىقتىدارلىق
ياش ئاياللارنىڭ سەتى يوق. ئىقتىدارسىز لىۋەن ئاياللارنىڭ چە-
رايلىقى يوق.

— ۋىچىلىر

ئۆزۈڭنى بىلىم بىلەن بېزە ھەر مەھەل،
پەقەت كىمخاب كىيگەن ئەمەستۇر گۈزەل.

— ناسىر خىسراۋ

27. دائىم ئېرىڭىزگە ئەركىلەپ تۇرۇڭ

ئاياللىق خۇلق ئاياللار. ئەزلەرگە بېغىشلايدىغان ئاجايىپ مەزمۇنلۇق ۋە قالتىس نەپىس بىر خىل پۇراق بولۇپ، ئاياللار جىسمىدىكى سەبىيلىك، بالىلارچە قىزىقىش ۋە پاكلىقنىڭ مۇكەممەل بىرلىشىشىدىن ئىبارەت. ئەلۋەتتە مىليونلىغان ئەزلەرنى ساراسىمىگە سالىدىغان نەرسە!

قەدىمكىلەر ئېيتىدۇ: «كۈلۈپ تۇرغان ئايالنى ئالۋاستىمۇ ئۇرمايدۇ!». بىر ئاق كۆڭۈل، رومانىك ئايالنى ئالۋاستىنىڭ ئۇرۇشىغا كۆزى قىيىمىغان يەردە، ئېرى قانداقمۇ ئۇرغۇسى كېلىدۇ!

مۇنداقچە ئېيتقاندا، ئەركىلەش ئاياللارنىڭ يەنە بىر خىل شەكىلىدىكى مۇلايىملىقى، نۇرغۇن ئاچچىقى يامان، گۈسمەستەك ئەزلەرمۇ ئاياللارنىڭ نازاكتى ۋە مۇلايىملىقى ئالدىدا باش ئەگمەي قالمايدۇ. بۇنىڭدىن كۆرۈۋالغىلى بولىدۇكى، ئەركىلەش ئەزلەرنى يېڭىشنىڭ بىر مەخپىي قورالى بولۇپلا قالماستىن، نىكاھ تۇرمۇشىدىكى تېخىمۇ كۈچلۈك بولغان سىلىقلاش مەلھىمىدۇر. گۈزەللىك — تاشقى گۈزەللىك بىلەن ئىچكى گۈزەللىكنىڭ مۇكەممەل بىرلىكىدىن ئىبارەت.

تاشقى قىياپىتىڭىز نۇقسانسىز بولسا ئۇ سىزنىڭ تەلپىڭىز،

لېكىن ئۇ پەقەت تاشقى قىياپىتىدىنلا ئىبارەت بولۇپ قېلىپ، سىزدە ئۇ خىل گۈزەللىكنى تېخىمۇ مۇكەممەللەشتۈرىدىغان ئىچكى گۈزەللىك بولمايدىغان بولسا سىز ئاخىرقى ھېسابتا يەنىلا بەختسىز بولۇپ قېلىشىڭىز مۇمكىن. مۇلايىملىق بىلەن نازاكەت ئاشۇ ئىچكى گۈزەللىكنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمى. بۇلار ئايال-لارنى تېخىمۇ جەزىبارلىققا ئىگە قىلىدۇ. ھەرقانچە گۈزەل، ھەرقانچە باي، ھەرقانچە يۇقىرى ئەمەلدار بولۇپ كەتسىڭىزمۇ، ئېرىڭىزنىڭ ئالدىدا سىز يەنىلا ئۇنىڭ خوتۇنى، شۇڭا ھەرۋاقىت ئېرىڭىزگە خۇشاللىق ئاتا قىلىشنى ئويلىشىپ تۇرۇشىڭىز كېرەك.

خەقنىڭ ئالدىدا تەمكىن، سالماق، ئېرىنىڭ ئالدىدا نازۇ - كەرەشمىلىك بولۇشنى پەقەت تالانت ئىگىلىرىلا ئىشقا ئاشۇرالايدۇ. ھالبۇكى بۇنداق ئاياللار ئانچە كۆپ ئەمەس. . . مانا بۇ، ئەر - خوتۇنلار ئوتتۇرىسىدىكى ئۇزاق مەزگىللىك ئامراقلىق، مېھرىبانلىقنىڭ سىرى؛ بۇنداق قوش تالانتى كەمچىل ئاياللار ئۈچۈن ئۇزاق مەزگىللىك مۇنداق ئامراقلىق تاپماق تەس تېپىش - ماقەتەك بىلىنىدۇ.

— بالزاك

خۇش چىراي ئەمەس ياخشىلىقنىڭ پەللىسى،
ياخشى خۇلق تۇر ياخشىلىقنىڭ بەلگىسى.

— خۇسراۋ دېھلىۋى

28. ئېرىڭىزگە دائىم ھەمراھ بولۇڭ

ئەرلەر دائىم مۇنداق ئىككى خىل ھالەتتە ئاياللارنىڭ كۆيۈنۈشىگە تېخىمۇ موھتاج بولىدۇ: مۇلايىملاشقاندا ۋە قورقۇند-چاقلىق قىلغاندا.

قانداق ۋاقىتتىكى ئەرلەر مۇلايىم بولىدۇ؟ قانداق چاغدا ئەرلەر «قورقۇنچاق»لىق قىلىدۇ؟ دەل جايىدا چىقىرىلغان ھۆكۈم ئاياللارنىڭ ئۆمۈرلۈك زۆرۈر ئوقۇشلۇقى. ئەر: ماڭا چۈشۈۋاتقان بېسىم بەكلا ئېغىر، ناھايىتى چارچىدىم!

خوتۇن: نېمىگە ئەنسىرەيسىز! بىز نۇرغۇن ئادەملەرگە قا-رىغاندىمۇ ياخشى ياشاپ كېتىۋاتامدۇق!

مانا مۇشۇنداق دەرد ئېيتىش، تەسەللى بېرىشلەردىن كېيىن ئەرنىڭ كۆڭلىدىكى غەم - قايغۇلار يوقاپ يېنىكلەپ قالىدۇ. ياخشى ئاتقا ياخشى ئېگەر لازىم، ياخشى كۈنلەرنىڭ بولۇ-شى ياخشى ئايالنىڭ كۆڭۈل بۆلۈشىگە موھتاج.

يۇقىرىقى سۆھبەتنى ئەكسىگە ئۆرۈپ باقايلى: ئەر: ماڭا چۈشۈۋاتقان بېسىم بەكلا ئېغىر، ناھايىتى چارچىدىم!

خوتۇن: سىز چارچىغان بولسىڭىز مەنچۇ؟! ئۆزۈمنىڭ خىزمىتىنى قىلىشتىن سىرت، تامىقىڭىزنى ئېتىپ، كىرىڭىزنى

يۇيۇپ، بالىلىرىڭىزنى بېقىپ، ئۆگىنىشىگە يېتەكچىلىك قىلىپ...

بۇنىڭ ئاخىرى يا سوقۇش بىلەن ياكى ئەرنىڭ ئىشكىنى جالاقلىتىپ يېپىپ چىقىپ كېتىشى بىلەن ئاياغلىشىدۇ. شۇنداقلا ئاياغلاشىغۇ مەيلى، لېكىن ئېرىڭىزنىڭ سىزدىن كۆڭلى قالىدۇ، ئىككىنچىلەپ سىزگە دەرد ئېيتمايدىغان بولىدۇ. ئۇنداقتا ئۇ دەردنى كىمگە ئېيتىدۇ؟ ھاراق، قىمار ياكى باشقا دەردىگە دەردمان بولىدىغان ئايالغا.

بۇلارنىڭ ھەممىسىلا سىز ئۈچۈن پايدىسىز، ئەڭ ياخشىسى ئېرىڭىزگە ئۆزىڭىزنىڭ ئۇنىڭ ئەڭ ياخشى ھەمراھى ئىكەنلىكىگە ئىگىزنى ئىپادىلەپ تۇرۇڭ. بىر پىسخولوگنىڭ ئېيتىشىچە، «بىر ئەرنىڭ خوتۇنى قىلالايدىغان ئەڭ مۇھىم بىر ئىش شۇكى، ئۇ ئېرىنى ئىشخانىدا چىقىرىۋالغان دەردنى ئۆزىگە ئېيتىپ بېرەلەي. دىغان قىلالايدۇ». بۇ بۇرچنى ئادا قىلىدىغان خوتۇنلار «تىنچ-لاندۇرۇش دورىسى»، «بىللە ھال - مۇڭ بولىدىغان تاختاي»، «يىغلايدىغان تام»، «ماي قاچىلايدىغان بېكەت» دەپ تەسۋىرلەنگەن.

ئۆزىڭىز سۆيىدىغان بىر ئەر ئۈچۈن يۇقىرىقىلارنىڭ قايسىسى بولغىڭىز بار؟

ئەرلەر ئۈچۈن جەمئىيەت جەڭ مەيدانى، ئائىلە بولسا بىر-دېمىر كۆڭۈل بوستانى ۋە ئارامگاھى.

— چىتىن دازۇ

ئىككى ئالەمدە مېنىڭ يېنىمدا يارىم بولسا بەس،
يا بېھىش، دوزاخ، يا ھۆرۈ - غىلمان كېرەك ئەمەس.
— ھاپىز شىرازى

29. گەپ ئاڭلايدىغان ئايال بولۇڭ

ئۇچۇر دەۋرىدىكى ئەرلەر قارىماققا «ئۆكۈزدەك كۈچلۈك» كۆرۈنىدۇ. شۇنداقتمۇ كىچىك ئىشلار، ئۇششاق - چۈششەك خاھىشلار، بەزىبىر مۇناسىۋەتلەردە ئەرلەرگە ئازراق يول قويۇڭ، ئاخىرقى ھېسابتا پايدا ئالدىغىنى يەنىلا ئۆزىڭىز.

ياۋاش ئەرلەر ھامان ئۆزىدىن «كۈچلۈك» ئاياللار بىلەن ئوي قىلىپ قالىدۇ. بۇ بەلكىم «تەڭشەلگەن» لىكىدۇر، بۇنداق «كۈچلۈك» ئاياللار ئۆيىنىڭ بارلىق ھوقۇقىنى قولغا كىرگۈزۈۋالغان، ھەتتا ئەرلەر رولىنى جارى قىلدۇرىدىغان چوڭ - چوڭ ئىشلاردىمۇ يەنىلا ئېرىنىڭ پىكرى بويىچە ئەمەس، بەلكى ئۆزىنىڭ دېگىنى بويىچە ئىش كۆرىدۇ، جاھىللىق قىلىدۇ، ئېرى كىشىنى ئامالسىز، بىچارە ھالەتكە چۈشۈپ قويۇپ، ئۆزىگە بولغان ئىشەنچىسىنى يوقىتىدۇ. بۇنىڭ بىلەن ئۆزىنىڭ روھىيىتىدە ئېغىر بېسىم پەيدا قىلىپ، ئېرىنى ئۆزىنى كۆزگە ئىلمايدىغان قىلىپ قويىدۇ. بۇنداق ئەرلەر ھاراق، قىمار بىلەن ئىچ پۇشۇقنى چىقىرىدۇ. بۇ ئارقىلىق خوتۇننىڭ تېخىمۇ ئاچچىقىنى كەلتۈرىدۇ ياكى خوتۇنغا بولغان بىزارلىقىنى پەيدا قىلىپ، نىكاھ كرىزىسىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ.

گەپكە قۇلاق سالدىغان ئايال ئۆزىنىڭ ئېرىگە ناھايىتى

زور تەسەللى ۋە خاتىرجەملىك بېرەلەيدۇ. بۇلا ئەمەس، ئۆزىمۇ
مۆلچەرلىگۈسىز دەرىجىدە ئىجتىمائىي مۈلۈككە ئېرىشىدۇ. بىر
مۇلايىم، شۇنداقلا ياسانچۇق ئەمەس ئايال باشقىلارنىڭ سۆزلە-
رىگە مەپتۇن بولۇپ تۇرىدۇ.

ئاياللارنىڭ كۆپىنچىسى ھېسسىياتقا تايىنىپ ياشايدۇ. ھال-
جۈكى ئەرلەر بولسا ئەمەلىيەت كېلىدۇ. ئائىلە تۇرمۇشىنىڭ
ھەربىر ھالقىسىدا، ئاياللار ئەرلەرنىڭ پىكرىنى كۆپرەك ئاڭلىغى-
نى، ئەرلەرنىڭ تەكلىپىنى قوبۇل قىلغىنى ياخشى!

پۇل بولسا گىدىيىپ كېتىشنىڭ، داۋلىرىڭىز بولسا ھۆكۈ-
رەپ كېتىشنىڭ ھاجىتى يوق. ئائىلە تۇرمۇشىدا ئېرىڭىزگە ئاز-
راقمۇ پىكىر قىلىش، ھۆكۈم قىلىش، خوجايىنلىق ھوقۇقىنى
بەرمىسىڭىز، ھەممە ئىشقا ئۆزىڭىز چات كېرىۋالسىڭىز، ئۇنداق
ئەرنى ئەڭ ياخشىسى «قويۇۋەتكىنىڭىز» تۈزۈك!

تەنتەك خوتۇن ئېرىنى جىمجۇر قىلىۋېتەلەيدۇ.
— شېكسپىر

ھەددىدىن ئارتۇق لاۋۇلدىغان شام،
مۈمكىن خانىماننىڭ كۆيدۈرەر تامام.
— سەئىدى شىرازى

30. پات - پات روماننىڭ ئىشلارنى قىلىپ ، تۇرمۇشىڭىزدا يېڭىلىق پەيدا قىلىڭ

قەھۋەنىڭ قىرتاق ياكى تاتلىق بولۇشى شېكەرنىڭ ئاز - كۆپلۈكىگە باغلىق. تۇرمۇشنىڭ ئازابلىق ياكى خۇشال ئۆتۈشى سىزنىڭ پوزىتسىيىڭىزگە ۋە كەيپىياتىڭىزغا باغلىق. قاچانلا بولسا، شۇن ئۆزىڭىزگە شېكەر قوشۇپ تۇرۇڭ، شۇندىلا ھەر كۈنىڭىز خۇشال ئۆتىدۇ.

ئېرىم ھەر دائىم كاماندېروپكىغا چىقىشتىن بۇرۇن، چامادا - نىنى رەتلەپ، ھەربىر كىيىمنىڭ يانچۇقىغا چاندۇرماي باغاقچىلار - نى سېلىپ قويىمەن، يەنى ئاخشىمى ئۇخلاش كىيىمىنى ئالماش - تۇرۇپ، بىر يانچۇقىغا قولىنى شۇنداقلا سېلىشىغا «بەك كەچكە - چە تېلېۋىزور كۆرۈپ، ئارام ئېلىشنى ئۇنتۇپ قالما!» دېگەن خەتنى كۆرىدۇ. يەنە بىر يانچۇقىنى ئاختۇرسا «ياخشى چۈش كۆر!» دېگەن خەت چىقىدۇ.

ئەتىگەندە كاستۇم بۇرۇلكىسىنى كىيگەندە، ھەممىلا يانچۇ - قىدىن ئوخشىمىغان مەزمۇندىكى ئىككىمىزنىڭ تۇرمۇشىغا مۇنا - سۈۋەتلىك جۈملىلەر يېزىلغان باغاقچىلارنى ئۇچرىتالايدۇ. قايسلا كىيىمنى كىيسە، شۇنىڭ يانچۇقىدىن باغاقچىلارنى ئوقۇپ تۇرد - دۇ. بۇمۇ بىر خىل روماننىكا، مۇھەببەتنى ئىپادىلەشنىڭ، نىكاھ

تۇرمۇشىنى رەڭگارەڭ قىلىشتىكى مۇھىم مەزمۇن.
ناخشا ئېيتىشنى بىلمەيدىغان ئاققاش قۇشقاچ گومۇش
قۇش، سۆزلەشنى ئۆگىنەلمەيدىغان شاتۇتى كالاۋا قۇش، چۈجە-
نىمۇ تۇتالمايدىغان بۈركۈت دۆت قۇش، ھېسسىياتى ئىپادىلەش-
نى بىلمەيدىغان خوتۇن شەك - شۈبھىسىزكى ياغاچتىن باشقا
نەرسە ئەمەس!

سىز ئېرىڭىزنى قانچە ياخشى كۆرسىڭىزمۇ ھېسسىياتىڭىزنى
ئازراق ئىپادىلەشنىمۇ بىلمىسىڭىز، سىزدىكى مۇھەببەت قانچە
چوڭقۇر بولغىنى بىلەنمۇ ئېرىڭىز تەسىرلەنمەيدۇ. شۇڭا، ياغاچ-
تەك خوتۇن بولغاندىن كۆرە ئازراقلا كالا قانۇرۇپ، تۈرلۈك
رومانتىكىلار بىلەن ئېرىڭىزگە ھېسسىياتىڭىزنى ئىپادىلەپ تۇرسى-
ڭىز ئېرىڭىز چوقۇم سىزگە تېخىمۇ ئامراق بولۇپ كېتىدۇ. قېنى
ئەمىسە ئېرىڭىزگە ھازىرلا بىر پارچە سۆيگۈ مەكتۇبى يېزىپ
ياستۇقىنىڭ تېگىگە باستۇرۇپ قويۇڭ، تېخىمۇ ياخشىسى ئازراق
ۋاقىت چىقىرىپ، پوچتىدىن ئۇدۇل خىزمەت ئورنىغىلا سېلىۋې-
تىڭ. بۇنداق بولغاندا تېخىمۇ رومانىكىلىق بولىدۇ!!!

ھەركىمگە سۆيگۈدىن قۇۋۋەت يەتسە، ئۇ كىشى سۈت ئىچسە
گۆھەر، قان يۇتسا ياقۇت بولىدۇ.

— موللا سىدىق يەركەندى

ئاقىل، تەدبىرلىك بولسا گەر ئايال،

قوللىدىكى يىغىنسى يا ئوقى مىسال.

— خۇسراۋ دېھلىۋى

31. مۇھەببەتلەشكەن چاغلىرىڭىزنى ھەرگىز ئۇنتۇپ قالماڭ

مۇھەببەتلەشكەن چاغلىرىڭىز ئېسىڭىزدىمۇ؟
ئۆزىڭىزنىڭ ئەڭ چىرايلىق تەرىپىنى كۆرسىتىشكە تىرد-
شىپ، ئەينەكنىڭ ئالدىدا سائەتلەپ ئولتۇراتتىڭىز، ئەڭ يارد-
شىملىق كىيىملىرىڭىزنى كىيەتتىڭىز، چېچىڭىزنىڭ قانداق پو-
سۇندا بولۇشىنى ئارزۇ قىلسا شۇ پوسۇندا ياستاتىتتىڭىز، ئۇ
نېمىنى ياخشى كۆرسە شۇنى يەيتتىڭىز، تاكسىغا چىقايلى دېسە،
ئەرزىنراق ئاپتوبۇسقا ئولتۇرايلى دەپ تۇرۇۋالاتتىڭىز. بەتخەج-
لىك قىلىشنى خالىمايتتىڭىز، ئاتا - ئانىسى، دوست - بۇرادەرلە-
رىنى ئىنتايىن ھۆرمەت قىلاتتىڭىز...

توي قىلىش بىلەن مۇھەببەتلىشىش ئىككىسى ئىككى ئىش.
ئۇمۇ، سىزمۇ زور دەرىجىدە ئۆزگىرىسىز، بۇرۇن بىر - بىرىڭلارغا
رەڭلىك كۆزەينەك ئاستىدا قارىغان بولساڭلار، توي قىلغاندىن
كېيىن لوپا ئەينەكتە قارايدىغان بولسىلەر، بۇرۇن ئەڭ چىرايلىق
تەرەپنىلا كۆرسەتكەن بولسىڭىز، ئەمدى بۇ سەل تەس توختايد-
دىغان بولىدۇ.

لېكىن، شۇنداقتىمۇ ئۆزىڭىزنى يەنىلا ئېرىڭىزنىڭ ئەينى
ۋاقىتتىكى سۆيگىنى دەپ قاراپ، ئۇ ياخشى كۆرىدىغان چاچ

پوسۇننى لايىھەلەڭ، ئۇ ياخشى كۆرىدىغان رەڭدىكى كىيىملەر -
نى كىيىڭ.

نىكاھ — بىر جۈپ ئاياغقا ئوخشايدۇ، پۇتڭىزغا كىيگەندە -
دىن كىيىنلا ئاندىن ماس كەلگەن - كەلمىگەنلىكىنى بىلىسىز.
ئېرىڭىز ياخشى كۆرىدىغان «ئەندىزە» بويىچە بىر جۈپ نىكاھ
ئايىغىنى تىكتۈرۈڭ، ئاياغ بوغۇچىنىڭ چىڭ ياكى بوشلۇقى
پۈتۈنلەي سىزنىڭ قولڭىزدا.

ئەرلەرنىڭ كۆپىنچىسىنىڭ پۇتى «تەرلەپ تۇرىدۇ»، «ئەندە -
كاھ ئايىغى» نى تىكتۈرگەن چېغىڭىزدا يۈزلۈكىگە چوقۇم بىر -
نەچچە كىچىك تۆشۈكچە قىلىشنى ئۇنتۇپ قالماڭ، شۇندىلا
ئېرىڭىزنىڭ پۇتى تېخىمۇ راھەت، تېخىمۇ سالقىن تۇرىدۇ.

چىن مۇھەببەتنىڭ ماھىيىتى شۇ يەردىكى، ئىنسان ئۆزىنى
ئۇنتۇپ، باشقا بىر «مەن» گە سىڭىپ كېتىدۇ، ئۇنتۇلۇش ۋە
سىڭىپ كېتىش جەريانىدا ئۇ ئۆز تەبىئىي ھالىتىنى بايقايدۇ ۋە
ئۆز - ئۆزىنى تېپىۋالىدۇ.

— گېگىل

دىلۇ جان بىلەن ھەركىم بولسا ئاشىق،
بولۇر مەشۇقىغە جانىدەك مۇۋاپىق.

— مۇھەممەد ئىمىن خىرقىتى

32. كىشىلىك ئالاقە سورۇنلىرىدا يەڭگىلەنچىلىك قىلماڭ

ئەرلەر يېنىدا شۇنداق چىرايلىق ئايالى بار تۇرۇقلۇق ئالدىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقان باشقا بىر ئايالغا قاراشتىن يانمايدۇ. ئەگەر ئۇ قارىمىغاندەك قىياپەتكە كىرىۋالغان بولسا بۇ ئۇنىڭ نىيىتىنىڭ تېخىمۇ ئالا ئىكەنلىكىنىڭ ئىپادىسى. دېمەك، بۇ ئەر-لەرگە ئەگەر پۇرسەت بولسلا، باشقا ئاياللار بىلەن ئاپاق - چاپاق بولۇشتىن يانمايدىغانلىقىنىڭ ئالامىتى. لېكىن ئەگەر سىز باشقا بىر كېلىشكەن ئەر بىلەن تانسا ئويناپ بېقىڭ ياكى ئۇنىڭغا دىققەت قىلىپ بېقىڭ، ئېرىڭىز ھەرخىل ئاماللار بىلەن سىزنى ئۇنىڭدىن توسىدۇ.

ئاڭلىشىمىزچە، ئەرلەرنىڭ مۇتلەق كۆپچىلىكى «ئۆز ئايال-نىڭ ھەرەمدەك مۇقەددەس بولۇشىنى، خەقنىڭ خوتۇنىنىڭ بۇزۇق» بولۇشىنى ئۈمىد قىلىدىكەن. بۇ ئەرلەرنىڭ ئاياللارغا بىلدۈرۈشىنى خالىمايدىغان بىر سىرىدۇر. ئەرلەر ئۆز ئايالىنىڭ سەل قىنىدىن چىقىپ، باشقا ئەرلەر بىلەن بەكلا يېقىنچىلىق قىلىپ كېتىۋاتقانلىقىنى كۆرسە ھەرگىز چىنمايدۇ. ئايالىنىڭ تالاغا قاراپ قالغانلىقىنى سەزگەن ئەر بۇ ئىشنى ئويلىغان ھامان ئايالغا قارىتا سەسكىنىش پەيدا بولۇپ، ئۇنىڭغا قاتتىق ئۆچ بولۇپ كېتىدۇ. لېكىن ئالدىراپ خوتۇنىدىن ئاجرىشىدىغان ئەر-

لەر ئاز ئۇچرايدۇ، چۈنكى ئائىلىسىنى بۇزۇشنى ئۇ-
لارمۇ خالىمايدۇ - دە.

ئادەتتىكىچە ئېيتقاندا، ئەرلەر ئۆز خوتۇنىنىڭ پەقەت مۇنداق ئىككى خىل سۆيگۈنى قوبۇل قىلىشىنىلا ئۈمىد قىلىدۇ: بىرى ئېرىنىڭ سۆيگۈسى، يەنە بىرى ئۆزىنى سۆيۈش. ئەگەر سەن قىلغاندىكىن مەن قىلمايمەن، سەن قارىغاندىكىن مەن قارىمايمەن دېگەن پاسسىپ قارشىلىشىش تەدبىرىنى قوللىنىپ، ئېرىڭىزدىن ئۆچ ئېلىشنى ئويلىغان بولسىڭىز دەرھال بۇ نىيىتىڭىزدىن يېنىڭ، جامائەتنىڭ، بالىلىرىڭىزنىڭ ئالدىدىكى مۇقەددەر ئورنىڭىز ئۈچۈن بۇنىڭدىنمۇ ياخشى ئامال تېپىڭ. ئائىلە تۇرمۇشىدا بەرداشلىق بېرىش — مۇھەببەت؛ يول قويۇش بولسا ھېسسىياتتۇر؛ كەڭ قورساقلىق ئەدەب، ئاددىيلىق ھەقىقەتتۇر.

كۆكسى - قارنى كەڭ بولۇش تەربىيىلىنىش بىلەن ئۆزىگە ئىشەنچ قىلىش، ھېسداشلىق بىلەن مېھرىبانلىقتىن تەركىب تاپقان گۈزەل ئەخلاق تۇر. كۆكسى - قارنى كەڭ ئادەمنىڭ خۇشال يۈرىدىغان كۈنلىرى كۆپ، خاپىلىقى ئاز بولىدۇ.

— روللان

يامان نەپىسىڭنى سەن ئەدەبكە قۇل قىل،
ئەدەبىسىزنى ئەدەب بىلەن قايىل قىل.

— خۇسراۋ دېھلىۋى

33. ئەرنىڭ مېھمانلىرىنى كۈتۈۋېلىشتىمۇ سەۋر - تاقەت بولۇش كېرەك

جەمئىيەتنىڭ تەرەققىياتى كىشىلەرنىڭ ھەممىسىگىلا خىد-
رىس ۋە رىقابەت تۇيغۇسى ئېلىپ كېلىۋاتىدۇ. بۇ خىل خىرىس،
رىقابەت تۇيغۇسىنى ھېس قىلىپ يەتكەنلەرنىڭ ھەرقاندىقى ئىد-
تاينى ئالدىراش، ھەتتا ئۇخلايدىغان، تاماق يەيدىغان ۋاقىتىمۇ
يوق چېپىپ يۈرۈۋاتىدۇ.
قېيىنىنىڭ بىر كۈنى مەلۇم بىر رېستورانغا چاقىرساق
كېلىپلا:

— توۋا، سىلەر تېخى مۇشۇنداق ئىسراپچىلىق قىلىپ،
ۋاقىتىڭلارنى بىكار ئۆتكۈزۈپ يۈرەمسىلەر؟ بولدى، مەن بىر
تەخسە پولوغا تويىمەن، شۇنى يەپلا ماڭاي، — دەپ ئون مىنۇت-
نىڭ ئىچىدە مېھمان بولۇپ كەتكىنى ماڭا بەكلا تەسىر قىلغان
ئىدى.

چەت ئەللەردىمۇ خەقلەر ئۆيىگە مېھمان چاقىرماقچى بولسا
چوقۇم ئالدىن كېلىشىۋېلىپ، ئاندىن خوتۇنغا ئېيتىپ، بىر
كىشىلىك تاماقنى ئارتۇق تەييارلىتىپ ئاندىن ئۆيىگە ئاپىرىدىغان-
لىقى، خالىغان ۋاقىتتا گۈلدۈرلەپلا مېھمانلار ئولتۇرۇشى قىلىد-
غانغا ۋاقىتنىڭ يوقلۇقى، تەييار تاماقلارنى ياكى بولكىلارنى

يەۋلەپلا خىزمەتلىرىنى داۋاملاشتۇرىدىغانلىقىنى... ئاڭلاپ ھەي-ران قالاتتىم. ئەسلىدە بۇ جەمئىيەتنىڭ تەرەققىيات قەدىمىنىڭ تېزلەشكەنلىكىنىڭ ئىپادىسى ئىكەن. لېكىن، ئۇيغۇرلاردا مېھمان-دارچىلىق، ئولتۇرۇش، بەزمىلەر خۇددى تەرەققىي قىلغان ئەل-لەرنىڭ ئىقتىسادىدەك تېخىمۇ تەرەققىي قىلماقتا، تۈرلىرى يىلىپ-رى ئاۋۇماقتا.

مۇتلەق كۆپچىلىك ئەلەرنىڭ زور كۆپچىلىكى ئادەتتە ئارىلىشىدىغان دوست - بۇرادەرلىرى بىلەن بەزىدە ئۇنىڭكىدە، بەزىدە بۇنىڭكىدە ئولتۇرۇپ، ھاراق - شاراب ئىچىشىپ، تاماكا چېكىشىپ، ئۆزئارا كۆڭۈل چۈشەندۈرۈشۈشنى ياخشى كۆرىدۇ، ئالدىراش ئەلەرمۇ ۋاقىت چىقىرىپ بەزى كۆڭۈل ئېچىش سورۇنى ھازىرلاپ تۇرىدۇ. ئەگەر بۇنداق سورۇنلار بەك كۆپ بولماي مۇۋاپىق بولسلا ئاياللار چوقۇم ناھايىتى ئىللىق مۇئامىلە، پىشقان ھۈنرى بىلەن ئېرنىڭ دوستلىرىنى كۈتۈۋېلىشى، مېھمانلار كەتكەندىن كېيىن قالايمىقان «جەڭ مەيدانى» نى يىغىشتۇرۇشى كېرەك.

ئەرلەر ئۈچۈن نام - ئابروي جېنىدىنمۇ مۇھىم، بىر ياخشى ئايال ھامان ئائىلىسى ئۈچۈن ئۇن - تىنسز تەقدىم قىلىدۇ، مېھمان چاقىرىش، سوۋغا تەقدىم قىلىش، كىشىلەر بىلەن مۇئامىلە قىلىش قاتارلىقلار ئاياللارنىڭ چېچەن ياكى ئەمەسلىكىنى سىنايدىغان ئەڭ بىۋاسىتە، ئەڭ ئۈنۈملۈك چارە.

«مال تۈرى بىلەن، ئادەم خىلى بىلەن»، ئەرلەرنىڭ ھەم-نەپەسلىرى بىلەن يىغىلىشنى ياخشى كۆرۈشى ئۇلارنىڭ تەبىئىتى.

مۇھەببەت ھېچنەرسە تەلەپ قىلمايدۇ ، بەلكى ئۆزىنى بېغىشلايدۇ . ئۇ ھەمىشە ئازاب چېكىدۇ ، لېكىن شىكايەت قىلمايدۇ ، قىساس ئالمايدۇ .

— گەندى

بۇ كەڭ ئالەم دوستۇ - يارەن بىلەن خۇش ،
باغۇ - بوستان ، گۈلۈ - رەيھان بىلەن خۇش .
— خۇسراۋ دېھلىۋى

34. ھەرگىز كوتۇلدىماڭ

ئاڭلاشلارغا قارىغاندا، ئەرلەر ئەڭ كۆپ دەيدىغان گەپ: «ئاسماندىنمۇ، زېمىندىنمۇ قورقمايمەن، خوتۇنۇمنىڭ كو- تۇلدىشىدىن قورقىمەن» دېگەندىن ئىبارەت ئىكەن. مەلۇم بىر پسخولوگ:

— بىر ئERNىڭ نىكاھ تۇرمۇشىنىڭ بەختلىك بولۇش - بولماسلىقىدا ئۇنىڭ ئايالىنىڭ مىجەزى ۋە كەيپى باشقا ھەرقانداق ئىشتىنمۇ مۇھىم. ئايالى جىمى جاھاندىكى ھەممە گۈزەل ئەخلاققا ئىگە بولسىمۇ، لېكىن ئۇنىڭ مىجەزى چۇس، كوت - كوت، قۇسۇر ئىزدەيدىغان ۋە خاراكتېرى غەلىتە بولسا، ئۇنىڭ باشقا ھەممە گۈزەل ئەخلاقى ئۆلگە تەڭ بولىدۇ، — دەپ يازغان. مەشھۇر پسخولوگىيىلىك ئىلمىي تەتقىقاتلاردا يەكۈنلىنىد- شىچە، كوتۇلداش، قۇسۇر ئىزدەش ئاياللارنىڭ كەمچىلىكلىرىد- نىڭ بىرىنچىسى بولغان، باشقا ھەرقانداق خاراكتېرلار كوتۇلا- داش ۋە قۇسۇر ئىزدەشكە ئوخشاش ئائىلە تۇرمۇشىغا ئۇنچىۋالا زىيان - زەخمەت كەلتۈرەلمەيدىكەن.

ئايالنىڭ ئېرىگە كوتۇلدىشى تامچە تاشنى تەشكەنگە ئوخ- شاش بولۇپ، ئۇ ئەڭ يۇقىرى قان چىقارماي، ئادەم ئۆلتۈرىد- غان ئۇسۇل.

دەرد ئېيتىش، ئاغرىنىش، سېلىشتۇرۇش، مەنسىتمەسلىك، زاڭلىق قىلىش، توختىماي ۋالاقلاش — كوتۇلداش ۋە قۇسۇر تېپىشقا ئامراق ئاياللار مۇشۇ دەھشەتلىك پىسخىك قىلىق ئىچىدە يا بىرىگە ئۇستا بولىدۇ، يا ھەممىسىگە ئىگە تولۇق قابىلىيەتلىك بولىدۇ، ئۇنى ئادەت يېتىشتۈرگەن.

لېكىن مەن ئاياللار كوتۇلداش بىلەن ئېرنىڭ بويىنى ئون سانتىمېتىر ئۆستۈرگەنلىكىنى ياكى كوتۇلداش بىلەن ھاراقىتىن، قىماردىن، تالاغا قاراشتىن توسۇپ قالغانلىقىنى ئاڭلاپ باقمىدىم، بەلكى زىيادە كوتۇلداش سەۋەبىدىن دائىم تاياق يەپ، ئۇ يەر - بۇ يېرىنى كۆكەرتىپ يۈرگەنلىكىنى ياكى يارا قىلىۋالغانلىقنى ۋە ياكى ئۆيىدىكى نەرسە - كېرەكلەرنىڭ چېقىلىپ زىيان تارتقانلىقىنى ئاڭلىغان ھەم كۆرگەنمەن.

مېنىڭ بىر كىچىك ئاپام ناھايىتى ئىشچان، تېتىك، ئوچۇق - يورۇق، مەرد ھەم پاكىز. ئاياللىق ئالاھىدىلىكلىرى جەھەتتىن ئېيتقاندا خېلى - خېلى ئاياللارمۇ ئۇنىڭ قولىغا سۇ قۇيۇپ بېرەلمەيدۇ، بىراق بىر ئەيىبى ئاچچىقى يامان، كوت - كوت. ئېرى ھاراق خۇمار، ئەگەر ئېرنىڭ ئاغزىدىن ھاراق پۇرىقىنى پۇرسىلا ئاغزى ئېچىلىدۇ، گەرچە ئەرنىڭ خاتا بولسىمۇ، لېكىن مېنىڭ بۇ بىچارە كىچىك ئاپام كوتۇلداش بىلەن ئېرنى ئۆزگەرتەلمىدى، تېخى يېقىندا 6000 يۈەنگە سېتىۋالغان خەيىبىر ماركىلىق 34 دىيۇملۇق تېلېۋىزورنى كوتۇلداشقا چىددىمىغان ئەر كۈلدان بىلەن بىرنى قويۇپ چېقىۋەتتى. مەنمۇ بىر قېتىم ئارتۇق سۆزلەپ قويۇپ، پولو ئېتىدىغان شۇنداق چىرايلىق قازىنىمدىن ئايرىلىپ قالدىم. سىزمۇ ئويلاپ بېقىڭ، كوتۇلداش ئارقىلىق ئېرىڭىزنى ئۆزگەرتەلەيدىكەنمۇ ياكى ئۆزىڭىز زىيان تارتى-

تىگىزمۇ؟

كوتۇلداش ئاياللاردىكى ناچار ئادەت، شۇنداقلا نىكاھنىڭ بىرىنچى قاتىلى. كوتۇلدىماسلىق ئاياللارنىڭ پىشىپ يېتىلىشىگە قاراپ ماڭغانلىقىنىڭ بىرىنچى قەدىمى.

نىكاھ مەسىلىسى مۇتەخەسسسلرى مۇنداق خىتاب قىلد-
دۇ: بارلىق ئاياللار تۆۋەندىكى ئۇقۇملارنى ھەرگىز ئارىلاشتۇرۇ-
ۋالماڭلار: ياش ئايال دېمەك تەتۈرلۈك ئەمەس؛ ئاياللار باراۋەرل-
كى دېمەك قالايمىقان چېچىلىش ئەمەس؛ شوخلۇق يەڭگىلتەك-
لىك ئەمەس.

ئەرلەرگە بېرىدىغان تەكلىپ:
ئاياللار كوتۇلدىغان چاغدا قۇلىقىڭىزغا پاختا تىقىۋېلىڭ!

ئەگەر بىر ئايال بىر ئەرگە ھەمراھ بولغاندا ئۆزىدە ئاياللىق خۇسۇسىيىتىنىڭ تولۇق ئىكەنلىكىنى ھېس قىلالىسا، ئۇ ھالدا بۇ ئەر بىلەن ناھايىتى كۆڭۈللۈك تۈردە چىقىشىپ ئۆتەلەيدۇ. ئەگەر بىر ئەر بىر ئايالغا ھەمراھ بولغاندا ئۆزىنى بىر جاسارەتلىك ئەرگە دەپ ھېس قىلالىسا، ئۇ ھالدا بۇ ئايال بىلەن بىللە ئۆتۈشنى ئىنتايىن خالايدۇ. ئەگەر ئەر كىشى ئۆيگە كىرد-
شى بىلەن ھامان تۈگىمەس - پۈتمەس قەيىبلەش، كوتۇلداش،
تىل- ھاقارەتكە ئۇچرىسا، بۇ ئەرنىڭ بارا - بارا ئۆيگە قايتقۇسى
كەلمەيدىغان بولۇپ قالىدۇ - دە، كۆڭۈل خۇشلۇقىمۇ بارا - بارا
ئۆيىدىن ئالغا يۆتكىلىپ كېتىدۇ.

— ئۈسبىن

يامان خۇلقىدىن يامان سۈرەت ياخشىراق،

يامان سۆزدىن يامان ئەخەلەت ياخشىراق.

— ئابدۇلھەجىد سەنايى

35. ئۆيىڭىزنى پاكىز تازىلاپ تۇرۇڭ

چاچلىرى پاخىيىپ، يۈز - كۆزى مەينەتلىشىپ كەتكەن
ئەرنىڭ يۇقىرى ساپالىق بولۇشىدىن ھەرگىز ئۈمىد كۈتمەڭ؛
ئائىلە مۇھىتىنى رەتسىز قىلىۋەتكەن بىر ئايالدىنمۇ ئوخشاشلا
پەزىلەتلىك بولۇشنى تەمە قىلماڭ.

ئەرەب خەلقىنىڭ مۇنداق ماقالى بار: ئۈچ نەرسە ئۆمۈرنى
ئۇزارتىدۇ، كەڭ ئۆي، يۈگۈرۈك ئات ۋە چاققان ئايال.
قازاق مىللىتىنىڭ ماقالىدا: ئۈچ نەرسە ئادەمنى قېرتىمايدۇ،
يورغا ئات، ئۆتكۈر پىچاق ۋە ياخشى خوتۇن.

ياپونلاردا بولسا: ياخشى خوتۇن ئىش بىلەن، يامان خو-
تۇن تىل بىلەن دېيىلگەن.

دېمەك، پاكىزلىق ئايال كىشى ئۈچۈن خۇددى ئەخلاققا
ئوخشاشلا مۇھىم بىر زىننەت. سىز ئۆيىنى خەق ئۈچۈن ئەمەس،
بەلكى ئۆزىڭىز، ئېرىڭىز ۋە بالىلىرىڭىز ئۈچۈن تۇتىسىز. ئۆيدى-
ڭىزنىڭ ھەممىلا يېرىدىن - ئەڭ كىچىك، ئەڭ نازۇك يەرلىرىدە-
دىنمۇ گۈزەللىك، پاكىزلىق چىقىپ تۇرسا، ئۆزىڭىزنىڭمۇ كۆڭلى
ئېچىلىپ، كەيپىمۇ چاغ بولۇپ قالىدۇ، ئېرىڭىزمۇ خۇش بولىدۇ،
بالىلىرىڭىزمۇ سىزدىن ئۈلگە ئالىدۇ. باشقىلارمۇ سىزنى ماختايدۇ.
ماددىي جەھەتتىكى بايلىق ۋە نامراتلىق سان ئۆزگىرىشى

ياساپلا قالماستىن، بەلكى ئىنتايىن تېز سۈرئەتتە ئۆزئارا ئالمىشىپ تۇرىدۇ. ھالبۇكى، روھىي جەھەتتىكى بايلىق ۋە نامراتلىق ھەم ئۇلارنىڭ ئۆزئارا ئالمىشىشى بىرنەچچە ئاي، بىرنەچچە يىل، ھەتتا بىرنەچچە ئەۋلاد كىشىلەرنىڭ ۋاقتىدا ئاندىن تاماملىنىدۇ. ياخشى خوتۇنلارغا بېرىلىدىغان پايدىلىنىش ئۆلچىمى: ساغلاملىق، ئاددىي ساددىيلىق، پاكىزلىق، خۇشخۇيلۇق.

ئېسىل پەزىلەتلىك بىر ئايالنىڭ سۈپۈرگە بىلەن يەر سۈپۈ- رىۋاتقانلىقىنى كۆرگىنىمدە، شۇ سۈپۈرگىنىڭ ھەربىر بۆلۈكىنىڭ كۆزىمىز ئالدىدا قۇياشتەك نۇر چاقىنىتىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلد- سەن.

— تاگور

ئاسانلىقچە كەلمەس شادلىق، پاراغەت،
ئەمگەكسىز قازانماس ھېچ كىشى شۆھرەت.
— پەخرىددىن گۈركانى

36. ئۆتكەن ئىشلارنى ھەرگىز تەگمەك

بىر ئوچۇق - يورۇق ئايال ئەرلەرنىڭ «كونا ھېساب - كىتابلىرى» غا نىسبەتەن كۈلۈپلا قويۇشتىن ئىبارەت قاندىنى بىلمەي قالىدۇ.

تۇرمۇشنى قىزغىن سۆيۈش دېگىنىمىز، ئەر - ئايال ئورتاق ياشاش، تۇرمۇشنى چۈشىنىشنى ئۆز ئىچىگە ئېلىپلا قالماستىن، بەلكى ئەپۇ قىلىش، يېڭى تۇرمۇش يارىتىشىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

«يارىسىز يىگىت بولماس، نۇقسانسىز ئەر (بولماس)» دېگەندەك نىكاھلىق ئەرلەرنىڭ قىسمەتلىرىنىڭ يولدىن چىقىپ كېتىدىغان بىر شەرەپسىز تارىخى بولىدۇ. گەرچە بۇ خىل يولدىن چىقىپ كېتىش ئايال كىشىنى ئىنتايىن ئازابلىشىمۇ، لېكىن ئۇ ئىش ئۆتۈپ كەتكەندىن كېيىن ئۆتكەنگە سالاۋات دېمەي ئامال يوق.

ئۇلارنىڭ قارشىچە، ئەرلەرنىڭ تالاغا قاراپ قېلىشى ئۆي - دىن كۆڭلى سۇ ئىچمىگەنلىكتىن، ئايال كىشىنىڭ تالاغا قارشى ئۇنىڭ تۇغما بۇزۇقلۇقىدىن ئىكەن، ئەرلەر ئاياللاردەك كەڭ قورساق ئەمەس، ئەرلەر ھەرگىز ئاياللارنىڭ شەرەپسىز تارىخى بولۇشىنى خالىمايدۇ. ئادەتتە بىر ناھايىتى ياخشى قىز بالا ئىلگە -

رى ئەسكىلىكتە نام چىقارغان بىر ئەرگە تېگىشى مۇمكىن،
ۋە ھالەنكى، بىر ئەر ئىلگىرى ناھايىتى ئەسكى، ئەمما ھازىر
تۈزۈلۈپ كەتكەن ئايالنى ئېلىشى ناتايىن، شۇنداقلا ئۆزىنىڭ
نىكاھىدا تۇرۇپ باشقا ئەرلەر بىلەن نامى چىقىپ قالغان ئايالنىمۇ
ناھايىتى تەستە كەچۈرۈۋېتىشى مۇمكىن.

ئاياللار ئەسلىدىنلا ئەرلەرگە قارىغاندا نۇرغۇن ئازابلارغا
بەرداشلىق بېرىشتەك كەڭ قورساق قىلىپ يارالغان. ئەگەر شۇنداق
داق كەڭ قورساقلىق بىزدە بولمايدىكەن، دۇنيادا ئاجرىشىدىغان
لارنىڭ نىسبىتى توي قىلىدىغانلارنىڭكىدىن ئېشىپ چۈشكەن
ۋە تىرىك يېتىم بالىلار ھەممىلا يەرنى قاپلاپ كەتكەن بولاتتى.
شۇڭا، ھازىرقى زامان ئاياللىرى مۇنداق قائىدىنى ئېسىدە
چىڭ ساقلىشى لازىم:

«ئۆتمۈشۈڭگە پەرۋا قىلمايمەن، پەقەت ھازىرىلا سۈرۈش-
تۈرىمەن».

كەچۈرۈش مۇھەببەتنىڭ زۆرۈر ۋاسىتىلىرىدىندۇر. سۆيگە-
ننى بىر قېتىممۇ كەچۈرمىگەن ئادەم، بىلىڭكى، ئۇنىڭ سۆيىمەن
دەپ ئېيتىشقا ھەققى يوق.

— چوڭ دىيۇما

كىمنى سۆيسەڭ ئاڭغا ئەيلە چىن خىزمەت،

نۇقساننى كەچۈرۈپ ساداقەت كۆرسەت.

— ئەسەد نۇسى

37. ئېرىڭىزنىڭ يۈز - خاتىرىسىنى قىلىپ قويۇڭ

ئەرلەرنىڭ يۈز - خاتىرىسى ئىككى خىل بولىدۇ: بىر خىل ئۇ ئۆزى تىرىشىپ «تىكلىگەن»؛ يەنە بىر خىل باشقىلار «باش قاتۇرۇپ» سوۋغا قىلغان «يۈز - خاتىرە». ئەرلەر ئىككى خىل «يۈز - خاتىرە» نىڭ ھەر ئىككىسىنى ياخشى كۆرىدۇ، بولۇپمۇ ئاياللار سوۋغا قىلغان ھېلىقىدەك ئەڭ ئەرزان باھالىق «يۈز - خاتىرە» نى تېخىمۇ ياخشى كۆرىدۇ.

يۈز - خاتىرىسىنى قىلىش بۇ نەقەدەر مۇھىم - ھە! ئارىمىزدا ئۆزىنى تۇتۇۋېلىپ بۇ مەسىلە ئۈستىدە ئوبدانراق ئويلىشىدىغانلار بەكمۇ ئاز، بىز ھەمىشە باشقىلارنىڭ ھېسسىياتىغا قوپاللىق بىلەن مۇئامىلە قىلىمىز، ئۆزىمىزنىڭ قارىشى بويىچە باشقىلاردىن قۇسۇر ئىزدەيمىز. باشقىلارنى ئاگاھلاندۇرىمىز، كە- شىلەرنىڭ ئالدىدا بالىلىرىمىزنى ۋە ئېرىمىزنى ئەيىبلەيمىز، ئۇ- لارنىڭ غۇرۇرىغا ئازار بەرگەن - بەرمىگەنلىك بىلەن كارىمىز بولمايدۇ!

ئەرلەر ئۆزىنىڭ ئابروىسىغا بەكلا ئەھمىيەت بېرىدۇ، ئاتا - ئانىسى، ئۇرۇق - تۇغقان، دوست - بۇرادەرلىرى، خىزمەتداش ۋە قولۇم - قوشنىلىرى ئالدىدا يۈزىنىڭ چۈشۈپ كېتىشىنى

پەقەتلا خالىمايدۇ. ئايالنىڭ مۇشۇنداق تۈرلۈك سورۇنلاردا ئۆزىنىڭ يۈز - خاتىرىسىنى قىلىپ قويۇشىنى تولىمۇ ئارزۇ قىلىدۇ. شۇڭا، ئۆيدە يۇۋاش - يۇمشاق، ھەتتا «خوتۇندىن قورقىدۇ» غان ئەرلەرمۇ تالاغا چىققاندا «يولۋاس» قا ئايلىنىدۇ. ئاياللار بەلكىم ئەرلەرنىڭ بۇ خىل ئىككى ياقلىمىلىق مەجەزىگە ھەيران قېلىشى مۇمكىن. ئەمەلىيەتتە، بۇ باشقا نەرسە ئەمەس، دەل ئەرلەردىكى «يۈز - خاتىرە» مەسىلىسى.

دوستلار يىغىلىشى، تونۇش - بىلىشلەر بىلەن بولغان كېلىپ - كېتىشلەر، كوللېكتىپ پائالىيەتلەر، تۈپلىشىپ ساياھەت - كەچىقىش... قاتارلىقلار «يۈز - خاتىرە» ئەڭ يۇقىرى دولقۇنغا كۆتۈرۈلىدىغان پەيتلەردۇر. شۇڭا، مۇشۇ ۋاقىتلاردا ئېرىڭىزنىڭ تازا «يۈز - خاتىرىسى» نى قىلىپ قويۇڭ، ئۇ ئەرلەپ ھەددىدىن ئېشىپ كەتسىمۇ، خەقنىڭ ئالدىدا چىداڭ، ئۆيگە كىرگەندە ئانچە - مۇنچە «تاناۋى» نى تارتىپ قويسىڭىز بولىدۇ - غۇ!

ئەقىللىق ئايال ئېرى بىرەر خىزمەتنى ۋايىغا يەتكۈزۈپ ئورۇندىغاندا ئۆز ۋاقتىدا سەمىمىيلىك بىلەن ئېرىنى مەدھىيىلەپ قويۇشنى ئۇنتۇپ قالمايدۇ.

ئاياللار شاللاق كۆرۈنۈشتىن، ئەرلەر سالاھىيىتى چۈشۈپ كېتىشتىن قورقىدۇ.

— پۇشكىن

يار شۇدۇر كۆنسە گەر يار جاپاسىغا،
ئارزۇسىنى كۆندۈرسە يار رىزاسىغا.

— سەئىدى شىرازى

38. باشقىلارنىڭ ئالدىدا ئېرىڭىزنىڭ ئارتۇقچىلىقىنى تەرغىب قىلىڭ

نۇرغۇنلىغان ئەرلەر دائىم ئۆزىنىڭ ھەممە جەھەتتە ئالدىنقى قاتاردا تۇرۇشنى ئۈمىد قىلىدۇ. ئەگەر نىكاھ ئىشىدا ئۈستۈن-لۈكنى ئىگىلىيەلمىسە، ئۇلار ئۆزىنىڭ پىسخىك جەھەتتىكى تەڭ-پۇڭلۇقىنى يوقىتىپ قويدۇ. شۇڭا ئەرلەر ئايالنىڭ مۇلايىم ۋە كەمتەر بولۇشىنى، تۇرمۇشىنىڭ ئېغىرلىق مەركىزىنى ئائىلىگە قارىتىشىنى ئۈمىد قىلىدۇ. ئۇلار شۇنداق بولغاندا ئايالنى تاشقى مۇھىت بىلەن بارا - بارا ياتلىشىدۇ - دە، ئۆزۈم ئۈستۈنلۈكنى ئىگىلەيمەن، دەپ قارايدۇ. ئۆزىنى ئەقىللىق چاڭلايدىغان ئاياللار بولسا، ھامان ئېرىنىڭ دوستلىرى ياكى خىزمەتداشلىرىدىن ئۆزىنىڭ نىكاھىغا ياخشى ياكى يامان، ھەق - ناھەق نۇقتىسىدىن ھۆكۈم قىلىپ بېقىشىنى ئۈمىد قىلىدۇ ھەمدە ئۆزىنىڭ ئېرىدىن نارازى بولغان تەرەپلىرىنى، مەسىلەن: ئىقتىدارسىزلىقى، باشقا ئەرلەردەك ئەركەك مېجەز ئەمەسلىكى، قورقۇنچاقلىقى، پۇل تا-پالمايدىغانلىقى... نى سۆزلەپ يۈرىدۇ، ھەتتا ئۆزىنىڭ ئېرىنى ئۆيدە قانداق ئەدەبلەيدىغانلىقى، ئۇرغانلىرى، ئۆزىنىڭ ئائىلىسى-نىڭ ئورنىنىڭ ئېرىدىن يۇقىرى ئىكەنلىكىنى ئېيتىپ ماختىنىش-تىن يانمايدىغان ئاياللارمۇ بار.

ئۆز ئېرىڭىزنى «ئەسكى» دېسىڭىز، خەق ئۆزىنىڭ «ياخ-
شى» ئېرىنى سىزگە بېرىپ تۇرمايدۇ. شۇنداقلا ئۆزىڭىزنىڭ
ئۆيدە ھەممىلا جەھەتتىن ئېرىڭىزدىن ئۈستۈن تۇرىدىغانلىقىد-
ىڭىزنى ئېيتىسىڭىز، ئىناۋىتىڭىز ئۆسۈپ قالمايدۇكى، ئەر - خو-
تۇن ئىككىڭلارنىڭلا خەقنىڭ ئالدىدا يۈزى چۈشىدۇ.

ئېرىڭىزنىڭ دوستلىرى سىزنىڭ دوستىڭىز ئەمەسلىكى، ئې-
رىڭىزنىڭ خىزمەتداشلىرىنىڭ سىزنىڭ خىزمەتدېشىڭىز ئەمەسلى-
كىنى بىلىشىڭىز كېرەك. باشقا ئاياللارغىمۇ ھەرگىز ئۆز ئېرىڭىز-
نىڭ ئارتۇق گېپىنى قىلىپ يۈرمەڭ، ئەر ئۆزىڭىزنىڭ ئېرى
بولغاندىكىن ئىمكان بار ئۇنىڭ ئارتۇقچىلىقىنى سۆزلەڭ!

تامىڭمۇ قۇللىقى بار، كېسەل ئېغىزدىن كىرىدۇ، بالا -
قازامۇ ئېغىزدىن چىقىدۇ. بۇ سۆزنى نىكاھنى قوغداشنىڭ ئالىي
رېتسېپى قىلىپ ئىشلىتىشكە بولىدۇ. شۇڭا، ھەرقانداق بىر ئادەم
سىزنىڭ ئالدىڭىزدا ئېرىڭىزنىڭ گېپىنى قىلسا ئېرىڭىزنى ماختايد-
ىدىغان گەپنى قىلىڭ، بولمىسا «ھە» لا دەپ قويسىڭىز بولىدۇ.

يوشۇرۇن يىڭىنە سانجىيدىغان ياردىن، ئاشكارا ئوق ئاتىدۇ -
غان رەقىبلەر ياخشى، ئىككى يۈزلىمە سۆزلەيدىغان زالىم دوست -
لاردىن قارشى مەجەزلىك دۈشمەنلەر كۆپ ياخشى.

— ئەلىشىر نەۋائى

مۇبادا تىرىناقچە ئىش قىلسا شۇ ئەر،

ياخشى ئايال ئۇنى تاغدەك كۆپتۈرەر.

— خۇسراۋ دېھلىۋى

39. ئۆيدە ئېرىڭىزگە پات - پات «زىياپەت» بېرىپ تۇرۇڭ

«بىر مۇۋەپپەقىيەت قازانغان ئەرنىڭ كەينىدە ھامان ئۇنىسىز تۆھپە قوشۇۋاتقان ئايال بولىدۇ».

گەرچە بۇ گەپ بەك كونىراپ كەتكەن بولسىمۇ، لېكىن «ياخشى دورا قىرتاق» بولغىنىدەك بۇ گەپنى يەنىلا تەكىتلەشكە توغرا كېلىدۇ. مەيلى ئېرىڭىز قانداقلا ئىشتىن ئازراق نەتىجە قازانسۇن، ئۇنىڭدا سىزنىڭمۇ تۆھپىڭىز بار.

ئېرىڭىزنىڭ خىزمىتىگە قارىتا غۇدۇراش ۋە كەلسە - كەل - مەس تەنقىد قىلىش، شۈبھىسىزكى ئۇنىڭ ئىقتىدارىغا بولغان چەكسىز گۇمانلىنىش ۋە ئىنكاردىن ئىبارەت. قايسى ئەر بۇنىڭغا چىداپ تۇرالايدۇ.

رېئال تۈزمۇشتىكى مۇتلەق كۆپ قىسىم ئەرلەر ئىمكان بار ئۆزىنىڭ خوتۇن - بالىلىرى، ئائىلىسى ئۈچۈن تىرىشىپ خىزمەت قىلىۋاتقان چاغدا ئۇنىڭغا زىياپەت بېرىپ، ئۇنى ئىلھاملاندۇرۇپ تۇرماسلىققا نېمە سەۋەبىڭىز بار؟

ئەر كىشىنى رىغبەتلەندۈرۈشنىڭ ئۇسۇلى، ئۇلاردىن تەلەپ قىلىش ئەمەس، بەلكى ئۇلارنى رىغبەتلەندۈرۈش، يەنى ئۇنى تەقدىرلەش ۋە ماختاش، ئۇنىڭ كۆرسىتەلەيدىغان تالانتىنى تې-

پىپ چىقىش كېرەك.

رىغبەتلەندۈرۈش ئەرلەر ئۈچۈن خۇددى يېقىلغۇ ماتور ئۈچۈن مۇھىم بولغىنىدەك، بولۇپمۇ، ماتور ئوت ئالمىغان چاغدىكىدەك مۇھىم.

ھەربىر ئەر كىشى مۇھىت قارشىلىق كۆرسەتكەندە، ئۇنى قوغدايدىغان ئايالغا موھتاج، ھېچ بىر ئىشى يۈرۈشمىگەن چاغدا، ھال - كۈنى خەتەرلىك چاغدا، مەغلۇپ بولغان چاغدا، ئەر كىشى ئۆزىنىڭ قارشىلىق كۈچى ۋە ئىشەنچىنى بەرپا قىلىدىغان ئايالغا موھتاج.

ھەربىر ئەر كىشى كىچىككىنە غەلبە تۇيغۇسىغا چۆمگەن چاغدىمۇ يەنىلا ماختاشقا موھتاج. چۈنكى ئەرلەر ئۆزىنىڭ ئاشۇ مۇۋەپپەقىيىتىنى ئايالنىڭ ئېتىراپ قىلىشىنى چىن كۆڭلىدىن خالايدۇ. سىزنىڭ ئۇنىڭ كىچىككىنە نەتىجىسى ئۈچۈن چەكسىز ھاياجانلانغانلىقىڭىزنى كۆرسە، ئېرىڭىز سىز ئۈچۈن مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشقا تېخىمۇ تىرىشىدۇ.

سۆيۈش دۇنيادىكى بارلىق ياخشىلىقلارنى سۆيگەن ئادىمىگە راۋا كۆرۈش ۋە ئۇنىڭغا ئاتا قىلىش دېمەكتۇر.

— ئارىستوتېل

دۇنيادا ھەر جىنسىكى ھايۋان نامى بار،

ھەممىسى ئۆز جىنسى بىلەن بىر ئارامى بار.

— خۇسراۋ دېھلىۋى

40. ئۆي تۇتۇش ماھارىتىڭىزنى يۇقىرى كۆتۈرۈڭ

بىرنەچچە يىلنىڭ ئالدىدا جەمئىيەتتە ساھىبجامال كېسەل كۆرپىسى لىن دەيىۋىنى خوتۇن قىلىشقا رايىڭلار بارمۇ ياكى ساغلام، تولغان ساھىبجامال باۋ چەينىمۇ دېگەن مۇنازىرە بولغاندا، نۇرغۇن ئەرلەر لىن دەيىۋىدىن ھۇزۇرلىنىشقا بولىدىغانلىقىدا، لېكىن ساغلام باۋچەينى خوتۇن قىلىپ تاللايدىغانلىقىنى ئېيتقان.

كورنيە كۆپ قىسىملىق تېلېۋىزىيە تىياتىرى «يەنە بىر كۆرسەم» دىكى يۇنجۇ خانقىزنىڭ ئۆي تۇتۇش، تاماق ئېتىش، ئېرى ۋە چوڭلارنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئېلىش... تەك پەزىلەتلىرى ھەقىقەتەنمۇ ئادەمنىڭ ھەۋىسىنى قوزغايدۇ. ئەرلەرنىڭ ھەممىسى خوتۇن دېگەن كومجۇدەك ساھىبجامال بولسا، يۇنجۇدەك ئىش بىلەر بولسا نېمىدېگەن بەخت دەپ ئويلىغان بولۇشى مۇمكىن. ئەگەر ھازىر جەمئىيەتتە يەنە ساھىبجامال، لېكىن قولىدىن ھېچ ئىش كەلمەيدىغان كومجۇنى ئېلىشنى خالامسىلەر ياكى يېقىملىق، ئىشچان، ئەقىللىق، ئىدىتىلىق، خۇشخۇي، ئىشچان، ساغلام... يۇنجۇنىمۇ دېگەن مەسىلە مۇنازىرە قىلىنىپ قالسا مېنىڭچە ئەرلەر چوقۇم يۇنجۇنى خوتۇنلۇققا تاللايدۇ، ئەگەر مەنمۇ ئەر بولۇپ قالسام يۇنجۇنى خوتۇنلۇققا ئالاتتىم.

سىزنىڭمۇ ئېرىڭىزگە ياخشى كۆرىنىدىغان «مەخپىي قو-
رال» لىڭىز بارمۇ؟

ئازراق باغۋەنچىلىك بىلىملىرى، ئۇۋۇلاش تېخنىكىلىرى،
تاماق ئېتىش ماھارەتلىرىنى... پەقەت ئېرىڭىزنىڭ ياخشى كۆرۈ-
شكە ئېرىشەلەيدىغانلا بولسىڭىز، ئۆي تۇتۇشقا كېرەكلىكلا بولسا
ئۆگىنىپ قويغىنىڭىزنىڭ زىيىنى يوق.

«ئايال خوجايىن» لارنىڭ خىزمىتى ئىنتايىن كۆپ، بالا
باققۇچى، كىرچى خوتۇن، ئاشپەز ئۇستام، سېستىرالار باشلىقى،
مېھمان كۈتكۈچى، ئۇششاق - چۈششەك ئىشلار مۇتەخەسسىسى،
قوشۇمچە شوپۇر، كاتىپ ۋە ھېسابچى، مال سېتىۋالغۇچى مۇتە-
خەسسىس، ئىجتىمائىي مۇناسىۋەتلەر مۇتەخەسسىسى، ئايال خوجا-
يىن، كادىرلار باشقۇرغۇچى، مەسلىھەتچى، غودۇڭشىشنىڭ ئوب-
يېكتى، باش دىرېكتور ۋە ئاساسىي باشقۇرغۇچى... بولۇشى
كېرەك.

مانا مۇشۇنداق چاچتىن تولا ئىشلارنى مۇۋاپىق، رەتلىك،
ئىدىتىلىق ئورۇنلاشقا ماھارەت كېتىدۇ. ئۇنىڭدىن سىرت، ئېر-
ڭىزنىڭ نەزىرىدە چاقناپ تۇرغان نۇر ئىكەنلىكىڭىزنى ساقلاپ
قالماقچى بولسىڭىز، يەنە ئۆزىڭىزنىڭ سېھرىي كۈچىڭىزنى ساقلا-
پ قېلىشىڭىز كېرەك.

ئۆز ئىشلىرى بىلەن شۇغۇللىنىش ئاياللارنىڭ گۈزەللىكىنى
تۈرلۈك ئوخشاشمىغان شەكىللەر بىلەن ئىپادىلەپ، ئۇلارنى كى-
شىنى ھاياجانغا سالىدىغان قىياپەتكە كىرگۈزىدۇ.

— ناگۈر

باغۋەن ئىش پېيىدا بولمىسا بەزەن،
باسىدۇ شۇ ھامان ئەتراپنى تىكەن.

— خۇسراۋ دېھلىۋى

41. ئېرىڭىزگە ئۇششاق - چۈششەك ئىشلارنى قىلغۇزماڭ

ئەرلەر بازار ئايلىنىش، نەرسە - كېرەك سېتىۋېلىش، ھەتتا ئالدىن كېلىشىۋېلىپ ئۇچرىشىش قاتارلىق ئۇششاق - چۈششەك ئىشلارنى ياخشى كۆرمەيدۇ، بۇ خۇددى ئاياللار پۇتبول ئويناش، مىلتىق ئېتىش، ئات مىنىشنى ياخشى كۆرمىگەندەكلا بىر ئىش. مەن ھېچقانداق بىر ئايالنىڭ ئاغزىدىن مېنىڭ ئېرىم مەن بىلەن بازار ئايلىنىشنى ياخشى كۆرىدۇ، دېگەن گەپنى ئاڭلاپ باقمىدىم (مېنىڭ ئېرىممۇ شۇ). شۇنداقلا مەن بازاردا خوتۇن - ئىككىنىڭ سومكىسىنى كۆتۈرۈپ، خوتۇننىڭ كەينىدىن بارلىق داڭ - لىق ماگىزىنلارنى ئارىلاپ يۈرگەن ئەرلەرنىڭ بىرەرسىنىڭمۇ چىرايىنىڭ ئېچىلغىنىنى كۆرۈپ باقمىدىم. مەجبۇرلانغان، بىتا - قەتلىك، ھارغىنلىق چىقىپ تۇرغان چىرايلاردىن ئۇلارنىڭ ئىچىدە نېمىلەرنى ئويلاۋاتقانلىقىنى بىلگىلى بولىدۇ.

ئايالغا ياكى سۆيگۈنىگە ھەمراھ بولۇپ ماگىزىن ئارىلاش ھەممە ئەرلەر ئۈچۈن بىر خىل باش ئاغرىقى. نەرسە - كېرەك نەرسە - كېرەك سېتىۋالسۇن - سېتىۋالمىسۇن بىكاردىن بىكار بىرقانچە سائەت ۋاقىت سەرپ قىلىپ، ماگىزىننىڭ ئاستىنقى قەۋىتىدىن ئۈستۈنكى قەۋىتىگىچە ھەممە يەرنى تەپسىلىي بىر

قېتىم ئارىلاپ چىقىدۇ. بۇنداق قىلمىسا كۆڭلى ئۇنىمايدۇ.
«چوڭ» ئەرلەرنىڭ «چوڭ - چوڭ» ئىشلارنى قىلىشى
بۇزۇلماس ھەقىقەت، بىر ياخشى خوتۇن ھەرگىزمۇ «چوڭ»
ئىشلارنى تەۋرىتىش ئىرادىسى بار ئەرلەرنى «ئۇششاق - چۈش-
شەك» ئىشلارغا سالمايدۇ. ئۇلارنى ئۆزى ياخشى كۆرمەيدىغان
ئىشلارنى قىلىشقا زورلىغاندىن كۆرە، ئەڭ ياخشىسى ئۆزىڭىزنىڭ
ئىشىنى ئۆزىڭىز قىلغىنىڭىز تۈزۈك.

«ھەركىمنىڭ ھەۋىسى باشقا» ئېرىڭىزنىڭ ئۆزى ياخشى
كۆرىدىغان ئىشلارنى قىلىشقا يول قويۇڭ! ئەگەر سىزنىڭ ئىز-
زەت - ئابرويىڭىزغا دەخلى يەتكۈزىدىغان ئىش بولمىسلا!

ئۆيلىنىش - ئۆز ھوقۇقلىرىڭىزنىڭ يېرىمىنى قىسقارتىش ۋە
مەسئۇلىيىتىڭىزنى ئىككى ھەسسە ئاشۇرۇش دېگەنلىكتۇر.
— شاپىنكا ئوتتۇرى

ئىللىقلىق بىلەن تولىسۇن روزىغارنىڭ،
قوپاللىق بۇزىمغاي سەبرى - قارارىڭ.
— ئابدۇشۈكۈر بەلخىي

42. باشقىلار بىلەن تېلېفوندا سۆزلەشكەن ۋاقتىڭىز بەك ئۇزۇن بولۇپ كەتمەسۇن

مەلۇم بىر مودا ئەر - ئاياللار ژۇرنىلىنىڭ تەكشۈرۈپ ئىسپاتلىشىچە، توي قىلىپ بولغان ئاياللار ئىچىدىكى مۇنداق ئۈچ خىل ئاياللار ئەرلەرنىڭ ئادالەتسىز مۇئامىلىسىگە ئۇچرايدىكەن: نامى چىقىپ قالغان ئاياللار؛ كىچىك ئىشنى چوڭ قىلىۋېتىدىغان، دائىم كوتۇلدايدىغان ئاياللار؛ تېلېفوننى قولغا ئېلىۋالسا سائەتلەپ سۆزلىشىدىغان ئاياللار.

بەزى ئاياللار مەيلى ئۆزى تېلېفون قىلسۇن ياكى باشقىلار - دىن تېلېفون كەلسۇن تېلېفوندا سۆزلەشكەن ۋاقتى ئاز دېگەندە 40 مىنۇت بولمىغۇچە تېلېفوننى قويۇۋەتمەيدۇ. بىر گەپنى تەكرار نەچچە ئېيتىپ، قارشى تەرەپنىڭ ئىچىنى پۇشۇرۇۋېتىدۇ. ھەتتا يەنە بەزى قىلىقسىز ئاياللار باركى، خەقنىڭ ئۆيىگە بېرىپ توختىماي ئۇياق - بۇياققا تېلېفون قىلىپ ساھىبخاننى قان قىلىۋېتىدۇ. ھەتتا خەقنىڭ ئۆيىگە ئۆلۈم پەتىسىگە بېرىپ، ھازىر - دارنىڭ تېلېفوننى ئىشلىتىپ چاي ئورۇنلاشتۇرىدىغان ئاياللارمۇ بار.

ئائىلىسىنى قىزغىن سۆيىدىغان بىر ئايال ھەرگىزمۇ ئىشى بولسۇن - بولمىسۇن باشقىلار بىلەن تېلېفوندا ئەھمىيەتسىز گەپلەرنى تەكرار - تەكرار ئېيتىپ، سائەتلەپ سۆزلەشمەيدۇ.

ئاشۇنداق تېلېفوننى قولغا ئېلىۋېلىپ قويۇۋەتمەيدىغان ئايال پەقەت مۇنداق ئۈچ خىل نەتىجىگە ئېرىشىدۇ:

① ئۆزىنىڭ پۇلىنى ئىسراپ قىلىدۇ؛

② باشقىلارنىڭ ۋاقتىنى ئالىدۇ؛

③ ئېرىنىڭ كەيپىياتىنى ناچارلاشتۇرۇۋېتىدۇ.

ئۇنىڭدىن سىرت، تېلېفوندا مۇنداق ئۇزۇن سۆزلىشىدىغان ئاياللار باشقىلاردىن كەلگەن تېلېفوندىمۇ شۇنداق ئۇزۇندىن - ئۇزۇن سۆزلىشىدىغانلىقى ئۈچۈن، ئەسلىدە بىر ئوبدان ياخشى كۆڭۈل بىلەن ئەھۋال سوراپ ئۇرۇلغان تېلېفوننى تېتىقسىزلاش - تۇرۇپ، قايتا تېلېفون ئۇرۇشتىن قورقىدىغان قىلىپ قويدۇ. تېلېفون ئۇرۇشى ئادەتكە ئايلاندۇرۇۋالماسلىق، گەپ بولسا گېپىنى تۈگىتىپلا خوشلىشىش، مۇھىم ئىشى بولمىسا قىسقىلا ئەھۋاللىشىش زۆرۈر. مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە ئىشلاردا، يەنى دوست - بۇرادەر، يېقىن - يورۇقلىرىڭىزنىڭ تۇغۇلغان كۈنىدە، بېشىغا قايغۇ كەلگەن چاغلاردا، ھېيت - بايراملاردا، تەبرىكلەش كېرەك بولغان بەزى ئىشلاردا، بىرەر مۇھىم نەرسىنى سوراش زۆرۈر بولغاندا، سېغىنغاندا... تېلېفون ئۇرۇپ تۇرۇش ئىنتايىن مۇھىم. لېكىن ۋاقىت كونترول قىلىنىشى كېرەك.

تۇرمۇشۇمنىڭ شۇقەدەر ئاددىي ئۆتۈۋاتقانلىقىغا ھەرگىز كۆڭلۈم يېرىم بولمايدۇ، بىردىنبىر ئەپسۇسلىنىدىغىنىم بىر كۈننىڭ تولىمۇ قىسقىلىقى ۋە شۇقەدەر ئېزى ئۆتۈپ كېتىۋاتقانلىقى. — كىيۇرى خانىم

سۆز تىنىق كېلىدۇ كۆڭۈلگە زىلال...

تەكراردىن كېلىدۇ كۆڭۈلگە مالال...

— ئابدۇراخمان جامىي

43. دائىم ئېرىڭىزنى يالغۇز ئۇخلاشقا مەجبۇر قىلماڭ

ئۆزئارا پاراڭلاردا بەزى ئاياللارنىڭ ئاغزىدىن مۇنداق گەپ-
لەرنى ئاڭلاپ قالسىز:
— ئېرىمىڭ قاچان قايتىشىم بىلەن كارى يوق، ئىشقىلىپ
ئۆيگە بارساملا بولدى.
— مەن بالام بىلەن ئۇخلايمەن، بالام مېنى پۇرىمىسا
ئۇخلىيالمايدۇ.
— دائىم تېلېفونۇم كۆرۈپ يېرىم كېچىلەردە ياتىمەن،
ئېرىم ئۆزى ئۇخلاۋېرىدۇ.
— ئىككىمىز ئىككى ئۆيدە ياتىمىز. بىللە ياتسام كۆنەلمەي-
دىكەنمەن.

.....

ئەرلەر مۇنداق بەش تۈرلۈك نەس ئىشقا ئۇچراپ قېلىشتىن
ئەڭ قورقىدۇ:

- ① ئالىي مەكتەپ ئىمتىھانىدىن ئۆتەلمەسلىك؛
- ② مۇھەببەتتە ئوڭۇشسىزلىققا ئۇچراش؛
- ③ خوجايىنى زەھەرخەندە بولۇش؛
- ④ قەرزگە بوغۇلۇش؛

⑤ خوتۇننىڭ «كېچىدە لاغايلاپ يۈرىدىغان» بولۇپ قېلىشى.

ئەر - ئاياللار باراۋەرلىكى تەكىتلىنىپ، ئاياللار ئازاد بو-
لۇپ، ئاياللار نۇرغۇن جەھەتتە ئەركىنلىككە ئېرىشتى. بۇرۇنقى-
دەك بېشىنى تۆۋەن ئېگىپ قۇللاردەك تۇرىدىغان ھالەتلەر ئۆز-
گەردى. بىراق، بۇ ئاياللارنىڭ ئۆز مەجبۇرىيىتىنى ئۇنتۇپ قال-
سۇن دېگەنلىكتىن دېرەك بەرمەيدۇ. ھەرقانچە ئەركىن بولغانىد-
مۇ، لېكىن ئېرىڭىز بىلەن بولغان مۇناسىۋەتتىكى مۇنداق
«چەكسىز» ئەركىنلىك نىكاھتىكى قەرەللىك بومبىدۇر. ئەگەر
ھەرۋاقىت ئېرىڭىز ئاشۇنداق يالغۇز ئۇخلاۋېرىدىغان بولسا، ئىك-
كىڭلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا ھېچقانداق سۆز - ئالاقە، چۈشىنىش
بولمايدۇ - دە، بارا - بارا زېرىكىش كەيپىياتى پەيدا بولۇپ،
ئەر كىشى كۆڭلىدە سىزدىن نارازى بولۇشقا باشلايدۇ. چۈنكى
ئەرلەر يالغۇزلۇقتىن، يالغۇز ئۇخلاشتىن قورقۇدۇ. شۇڭا، ئېرى-
ڭىزنى ئۇخلايتىپ قويۇپ، يەنىلا ئۆزىڭىز بىلگەنچە ئىشلارنى
قىلىپ يۈرۈشتىن قەتئىي ھەزەر ئەيلەڭ. چۈنكى، ئېرىڭىز ئاغزىدا
سىزدىن رەنجىگەنلىكىنى ئىپادىلىمىگەن بولسىمۇ، كۆڭلىدە ئالدى-
قاچان سىزدىن خاپا بولۇشقا باشلىغان بولىدۇ.

نىكاھلاشقانلار ئۆزلىرىنى ھەددىدىن زىيادە ئەركىن ھېس قى-
لىشسا، مۇھەببەت ئۆلىدۇ.

— سېنانكۇر

ئەگەر ئۆزۈڭ سوغۇق تاشتەك سوغۇق بولساڭ،
ئىسسىقلىق ئاتاڭ تەپتى، قانچە قىلساڭ.

— ناسىر خىسراۋ

44. سۈرەتلەرنى تەرتىپى بىلەن رەتلەپ قويۇڭ

ئائىلە دېگەن نېمە؟ ئائىلە — كونا ئۆي، كونا ئائىلە
سايىمانلىرى، كونا جاھازىلار، كونا چىراغ، كونا ئادەت، كونا
سۈرەت، كونا يول، كونا دەرەخ، كونا قۇدۇق، كونا...
دېگەنلەردىن ئىبارەت. ئاي يىللارنىڭ ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ، ئا-
دەملەرمۇ ئۆزگىرىدۇ. تونۇشقاندىن تارتىپ ھازىرغىچە بولغان
بارلىق تارىخىڭلارنىڭ شاھىدى دەل سىلەر ئەينى ۋاقىتتا چۈش-
كەن سۈرەتلەردۇر.

سۈرەتلىرىڭلارنى تىزىپ، بىر ياقىتىن كۆرۈپ، ئۆتكەن ئىش-
لارنى ئەسلەش، ئۆزۈڭلاردىكى مىسلىسىز ئۆزگىرىشلەرنى ھېس-
قىلىش، ھېسسىياتىڭلارنى ئۇرغۇتۇپ، ئۆچۈش ئالدىدا تۇرغان
ئوتلار، ئۇنتۇلۇش ئالدىدا تۇرغان ۋەقەلەر، سەل قارىلىشقا باشلى-
غان نۇرغۇن نەرسىلەرگە قايتىدىن سەپ سېلىش، تۇرمۇشۇڭلار-
نىڭ باشقىدىن جانلىنىشىغا ئىنتايىن پايدىلىق. سۈرەتلەرنى رەت-
لەش ئەمەلىيەتتە بىر خىل كەيپىياتنى رەتلەشتىن ئىبارەت.

ئېرىم ئىككىمىزدىكى يەنە بىر ئورتاق ھەۋەس سۈرەتلەرنى
زېرىككەن چېغىمىزدا چۈۈۈپ قايتىدىن رەتلەش ۋە سۈرەت پىلا-
تىنىكىسى قىلىپ ئىشلەپ چىقىشتىن ئىبارەت. ئىككىمىز ھەر قېتىم

يىل تەرتىپى بويىچە رەتلەنگەن سۈرەتلەرنى كۆرگەن ۋاقتىمىزدا تۈرلۈك ئىشلار يادىمىزغا كېلىدۇ. ئەينى چاغدىكى ئوتتەك قىز - غىن، ئاتتەك جۇشقۇن ئۆتكەن كۈنلەر بىزگە باشقىدىن ھاياتى كۈچ بېغىشلايدۇ. تۇرمۇشىمىزدىكى بەزىبىر كۆڭۈلسىزلىكلەرنىڭ ئورنىنى قىزغىن ھېسسىياتلار ئىگىلەيدۇ.

قېنى سىلەرمۇ شۇنداق سىناپ بېقىڭلار! ھازىرقى سىلەر بىلەن «ئەينى چاغدىكى» سىلەرنى سېلىشتۇرۇپ بېقىڭلار! كۆز ئەتراپىڭلاردا بىرنەچچە تال قورۇق كۆپەيگەندىن باشقا يەنە نېمىنى بايقىدىڭلار؟ بىر پارچە كونا سۈرەت سىلەرنى «ئىلگىرى - كى» قايناق ھېسسىياتقا چۆمگەن، مۇھەببەتلەشكەن چاغلىرىڭ - لارغا باشلاپ باردىمۇ؟

مۇھەببەتكە خىلمۇخىل ھېس - تۇيغۇلار يەنى قايغۇ - ھەس - رەت، ھۇزۇر - ھالاۋەت، خۇشاللىق، ھەتتا غەزەپ - نەپرەتمۇ قوشۇلۇپ كېلىدۇ.

— ئۇشنىسكى

مىڭ ئاشىقلىق مەشۇقىغە دىل بەرمىگىن،
دىمىڭ بەرسەڭ تېگى بىلەن ئۈزۈپ بەرمىگىن.
— سەئىدى شىرازى

45. ئېرىڭىزگە دائىم سوۋغات بېرىپ تۇرۇڭ

ئادەملەردە بىر تەبىئىي خۇسۇسىيەت بار. ئۇ بولسىمۇ باشقىلارنىڭ مۇكاپاتىغا ئېرىشىشنى ياخشى كۆرۈشتىن ئىبارەت. پادىشاھلار ۋەزىرلىرىنى پۇل، ماددىي بۇيۇم، ئەمەل ۋە باشقا نەرسىلەر بىلەن تارتۇقلايدۇ؛ ئاتا - ئانىلار بالىلىرىنى ئويۇنچۇق، كىيىم - كېچەك، كەمپۈت قاتارلىقلار بىلەن مۇكاپاتلايدۇ. بىر ئادەم مەيلى ئاز بولسۇن ياكى كۆپ بولسۇن مۇشۇنداق «تارتۇق - مۇكاپاتلار» ئىچىدە ئۆسۈپ يېتىلىدۇ.

مۇھەببەت بىر ئابىستراكت ئۇقۇم، ئەگەر ئۇ يېيىش، ئىچىش، كىيىش، ئۇخلاش، پۇل ساناش... قاتارلىق كونكرېت نەرسىلەردىن ئايرىلىپ قالىدىكەن، مەڭگۈلۈك بولالماي قالىدۇ. ئەگەر ئىشەنچسىز چەكسىز مۇھەببەتتىن باشقا ھېچنېمىسى يوق بىر بىچارە ئاشىققا تېكىپ بېقىڭ، ئۇنىڭغا بولغان مۇھەببەت - تىڭىز قانچىلىك داۋاملىشىدىكەن. دېمەك، ئەزلەرمۇ خوتۇنلىرى - نىڭ ئۆزلىرىگە مەلۇم بىر نەرسە ئارقىلىق مۇھەببەتنى ئىپادىلەشنى ئارزۇ قىلىدۇ. گەرچە ئاغزىدا ئېيتىسىمۇ، لېكىن ئېرىڭىز - نىڭ سىزنىڭ سوۋغىڭىزنى قوبۇل قىلغاندىن كېيىنكى كۆزىگە قارىسىڭىزلا، ئۇنىڭ قانچىلىك خۇشال بولۇۋاتقانلىقىنى بىلەلەيسىز.

شۇڭا، ئېرىڭىزگە دائىم چاقماق، بەلۋاغ، پورتىمال، پايپاق، كىيىم - كېچەك قاتارلىق نەرسىلەرنى سوۋغا قىلىپ تۇرۇڭ. سىزنىڭ بەرگىنىڭىز تامچە بولسا، ئېرىڭىزنىڭ سىزگە بېرىدىغىنى مەڭگۈ قۇرماس بۇلاق بولىدۇ.

«سۆيگۈنۈك بىلەن بىللە بولساڭ، كەپىدىمۇ جەننەتتىكىدەك ياشايسەن» دېگەندەك دەبدەبىلىك سۆزلەرگە ئىشىنىپ كەتمە، ئىد-كاھ پەقەت مەنىۋى بىرلىشىشلا ئەمەس، يەنە ماددىي بىرلىشىش-تۇر. ئائىلە قۇرۇشقا ئىنتىلگەن ئىكەنسەن، ماددىي جەھەتتىن قانچىلىك تەمىنلىيەلىشىڭىنى، ئائىلە ئىدىكىلەرگە باشپاناھ بولۇش - بولالماسلىقىڭىنى ئويلاپ قوي.

— سوخۇملىنىسكى

قازى يېسە گەر بەش تەرخەمەك پارە،

يۈز دەررە ھۆكىمگە تاپىدۇ چارە.

— سەئىدى شىرازى

46. ئېرىڭىزگە كىيىم ئالسىڭىز سۈپەتلىكىنى ئېلىپ بېرىڭ

تۈزنىڭ قىرغاۋۇلدىن ئېسىل بولۇشى، سۇمۇرۇغنىڭ بۈركۈت-
تىن ئىقتىدارلىق بولۇشى، ئەينەكنىڭ مۇز پارچىسىدىن سۈزۈك
بولۇشى ناتايىن. نېمىشقا بەزى ئەرلەر قارىماققا ھامان «ئېسىل
سۈپەت» كۆرۈنىدۇ؟ بەزى ئاياللار قارىماققا ئانچە چىرايلىق ھەم
ئۆز ئەمەس، لېكىن ئادەمنى ئۆزىگە «مەھلىيا» قىلالايدۇ؟
«ئادەم سەتى ئەمەس، كىيىم سەتى». كۆزنى يۇمۇشقا
بولمايدىغان بىر ھەقىقەت شۇكى، كىشىلەر ئالدى بىلەن ئادەم-
نىڭ سىرتقى قىياپىتىگە قاراپ باھا بېرىدۇ. ئېتىراپ قىلىمىسا
بولمايدىغان ھەقىقەت شۇكى، جەمئىيەت تەرەققىي قىلغانسېرى
كىشىلەر ئادەمگە قانچىلىك پۇلى بارلىقىغا قاراپ باھا بېرىدۇ.
كىم پۇل تاپالسا، شۇنىڭ ئىقتىدارى بار دەپ قارىلىدۇ ھەم
جەمئىيەتنىڭ ھۆرمىتىگە سازاۋەر بولىدۇ.

مەن بىر قېتىم، كىيىم ئادەم ئۈچۈن زادى قانچىلىك
مۇھىم؟ دېگەننى سىناق قىلىپ باقتىم. يەنى بىر تويغا قەستەن
ئىنتايىن ئاددىي بىر كۆيۈنەكنى كىيىپ باردىم، مەن بىلەن بىللە
بارغان يەنە بىر ئايال ئەلۋەتتە ئىنتايىن ئېسىل كىيىنگەن ئىدى.
ئۆيىدىن چىقىشىمىزلا ئۆزۈمنىڭ سەل بىئارام بولۇۋاتقانلىقىنى

ھېس قىلدىم ھەم سىناق نەتىجىسىنى ئالدىن مۆلچەرلەپ بولدۇم. شۇنداقىمۇ ھەقىقىي سىناقتىن ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن مەردانە ھالدا زالغا كىردىم. ئەلۋەتتە مەن باشقىلارنىڭ ئازراقمۇ دىققىتىنى قوزغىيالمىدىم، دېمەك، ئاخىرقى نەتىجە، سىزنىڭ قانچىلىك بىلىملىك، پەزىلەتلىك، ياخشى بولۇپ كېتىشىڭىزدىن قەتئىينەزەر، باشقىلارغا ئالدى بىلەن چېلىقىدىغىنى تاشقى قىياپەت، كىيىم - كېچەك، باشقىلار جەلپ قىلارلىق تاشقى قىياپەت ئارقىلىق ئاندىن سىز بىلەن يېقىنلىشىدۇ، مۇئامىلە قىلىدۇ.

دېمەك، «چوڭ» ئىشلارنى ۋۇجۇدقا چىقىرىدىغان ئەرلەر - نىڭ كىيىم - كېچىكى ئۇلارنىڭ ئىشلىرىنىڭ يۈرۈشۈشى، سودا - سىنىڭ ئوڭۇشلۇق بولۇشى ۋە باشقىلارغا ياخشى تەسىر بېرىشى قاتارلىق جەھەتلەردە مۇھىم رول ئوينايدۇ. شۇڭا، ئېرىڭىزگە كىيىم ئالسىڭىز سۈپەتلىكىنى ئېلىپ بېرىڭ (گەرچە ئانچە قىممەت بولمىسىمۇ).

ئەركەكلەر ئۆزىنىڭ غەيرىتى ۋە ھىممىتى بىلەن ئەرەنلەر قاتارىدا تۇرالايدۇ، زىبۇزىننىتى بىلەن پەخىرلەنگۈچىلەر ئەرگە مەس.

— ئەلىشىر نەۋائىي
ئەتىلەس ۋە يۇڭدىن لىباس ئەمەس ئادەمنىڭ شەۋكىتى،
بۇ مائالار ئەكسىچە ئوت يالقۇنىنىڭ زىننىتى.
— ئابدۇقادىر بېدىل

47. كۈندە ئورۇقلاش جېدىلى قىلماڭ

مېنىڭ بىر قوشنام ناھايىتى سېمىز، سېمىز بولغاندىمۇ ياشقا يېرى ئەمەس، قورسقى ئوڭ تەرەپكە تومپىيىپ چىققان سېمىز. مەن بەزىدە تېلېۋىزوردىن كۆرگەن ئورۇقلاش دورىلىرىنى ئۇ قوشنامغا تونۇشتۇرۇپ كېتىمەن، خىيالىمدا ئۆزىنىڭ سېمىزلىكىدىن چوقۇم كۆڭلى يېرىم بولىدۇ دەپ ئويلىسام كېرەك، راست گەپنى قىلسام، مەن ئەگەر ئۇ قوشنامنىڭ ئورنىدا بولسام بەلكىم كۈندە قايغۇ - ھەسرەت ئىچىدە يۈرگەن بولاتتىمىكىن. بىراق، بۇ قوشنامنىڭ پىسخىكىسىنىڭ ساغلاملىقى مېنى ئىنتايىن ھەيران قالدۇردى، ئۆزىنىڭ سېمىزلىكىدىن ئۆزىنى ياراتمايدىغان ئىشنى قىلىش ئۇياقتا تۇرسۇن، ئۆزىنىڭ بەدىنىگە ماس كېلىدىغان پوسۇنلاردا شۇنداق چىرايلىق كىيىم تىكتۈرۈپ كىيىۋالىدىغان بولسا كۆزلىرىمگە بەزىدە ئىشەنمەيلا قالىمەن. سېمىزلىكىدىن ئىش خۇشياقمىسا بولاتتى، بىراق ھەرقانداق يەرگە بارسا ئايغۇ يەرگە تەگمەي ئىش قىلىپ، ياردەملىشىپ، ساھىبخانىڭمۇ، مېھمانلارنىڭمۇ كۆڭلىنى ئۈتۈۋالىدۇ، يولدىشىنىڭ ئامراقلىقىچۇ تېخى!

ھەممە ئادەم گۈزەللىكنى سۆيىدۇ، ئاياللار ئۆزىنىڭ جەزىبە دارلىقى ۋە چىرايلىق فىگۇرىسىنىڭ بولۇشىنى، مەڭگۈ قېرىماس-

لىقىنى ئارزۇ قىلىدۇ. لېكىن، جەزىدارلىقنى ئۆزىڭىزنىڭ ساپارد-
ڭىز ئارقىلىق ساقلاپ قالسىڭىزمۇ، لېكىن قېرىماسلىققا، ئىرسىي
سېمىزلىككە ھەقىقەتەن ئامال يوق.

ئۆزىڭىزگە مۇۋاپىق كەلگىنى ئەڭ ياخشى بولغىنى، ئېرى-
ڭىزنىڭ تولغان ئاياللارنى ياخشى كۆرىدىغىنىنى بىلگەن تەقدىر -
دىمۇ سېمىز رەڭ بولۇپ كەتسىڭىز نېمە بوپتۇ؟ كۈندە ئورۇقلىسام
بولاتتى دەپ جېدەل قىلىشنىڭ ئورنىغا مېنىڭ قوشنامدەك ئۆرد-
ڭىزنى خۇشال - خۇرام تۇتسىڭىز تېخىمۇ ئوماق كۆرۈنمەمسىز؟
ياش چاغدىكى ئەر - خوتۇن قېرىغاندا ھەمراھ دەپتىكەن،
ئېرىڭىزنىڭ ئاۋازىغا ئەستايىدىل قۇلاق سېلىش، ئارزۇ - ئۈمىد -
لىرىنى قاندۇرۇش، مۇرادىنى ھاسىل قىلىش — مۇھەببەتنىڭ
نامى بىلەن نىكاھىڭلار ئۈچۈن قىلغان ئەڭ ئاقىلانى ئەڭ جەلپ
قىلارلىق، ئەڭ گۈزەل تاللاشتۇر.

سىزنىڭ بۈگۈندىن ئېتىبارەن ئۆزىڭىزنىڭ تېنىڭىزنى كەم-
سىتمەيدىغان بولغىنىڭىزنى تەبىرىكلەيمەن.

بىر ئايال پەرداز بۇيۇملىرىنى ئىشلىتىپ بىر مەھەل ئۆزىنى
كۆرسىتىۋېلىشى مۇمكىن، بىراق باشقىلارنىڭ ياخشى كۆرۈشىنى
يەنىلا ئۆزىنىڭ ئەخلاقىي - پەزىلىتىگە تايىنىپ قولغا كەلتۈرىدۇ.
ھەقىقىي گۈزەللىك گۈزەللىكنىڭ ئۆزىدە نامايان بولۇپ تۇرىدۇ -
غان روھىي تېتىكلىكتە.

— روسسو

كىشى ئۆزلۈكىدىن ياخشى يە يامان ،
قەدىرلىك خار ۋە زار ، غەمكىن ، شاد - خۇرام ،
ئەقىل ئېيتار : بۇلارنى پەلەككە ئارتما ،
پەلەك سەندىن ئاجىز بىچارە ھامان .

— ئۆمەر ھەبىبام

48. ئۆزىڭىزگە خاس بىر ھەۋەس يېتىلدۈرۈڭ

يىللار ئۆتكەنسېرى ئادەم تەننىڭ قېرىپ، ماغدۇرسىزلىنىد-
ۋاتقانلىقىنى، گەپلەرنىڭ تۈگەپ كېتىۋاتقانلىقىنى، بارغانسېرى
سولۇۋاتقانلىقىنى بايقايدۇ. پەقەت بىرلا نەرسە بار، كۈنلەرنى
يېڭى ھەم مەزمۇنلۇق قىلىدىغان. ئۇ بولسىمۇ — ئورتاق ھەۋەس
ۋە قىزىقىش!

ئەرلەرنىڭ ھەممىسى «ئاياللىق پۇرىقى» بار ئاياللارنى
ياقتۇرسىمۇ، بىراق بۇ خىل «پۇراق» نىڭ قانداق نەرسە ئىكەن-
لىكىگە ئۆزىمۇ بىر نەرسە دەپ بېرەلمەيدۇ.

ھەرقانچە گۈزەل بولسىڭىزمۇ، فىگۇرىڭىز ھەرقانچە چىراي-
لىق بولسىمۇ، لېكىن سىزدە مۇشۇلاردىن باشقا نەرسە بولمىسا،
قېرىغانسېرى سىزدىكى گۈزەل چىراي ۋە فىگۇرىلار يوقايدۇ. ئۇ
چاغدا سىزدە ھېچنەمە قالمايدۇ. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئەرلەرمۇ پەقەت
ئۆي ئىشىنى قىلىپ، تاماق ئېتىشتىن باشقىنى بىلمەيدىغان،
ئىچكى دۇنياسى قۇپقۇرۇق، ھېچقانداق ھەۋەس، قىزىقىش يوق
بىر ئايالنى ياخشى كۆرۈشى ناتايىن.

شۇڭا، ئېرىڭىز ئىككىڭلارغا ناھايىتى مۇۋاپىق كېلىدىغان،
تۇرمۇشۇڭلارنى بېيىتىپ، سىلەرنى زېرىكتۈرمەيدىغان بىرەر ھە-
ۋەس سىز ئۈچۈن ئىنتايىن مۇھىم. ئۆزىڭىزنىڭ ساپايىڭىزنى

ئۆستۈرۈش، دەل ئۆزىڭىزدە «پۇراق» پەيدا قىلغانلىقىڭىز ئە-
مەسمۇ؟

ۋاقىتنى پەرداز بىلەن قورۇقلىرىنى يېپىپ، ئاق چاپلىرىنى
بويىپ، فىگۇرىنى ساقلاپ قېلىشقا سەرپ قىلغان ئاياللارنى مەغ-
لۇپ بولغۇچى دېيىشكە بولىدۇ. چۈنكى، ئۇنىڭ نىشانى ئەمەلگە
ئاشمايدىغان قۇرۇق نەرسىنى خام - خىيال قىلىشتۇر.

— سوفىيە روللان

جاھان باشتىن ئاياغ ھېكمەتقۇ ھېكمەت،

نېمىشقا غەپلەت بىزگە بولۇپتۇ قىسمەت.

— ئوبۇلقاسىم فىردەۋىسى

49. بەخت نەدە؟ ئۇسىز بولسىكەن دېگەن يەردە

مەن ئىلگىرى مۇنداق بىر ھېكايىنى ئوقۇپ يىغلاپ كەتكە -
ئىدىم. ھازىر مۇشۇنى يېزىۋېتىپمۇ يەنە يىغلىغۇم كېلىپ تۇرىدۇ،
دېمەك بۇ ھېكايە ماڭا ناھايىتى قاتتىق تەسىر قىلغان بولسا
كېرەك.

بىر جۈپ ئەر - ئايال بار ئىكەن، ئايالى ئېرىدىن پەقەتلا
رازى بولمايدىكەن، ئۆزىنى بەك شور پېشانە ھېس قىلىدىكەن.
ئېرى كېلىشى بىلەنلا ئۇ تۈگىمەس تاپا - تەنە، نارازىلىقلىرىنى
ياغدۇرۇۋېتىدىكەن، لېكىن ئېرى ئۇنىڭغا بىر ئېغىزمۇ قارشى گەپ
قىلمايدىكەن. سىزنىڭ دېگىنىڭىز توغرا، مەن خاتا قىتتىمەن
دەيدىكەن. بىر كۈنى ئۇ خوتۇن زادى چىدىغۇچىلىكى قالماي
ئېرى ئىشتىن كېلىشىگىلا ئۇنى ئولتۇرغۇزۇۋېلىپ مۇنداق دەپتۇ:
— مېنىڭ زادى چىدىغۇچىلىكىم قالمايدى، بۈگۈن
بىز بىر - بىرىمىزنىڭ كەمچىلىكلىرىمىزنى ئۆزئارا سۆزلەپ
چىقايلى ۋە شۇنىڭغا قارىتا تۈزىتىلى، قېنى كىم باشتا سۆزلەيدۇ؟
ئېرى تاماكىسىنى پۇرقىرىتىپ چەككىنىچە:
— قېنى، سىز باشلاڭ، — دەپتۇ.

ئايال بارماقلىرىنى پۈكۈپ بىر باشتىن ساناشقا باشلاپتۇ:

① سىزنىڭ پۈتۈڭىز پۇرايدۇ؛ ② پايىقىڭىزنى ۋاقتىدا يۇمايسىز؛ ③ ھەممىلا يەردە بىر نەرسىلىرىڭىز چېچىلىپ تۇرىدۇ؛ ④ تاماكا چېكىپ ئۆيىنىڭ ئاملىرىنى ئىسلىۋېتىسىز؛ ⑤ ئۆيگە كىرگۈچە ئايىقىڭىزنىڭ تېگىنى پاكىز سۈرتۈپ كىرمەيسىز... دېگەندەك 28 خىل يېتەرسىزلىكنى ساناپ چىقىپتۇ ۋە ھېرىپ كېتىپ توختاپتۇ - دە، ئېرىگە؛

— قېنى ئەمدى سىز ئېيتىڭە، مېنىڭ قانداق يېتەرسىزلىكلىرىم بار؟ — دەپتۇ.

ئېرى تاماكنىڭ ئىسلىرى كۆزلىرىگە كىرىپ، كۆزلىرىنى خۇمارلاشتۇرغىنىچە خوتۇنىغا بىر ھازا قاراپ تۇرۇپ كەتكەندىن كېيىن مۇنداق دەپتۇ:

— قەدىرلىكىم، ھەر قانچە ئويلايمۇ سىزنىڭ قانداق يېتەر-سىزلىكىڭىز بارلىقىنى بىلەلمىدىم.

ئايال بۇ گەپنى ئاڭلاپ ئېرىنى قۇچاقلاپ ھۆكەرەپ يىغلاپ كېتىپتۇ ۋە شۇندىن ئېتىبارەن ئېرىدىن قۇسۇر ئىزدەيدىغان بوپتۇ.

مانا بەخت دېگەن، بۇنىڭ ئۆزى مۇھەببەت، بارلىق تەرەپ-لىرىنى ياخشى كۆرۈش، ئۆزى ياخشى كۆرىدىغان ئادەمنىڭ يېتەرسىزلىكلىرىنىمۇ ياخشى كۆرسە، كەڭ قورساقلىق قىلالسا ئاندىن ئۇ ھەقىقىي مۇھەببەت بولىدۇ. قانچىلىك ئايال مۇشۇنداق مۇھەببەتكە سازاۋەر بولالايدۇ؟ قانداق ئايال مۇشۇنداق مۇھەببەتنى، بەختنى ھېس قىلالايدۇ؟

ئادەتتە رېئال تۇرمۇشتا ھامان باشقىلارنىڭ تاشقى كۆرۈ-نۈشتىكى «بەخت» لىرىگە تىكىلىپ تۇرۇۋالسىمىز، باشقىلارنىڭ بىزدىن «ئېشىپ» كەتكەن تەرەپلىرىنىلا كۆرۈپ، ئۆزىمىزنىڭ

بەختلىك ياشاۋاتقانلىقىنى ئۇنتۇپ قالىمىز. «بەخت ئىچىدە تۇرۇپ، بەختنى كۆرەلمەيمىز».

بىر كۈنى يولدىشىم بىلەن ئىككى بالامنى ئېلىپ سىرتقا تاماقلانغاچ سەيلە قىلىپ كەلدۇق، ئالدىمىزدا ئىككى بالامىز قىيغىتىپ، سەكرىشىپ، بىر - بىرىنى قوغلىشىپ، شۇنداق خۇشال ئويىناپ يۈرەتتى، تويۇقسىز ئۆزۈمنىڭ ناھايىتى بەختلىك ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدىم، كۆزلىرىمگە ياش كەلدى، بەخت پەقەت بىز ھېس قىلالغان يەردىكەن ئەمەسمۇ؟

مۈشۈكچە مۇھەببەت بولمىسا ئەسلا،

كۈچۈكتىن ئۆگەنگەن تەرىقىي ۋاپا.

— خۇسراۋ دېھلىۋى

ئىشقىدۇر ئەبەدىيلىك ئەۋجىدە ئاپتاپ،

ھايات چىمەندە بەختتىن خىتاپ،

بۆلبۈلدەك نالە قىلماق ئىشقى ئەمەس،

ئىشقى - نالە قىلماسلىق، ئاڭغا يۈز قاراپ.

— ئۆمەر ھەيىام

50. ئېرىڭىزنىڭ ئۆيىدە سىزگە قىلغان ئانچە - مۇنچە ياردەملىرىنى ھارغىچە ماختاڭ

ئاياللار قىلىدىغان ئىشنىڭ كۆپلىكىدىن ھەممە ئىشقا يېتە-
شىپ بولالمايدۇ، بەزىدە چارچىغىنىدىن بىر ۋاخ تاماق ئېتىشمۇ
خۇشياقماي قالىدۇ. مۇشۇنداق چاغدا، بەزى كۆيۈمچان ئەرلەر
ئايالنىڭ ھېرىپ كەتكىنىگە قاراپ ئىچى ئاغرىپ:
— بولدى، سەن يېتىۋالغىن، بۈگۈنكى كەچلىك تاماقنى
مەنلا ئېتىۋېتەي، — دەيدۇ. مانا بۇنىڭ ئۆزى مۇھەببەتنىڭ يەنە
بىر خىل ئىپادىسى.

دېمەك، ئۇنىڭ تاماق ئېتىش - ئەتمەسلىكى پوزىتسىيە
مەسلىسى، تامىقىنىڭ ئوخشاش - ئوخشىماسلىقى تېخنىكا مە-
سلىسى، ياخشى ئاياللار ھامان ئېرىنىڭ تېخنىكىسىغا ئەمەس،
بەلكى پوزىتسىيىسىگە ئېتىبار بېرىدۇ، ئەخمەق خوتۇنلار ھەر
ئىككىسىگە ئېسىلىۋالىدۇ - دە، توختىماي كونۇلداشنى باشلايدۇ:
— تۈزىنى سەل ئۆتكۈزۋېتىپسىز، شېكەرنى جىق سېلىۋې-
تىپسىز، رەڭگى سەت بولۇپ قاپتۇ، قازان بېشىنى نېمىدېگەن
مەينەت قىلىۋەتكەن، ۋايىيەي، ئۆزۈملا قىلغان بولسامچۇ! بەربىر
ئاشخانىنى ئۆزۈم بېسىقتۇرىدىكەنمەن!
قايسىبىر ئادەم قىلغان ئەمگىكىنىڭ باشقىلار تەرىپىدىن

ئىنكار قىلىنىشىنى، سوغۇق مۇئامىلىگە ئۇچراشنى ياقتۇرىدۇ؟
ئەرلەر خوتۇنلىرىنىڭ ئالدىدا مەڭگۈ چوڭ بولمايدىغان بالا،
ئۇلار ئىلھاملاندۇرۇش ۋە ماختاشقا موھتاج!

ئەگەر ئايال ئەرنى سۆيىمىسە، ھەممە نەرسىنى ھەتتا ئىلگىرى
ئۆزى قىلغان ناز - كەرەشمىلەرنىمۇ ئۇنتۇيدۇ.

— لابرېويېر

سۆيۈلمەسە كىشى ئەيىبى — پەزلى سېزىلۇر،

سۆيۈلمەسە پەزلى قۇسۇر تۇيۇلۇر.

— يۈسۈپ خاس ھاجىپ

51. ئېرىڭىزنىڭ ئىجتىمائىي ئالاقە چەمبىرىكىگە خۇشاللىق بىلەن قېتىلىڭ

ئىجتىمائىي ئالاقە ئادەتتە باردى - كەلدى قىلىش، ئۇچرى-
شىش، گەپ - سۆز، مېھماندارچىلىق، ئۆزئارا مۇناسىۋەت ئارقى-
لىق ئەمەلگە ئاشىدۇ. ئەمما، بۇ ئىجتىمائىي ئالاقىنىڭ جەريانى،
مەزمۇنى شۇ ئادەمنىڭ مەلۇماتى، تەربىيىلىنىشى، ماھارىتى، نەزەر
دائىرىسى قاتارلىقلار بىلەن زىچ باغلىنىشلىق بولىدۇ. بۈگۈنكى
دەۋر رىقابەت دەۋرى. شۇڭا، ئىجتىمائىي ئالاقە رىقابەت جەريانىدا
ئىنتايىن مۇھىم ھالقا، ھەتتا، ھەل قىلغۇچ ئامىل دېيىشكەمۇ
بولىدۇ.

بىر ئايالنىڭ بىر ئەرنى چۈشىنىشىدىكى ئەڭ ياخشى يول
ئۇنىڭ دوستلىرى بىلەن تونۇشۇش. «مال تۈرى بىلەن، ئادەم
خىلى بىلەن» دېگەندەك بىر ئادەمنىڭ ئارىلاشقان ئادەملىرىگە
قاراپلا ئۇنىڭ ئەخلاقىغا، ئىستىقبالىغا، ھازىرقى ئومۇمىي ئەھۋالىغا
ھۆكۈم قىلغىلى بولىدۇ.

پەيلاسوپلارنىڭ قارىشىچە: دۇنيادا بىر - بىرىگە تامامەن
ئوخشايدىغان ئىككى تال يوپۇرماق بولمىغىنىدەك، بىر - بىرىگە

پۈتۈنلەي ئوخشايدىغان ئىككى ئادەممۇ بولمايدۇ. شەك - شۈبھىسىزكى، ئەرلەر تۇرمۇش ئۇسۇلىغا بولغان ھۆرمەت، قوللاش، ھەمدە ئۇنىڭ تۇرمۇش ئۇسۇلىغا تىرىشىپ ماسلىشىش ئاياللارنىڭ ئالدىغا قويۇلغان بىر تېخنىكىلىق مەسىلە.

بىر ئايال ئۈچۈن مۇلايىم، سەمىمىي پوزىتسىيىدە بولۇش ئىنتايىن مۇھىم. ئەگەر خوتۇننى ئادەتتە چىقىشقا بولسا، كۆرۈشكەن ئادەمگە سالام بېرىپ، پەيتى كەلگەندە ئىككى ئېغىز گەپ قىلالسا، ئۇنداقتا بۇ ئەرنىڭ ئابروپىغىمۇ، ھەتتا مۇۋەپپەقىيىتىمۇ پايدىسى تېگىدۇ.

ئادەتتە ئۆيلەرگە مېھمان كېلىش - كەلمەسلىكى، بىر ئەرنىڭ مەرد - سېخىلىقىغا باغلىق بولسا، تېخىمۇ مۇھىمى شۇ ئەرنىڭ خوتۇنىنىڭ مۇئامىلىسىگە باغلىق بولىدۇ. ئەگەر خوتۇننىڭ باشقىلارغا بەرگەن تەسىرى ياخشى بولسا، شۇ ئۆيىدىن مېھمان ئۆكسىمەيدۇ. ئەكسىچە بولسا ئۇنداق ئۆيگە ھېچكىمۇ بولمايدۇ. بۇنىڭدىن كۆرۈۋېلىشقا بولىدۇكى، ئەرنىڭ باشقىلار ئالدىدىكى ئابروپى، خىزمىتىنىڭ مۇۋەپپەقىيەتلىك بولۇش - بولماسلىقى، نەتىجە قازىنىش پۇرسىتىنىڭ كېلىش - كەلمەسلىكى زور دەرىجىدە خوتۇننىڭ كىشىلىك ئالاقىگە ماھىر بولۇش - بولماسلىقىغا بېرىپ تاقىشىدۇ.

ئېرنىڭ كىشىلىك ئالاقىگە چەمبىرىكىگە كىرىش، شۇ دائىرە ئىچىدىكى «داڭدار شەخس» بولۇش نۇرغۇن ئاياللارنىڭ تۇرمۇشىنى مۇكەممەللەشتۈرۈشىدىكى ئەڭ ئاقىلانە چارە.

ئېرى ۋە بالىلىرىنى سۆيۈشنىلا بىلىپ ، باشقا ئىشقا قىزىق-
مايدىغان ئايال ، خۇددى خوتۇنى ۋە بالىلىرىنى سۆيۈشنىلا بىلىد-
دىغان ۋە شۇنىڭغىلا كۈچى يېتىدىغان ، باشقا ھېچنەرسىنى ئەپ-
لەشتۈرەلمەيدىغان ئەرلەردەك كۈلكىلىك ۋە ئېچىنىشلىقتۇر .
— بېلىنسىكى

چىرايلىق دېمە ، خۇلقى ئۇزنى دە ،
كى خۇلقى ياخشى بولسا ، يورۇتقاي سېنى .
— يۈسۈپ خاس ھاجىپ

52. خىزمەت تەلۋىسى بولۇپ قېلىشتىن ساقلىنىڭ

جاھان ئۆزگىرىپ، ئاياللارمۇ ئەرلەرگە ئوخشاش ئوقۇش، خىزمەت قىلىش، ئەمەل تۇتۇش، سودا - سېتىق بىلەن شۇغۇللىنىش ھازىرقى جەمئىيەتتە ئادەتتىكى ئىشقا ئايلاندى. بۇ ئاياللارنىڭ زېھنىي كۈچى ۋە فىزىئولوگىيىلىك جەھەتتە ئەرلەردىن پەرقلىنىدىغانلىقىنىڭ كۈچلۈك دەلىلى. دېمەك، ئاياللارمۇ ئەرلەر قىلالايدىغان ئىشلارنى قىلالايدۇ.

لېكىن، شۇ نەرسە ئېسىمىزدە بولۇشى كېرەككى، ئەگەر بىز ئەرگە تېگىپ، ئۆي تۇتۇپ، بالىلىق بولۇشنى تاللىغان ئىكەنمىز، مۇشۇ مەجبۇرىيەتلىرىمىزنى ئالدى بىلەن ياخشى ئادا قىلىشىمىز، شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ئاندىن خىزمىتىمىزنى ئويلىشىمىز كېرەك. بولمىسا بەختلىك ئائىلىمىزنى ساقلاپ قېلىش تەسكە چۈشىدۇ.

خىزمەتكە بېشىچىلاپ كىرىپ «خىزمەت تەلۋىسى» بولۇپ قېلىش ئىنتايىن خەتەرلىك. «خىزمەت تەلۋىسى» بولۇپ قالغان ئاياللارنىڭ نەزىرىدە پەقەت ۋەزىپە، باشلىق، تور، مائاشلا بولىدۇ، «كۆڭۈل ئېچىش تەلۋىسى» بولۇپ قالغان ئاياللارنىڭ نەزىرىدە پەقەت لاغايلاپ يۈرۈش، غىدىقلىنىش، مەنىسىزلىكلا بولىدۇ.

ئۆز ئائىلىسىنى ياخشى كۆرىدىغان بىر ئايال، قانداقلا ئىش بولۇپ كېتىشىدىن قەتئىينەزەر قۇتۇلدۇرغىلى بولمايدىغان مۇنداق زامانىۋى «راك» لارغا گىرىپتار بولۇپ قالماستىن كېرەك. زامانىۋى ئاياللارنىڭ پېشانىسىگە پۈتۈلگەن بىر ئازاب: خىزمەت بولمىسا بولمايدۇ، پەقەت خىزمەتلا بولسا تېخىمۇ بولمايدۇ.

ئاياللار پۈتۈن كۈچىنى سەرپ قىلىپ، مۇۋەپپەقىيەتكە ئىگە بولمىسا بولىدۇ. بىراق شۇنىڭ بىلەن ئۆزىنىڭ ئاياللىق خۇسۇسىيەتلىرىنى ئىنكار قىلىپ ئەركەكلەشش يولىغا مېڭىشى ھەجەتسىز.

— لۇئىس رومىسى

ئاڭلا ئاچچىق مەسلىھەت بەرسە دوست كىشىڭ،
ئاخىرى لەززەتلىك بولىدۇ ئىشىڭ.

— ناسىر خىسراۋ

53. ئېرىڭىزنىڭ ئاچچىقىنى بېسىۋېلىشىغا ياردەم قىلىڭ

كۈنلەر دائىم خۇشال ئۆتۈۋەرمىگىنىدەك، ئەرلەرمۇ پات - پات رەنجىپ تۇرىدۇ. ھەر قانچە دۆت خوتۇن بولسىمۇ ئېرىنىڭ رەنجىپ قالغانلىقىنى بىلەلەيدۇ. ھەر قانچە ئەقىللىق ئايالمۇ ئېرى رەنجىپ قالغاندا ئالاقزادە بولۇپ كېتىدۇ.

جەمئىيەتنىڭ بېسىمى بارغانسېرى ئەرلەرنى خاپىغان قىلىپ قويىۋاتىدۇ، پۇل تاپقۇسى كەلسىمۇ تاپالماسلىق، مائاشنى يەتكۈ - زەلمەسلىك، خوتۇن - بالىلىرىنى باشقىلارغا ئوخشاش راھەت - تۇرمۇشقا ئېرىشتۈرەلمەسلىكتىن قورقۇش، ئۆزى بىلەن دېمەت - لىكلەرنىڭ ئۆزىدىن ئېشىپ كېتىشى، خىزمەت ئورنىدا مۇئەييەنلەشتۈرۈشكە ئېرىشەلمەسلىك، باشلىقىدىن ياكى باشقىلاردىن كۆڭلى رەنجىپ قېلىش، شۇنىڭ بىلەن ئۆيگە كەلگەندە دەردىنى ئۆيىدىكىلەردىن ئېلىش — خېلى بىر قىسىم ئەرلەرنىڭ ئادىتىگە ئايلانماقتا. بەزى تۇغما خاپىغان كىشىلەرمۇ بار، پىسخىكىسى تازا ساغلام ئەمەس، ھەممىلا ئادەمدىن ئۈستۈن تۇرۇشنى ئويلاش، باشقىلارنىڭ ئۆزىگە قىلچىلىك ھۆرمەتسىزلىك قىلىشىنىمۇ كۆتۈرەلمەسلىك، ئۆزىنىڭكىنىلا توغرا دېيىش، ئېچىلىپ كەتكەندە

ھەممىلا ئادەمگە چاقچاق قىلىپ، خوتۇن - بالىلىرىنىمۇ خۇش قىلىپ، تۇتۇلۇپ قالغاندا ھېچكىمگە قاراپمۇ قويماي بۇقەدەك ئۆتۈپ كېتىش — بۇنداقلارنىڭ تىپىك ئالاھىدىلىكى.

«سۈزۈك سۇدا بېلىق بولماس، رەنجىگەكنىڭ دوستى» دېگەندەك، ھەممىلا ئادەم بۇنداقلاردىن بىزار بولىدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئىشى تېخىمۇ يۈرۈشمەي، ئۇ تېخىمۇ رەنجىپ، ئۆيىدىكىلەرنىمۇ پاراكەندە قىلىۋېتىدۇ.

ئېرىڭىز مەيلى قانداق سەۋەب بىلەن رەنجىگەن بولۇشىدىن قەتئىينەزەر سىز ئوت ئۈستىگە ياغ چاپچىدىغان ئىشنى قىلماسلىقىڭىز، ئېرىڭىزنىڭ ئاچچىقىنى بېسىۋېلىشىغا ياردەملەششنى ئۆگىنىۋېلىشىڭىز كېرەك.

بىر ئەقىللىق، مۇنەۋۋەر ئايال ئەرلەرنى قانداق تىزگىنلەشنى ئوبدان بىلىدۇ. بولۇپمۇ ئەرلەرنىڭ قالايمىقان رەنجىشىگە يول قويمايدۇ، ئەرلەرنىڭ غەزىپىنى، ئاچچىقىنى چىقىرىۋېتىشىگە ئەمەلىيەتتە ئانچە كۆپ ماھارەتنىڭ لازىمى يوق، ياخشى ئاياللارنىڭ ھەممىسىگە ئايان، ئەرلەر رەنجىپ قالغاندا سۈكۈت قىلىش — ئالتۇن بىلەن باراۋەردۇر.

زامانىۋى ئاياللارنىڭ ئوسال مەجەزلىك ئەرلەرنى ئۆزگەرتەش ئىدىكى بەش چوڭ تەدبىر:

- (1) ئۈندىمەسلىك.
- (2) ئۈنسىز كۆيۈنۈش.
- (3) ھەرگىز مۇرەسسە قىلماسلىق.
- (4) ئۇنداق قازانغا مۇنداق چۆمۈچ قىلىش.
- (5) سۆرەلىملىك قىلىش.

ياخشى خوتۇن بولۇشنى ئويلىغان ئاياللار ئېرىنىڭ مەجەزىگە
باقىمىسا بولمايدۇ . ئۇ قانداق قىلغاندا ئېرىنىڭ ئىشەنچىنى يوقىتىپ
قويماسلىقىنى ، شۇنداقلا ئۇششاق ئىشلارغا قېيىداپ قالماس-
لىقىنى بىلىشى كېرەك .

— بالزاک

كىم غەملىك كۈندە يار ۋە مۇخەببەت بولار ،

شادلىق كۈنۈدە يەنە يولدىشىڭ بولار .

— پەرىدەدىن ئەتتار

54. ئېرىڭىزگە ياردەملىشىپ، ئۇ خالىمايدىغان مېھماندارچىلىقلارنى سىلىق قايتۇرۇۋېتىڭ

زامانىۋى تۇرمۇشتا مېھماندارچىلىقلارنىڭ بولماسلىقى مۇمكىن ئەمەس. مۇۋاپىق دەرىجىدىكى مېھماندارچىلىق ئەر كىشىنىڭ خىزمىتى ۋە سودىسى ئۈچۈن ئىنتايىن زۆرۈر، لېكىن چارچاپ كەتكەندە بەزى مېھماندارچىلىقلار ئەرلەرنىڭ بېشىنى بەكلا ئاغرىتىدۇ. پەقەتلا بارغۇم يوق؟ قانداق قىلارمەن؟ دەپ ئولتۇرغاندا يەنە تېلېفون جىرىڭلايدۇ ياكى ئىشىك قوڭغۇرىقى سايرايدۇ، مۇشۇنداق چاغدا ئاۋازىڭىزنى ئادەتتىكىدىنمۇ سىلىق چىقىرىپ، قارشى تەرەپكە ئېرىڭىزنىڭ پەقەتلا مەجەزى يوقلۇقى ياكى ئىنتايىن زۆرۈر ئىش بىلەن سىرتقا چىقىپ كەتكەنلىكىنى ياكى ئۆيگە جىددىي مېھمان كېلىپ قالغانلىقىنى ئېيتىپ، ئەپۇ سوراپ، ئېرىڭىز ئۈچۈن باش ئاغرىقىنى يوقىتىپ بەرسىڭىز، ئۇ چوقۇم ناھايىتى خۇشال بولىدۇ.

ئەرلەر ھامان سىرتقا چىقسا بىرخىل، ئۆيگە كىرسە بىرخىل رولى ئالىدۇ. چوڭ ئەركەك دەپ ئاتىلىدىغانلار پەقەت كۆپچىلىكىنىڭ ئالدىدىلا «چوڭ ئەر»، لېكىن ئوخشاش ئەھۋال ئاستىدا ئۇ ئۆيگە قايتىپ كەلسىلا «ئادەم بالا» غا ئايلىنىپ قالىدۇ. مەيلى ئۇ چوڭ ئەركەك بولسۇن ياكى «ئادەم بالا» بول-

سۇن، ئۇ سىزنى شۇنداق چوڭ كۆرۈۋاتقان يەردە، ئۇنىڭ
بېشىنى ئاغرتىپ، بىزار قىلىدىغان مېھماندارچىلىقلارنى ئۇنىڭغا
ياردەملىشىپ بىر تەرەپ قىلىپ بېرىشكە ئەرزىيدۇ، دەپ قازايىمەن.
ياخشى خوتۇنلار ئەرلىرىنىڭ كۆڭلىنى ۋە غەم - قايغۇلۇ -
رىنى چۈشىنىدۇ، ئۇنىڭغا ياردەملىشىپ، ئۇ ياقىتۇرمايدىغان مېھ -
ماندارچىلىقلارنى قايتۇرۇۋېتىش بىر ياخشى خوتۇننىڭ قىلىشقا
تېگىشلىك ئىشى.

ئەگەر ئايال كىشى مۇھەببەتتىن بەھر ئالالسا، شۇنداقلا
غەرىز ئۇقىدىغان، پىشىپ يېتىلگەن ئايال بولسا، ئۇنداقتا ئۇنىڭ
قەلبىنىڭ چوققۇر قېتىدا ئېرىنى خۇشال قىلىش، ئۇنىڭ خىزمەت -
تىدە بولۇش ئىستىكى تۇغۇلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭغا ئانىلارچە غەم -
خورلۇق قىلىدۇ.

— ۋاسلىيېۋ

شۇنداقنى يار ئەتكىن ساڭا جان قوشسۇن،
ھەر نەپەس ئۆمرى ئەبەدىي بولسۇن.

— خۇسراۋ دېھلىۋى

55. بىر ياخشى ئانا، ياخشى كېلىن بولۇڭ

بالىغا نىسبەتەن ئۇ ئائىلىق خۇشاللىقى ۋە قانائەتچانلىققا تولۇپ - تاشقان بولىدۇ. قېيناتا، قېينانىغا نىسبەتەن ئۇ جاپادار - مۇ، ئاپا - تەنلەردىنمۇ قورقماي ئىشلەيدىغان، ئاياللىق ئەقىل - پاراسىتى ۋە چىدامچانلىققا تولۇپ - تاشقان بولىدۇ. مۇشۇنداق بىر ئايالغا نىسبەتەن مەيلى ئۇ ياش، قىران چاغلىرىدا بولسۇن ياكى قېرىپ مۈكچەيگەندە بولسۇن، سىزگە چىن كۆڭلىدىن قايىل بولماي باشقا تاللاش يوق.

بىر ياخشى ئايال ھامان بەك كۆپ روللارنى ئالىدۇ — ياخشى خوتۇن، ياخشى ئانا، ياخشى كېلىن... مەيلى قانداقلا جاپا - مۇشەققەت تارتسۇن ئىچىدىلا بولىدۇ. شۇڭا بەزىلەر ئۇھ تارتىپ: ئادەم بولماق تەس، ئايال بولماق تېخىمۇ تەس! دېگىنى بىكار ئەمەس.

بىر ئائىلىدە بىر ياخشى خوتۇننى تەكشۈرۈشنىڭ مۇھىم ئۆلچىمى ئۇنىڭ قېيناتا، قېينانىسىغا قانداق مۇئامىلە قىلغانلىقىدىن ئىبارەت.

بىر ئائىلىنىڭ بەختلىك، ئىناق، خۇشال - خۇرام ئۆتۈشىدە ئائىلە ئەزالىرىنىڭ ھەممىسىنىڭ تېگىشلىك مەسئۇلىيىتى بولسىمۇ، لېكىن ئانىنىڭ ئائىلىدىكى مەسئۇلىيىتى مۆلچەرلىگۈ -

سىزدۇر. بالزاك ئانا توغرىسىدا توختىلىپ: «مىللەتنىڭ تەقدىرى ئانىلار قولىدا» دېگەن ئىدى. بۇ ئانىنىڭ ئائىلە، جەمئىيەت، ھەتتا بىر پۈتۈن مىللەت ئۈچۈن ناھايىتى زور مەسئۇلىيەتنى ئۈستىگە ئالغانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ. شۇڭا ئانا ھەر دائىم ئۇلۇغلىنىشى، قەدىرلىنىشى، ھۆرمەتلىنىشى كېرەك. لېكىن، بۇنداق ئۇلۇغلىنىشقا ئانا بولغۇچى پەقەت ئائىلىق ۋەزىپىلەرنى تولۇق ئورۇندىغاندىلا ئاندىن ئېرىشەلەيدۇ. ئائىلىق بۇرچى دەپ-گىنىمىز، ئانىلارنىڭ بىلىشكە ۋە ئۇلارنىڭ رىئايە قىلىشقا تېگىش-لىك ئەخلاقىدۇر.

① قېيناتا، قېينانىڭىزنى، ئۇلارنىڭ بىر تۇغقانلىرىنى، قۇلۇم - قوشنىلىرىنى ھۆرمەتلەپ، ئۇلارنىڭ خىزمەتلىرىنى قىلىپ، ئۇلارنى رازى قىلىشقا تىرىشك.

② تېجەشلىك بولۇڭ، ئىسراپچىلىق قىلماڭ، لازىملىق نەرسىلەرنى زاي قىلىۋەتمەڭ.

③ بارىغا قانائەت قىلىڭ، تاقەتسىزلىك شەيتاننىڭ ئىشىدۇر. كېلىن، بالىلىرىڭىزغىمۇ ياسانچۇقلۇق، ئابىرۇيەرىسلىك قىلماسلىق، بارىنى تېجەش، ئىقتىسادچىلىق بىلەن ئۆتۈشنى ئۆگىتىڭ ۋە ئادەتلەندۈرۈڭ.

④ سىزنىڭمۇ قىزىڭىز بولسا كۈنلەرنىڭ بىرىدە باشقىلارغا كېلىن بولۇپ كېتىدۇ، شۇڭا كېلىنىڭىزگە مېھرىبان بولۇپ، ئۇلارنى ئۆز قىزىڭىزدەك كۆرۈڭ، كېلىنلىرىڭىزنىڭ ھەممە نەرسىسىدىن قۇسۇر تاپماڭ، پۇرسىتى كەلگەندە ئوغۇللىرىڭىزغا يامان كۆرسىتىپ چاقماڭ، ۋات - ۋات تەبىئىتىڭىزنى، ناچار خۇلق - مېجەزىڭىزنى ئۆزىڭىزنىڭ.

كېلىن ئىككى ئائىلىگە تەۋە بولۇپ، قۇدىلارنىڭ ئىناق

ئۆتۈشىدە بىۋاسىتە رول ئوينايدۇ، بۇ كېلىنىنىڭ ئەخلاق پەزىلەتلىرىنىڭ قانداق بولۇشىغا باغلىق.

① كېلىن بولغۇچى قېيناتا، قېيناتىڭىزنى، ئېرىڭىزنى ۋە ئۇنىڭ قېرىنداشلىرىنى ئۆزىڭىزنىڭ قېرىنداشلىرىدەك كۆرۈپ ھۆرمەتلەڭ، ئۇلارغا مېھرىبان، شەپقەتلىك بولۇڭ، ئۇلارنىڭ ئالدىدا ئىتائەتمەن بولۇڭ، بۇيرۇغانلىرىنى «خوش» دەپ تۇرۇپ ئورۇنداڭ، سىزنىڭ توغرا بولۇپ كەتكەن تەقدىردىمۇ گەپ تالاشماڭ، جاۋاب قىلماڭ، شېرىن سۆزلۈك بولۇڭ، بولۇپمۇ قېيناتىڭىزنى ئۆز ئانىڭىزدەك كۆرۈپ ھۆرمەت قىلىڭىز، كۈنلەر-دىن بىر كۈنى كېلىنىڭىزمۇ سىزنى شۇنداق ھۆرمەت قىلىدۇ. چۈنكى «نېمە تېرىساڭ شۇ ئۇنىدۇ» ئەمەسمۇ؟ ئىشەنمىسىڭىز مۇنۇ ھېكايىگە قۇلاق سېلىڭ:

بىر ئائىلىدە ئەر، ئايال، بالا، بوۋاي تۆتەيلەن ياشايدىكەن. بوۋاينىڭ كۆزى ئەمە، ئۇنىڭ ئۈستىگە بەكلا مەينەتكەن، ئەر - خوتۇن بىر كۈنى مەسلىھەتلىشىپ، بوۋاينى ھويلىنىڭ ئوتتۇرىسىنى كولاپ كۆمۈۋېتىلى دەپ، يەرنى چوڭقۇر كولاپ، ئەپكەشكە بوۋاينى تېگىپ، ئورغا سالاي دەپ تۇرۇشقا ئوغلى يۈگۈرۈپ كېلىپ:

— توختاڭلار، بوۋامنى كۆمەڭلار كۆمۈڭلار، ئارغامچا بىلەن ئەپكەشنى كۆمەڭلار، — دەپتۇ.
— نېمىشقا؟

— سىلەر بۇ ئەپكەش بىلەن ئارغامچىنى كۆمۈۋەتسەڭلار، سىلەر قېرىغاندا مەن سىلەرنى نېمە بىلەن كۆمەن؟
شۇنىڭ بىلەن ئۇلار بوۋاينى تارتىپ چىقىرىۋېلىپ، ئۆمۈر-نىڭ ئاخىرىغىچە ياخشى بېقىپتۇ.

② كېلىن بولغۇچى قېيناتا - قېينانگىزنىڭ، ئېرىڭىز - نىڭ ۋە ئۇنىڭ قېرىنداشلىرىنىڭ مەجەز - خاراكتېرى، تۇرمۇش ئادەتلىرىگە ماسلىشىش.

③ سەۋر - تاقەتلىك بولۇڭ، يول قويۇشنى بىلىڭ.

④ چېقىمچى، غەيۋەتخور بولماڭ.

⑤ قولڭىز ئەپچىل، ئايىڭىز چاققان، ھەرىكىتىڭىز سىڭىزلىق بولسۇن.

⑥ شەرمى - ھايالىق بولۇڭ.

⑦ پاكىز، رەتلىك بولۇشقا ئادەتلىنىڭ.

ئايال - پۈتۈن ئالەمنىڭ ئانىسى. ئۇ پەرزەنت تۇغۇپ بەرگەننى ئۈچۈن ئەمەس، ئەڭ مۇھىمى، ئىنساننى تەربىيەلەيدىغانلىقى، ئۇنىڭغا ھاياتىنىڭ ئەڭ ئۇلۇغ خۇشاللىقلىرىنى بەخش ئەتكەنلىكى ئۈچۈن ئۇلۇغلاپ «ئانا» دەيمىز.

— گوركىي

خەزىنە ئېپكەلگەن كېلىندىن، ئەسلى —

توغرا، راستچىل كېلىن مىڭ ھەسسە ياخشى.

— خۇسراۋ دېھلىۋى

56. بەزىدە ئۆزىڭىزنىڭ مۇستەقىللىقىڭىزنىمۇ ئىپادىلەپ قويۇڭ

دوستۇم x x x ئەسلىدە ئوقۇغۇچىلىق دەۋرىدە، سىنىپتا كۆزنىڭ يېغىنى يەيدىغان، ئىنتايىن شوخ، تېتىك، كۈلكىسى جانان چىنىنى ئەسلىتىدىغان، ئوغۇللارغا بوزەك بولمايدىغان، خاراكتېرى ئۆزگىچە، ئادەمنىڭ ھەۋسى كەلگۈدەك ئەقىللىق قىلىدى. كېيىن ئۆزى چەكسىز ياخشى كۆرىدىغان بىر ئەرگە ياتلىق بولغاندىن كېيىن، بۇرۇنقى ئۆزگىچە خاراكتېرى پۈتۈنلەي ئۆزگىرىپ، ئېرى نېمە دېسە گېپىدىن چىقمايدىغان، ئېرى قارىنى ئاق دېسە شۇنداق دەيدىغان، ئېرى ئۆزىنىڭ يېنىدا تۇرغان تاماكىنىمۇ ئالماي، دوستۇمنى چاقىرىپ ئېلىۋەت دېسە، ھەرگىز قارشىلىق كۆرسەتمەي ئاشخانىدىن يۈگۈرۈپ چىقىپ، تاماكىنى ئېلىپ قولىغا بېرىپ كىرىپ كېتىدىغان بولۇپ قالدى. شۇنىڭ بىلەن بۇ ئەر تېخىمۇ ھەددىدىن ئېشىپ، خوتۇنى پۇت - قولى يەرگە تەگمەي ئىشلىسىمۇ نارازى بولىدىغان، كۆزگە ئىلمايدىغان بولۇۋالدى. كېيىن دوستۇم ئەقلىگە كېلىپ، ئۆزىنىڭ پۈتۈنلەي خاسلىقىنى يوقىتىپ، ئېرىنىڭ بۇيرۇقى بويىچە ئىش قىلىدىغان ماشىنا ئادەمدەك بولۇپ قالغانلىقى ئۆزىنى مۇشۇنداق ئەھۋالغا

چۈشۈرۈپ قويغانلىقىنى ھېس قىلىپ، كېيىن تاياق يېسىمۇ قارشى تۇرىدىغان ئىشلارغا قارشى تۇرىدىغان بولدى. ئادەم دېگەنمۇ غەلتە بولىدىكەن، ئەمدى بۇ ئەر ئۇ دوستۇمنىڭ گېپىدىن چىقمايدىغان بولۇپ قالدى.

شۇنداق، نىكاھنىڭ ماھىيىتى ھەرگىزمۇ ئادەمنىڭ خاسلىقىنى يوقىتىش ئەمەس، دەل ئەكسىچە مۇۋەپپەقىيەتلىك نىكاھ دائىم خاسلىق بايرىقىنى تۇرمۇش ئاسمىنىدا ئېگىز پۇلاڭلاتقان بولىدۇ.

ئادەم بولغان ئىكەن، ئۇنىڭ ئۆزىگە خاسلىقى بولىدۇ. ئەگەر ئۇ خاسلىققا ئىگە بولمىسا جەلپ قىلىش كۈچىنى يوقىتىدۇ. شۇڭا، بەزى - بەزىدە ئۆزىڭىزنىڭ مۇستەقىل ئادەم ئىكەنلىكى - ئىزىنى ئىپادىلەپ تۇرۇشىڭىز، ئېگىلىدىغان چاغدا ئېگىلىپ، كۆزلىرىگە تىكىلىپ قاراشقا تېگىشلىك بولغاندا مەن قىلماي تىكىلىپ تۇرۇشىڭىز، بەزى ئىشلاردا قارار چىقىرىشقا توغرا كەلگەندە ئىككىلەنمەي، يۈرەكلىك قارار چىقىرىپ، ئېرىڭىز - نى ھاڭ - تاڭ قالدۇرۇشىڭىز كېرەك.

بۇ يەردە مەن ئاياللارنىڭ ئۆزى بىلگەنچە ئىقتىساد ۋە تۇرمۇش جەھەتتە ئۆزىڭىزنىڭ مۇستەقىللىقىڭىزنى ئىپادىلەپ، ئېرىڭىز ۋە بالىلىرىڭىزنى تاشلاپلا، ساياھەتكە چىقىشقا ئوخشاش ئىشلارنى قىلىڭ دېمەكچى ئەمەسمەن. بەلكى روھىي ۋە ھەردىكى جەھەتتىكى مۇستەقىللىق ئېرىڭىزنىڭ كۆزلىرىنى تېخىمۇ ئالچەكمەن قىلىۋېتىدۇ.

شۇڭا، ئىمكانىيەت بولسا ئۆزىڭىز قىلىشقا تېگىشلىك ئىش - نى، ئۆزىڭىز قىلىشنى خالىغان ئىشنى قىلىشقا تىرىشىڭ.

ئەرلەر ئاياللار ئالدىدا ئۆزىنى چوڭ تۇتسا ياكى بۇيرۇقۋاز-
لىق قىلسا، ئاياللار باش ئەگمەسلىكى، ئەرلەر قاپىقىنى تۇرسە،
ئاياللار كۈلۈمسىرىمەسلىكى، ئەرلەر تىكىلىپ قارىسا ئاياللار
يەرگە قارىۋالماسلىقى لازىم. چۈنكى بۇ خىل ئىتائەت قىلىش
ھەرىكەتلىرى ئەرلەرنىڭ خورىكىنى ئۆستۈرۈپ قويىدۇ.
— كېسىلن سىتچىگىن

ئايال، بىل، لۇتپۇ ھىممەتكە سازاۋەر،
گۆدەكتەك مېھىر - شەپقەتكە سازاۋەر.
— ناسىر خىسراۋ

57. ئېرىڭىزنىڭ خاتالىقىنى ئەپۇ قىلىڭ

دۇنيادا خاتالىق ئۆتكۈزۈمەيدىغان ئىنسان يوق. ھەتتا پەي-
غەمبەرلەرمۇ خاتالىق ئۆتكۈزگەن يەردە ئېرىڭىز ھەر قانچە-
مە بىلىم - مەلۇماتلىق بولۇپ كەتكەن تەقدىردىمۇ يەنە خىز-
مەت، ئۆگىنىش، تۇرمۇشتا بەزىبىر خاتالىقلاردىن مۇستەسنا بولا-
لمايدۇ. ياخشى ئاياللار ئېرىنىڭ خاتالىقلىرىغا نىسبەتەن ئەپۇ
قىلىش پوزىتسىيىسىنى تۇتالايدۇ.

مېنىڭچە ئەرلەر ساقلىنىشقا تېگىشلىك مۇنداق ئەڭ چوڭ
تۆت خاتالىق بار.

① ھاراقكەشلىك؛ ② قىمارۋازلىق؛ ③ بۇزۇقچىلىق؛

④ زەھەرلىك چېكىملىككە بېرىلىش.

مۇشۇلارغا بېرىلىپ قالغان كىشىنى خۇدا كۆڭلىگە ئىنساپ
بەرمىسە، باشقا ئاددىي ئادەملەرنىڭ تىللاپ - قارغاشلىرى، ئۇ-
رۇپ - دۇمبالاشلىرىمۇ كار قىلمايدۇ. مۇشۇنداق ئەرگە تېگىپ
قالغان ئاياللارنىڭ ھالىغا ۋاي ھەممە ئاياللارغا بەخت تىلەيمەن!
ئەگەر ئېرىڭىزدە يۇقىرىقى كەچۈرۈش تەس بولغان خاتا-
لىقلار بولمىسلا، مېنىڭچە ئۆزىڭىزنى بەختلىكمەن دەپ ئويلاپ،
شۈكرى - قانائەت قىلىشىڭىز بولىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا،
ئۇششاق - چۈششەك خاتالىقلار بۇلارنىڭ ئالدىدا ھېچنەمە

ئەمەس.

شۇڭا، كەڭ قورساق، سەۋرچان بولۇپ، ئېرىڭىزنىڭ خاتا-
لىقلىرىنى تۈزىتىشىگە پۇرسەت بەرسىڭىز، كەچۈرۈۋەتسىڭىز، ئې-
رىڭىز سىزدىن چوقۇم تەسەرلىنىدۇ.

ياخشى ئات يولدىن ئازمايدۇ، ياخشى خوتۇن ئەيىبلەپ كەت-
مەيدۇ.

— يوهان گىراي

ئاشىق جاراھەتكە بولسا مۇپتىلا،
مەشۇق زىكرى ئۇ جاراھەتكە شىپا.
— ئەلىشىر نەۋائىي

58. قېيناتا، قېينانگىزغا ۋاپادارلىق كۆرسىتىڭ

كىچىك ۋاقىتلىرىمدا يۇرتىمىزنىڭ درامىچىلىق سەنئىتى تازا گۈللەنگەن ئىدى. شۇ چاغلاردا كۆرگەن «ھەسەن ئاكام ئاچ-چىق، ئامۇتى تاتلىقمۇ؟» دېگەن دراما ماڭا شۇنچىلىك تەسىر قىلغان، ئۇنىڭدا ئاساسلىقى ئېرنى ئىنتايىن ياخشى كۆرىدىغان ئايال قېينانىسىنى پەقەتلا ياخشى كۆرمەيدىغانلىقى، ياراتمايدىغانلىقى، كېيىنكى بىر قېتىملىق ئەمەلىي تەربىيىدىن كېيىن ئۆزىنىڭ خاتا قىلغانلىقىنى ھېس قىلغانلىقىدەك ناھايىتى تەسىرلىك ۋە تەربىيىۋى ئەھمىيىتى كۈچلۈك مەزمۇن ئەكس ئەتتۈرۈلگەن ئىدى.

دېمىسىمۇ سىز ياخشى كۆرىدىغان ئەر ئەگەر قېيناتا، قېينا-نىڭز بولمىغان بولسا بۇ دۇنياغا كەلمەيتتى ھەم سىزنى مەپتۇن قىلغۇدەك جەلپكارلىققىمۇ ئىگە بولمايتتى. ئېرىڭىزنىڭ شۇنچىلىك ياراملىق بولۇپ چىقىشىغا، قېيناتا، قېينانگىزنىڭ زور ئەجرى سىڭگەن. ئېرنى سۆيۈشنى بىلگەن ئايال چوقۇم ئالدى بىلەن ئېرىنىڭ ئاتا - ئانىسىنى ياخشى كۆرۈشنى، ھۆرمەتلەشنى بىلىشى زۆرۈر. گەرچە ئۇلار قېرى، ئاجىز، كېسەلمەن، كەمبەغەل ياكى مەجەزى ئوسال، ئادەمنى بىزار قىلغۇدەك بولسىمۇ، لېكىن كېلىن

بولۇش سۈپىتىڭىز بىلەن ئۇلارنى يوقلاپ تۇرۇشىڭىز، ھەر ھەپتە تېلېفوندا ئالاقىلىشىپ ئەھۋال سوراپ تۇرۇشىڭىز، ۋا- قىت چىقىرىپ ئۇلارغا ھەمراھ بولۇپ، خىزمىتىنى قىلىپ قويۇ- شىڭىز كېرەك.

ياشاغانلارنىڭ مۇنداق گېپى بار: ئوغلۇڭنىڭ ياخشىلىقى ھېساب ئەمەس، كېلىنىڭ ياخشى بولسا ھېساب. بۇنىڭدىن كۆرۈۋېلىشقا بولىدۇكى، ئايال بولۇش بىر ئىلىم، كېلىن بولۇش بىر سەنئەت.

بىر كۈنلەردە سىزمۇ قېينانا بولغاندا، كېلىنىڭىزدىن خۇد- دى سىز ئەينى ۋاقىتتا قېينانا، قېيناتىڭىزغا تۇتقان مۇئامىلىنى كۆرسىز، شۇڭا قېرىغاندا بەختلىك ئۆتەي دېسىڭىز، ئېرىڭىزنىڭ ئاتا - ئانىسىغا ۋاپادارلىق كۆرسىتىڭ.

ھەر قانداق ئادەم ئاتا - ئانىسىنىڭ ھەققىنى ئادا قىلمىسا، باشقا كىشىلەرنىڭ ھەققىنى ئەسلا ئادا قىلالمايدۇ. مۇنداق ئادەم ياخشىلىقنىڭ قەدرىنى بىلمەيدىغان يامان ئادەم ھېسابلىنىدۇ. يامان ئادەمگە باشقىلارنىڭ ياخشىلىق قىلىشىمۇ دۇرۇس ئەمەس. — قابۇس

قېرىلارنى ئەزىزلەپ قىلساڭ ھۆرمەت،
سېنىمۇ قېرىغاچ قىلىشار ئىززەت.
— پەرىدىددىن ئەفتار

59. «ئۈچىنچى شەخس» قىستۇرۇلۇۋالغاندا ئاقىلانى
بىر تەرەپ قىلىش

«ئەرلەرنىڭ ئاياللارغا بىلدۈرۈشنى خالىمايدىغان سىرلىرى»
دېگەن كىتابتا مۇنداق دېيىلگەن:
ئەگەر نىكاھلىق بىر ئەر تالاغا قاراپ قالغان بولسا، ئۇ
شۇ ئەرنىڭ ئۆيىدىن كۆڭلى سۇ ئىچمىگەنلىكىنىڭ بەلگىسى،
ئەگەر نىكاھلىق بىر ئايال تالاغا قاراپ قالغان بولسا، ئۇ شۇ
ئايالنىڭ بۇزۇق خوتۇن ئىكەنلىكىنىڭ ئىپادىسى. ئەرلەر راستتىنلا:
بىز تۇغۇلۇشىمىزدىنلا مۇشۇنداق ھۆكۈمرانلىق قىلىش ھو-
قۇقىغا ئىگە، دەپ قارايدۇ. ئۇنىڭ ئۈستىگە سىز ئۇلارنىڭ
مېڭىسىنى يېڭىۋاشتىن ئۈزۈل - كېسىل يۇيۇشقا ياردەملەشكەن-
دىلا ئۇلار ئۆزگىرىدۇ. ئۇنداق بولمىغاندا، ئۇلار ئۆمۈرۋايەت
مۇشۇنداق ئۆز سەنىمىگە دەسسەۋىرىدۇ.

ئەرلەرنىڭ ساداقەتسىز ھەرىكەتلىرى قەدىمدىن ھازىرغىچە
تۈگىگىنى يوق. گەرچە يېقىنقى ۋاقىتلاردىن بۇيان بۇخىل ئەھ-
ۋاللار ئاياللاردىمۇ كۆپىيىشكە باشلىغان بولسىمۇ، ئەمما سان
جەھەتتىن قارىغاندا، ئەرلەر يەنىلا مۇتلەق كۆپ ساننى ئىگىلەيدۇ
(بىراق، ئوبدان ئويلايدىغان بولسىڭىز، بىر ئەر بۇزۇقچىلىق
قىلغان يەردە چوقۇم بىر ئايال بار ئەمەسمۇ؟). بۇخىل ساداقەت-
سىزلىك ھەرىكەتلىرىنىڭ ھەممىسى ئىجتىمائىي ئەخلاققا يات

دەپ قارىلىپ، جامائەت پىكىرىنىڭ ئەيىبلىشىگە ئۇچرايدۇ. بو-
لۇپمۇ مۇشۇ ئارقىلىق ئائىلە، ئەر - خوتۇنلار ئوتتۇرىسىدا پەيدا
بولغان سۈركىلىشلەر ئۆزىگە، شۇنداقلا مۇناسىۋەتلىك كىشىلەرگە
غايەت زور بېسىم پەيدا قىلىدۇ.

بىراق، ئەمەلىيەتتە «ئوۋ» ئوۋلاشنى ئويلاپمۇ باقمىغان
ئەرلەر ناھايىتى ئاز ئۇچرايدۇ. ئەمەلىي ئەھۋالنىڭ قانداق بولۇ-
شىدىن قەتئىينەزەر، ئەرگە كىلا بولىدىكەن، كۆپىنچىسىنىڭ مۇ-
شۇنداق سىناپ بېقىش ئويى بولىدۇ. شۇنداق بولغان تەقدىردە-
مۇ، كۆپ قىسىم ئەرلەر ئايالدىن ۋاز كېچىپ، باشقا ئاياللار
بىلەن توي قىلمايدۇ. چۈنكى ئايالنىڭ ۋۇجۇدىدىن ئانىنىڭ
مېھرىگە ئوخشاش مېھرىبانلىققا ئېرىشەلەيدۇكى، بۇنداق مېھرىبان-
لىقنى ئۈچىنچى شەخسنىڭ ئۆزىگە ئاتا قىلالشى مۇمكىن ئە-
مەس.

شۇڭا ئايالغا بىلىندۈرمەسلىك ئۈچۈن ئۇلار ھەر دائىم
دەككە - دۈككە ئىچىدە يۈرىدۇ. سىرتلاردا تازا «ياشاپ بولۇپ»
ئۆيگە قايتىپ كەلگەندىن كېيىن، ئايالغا ئالاھىدە يېقىنچىلىق
قىلىپ كېتىدۇ. ئەگەر ئايالى ئۆزىدىن گۇمانلىنىپ قالىدىغان
بولسا، ئۇ شۇ ئائىلە قەتئىيلىك بىلەن رەت قىلىدۇ. ئەرلەرنىڭ
بۇنداق قىلىشىمۇ بۇ ئائىلىنى بۇزۇشنى خالىمىغانلىقىدىندۇر.
ناۋادا ئۆزىنىڭ قىلمىشى ئەڭ ئاخىرى يەنىلا ئاشكارىلىنىپ قال-
دىغان بولسا، ئۇ ھالدا كۆپ ساندىكى ئەرلەر ئائىلىنى ئويلاپ،
ئايالنىڭ ئايىغىغا يېقىلىپ گۇناھىنى گەدىنىگە ئالىدۇ.

ئەگەر بۇ ئەھۋاللار سىزنىڭ ئېرىڭىزدىمۇ سادىر بولۇپ
قالسا، ئەگەر توغرا بىر تەرەپ قىلىش پوزىتسىيىسى قوللانماي،
بەلكى ھە دېسلا ئېرىڭىزنى ئەيىبلەۋەرسىڭىز، ئەكسىچە ئېرىڭىز-
نى پۈتۈنلەي ئاشىنىسىنىڭ قوينىغا ئىتتىرىپ قويۇپ، ئۇنىڭدىن

ئۈزۈل - كېسىل ئايرىلىپ قېلىشىڭىز مۇمكىن.
ئومۇمەن، ئېرىڭىزنىڭ ساداقەتسىزلىكىگە قارىتا ھەم زىيادە
چالۋاقاپ كەتمەسلىكىڭىز ھەم بېپەرۋالىق قىلماسلىقىڭىز لازىم.
ئەڭ ياخشى سەۋرچانلىق بىلەن ئىش كۆرگەن تۈزۈك.
ئەگەر باشقا ئاياللار ئېرىڭىزنى ياخشى كۆرۈپ قالغان،
پىنھان ئاشىق بولۇپ يۈرگەن بولسا، بۇ نورمال ھادىسە، ئۇنىڭغا
ئىشىنىڭ.

ئەگەر سىز ھەقىقەتەن ئۇنى ئۈستىدىن تۇتۇۋالغان بولسىز -
گىزمۇ غەزەپلەنمەڭ، بۇنداق ئەر ئاللىقاچان سىزنىڭ ئېرىڭىز
بولۇش سالاھىيىتىنى يوقاتقان بولىدۇ. «ۋاپاسىز ئەرنى خۇددى
پاشىسى چۈشۈپ قالغان ئەسكى ئاياغنى چۆرۈۋەتكەندەك تاشلىد -
ۋېتىڭ. چۈنكى ئۇ سىزنى بىر تېپىپ يىقىتسۇن» (تايلىر)
ئەمەسمۇ؟»

شۇنداق، باشقا ئىشلارنى «ۋىجدان سوتى» ۋە «خەلق
سوتى» بىر تەرەپ قىلسۇن. داۋىلىرىڭىز بولسا ۋارقىراپ كېتىش -
نىڭ، بىر ئادەمنى جازالىغاندا بېشىنى يېرىپ، قېنىنى تۆكۈشنىڭ
ھاجىتى يوق.

نىكاھلاشقانلار نىكاھلاشقۇچە كۆزلىرىنى چوڭ ئېچىپ بىر -
بىرىنى كۆزىتىشى، نىكاھتىن كېيىن بىر كۆزنى قىسىپ ياشىشى
لازم.

— سىلكىۋېدىرى

زەۋق - ساپا قوغلاشما، قاتتىقتۇر جازا،

ساپانلىك جاۋابى پاتقاقلىق تازا.

— يۈسۈپ خاس ھاجىپ

60. ئېرىڭىزنىڭ ئالدىدا «دۆت» رەك بولۇۋېلىڭ

ئاڭلاشلارغا قارىغاندا «دۆت» رەك خانىملار ئەرلەرگە تېخىدۇر. مۇسۇلمۇك كۆرۈنۈپ، ئەرلەرنىڭ ئىچى - ئىچىدىن مۇلايىملىق قىلىۋە قوغداش ئېڭىنى قوزغىتىدىكەن. تەكىتلەشكە تېگىشلىك يېرى شۇكى، كۆپ قىسىم ئەرلەر ئايالنىڭ گۈزەل چىرايىغا، ئېسىل ئائىلىدىن كېلىپ چىققانلىقىغا نىسبەتەن پەخىرلىنىش ھېسسىياتىدا بولىدۇ، ۋاھالەنكى ئايالنىڭ بىلىم سەۋىيىسى، شۇ - ئىگىدەك تەربىيىلىنىشى ئۆزىدىن ئېشىپ كەتسە، ئۇلار كۆپ ھاللاردا ئىنقىزار قىلىشنى خالىمايدۇ.

ئوقۇش تارىخى ئۈستۈن، قابىلىيەتلىك ئاياللار ئالدىدا، ئەرلەر دائىم ئالاقىزادە بولۇپلا يۈرىدۇ. چۈنكى ئۇلار بىلەن تۇرمۇش قۇرغاندىن كېيىن ئۇلارنىڭ ئىجتىمائىي مۇناسىۋەت دائىرىسى ۋە ئىجتىمائىي مۇناسىۋەت باغلاش ئىقتىدارى ئۆزىنى بېسىپ چۈشىدۇ - دە، ئۆزى بارا - بارا پەسكويغا چۈشۈپ قالىدۇ، ئۇنىڭدىن باشقا، بۇنداق ئاياللار جەمئىيەتتە ئوڭايلا باشقا ئەرلەرنىڭ دىققىتىنى قوزغايدۇ، بۇنىڭ بىلەن باشقا ئەرلەرنى ئېرى بىلەن سېلىشتۇرۇش ئىمكانىيىتىگە ئىگە بولىدۇ - دە، ئەرلەر تېخىمۇ پاسسىپ ھالغا چۈشۈپ قالىدۇ. شۇڭا، ئەرلەر

ئايالنىڭ ئۆزىدىن ئەقىللىق بولۇپ كېتىشىنى خالىمايدۇ. مۇ-
شۇنداق بولغان ئىكەن، ئۇنىڭ ئالدىدا نېمىشقا بىر نەچچە قېتىم
«دۆت» بولۇۋالمايسىز؟

بىراق، مۇنەۋۋەر ئاياللار شۇنىمۇ بىلىشى كېرەككى، بەك
ئۇزۇن «دۆت» بولۇۋالماڭ، بولمىسا «چاپىقنى ئالمەن دەپ
قارىغۇ قىلىپ قويسىز».

ئاياللار گەرچە ئەرلەرنىڭ ئالدىدا ئازراق زىيان تارتسىمۇ،
بىراق ئەرلەرنىڭ مۇھەببىتىگە ۋە تېخىمۇ كۆپ كۆيۈنۈشىگە
ئېرىشەلەيدۇ، زىيانغا سېلىشتۇرغاندا، «دۆت» خانىم بولۇشنىڭ
ھېچقانداق زىيىنى يوق.

ئۆزىڭىزدىكى ئاجىزلىق ۋە كەمچىلىكلەرنىڭ ئاشكارىلىنىپ
قېلىشىدىن قورقۇپ كەتمەڭ، ئەرلەر گېپىستا قاتۇرۇپ قويغاندەك
ساھىبجامالىنى ئېلىشقا خۇشتار ئەمەس.

— كىركىسلەر

كەمتەرلىكتىن كېلۇر ئىززەتۈ - ئېكرام،

كېىرلىكتىن يامان بولار ياخشى نام.

— ناسىر خىسراۋ

61. ئېرىڭىزنى ھەيران قالدۇرۇۋېتىشنى ئويلاپ باقتىڭىزمۇ؟

نۇرغۇن كىشىلەر ئادەتتىكىدەك تىنچ تۇرمۇش كەچۈرۈشنى ياخشى كۆرىدۇ. لېكىن ھەسەلنى كۆپ يېسە ئەمەن تېتىيدۇ، كۈنلەر ئۆتكەنسېرى زېرىكىشلىك تويۇلىدۇ. بىر كۈنى، سىز مۇشۇ رامكىلاردىن قۇتۇلۇپ، تويۇقسىز ئېرىڭىزگە خۇشاللىق، ھەيرانلىق ئاتا قىلالىسىڭىز، ئۇنداقتا ئايال، خوتۇن بولغان سىز ئەسلىدىكىدىنمۇ بەكرەك يۇقىرى ئىمتىيازغا ئېرىشەلەيسىز. ئۇنداقتا ئېرىڭىزنى قانداق ھەيران قالدۇرۇشنى ئويلىشىۋا- تىسىز؟

تويۇقسىز ئېرىڭىزگە گۈل تەقدىم قىلامسىز؟ روماننىڭ كىنو بېلىتىدىن ئىككىنى ئەكىلىپ، ئېرىڭىزنى ھەپتە ئاخىرىدىكى كۆڭۈل بېچىشقا تەكلىپ قىلىشنى ئويلىشىۋاتامسىز؟ تورت ئەكىلىپ، شام يېقىپ، چىراغنى ئۆچۈرۈۋېتىپ، روم- كىلارغا مېۋە ئىچىملىكلىرىنى قۇيۇپ ئېرىڭىزنىڭ كېلىشىنى كۈ- تۈۋاتامسىز؟

ئېرىڭىزگە ئۇقتۇرماي دوستلىرىڭىز بىلەن مەسلىھەتلىشىپ، تۇغۇلغان كۈنىنى تويۇقسىز ئۆتكۈزۈپ، ئېرىڭىزنى ھەيران قال- دۇراي دەۋاتامسىز؟

ياكى...

ئاياللارنىڭ تەسەۋۋۇر كۈچى چەكسىز، ئەگەر سىز ئازراقلا كالا قاتۇرىدىغان بولسىڭىز تۇرمۇشىڭىزنى تېخىمۇ مەنلىك، تېخىمۇ رومانىك، يېڭى ھېس - تۇيغۇلارغا باي قىلىپ ئۆزگەر - تەلەپسىز. ئەگەر دائىم ئەرلەرگە مۇشۇنداق ھەيرانلىق ۋە يېڭىلىق ئېلىپ كېلەلىسىڭىز، ئۇنداقتا سىزنىڭ جەلپ قىلىش كۈچىڭىز ھەسسىلەپ ئاشىدۇ.

ئاياللار ئەرلەرنى كۆرگەنسېرى چۈشىنىدۇ. ئەرلەر ئاياللار - نى كۆرگەنسېرى قايىمۇقۇپ قالىدۇ. قايىمۇقۇپ قالغانسېرى شۇ ئايالغا بولغان مۇھەببىتى كۈچىيىدۇ.

ئاياللارنىڭ جەزىبارلىقى قەيەردە؟ گۈزەل ھۆسنلىدىمۇ؟ ئە - قىل - پاراسىتىدىمۇ؟ گەپ - سۆزلىرىدىمۇ؟ كۈلكە - چاقچاقلىد - رىدىمۇ؟ شۇنداق، مۇشۇلارنىڭ ئىچىدە، شۇنداقلا باشقا جەھەت - لەردە.

— مۇنىر ناسوۋ

كىمدە يوقكەن ئەقىل، ھىممەت، تەدبىر - پەم،

دېمەك بۇ ساراينغا چۈشمەس ھېچ ئادەم.

— سەئىدى شېرازى

62. ئېرىڭىزنىڭ بېسىمنى يەڭگىلەتتىشكە تىرىشڭىز

جاپادىمۇ، ھالاۋەتتىمۇ، ئېغىر كۈنلەردىمۇ بىللە بولغاندا، مېھرى - مۇھەببەت مەڭگۈ ساقلىنىپ تۇرىدۇ، ئىنسانلاردا نىكاھ - لىنىش شەكلى بارلىققا كەلگەندىن باشلاپ، مۇشۇنداق ئەر - خوتۇنلۇق تۇرمۇش مۇۋەپپەقىيەتلىك نىكاھنىڭ تىپىك ئۈلگىسى سۈپىتىدە بارلىققا كەلدى. ئېرى ناخشا ئېيتسا، خوتۇنى چور بولغان نىكاھ ھەرگىزمۇ ئەرلەر زوراۋانلىقىنىڭ بەلگىسى ئەمەس، بەلكى مۇھەببەت ئۈستىگە قۇرۇلغان نىكاھنىڭ زۆرۈر نەتىجىسى. «ئاياللار يېرىم دۇنيا» دېگەن پەقەتلا بىر شوئار ئەمەس، بەلكى بىر مەسئۇلىيەت. فېئوداللىق بويۇنتۇرۇقلار ئىچىدىن ئۆپ - خانغان ئاياللار «يېرىم دۇنيا» لىق ھوقۇقىدىن پايدىلىنىپ، ئۆزىنىڭ «يېرىم دۇنيا» لىق مەسئۇلىيىتىنى ئادا قىلىشى باش تارتىپ بولمايدىغان مەسئۇلىيەت.

جەمئىيەتنىڭ تەرەققىياتى ئىنسانلارغا زور بېسىم ئېلىپ كەلدى. كىچىك ۋاقىتلىرىمىزدا مەھەللە كويلاردا ئولتۇرۇپ پا - راڭلىشىۋاتقان ئەر - ئاياللارنى، كوچا - رەستىلەر ھاراق ئىچىۋېلىپ، يىقىلىپ يېتىپ قالغان ئەرلەرنى تولا كۆرەتتىم. ھازىر قارىسام ھەممىلا ئادەم ئالدىراشلىقنىڭ، ياخشىراق تۇرمۇش

كەچۈرۈشنىڭ ھەلەكچىلىكىدە يۈرۈۋاتىدۇ. جەمئىيەتنىڭ شاللى-
ۋېتىشىدىن قۇتۇلۇپ قېلىش ئۈچۈن تىرىشمىساق بولمايدىغان
ھالەت شەكىللەندى. دېمەك، بۇ خىل رىقابەت، خىرىس ھەممىلا
ئادەمگە تەسىر كۆرسىتىپ، كىشىلەرنىڭ، بولۇپمۇ ئەرلەرنىڭ
بېسىمى ئېغىرلاشقا باشلىدى. بۇرۇن خىزمىتىنى ئىشلەپ، ھۆكۈ-
مەتنىڭ مائاشىنى تولۇق ئالالىسىلا، ئۆزىنى خاتىرجەم، بەختلىك
ھېس قىلىدىغان زامان كېتىپ، ئەرلەر قانداق قىلىپ تېخىمۇ
زور نەتىجە يارىتىپ، كەلگۈسى ئەۋلادلارغا تېخىمۇ ياخشى يول
ئېچىپ بېرەلمەن دەيدىغان نىشان بويىچە ياشاۋاتىدۇ. مانا
مۇشۇنىڭ تۈرتكىسىدە تۈرلۈك قىيىنچىلىقلارغا، مەغلۇبىيەت، تو-
سالغۇلارغا ئۇچراپ تۇرۇۋاتىدۇ.

بىر ياخشى ئايال ھامان ئېرىنىڭ بېسىمىنى ئۆزىنىڭ كۈ-
رەش قىلىدىغان ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچ قىلىدۇ. پەقەت يۈك-
سەك غايە بولسىلا يەڭگىلى بولمايدىغان قىيىنچىلىق يوق. نۇر-
غۇنلىغان مۇۋەپپەقىيەتلىك نىكاھلار بۇنىڭ بىر ھەقىقەت ئىكەن-
لىكىنىڭ دەلىلى.

ئايالنىڭ ۋەزىپىسى — ئېرىنىڭ قەلبىدىكى كۈچ - قۇۋۋەتنى
جۈشقۇنلىتىش، ئالىيچاناب ھېس - تۇيغۇلارنى كۈچەيتىش، مەس-
ئۇلىيەتچانلىقنى بۈكسەكلىككە، ئۇلۇغلۇققا ئېلىپ چىقىش ۋە
ئىنتىلىش تۇيغۇسىنى ئەۋج ئالدۇرۇشتىن ئىبارەت.

— بېلىنىسكى

ھەر يارۇ دوست ئەمەس ۋاپادار،
بەلكى ياردىن يارىنىڭ پەرقى بار.

— خۇسراۋ دېھلىۋى

63. كونا مۇھەببەت يالداملىرىنى يوقتىۋېتىشىڭىزنىڭ ھاجىتى يوق

مۇتلەق كۆپ قىسىم ئەرلەرنىڭ بۇرۇن ئۆتكۈزگەن شېرىن مۇھەببەت تارىخى بولىدۇ. تۈرلۈك سەۋەبلەر تۈپەيلىدىن، مەسىلەن: يۇرتنىڭ يىراقلىقى، ئاتا - ئانىسىنىڭ قوشۇلماستىقى، يىغىپ ئېيتقاندا رىزىقىنىڭ بىر - بىرىگە چۈشمەستىكى سەۋەبىدىن، بۇرۇنقى سۆيگىنى بىلەن ئايرىلىپ كېتىپ، سىز بىلەن توي قىلغان. لېكىن، ئېرىڭىزنىڭ ئالبۇمىدىن بۇرۇنقى قىز دوستى بىلەن چۈشكەن سۈرەتلەرنى، مۇھەببەتلەشكەن تارىخىنى، ئەس-لەش خاتىرىسىدىن قىز دوستىنىڭ يېزىپ قالدۇرغان ئازابلىق قوليازىلىرىنى ئۇچرىتىپ قالسىز. مۇشۇلارغا نىسبەتەن سىز قانداق مۇئامىلە قىلىدىڭىز؟ ھەممىنى يىرتىپ كۆيدۈرۈۋەتتىڭىز؟ ئېرىڭىز بىلەن سوقۇشتىڭىز؟ دائىم تەگەپ تۇردىڭىز؟ بىر دوستۇمدىن مۇشۇ مەسىلىنى سوراپ باقتىم. ئۇ دوس-تۇمۇ دەل يۇقىرىقىدەك «تەدبىر» قوللىنىپتۇ.

مېنىڭچە بۇلارنىڭ ھەممىسى ئارتۇقچە. ئەگەر ئۇ بۇرۇنقى سۆيگۈنىنى، ئۇنتۇيالمايغان بولسا، سىز ئۇلارنىڭ سۈرەتلىرىنى، خاتىرىلىرىنى يىرتىپ، كۆيدۈرۈپ كۈل قىلىۋەتسىڭىزمۇ ئېرىڭىز-نىڭ كاللىسىدىن، قەلبىدىن مەڭگۈ چىقىرىۋېتەلمەيسىز، شۇنداق

ئەمەسمۇ؟ ئۇنىڭدىن كۆرە، ئۆزىڭنى بېسىۋېلىپ، ئۇلارنىڭ سۈرەتلىرىنى ئالبۇمغا چىرايلىق، رەتلەپ سېلىپ، خاتىرىسىنىمۇ كىتاب ئىشكاپىغا تىزىپ قويۇپ، ۋاقىتلىقلار چىققاندا، بىللە كۆرۈپ، بىللە ئوقۇپ، ئۇلارنىڭ بۇرۇن مۇھەببەتلەشكەن چاغلىرىدىن ئادەتتىكى پاراڭ تېمىسى قىلىۋالسىڭىز بولىدىمۇ؟ بۇنىڭ ئۈنۈمى ئەسەبىيلەرچە قىلغان ھەرىكىتىڭىزدىن ياخشى بولىدۇ. سىزنىڭ ئاق كۆڭۈللىكىڭىز، كەڭ قورساقلىقىڭىز، ئېرىڭىزنى مەستخۇش قىلىدۇ. سىزدەك بىر ئايال بىلەن توي قىلغىنىدىن مەڭگۈ ئۆكۈنمەيدىغان بولىدۇ. چۈنكى ئەرلەر مۇلايىملىق ۋە كەڭ قورساقلىق ئالدىدا مەڭگۈ تىز پۈكىدۇ.

ئېتى ئۇلۇغ، سۆيۈرسى قۇرۇق ئاياللار قۇرۇق ھەيۋەت قىلىشنى، تېرىكشىنى ياخشى كۆرىدۇ.

— تۇرگىنىڭىز

توغرا، سەۋر ئاچچىق، لېكىن ئاقىۋەت،

ئاتلىق مېۋە بېرەر ھەم كۆپ مەنپەئەت.

— جالالىدىن رۇمى

64. قېينانىڭىزنى ئۆز ئانىڭىزدەك كۆرۈڭ

ئەرلەرنىڭ نەزىرىدە ئانىسى دۇنيا بويىچە ئەڭ ياخشى، مۇكەممەل، نۇقسانسىز، كۆيۈمچان ئانا، ئۆزىنى باشقا بالىلاردىنمۇ بەك ياخشى كۆرىدۇ، دەپ قارايدۇ. ئۇلارنىڭ نەزىرىدە ئانىسى ھەرگىز خاتالىق ئۆتكۈزمەيدۇ، شۇڭا، ئانىنىڭ تەلىپى بويىچە ئۆزىنىڭ ئايالىنى ئۆلچەيدۇ. ئايالغا قاتتىق تەلەپ قويدۇ، ئايالىنى ئانىسىغا سېلىشتۇرىدۇ. قىسقىسى، سىز ئېرىڭىزنىڭ بۇ كۆزقارىشىنى مەڭگۈ ئۆزگەرتەلمەيسىز.

مەن توي قىلىپ ئۇزۇن ئۆتمەي، چېچىمنى ياسانغىلى بىر ساتىراچخانغا كىرىپ، چېچىمنى ياستىۋاتقان 60 ياشلار چامىسىدىكى بىر ئايال بىلەن بىرەر سائەتتەك پاراڭلىشىپ قالدىم.

— تېخى يېڭى توي قىلىپسىز قىزىم، قېينانىڭىزنى چوقۇم ئۆز ئانىڭىزدەك كۆرۈڭ، — دېدى ئۇ ئايال ماڭا، — چۈنكى ئەرلەرنىڭ نەزىرىدە ئانىسى ھەر قانداق ئادەمدىنمۇ مۇھىم، ئەگەر قېينانىڭىز سىزنى كېلىنلىككە يارايدىكەن دېسە، سىزنى ئېرىڭىز تاشلىۋېتىمەن دەپمۇ تاشلىۋېتەلمەيدۇ؛ ئەگەر قېينانىڭىز سىزنى بولمايدىكەن دېسە ئېرىڭىزنىڭ سىزگە بولغان چەكسىز مۇھەببىتىمۇ سىزنى ساقلاپ قالالمايدۇ. سىزنى ئېرىڭىز قويۇۋەتمىگەن تەقدىردىمۇ، قېينانىڭىز «قويۇۋېتىدۇ». مېنىڭ بىر ساۋاقىدىشىم

بار ئىدى. ئېرى ئۆيىدىكى 11 بالىنىڭ چوڭى. شۇڭا، ئۇمۇ شۇ ئۆيىدىكى قېينانىسىدىن قالسىلا ئانا ھېسابلىناتتى. ئۇ ساۋاقدىشىم بارلىقىنى شۇ ئائىلىگە ئاتىۋەتكەن. ئۇنىڭ قېينانىسى بىلەن بولغان مۇناسىۋەتنى كۆرسىڭىز، ئۇلارنىڭ قېينانا - كېلىن ئىكەنلىكىنى بىلەلمەيسىز. ئېرى 40 ياشقا كىرگەندە قوشنا مەھەللىدىكى ئېرى بار بىر ئايالغا بۇزۇلۇپىدى، ئۇ ساۋاقدىشىم بىر نەرسە دېمەي، ئەكسىچە قېينانىسى بىر كۈنى ئوغلى ئاشۇ خوتۇننىڭ يېنىدىن كېلىشىگىلا، بىر كالتەكنى كۆتۈرۈپ:

— تۈزەلمىسەڭ سەندەك ئوغلۇم يوق، بۇ ئۆيگە كىرگۈچى بولما! — دەپ كالتەك بىلەن مەھەللىدە قوغلاپ يۈرۈپ ئۇرۇۋىدى، ئۇ ساۋاقدىشىمنىڭ ئېرى ئىككىنچىلەپ ھېلىقى بۇزۇقنىڭ يېنىغا يولىمىدى. ھازىر ئىككىسى نەچچە نەۋرىلىك بولۇپ ناھايتى بەختلىك ياشاۋاتىدۇ، مانا قاراڭ قىزىم، سىز ئەگەر بۇنىڭدىن كېيىن خاتىرجەم، بەختلىك ياشاي دېسىڭىز قېينانىڭىزنى ئۆز ئانىڭىزدەك كۆرۈڭ.

ئون نەچچە يىللىق تۇرمۇشۇمدا ئاشۇ ئايالنىڭ دېگەنلىرىنىڭ ھەقىقەت ئىكەنلىكىنى نەچچە مىڭ قېتىملاپ چۈشىنىپ يەتتىم. سىزمۇ بولسا قېينانىڭىزنى ئۆز ئانىڭىزدەك كۆرۈڭ.

يىقىلىپ چۈشسەم مېنى كىم يۆلەپ قويدۇ؟ ماڭا كىم قىزىق ھېكايىلەرنى ئېيتىپ بېرىدۇ؟ ئاغرىغان يېرىمگە كىم سۆيۈپ قويدۇ؟ — ئانام.

— ناگور

ياشلىق تەلۋىلىكىنى تاشلاپ بېشىڭىدىن،
ئانا خىزمىتىدە بولغىن يېشىڭىدىن.

— ناسىر خىسراۋ

65. ئېرىڭىز بۇرۇن ياشىغان ، تۇغۇلۇپ ئۆسكەن جايلارنى بىللە بېرىپ كۆرۈپ كېلىڭ

مەن ھەر يىلى يازدا غۇلجىغا بارغىنىمدا قېيناتام بىزنى ئېلىپ ئۆزى تۇغۇلۇپ ئۆسكەن يېزىسىنى، چوڭ بولغان ئۆيىنى، دوست - بۇرادەر، ئۇرۇق - تۇغقانلىرىنى، ئۆزىنىڭ ئىگىلىك تىكلىگەن، جاپا تارتقان يەرلىرىنى كۆرسىتىپ كېلىشنى ئىنتايىن ياخشى كۆرىدۇ ھەمدە ئىككى - ئۈچ كۈنلۈك سەپەر جەريانىدا كىچىكىدىن باشلاپ ئۆتكۈزگەن بارلىق تۇرمۇشنى ئىنتايىن قىزىقارلىق، يۇمۇرلۇق، تەسىرلىك قىلىپ سۆزلەپ بېرىدۇ. بەزىدە كۈلۈپ كۆزلىرىدىن ياش چىقىپ كەتسە، بەزىدە ئېچىنىشلىق ئۆتكەن كۈنلىرىدىن ئۆپكەم ئۆرۈلۈپ، كۆزلىرىدىن ياش چىقىپ كېتىدۇ. مېنىڭ ئىنتايىن قىزىقىش، ھەيرانلىق، پەخىرلىك بىلەن، قايىل بولۇش نەزىرىدە ئاڭلىغىنىمنى كۆرسە قېيناتام تېخىمۇ خۇشال بولۇپ:

— ئايىڭىز مەن ياشىغان يەرلەرنى كۆرگۈسى كەلمەيدۇ قىزىم، سەھرا دەپ ياراتمايدۇ، كېلەر يىلى كەلگىنىڭلاردا سىلەرنى يەنە ئاچقىمەن، — دەيدۇ.

شۇنداق، ئون نەچچە يىلدىن بېرى قېيناتامنىڭ قەدىم

جايليرنى ئۇدا كۆرۈپ، ھېكايە - يۇمۇرلىرىنى توختىماي ئاڭلاپ كېلىۋاتىمەن. شۇڭا قېيناتام مېنى خۇددى ئۆز قىزىدەك ياخشى كۆرىدۇ.

دېمەك، ئادەم ئەسلەش ئىچىدە ياشايدىغان مەخلۇق، ئېردى-
ئىز بىلەن ئۇ بۇرۇن تۇرمۇش كەچۈرگەن، ئۆگەنگەن ۋە
خىزمەت قىلغان جايلارنى كۆرۈپ، ئۇنىڭ بىلەن ئېرىڭىزنىڭ
ئۆسۈپ - يېتىلىش جەريانىنى قايتىدىن ئەسلىشىپ بەرسىڭىز،
ھەر قانچە قەيسەر، ئېگىلمەس ئەركەكمۇ سىزنىڭ پەزىلىتىڭىز
ئالدىدا تىز يۈكىدۇ.

بىر ئادەمنىڭ ھاياتىدا ھامان ئەسلىگۈدەك نۇرغۇن جايلار بولىدۇ. مەسىلەن: يۇرتى، ئانا مەكتىپى، تۇنجى قېتىم مۇھەببەت-
لەشكەن چىغىر يول قاتارلىقلار. ھەر قانداق ئادەمنىڭ ئۆسۈپ-
يېتىلىشى ئۇنى تەربىيەلىگەن مۇھىتتىن، ھەمدە ئاشۇ مۇھىتتىكى
ئادەم ۋە شەيئىلەردىن ئايرىلالمايدۇ، ئېرىگىز بىلەن بىللە ئۇنىڭغا
تونۇش بولغان ھەم ئۇ قىزغىن سۆيىدىغان كونا جايلارغا بېرىپ
كۆرۈپ كېلىك. بۇنىڭ سىلەرنىڭ نىكاھ تۇرمۇشۇڭلارغا ناھايىتى
زور ياردىمى تېگىدۇ.

بىر ئادەم دوستلىرىغا، مۇھەببىتىگە خائىنلىق قىلىشى مۇمكىن، بىراق بىردىنبىر خائىنلىق قىلالايدىغان نەرسە ئۆزىنىڭ قەلبى.

يار ئۈچۈن كۆيىمگەن ، جان پىدا قىلىمىغان كىشىنى ھەقىقىي ئاشىق دېگىلى بولمايدۇ .

— موللا بىلال نازىمى

ھەر ئىشتا گەر ئىنسان كۆرسەتسە ھىمەت ،

تىكەنمۇ گۈلدەستە بولار ئاقسۈت .

— سه‌تیمی شش‌رازی

66. ئېرىڭىز بىلەن ساياھەتكە چىقىڭ

سىرتقا چىقىپ ساياھەت قىلىش بىر خىل پايدىلىق پائال-
يەت بولۇپ، ئۇ ئارقىلىق جىددىي كەيپىياتنى تەڭشىگىلى بولۇپلا
قالماستىن، بەلكى يەنە نەزەر دائىرىسىمۇ كېڭەيتكىلى بولىدۇ.
ساياھەت قىلىش ئارقىلىق ئىشتىن سىرتقى ۋاقىتلارنى ئۆتكۈزۈش
ھازىرقى نۇرغۇن ئاياللارنىڭ، بولۇپمۇ شەھەر ئاياللىرى ۋە ئىچ-
تىمىئىي ئورنى بىر قەدەر يۇقىرى بولغان ئاياللارنىڭ بىر خىل
ئورتاق پىسخىك خاھىشى بولۇپ قالدى.

ئەگەر بىر ئادەم ئۇزۇن مەزگىل ئۆزگىرىش كەمچىل مۇھىت
ئىچىدە ياشىسا، كۆڭلىدە ئاسانلا نارازىلىق پەيدا بولىدۇ. ئۇنىڭ
ئۈستىگە كۈندە تەكرارلىنىپ تۇرىدىغان خىزمەت، ئۆي ئىشى
ئادەمنى ئاسانلا كاردىن چىقىرىپ، ھارغىنلىق ۋە نارازىلىق چېكى-
گە يەتكەندە ئۇنى جەڭگى - جېدەل ئارقىلىق ھەل قىلىدىغان
ئەھۋال كېلىپ چىقىدۇ. شۇڭا، ئۆزىنى قۇتۇلدۇرۇشنىڭ ئەڭ
ياخشى ئۇسۇلى — مۇھىتنى ئۆزگەرتىش بولۇپ، بۇنىڭ ئۈچۈن
پەقەت سىرتقا چىقىپ، ساياھەت قىلىشقا توغرا كېلىدۇ.

لېكىن، ساياھەت قىلىشقا بىرىنچىدىن، پۇل؛ ئىككىنچىدىن،
ۋاقىت؛ ئۈچىنچىدىن، جىسمانىي كۈچ كېتىدىغان گەپ. ئەگەر
سىزدە مۇشۇ شارائىتلار ھازىرلانغان بولسا ئېرىڭىز ۋە بالىلىرىڭىز

بىلەن ئۇزۇندىن بۇيان كۆرۈپ كېلىشنى ئارزۇ قىلغان جايلارنى
كۆرۈپ كېلىڭ. بۇنىڭ بىلەن سىلەر ساياھەت جەريانىدا ئۆت-
كۈزگەن كۆڭۈللۈك، يۇمۇرلۇق، بەزى ئاچچىق - مېۋىچۈك
ئىشلار كېيىنكى بىر مەزگىللىك تۇرمۇشۇڭلارنىڭ پاراك تېمىسى
بولۇپ قالدۇ - دە، كۈنلىرىڭلار خېلى بىر مەزگىلگىچە مەنىلىك
ئۆتدۇ.

سەپەر قىلمىغان كىشىگە نەدىمۇ ھوشيارلىق يەتسۇن؟! خە-
زىرمۇ سەپەر قىلغانلارنىڭ ھەمراھىدۇر. بوسۇغىدىن پۇت ئالەم-
غان كىشى ھېچنىمىدىن خەۋەردار بولالمايدۇ. ئۆز كۆڭلىگە ئازا-
دىلىك بېرىپ، مەقسەت يولىدا سەپەر قىلغانلار ئەڭ ياخشى كە-
شىلەردۇر.

— ئەلىشىر نەۋائىي

يېڭىتتە بولسىمۇ ئەقىل گۆھىرى،
تەجرىبىسىز جۇلالانماس ھۈنرى.
تېتىپ كۆرۈش كېرەك ياخشى - ياماننى،
ھاياتتىكى شېرىن، ئاچچىق ناداننى.
— ئوبۇلقاسىم فىردەۋىسى

67. ھەرگىز شۇم ئېغىزلىق قىلماڭ

مۇنداق بىر يۇمۇر بار ئىكەن:
ئىككى ئاكا - ئۇكا بىر مەھەللىدە تۇرىدىكەن ھەمدە دائىم
كىرىش - چىقىش قىلىپ، ئىناق ئۆتىدىكەن.
بىر كۈنى ئاكىسى كېچىدە غەلىتە چۈش كۆرۈپ ئويغىنىپ
كېتىپتۇ ۋە ئەتىسى ئايالىغا:

— ئاخشام غەلىتە بىر چۈش كۆرۈپتىمەن، — دەپتۇ.
خوتۇن: قېنى دەپ باقسىلا، مەن ئۆرۈپ باقاي.
ئېرى: مۇنداق ئۈچ چۈش كۆرۈپتىمەن. بىرىنچى چۈشۈم -
دە: ئىككى پۈتۈم بىر ئۆتۈككە تىقىلىپ قاپتۇ.
خوتۇنى: ياخشىغۇ، بۇندىن كېيىن قەدەممۇ - قەدەم ئۆر -
لەيدىكەنلا!

ئېرى: ئىككىنچى چۈشۈمدە: ئىككى مېيىت ساندۇقى ئۈس -
تى - ئۈستىگە قويۇقلۇق تۇرغۇدەك.
خوتۇنى: بۇمۇ ياخشى، ئەمەللىرى ئۆسكۈدەك.
ئېرى: ئۈچىنچى چۈشۈمدە: دېرىزەمنىڭ سىرتىدا كاناي
ياڭراۋاتقۇدەك.

خوتۇنى: ۋاھ، تېخىمۇ ياخشى، ياخشى نام - شەرىپلىرى

جاھانغا پۇر كەتكۈدەك.

بۇ تەدبىردىن ئەرنىڭ كۆڭلى ئىنتايىن خۇشال بولۇپ كېتىپتۇ. ئۇكىسى بۇ ئىشتىن خەۋەر تېپىپ خوتۇنغا:

— يەڭگىمىز ئاجايىپ ئەقىللىق ئىكەن، ئاكامنىڭ چۈشىنى

شۇنداق ياخشى ئۆرۈپ بېرىپتۇ، — دەپتۇ.

خوتۇنى: ئۇ قانچىلىك ئىشتى، مەن ئۇنىڭدىنمۇ ياخشى

ئۆرىيەلەيمەن.

كېچە ئۆتۈپ ئەتىسى سەھەردە، ئۇكىسى خوتۇننى سىناپ

باقماقچى بولۇپ، ئاكىسىنىڭ چۈشىنى خوتۇنغا ئۈزۈم چۈش

كۆردۈم، دەپ ئېيتىپ بېرىپتۇ.

— ئاخشام كۆرگەن بىرىنچى چۈشۈمدە، ئىككى پۈتۈم بىر

ئۆتۈككە تىقىلىپ قاپتۇ.

خوتۇنى: ئاپلا چاتاق بوپتۇ، بۇندىن كېيىن ئىشلىرى

پەقەتلا ئىلگىرى باسمايدىكەن.

ئەر: ئىككىنچى چۈشۈمدە، ئىككى مېيىت ساندۇقى بىر —

بىرىنىڭ ئۈستىگە قويۇغلۇق تۇرغۇدەك.

خوتۇنى: تېخىمۇ چاتاق، پات ئارىدا ئۆلۈپ كېتىدىكەنلا.

ئەر: ئۈچىنچى چۈشۈمدە، دېرىزەمنىڭ سىرتىدا كاناي

ياڭراۋاتقۇدەك، بۇغۇ ياخشىدۇ؟

خوتۇنى: ھەي، تېخىمۇ چاتاق بوپتۇ، سىلى ئۆلسىلە بىز

ھازا ئاچىدىكەنمىز.

مانا قاراڭ، بۇ ئىككى ئېيى — يەڭگىنىڭ چۈش ئۆرۈش —

دىنلا ئىككىسىنىڭ خاراكتېرىگە ۋە ئېرىگە قانچىلىك پايدىسى

تېگىدىغان — تەگمەيدىغانلىقىغا، ئېرىنىڭ كۆڭلىنى قانچىلىك

ئاللايدىغان - ئاللايدىغانلىقىغا ھۆكۈم قىلغىلى بولىدۇ.
شۇڭا، تۇرمۇشىڭىزنى تېخىمۇ خۇشال - خۇرام ئۆتكۈزەي،
ئېرىمنىڭ كۆڭلىنى ئۇتاي دېسىڭىز، ھەرگىز شۇم ئېغىزلىق قىل-
ماڭ.

ئەقىل - پاراسەتلىك ئايال — بايلىق، ئەقىل پاراسەتلىك
ئايال — كۈچ.

— مېرىدەت

يا ئويلاپ سۆزلە ئىنسان مىسالى،
يا جىم ئولتۇر ھايۋان مىسالى.

— سەئىدى شېرازى

68. ئېرىڭىزنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشى ئۈمىد قىلىشىڭىز، نىشان بەلگىلىشىپ بېرىڭ

نۇرغۇن مۇۋەپپەقىيەت قازانغان ئەرلەرنىڭ ھەممىسىنىڭلا بۇرۇن قول ئىلكىدە بار ئاتا - ئانىسىنىڭ بولۇشى ناتايىن. قۇرۇق قول ئىككىلىك تىكلىگەنلەرمۇ نۇرغۇن، ئۇلارنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنالىشىدىكى بىر مۇھىم سەۋەب، ئۇلاردا بىر بۈيۈك مەقسەت، يۆنىلىش بار. ئۇلار ئۆزىنىڭ نېمە قىلىدىغانلىقىنى بىلىدۇ.

مەقسەتسىزلىك — مۇۋەپپەقىيەت قازىنالمىغانلارنىڭ ئىسمى. سۈنى. ئۇلار قارىسىغىلا خىزمەت ئىزدەيدۇ؛ قارىسىغىلا تۇرمۇش قۇرىدۇ. ئۇلار ۋاقىتنى زايە قىلىدۇ. ئەھۋال ئۆزگىرىپ قالار، خۇدايىم بېرىم دەپ تېڭىرقىغان ھالدا تىلەيدۇ، كۈتىدۇ، خىزمەتتىن نىمىمۇ كۆڭۈل قويۇپ ئىشلىمەيدۇ، نازازى بولۇپلا يۈرىدۇ. كۆڭلىدە ئېنىق ئارزۇ ۋە غايە يوق.

ياشاشتا چوقۇم مەقسەت بولۇش كېرەك. شۈكرى - قانا. ئەت قىلىش ياخشى ئىش، بىراق، خۇدا: يارىتىشنى مەن ياراتتىم، يارىلىشنىڭ ئۆزۈڭدىن دېيىش ئارقىلىق ئىنسانلارنى ھەرىكەت قىلىشقا، ئەقلىي قۇۋۋىتى، ئىمكانىيىتى يار بېرىدىغانلا ئىش بولسا،

تېخىمۇ ياخشى تۇرمۇش كەچۈرۈشكە ئىلھام بېرىۋاتقان يەردە، يەنە تەييارتاپلىق قىلىپ ياشاش ئادەم ئۈچۈن ھاقارەت. بىر خوتۇننىڭ ئېرىگە ھەمكارلىشالايدىغىنى ئېرىگە ياردەم - لىشىپ، ئۇنىڭغا ياشاشتىكى ئارزۇ - ئارمىنى تېپىشىپ بېرىش - تىن ئىبارەت. شۇندىلا بۇ خوتۇن ئېرى بىلەن كۆڭۈل قويۇپ ھەمكارلىشىپ، بۇ غايىلەرنى ئىشقا ئاشۇرالايدۇ، مۇۋەپپەقىيەت قازىنالايدۇ. بۇنىڭ بىلەن بايلىق، نام - ئاتاق، ئامانلىق، ھوقۇق، كۆپچىلىك ئۈچۈن خىزمەت قىلىش... قاتارلىقلارنىڭ ھەممىسى سىزدە بولىدۇ. ئۇ چاغدا تۇرمۇشىڭىز يەنە مەنىسىزلىك ئىچىدە ئۆتمەيدۇ؟ ياق، تېخىمۇ يېڭى نىشانلار، تېخىمۇ غايىلىك نىشانلار سىزنى كۈتۈپ تۇرغان بولىدۇ، سىز ئېرىڭىزنىڭ تېخىمۇ يېڭى نىشانلارنى بەلگىلىشىگە ياردەملىشىڭ، مەڭگۈ ئالغا باسىدىغان ئەر بولۇشىغا ئىلھام بېرىڭ.

مۇۋەپپەقىيەتلىك داغدام يولدا يول بويى ئەرلەرنىڭ غەيرىتى - گە غەيرەت قوشىدىغان ئاياللار تولۇپ تۇرىدۇ.

— دۇئەل

بولمىسا قۇلاق ۋە كۆڭۈلدە دىت - پەم،

بار ئۇلار ئېشەكتە، قېچىردىمۇ ھەم -

— خۇسراۋ دېھلىۋى

69. ئېرىڭىزنىڭ خىزمەتكە تۇتقان پوزىتسىيىسى قانداق؟

مۇتلەق كۆپ قىسىم ئەرلەرنىڭ ئاغزىدىن تۇرمۇش نېمىدې-
گەن مەنىسىز؟ ئەتىگەندە تۇرىدىكەنمىز، مەكتەپكە كېلىدىكەن-
مىز، چۈشتە تاماق يەيدىكەنمىز، يەنە ئۆتسەك يەنە شۇ دەرس،
ئويناي دېسەك يانچۇقتا پۇل يوق، يا قىلىدىغانغا ئىش يوق...
دېگىنىنى ئاڭلاپ ئىنتايىن ئەپسۇسلىنىمەن. ئەر كىشى دېگەندە
ئازراقمۇ ئىنتىلىش، قىزغىنلىق بولمىسا، بىرەر ئىشنى ۋايىغا يەت-
كۈزۈپ قىلاي دەيدىغان ئىستەك بولمىسا، قانداقمۇ ئەر ھېسابلى-
نىدۇ؟ بەلكىم مېنىڭ ئەرلەرگە بولغان تەلپىم بەك ئۈستۈن
بولۇپ كەتكەندۇ، بىراق مېنىڭچە ئەر بولغاندىكىن ھەممىسىنىڭ
ئالدىدا تۇرۇشۇم، ھەممە ئىشتا بىرىنچى بولۇشۇم، بۇنىڭ ئۈچۈن
تىرىشىش كېرەك، دەيدىغان ئاڭ بولۇشى، پەس، چاكنىدا
ئارزۇ - ھەۋەسلەرنىڭ كەينىدە يۈرمەي، پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن
بېرىلىپ ئىشلەش، نەتىجە قازىنىش كېرەك.

قىزغىنلىق دېگەن سۆز (ئېنگىلىز تىلىغا) گرېك سۆزىدىن
كىرگەن بولۇپ، مەنىسى «ئىلاھنىڭ ۋەھىيىسىنى ئالغان» لىق
دېگەنلىككەن. ئۇنداقتا، خىزمەتنىڭ ھۆددىسىدىن چىقالمايدىغان-
لارنى، خىزمەتكە قىزغىن پوزىتسىيە تۇتمايدىغانلارنى ئىلاھمۇ

يۆلەيدۇ. شۇڭا، ئۇنداقلارنىڭ تۇرمۇشى ھامان ماددىي ۋە مەنىۋى جەھەتتىن غۇربەتچىلىكتە ئۆتۈشى تۇرغانلا گەپ. ئۇنداقتا سىزمۇ شۇنداقمۇ؟ ئېرىڭىزنىڭ خىزمەتكە تۇتقان پوزىتسىيىسىدىن رازىمۇسىز؟ ئەگەر رازى بولمىسىڭىز، ئېرىڭىزنى خىزمەتكە قانداق قىزىقتۇرۇشنى ئويلاپ كۆرۈڭ، لېكىن ئالدىنقى شەرت — تاپا — نەتە قىلىپ ئېرىڭىزنى چۈشۈرمەڭ. تۇرمۇشىدا خوتۇن، خىزمىتىدە كاتىپ بولۇڭ.

ئالدىراش بىر ئەرنىڭ خوتۇنى بولۇش ئىنتايىن بەختلىك ئىش، ھالبۇكى ۋەزىپە ئۆتىمەيدىغان ياكى ئائىلىسىنىڭ بايلىقىدىن كۈن بويى قىلارغا ئىش تاپالماي يۈرىدىغان ئەرلەر ئاياللار ئۈچۈن ھەقىقەتەنمۇ ئېغىر يۈك.

— بالزاك

كىشىنىڭ بولسا گەر ياخشى ئايالى،
دېمە خوتۇن، دېگىن ئەرنىڭ كامالى.

— ئالمەت ئۇل بەنات

70. بالىلىرىڭىزغا پات - پات پۇل بېرىپ تۇرۇڭ ھەم قانداق خەجلەشنى ئۆگىتىڭ

مەن ئادەتتە ئىككى بالامغا قىلغان ئىشقا قاراپ ھەق بېرىمەن. مەسىلەن: ئوغلۇم ئايىغلارنى سۈرتۈپ، ئايىغ ئىشكاپىنى رەتلەپ قويسام ماڭا بىر كوي بېرەمسەن، دەيدۇ. مەن ماقۇل بولىمەن. ئۆزىنىڭ كۈچى يېتىدىغان ئىشلارنى قىلىشقا قاراپ پۇل بېرىمەن. قىزىمغا مۇقىم ھەپتىلىك مائاش بېرىمەن. مەسىلەن: قاچا يۇيۇش ۋە ئاشخانىنىڭ پولىنى سۈرتۈش دائىملىق خىزمىتى. ئۇنىڭدىن سىرت، ماڭا ياردەملىشىپ قىلغان ئىشلىرىغا يەنە ھەق قوشۇپ بېرىمەن. شۇڭا ئىككى بالام بىرەر ئىشنى قىلامسىلەر دېسەم ھەرگىز ياق دېمەيدۇ. تەرلەپ - پىشىپ ئەمگەك قىلىپ، كەينىدىن پۇل تاپىدىغانلىقى ئۈچۈن، ئىنتايىن ئاكتىپلىق بىلەن ئىشلەيدۇ.

بالىلارغا كىچىكىدىن باشلاپ پۇل ئېگىنى ئانچە - مۇنچە سىڭدۈرۈشنىڭ يامان يېرى يوق. لېكىن، بىزدە بالىلار پۇل بىلەن بەك يېقىن بولۇپ كەتسە مەجەزى بۇزۇلۇپ كېتىدۇ دەيدىغان بىر گەپ بىلەن ھەر قانداق ئىشنى خالىس قىلىش تەشەببۇس قىلىنىدۇ. ئەلۋەتتە بۇ خىل تەربىيىنىڭ ياخشى تەرەپلىرى كۆپ. بىراق بۇنداق تەربىيىلەنگەن بالىلاردا ئىقتىسادىي كالا تازا

ئوچۇق بولمايدۇ، قورقۇنچاق بولۇپ قالىدۇ.
بۇنىڭدىن كېيىنكى دەۋر ئىقتىدار تېخىمۇ تەكىتلىنىدىغان،
ئىقتىدارسىزلار شاللىنىپ كېتىدىغان، ھەمدە پۇل تېپىشنى بىل-
دىغان ئىقتىسادىي كالىسى بارلار تېخىمۇ ئەتۋارلىنىدىغان دەۋر
بولۇپ قالىدۇ. شۇڭا كىچىكىدىن باشلاپ بالىلارغا پۇل توغرىسىدا
چۈشەنچە بېرىش، قىلغان بەزى ئىشلىرىغا مۇۋاپىق ھەق بېرىش،
ھېيت - بايراملاردا ھېيتلىق پۇل بېرىش ھەمدە ئۇنى قانداق
يىغىش، قانداق خەجلەش توغرىسىدا تەربىيە بېرىش ئىنتايىن
مۇھىم.

بالا تەربىيىلەش ئانىلارنىڭ ئالدىغا قويۇلغان مۈشكۈل بىر
مەسىلە. كەلگۈسىدە بالىلىرىمىزنىڭ تۇرمۇشىنىڭ قانداق بولۇشى
بىزنى ئۇلارغا سىڭدۈرگەن تەربىيىلىرىمىزگە زور دەرىجىدە باغلىق
بولىدۇ.

ھەر كىمگە ئاتا - ئانىسى، ئەدەپ - تەربىيە ئۆگەتمەسە،
زامان ئۇنىڭغا تۈرلۈك جەبىر - جاپالار ئارقىلىق تەربىيە بېرىدۇ.
پەرزەنتلىرىنى تەربىيىلەش ئاتا - ئانىلىق مەجبۇرىيەتتۇر.
— قابۇس

تۇغۇلسا ساڭا ئاي كەبى قىز - ئوغۇل،
ئاڭا تەربىيىچى سەن ئۆزۈڭلا بول.
— يۈسۈپ خاس ھاجىپ

71. ھەر ئايدا بىر قېتىم ئېرىڭىز بىلەن كىنو كۆرۈپ كېلىڭ

توي قىلىپ بالىلىق بولۇپ، بىر مەزگىل ئۆتكەندىن كېيىن ئەر - خوتۇنلارنىڭ تۇرمۇشىدا قىلىدىغانغا گەپ قالمايدىكەن زېرىكىشلىك بىر خىل تۇيغۇ شەكىللىنىدۇ، ئۇمۇ ئۆزىنىڭ ئىشى بىلەن، سىزمۇ ئۆزىڭىزنىڭ ھەلەكچىلىكى، تۈگىمەس ئۆي ئىش - لىرى بىلەن پالاقلاپ يۈرۈپ، بۇ خىل مەنىسىزلىك تېخىمۇ ئېغىرلىشىشقا، ھەتتا ئەر كىشى باشقا ئاياللار بىلەن مۇڭدېشىش ئارقىلىق غىدىقلىنىشقا موھتاج بولىدىغان ھالەت شەكىللىنىدۇ. ئەگەر بۇ خىل مۇڭدېشىش داۋاملىشىۋەرسە، ۋاقىتدا ھەل قىلىنمىسا ئاخىرى بېرىپ نىكاھىڭىزدا ئۈچ بۇرجەكلىك مۇناسىۋەت شەكىللىنىدۇ. پىسخولوگلار يۇقىرىقىدەك دوستلۇقتىن ھالقىپ كەتكەن، ئاشنىدارچىلىقتىن يېنىكرەك تۇرىدىغان، پىكرى بىر يەردىن چىقىدىغان مۇنداق ھېسسىياتنى «تۆتىنچى خىل ھېسسىيات» دەپ ئاتىغان. ئەگەر بۇ خىل ھېسسىيات ۋاقىتدا كونترول قىلىنمىسا، ئائىلە تۇرمۇشىدا ئېغىر بۆھران يۈز بېرىدۇ. مۇھەببەت پەرۋىشكە موھتاج. قىزغىن ھېسسىيات ئىجادقا، مۇرىنى - مۇرىگە تىرەپ، مۇھەببەتلەشكەن چاغلىرىڭلاردا بارد - دىغان كىنو خانىغا قايتا بېرىپ كىنو كۆرۈڭلار؛ مۇھەببەتلىشىپ

ماڭغان يوللارغا قايتىدىن قەدەم بېسىڭلار؛ ھەپتىدە بىر قېتىم بالىلىرىڭلارنى ئېلىپ سىرتتا ئوپچە تاماقلانپ كېلىڭلار، بۇنداق- تا، كۈنلەرمۇ، ھېسسىياتىڭلارمۇ يېڭىچە تويۇلىدۇ.

قانچە ھارسىڭىزمۇ خىزمەت قىلىسىڭىز، قانچە ئالدىراش بولسىڭىزمۇ ئېرىڭىزگە ھەمراھ بولمىسىڭىز بولمايدۇ. بۇ زامانىۋى ئاياللارنىڭ ئالدىغا قويۇلغان قىيىن بولغان ئىككى تاللاش بولۇپ، پەقەت ئۆزىڭىزلا بۇنى ھېس قىلالايسىز، تەڭپۇڭلاشتۇرالايسىز. ئالدىراشلىق ئىچىدىن بوش ۋاقىت چىقىرىپ، ئېرىڭىزنىڭ ئامراقلىقى ۋە چوڭقۇر ھېسسىياتىنى قولغا كەلتۈرۈڭ.

خوشال بولغاندا تەڭ خۇش بولىدىغان، قايغۇرغاندا تەڭ قايغۇرىدىغان ئەر - خوتۇنلار ھەقىقەتەنمۇ ئادەمنىڭ ھەۋىسىنى كەلتۈرىدۇ.

ئوت چاقناپ تۇرغان شائىرانە مۇھەببەت — ھاياتىمىزنىڭ گۈلتاجى، ياشلىقنىڭ ئالىي ئارزۇسىدۇر.

— بېلىنىسكى

باشقا تۈگمەن تېشى كەلگەندە ھەتتا،

دىلىرىدىن قايتسا دىل ئەمەس ئەسلا.

— نىزامىدىن گەنجەۋىي

72. ئېرىڭىز بىلەن بىللە كىتاب ئوقۇڭ

ئۇلۇغلار ئېيتىدۇ: ئۆگىنىشنىڭ دۈشمىنى ئۆزىدىن قانائەتلىنىپ قېلىش، ئەگەر ئۆزىڭىزدە قايناق ھېسسىيات، غايە ھەم ساپلىقنى ساقلاپ قالماقچى بولسىڭىز ئۇنداقلا كىتاب ئوقۇڭ. كىتاب ئىنسانلارنى ئالغا باستۇرىدىغان پەلەمپەي، شۇنداقلا مۇھەببەتنىڭ ئۆسۈپ - يېتىلىشىدىكى تۇپراق.

بىلىملىك ئاياللار دېگىنىمىز، بىلىمنى ئۆزىنىڭ تۇرمۇشىغا سىڭدۈرۈۋەتكەن. بۇ ئارقىلىق باشقىلارغا ئوخشىمايدىغان ئىدىيە ۋە ساپاغا ئىگە بولغان ئاياللارنى كۆرسىتىدۇ. بۇنداق ئاياللار ئاڭلاشلارغا قارىغاندا پادىشاھلارنى كۆرسىتىۋاتقان قىلىپ قويمايدىكەن، ئەرلەرنى كۆرسىتىۋاتقان بىلىمنى ئەگمەيدىكەن.

ئادەم كىتابتىن نۇرغۇن نەرسىلەرنى ئۆگىنىدۇ. بۇنىڭ بىلەن ئۆزىنى ئۈزلۈكسىز تولۇقلاپ تۇرىدۇ. شۇنداقلا ئۆزىدىكى يېتەرسىزلىكلەرنى تۈزىتىدۇ، ئارتۇقچىلىقنى بايقايدۇ؛ كىتاب ئارقىلىق ئادەم ئۆزىنىڭ مەنىۋى بايلىقىنى تېخىمۇ ئاشۇرىدۇ. بۇ يەردىكى مۇھىم مەسىلە سىزنىڭ قانداق كىتاب ئوقۇشىڭىز ۋە قانداق ئوقۇشىڭىزدا.

بەزىلەر بەلكىم مەن كىتاب ئوقۇمىساممۇ، يەنىلا خەقنىڭ كۆڭلىنى ئۇتالايمەن دەپ پۈتۈشۈش مۇمكىن. بىراق بۇ پەقەتلا

ۋاقىت مەسىلىسى، ئەگەر مەڭگۈ ئىچىڭىز قۇرۇق پېتى كېتىۋەر-
سىڭىز كۈنلەرنىڭ بىرىدە بەلكىم ئېرىڭىزنى جەلپ قىلىدىغان،
ئېزىڭىز بىلەن ئورتاقلىشىدىغان ھېچنىمىڭىز قالماستىكى مۇمكىن.

كىتاب — كەلگۈسى ئاياللارغا ھەقىقىي ئايال بولۇپ چىقىشنى
ئۆگىتىدۇ.

— سولوۋېچىك

گەر كىمگە بولمىسا ئەقىل، بىلىم يار،

قوشما ئۇنى ئادەم سانغا زىنھار.

— ئابدۇلمەجىد سەنئى

73. ئېرىڭىز ياخشى كۆرىدىغان بىرەر ئۆسۈملۈكنى ئۆستۈرۈڭ

گۈل - گىياھ بېقىش، ساز چېلىش، شاھمات ئويناش،
رەسىم سىزىش، ھۆسنخەت يېزىش، ئەرەك ھايۋانلارنى بېقىش،
مۇزىكا ئاڭلاش يەنىلا كىشىلىك تۇرمۇشتىكى بىر خىل خۇشال-
لىق.

گۈل - گىياھ، ئۆسۈملۈكلەر ئۆيىنىڭ ئومۇمىي قىياپىتىگە
ھۆسن قوشۇپلا قالماستىن، بەلكى ئۆيىنىڭ ھاۋاسىنى تەڭشەشكە -
مۇ پايدىلىق. ياپېشىل مەنزىرە گۈللەر ياكى رەڭگارەڭ ئېچىلىپ
تۇرىدىغان گۈللەر ئادەمنىڭ چارچىغان نېرۋىلىرىنى ئارام ئالدۇ -
رۇشنىڭ ياخشى دورىسى. ئېرىڭىز خىزمەتتىن چارچىغان مېڭىسىدە -
نى ئارام ئالدۇرۇش ئۈچۈن، سىز يوپۇرماقلىرىنى سۈرتۈپ پارقە -
رىتىۋەتكەن ۋە كۆڭۈل قويۇپ پەرۋىش قىلىپ، رەڭگارەڭ ئې -
چىلدۈرۈۋەتكەن گۈللەرنى سىيلاپ، پۇراپ، تۇرمۇشنىڭ ئاجايىپ
گۈزەللىكىنى، تەبىئەتنىڭ جەلپكارلىقىنى، ئايالىنىڭ قوللىرىنىڭ
تولمۇ چىۋەر ئىكەنلىكىنى ھېس قىلىدۇ - دە، تۇرمۇشتىن يەنە
بىر قېتىم تولۇق رازى بولىدۇ.

گۈل بېقىشنىمۇ بىلمەيدىغان بىر ئايالدىن ياخشى بىر ئەرنى
يېتىشتۈرۈپ چىقىشنى قانداقمۇ ئۈمىد قىلغىلى بولىدۇ؟

بىر تەشتەك پىكۇس، ياپونىيە كامبلىيەسى، بىر توپ يې-
تەكگۈل، شاھزادىگۈل، ئانارگۈل... ئېشىقلىپ نېمىلا بولسا
بولدۇ. ئېرىڭىز ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان بىر تەشتەك گۈل
بولسىمۇ بېقىپ قويۇڭ.

پەيلاسوپلار شۇنداق ئېيتىدۇ:

«ئاياللار بىلەن تېگى پەسلەرنى بېقىش تەس».

قەدىنى رۇسلاپ خوجايىنلىق ئورنىدا تۇرۇۋاتقان ئاياللار
بولسا مۇنداق دەيدۇ: «بىز گۈل باقىدىكەنمىز، ئەمما بىز باققان
گۈللەرنىڭ ھەممىسىنىڭ تىكىنى بار ئىكەن ئەمەسمۇ!»

قىزىقىش، ھېسسىيات، مەجەز - خۇلق ۋە خاراكتېر جەھەتتە -
تىن بىر - بىرىگە ماس كېلىشكە قاتتىق تەلەپ قويۇش لازىم .
بىر - بىرىگە ماس كەلگەن مۇشۇنداق ئەر - خوتۇنلار يۈز بېرىش
ئېھتىمالى بولغان بارلىق ئويۇقسىز زەربىلەرگە بەرداشلىق بېرە -
لەيدۇ . ئۇلار بىرلىكتە نامراتچىلىقتا ياشىسىمۇ ، مال - مۈلكى
ئېشىپ - تېشىپ تۇرغىنى بىلەن كۆڭلى بۆلەك ئەر - خوتۇنلار -
دىنمۇ بەختلىك ياشىيالايدۇ .

— روسسو

ھۈنەر بىلەن ئەقلىك بىرلەشكەن ھامان ،

ھەر ئىش بۇ جاھاندا يۈرۈشەر راۋان .

— ئوبۇلقاسىم فىردەۋىسى

74. ياخشى كىشىلىك مۇناسىۋەت بەرپا قىلىشقا تىرىشك

ئالاقە ئىنسانلاردىكى ئورتاق قوغلىشىش، شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ئىنسانلاردىكى ئەڭ ئاساسلىق ئىجتىمائىي پائالىيەت. ياخشى كىشىلىك مۇناسىۋەت ئىجتىمائىي قىممەت قارىشىڭىزنى ئۆستۈرۈپ، جەمئىيەتكە ماسلىشىش قابىلىيىتىڭىزنى يۇقىرى كۆ-تۈرۈپ، ئۈمىدۋار كىشىلىك تۇرمۇش قارشى شەكىللەندۈرۈپ، خاراكتېرىڭىزنىڭ ساغلام تەرەققىي قىلىشىغا كاپالەتلىك قىلىدۇ. ئەگەر كىشىلىك مۇناسىۋىتىڭىز ۋە ئالاقىڭىز توسالغۇغا ئۇچرىسا، پىسخىكىڭىزنىڭ بىنورماللىقىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىپ، بۇ ئائىلىدە ئەر - خوتۇنلۇق مۇناسىۋەتكىمۇ بىۋاسىتە تەسىر كۆرسىتىدۇ. شۇڭا، تۆۋەندىكىدەك ئەھۋاللار سىزدە مەۋجۇت بولسا، دەرھال تۈزىتىپ، ساغلام پىسخىكا شەكىللەندۈرۈڭ.

(1) شەخسىيەتچىلىك — بۇ بىرخىل ئالاقىدىكى ئېغىر بولغان پىسخىك توسالغۇ، شەخسىيەتچى كىشىلەر بىرەر ئىش قىلغاندا ئۆزىنىڭ ئېھتىياجى ۋە ھەۋىسىنى مەركەز قىلىپ، پەقەت ئۆزىنىڭ مەنپەئەتىگىلا كۆڭۈل بۆلىدۇ. باشقىلارنىڭ نېمە ئويلا-ۋاتقانلىقىنى بىلەن كارى بولمايدۇ، ئۆزىنىڭ ئويلىغىنى، تەجرىبە-سى بويىچىلا مەسىلىلەرنى ھەل قىلىدۇ. جاھىل، ئۆزىنىڭ كۆز

قارىشىدا قارىغۇلارچە چېڭ تۇرۇۋالىدۇ. بۇنداق ئادەمدىن ھەممە -
لا كىشى قاچىدۇ. ئۇلار باشقىلارنىڭ پىكرىنىمۇ قوبۇل قىلىشى،
باراۋەر ئارىلىشىشى كېرەك.

(2) ئىزا تارتىش — ئۆزىنىڭ سۆز — ھەرىكىتىنى ھەددى -
دىن زىيادە چەكلەپ، ئۆزىنىڭ ئىدىيىسىنى تولۇق ئىپادىلىيەلە -
مەسلىكتىن ئىبارەت. ئەسلىدە بىر ئادەمدە ئىزا تارتىش پىسخىكى -
سىنىڭ بولۇشى نورمال ئەھۋال، لېكىن ئەگەر بۇ ئىزا تارتىش
باشقىلار بىلەن بولغان نورمال ئالاقە ۋە دوستلۇقنى بەرپا قىلىشقا
توسالغۇلۇق قىلسا، ئاخىر بېرىپ ئۈمىدسىزلىنىش، قايغۇرۇش ۋە
تەنھالىق كېلىپ چىقىپ، ئاجىز ۋە سوغۇق قان بولۇپ قالىدۇ.
بۇنى يېڭىش ئۈچۈن ئۆزىدىكى بوپىنى تاشلىۋېتىش، ئۆزىگە
ئىشىنىش، ئالاقىلىشىشنى ئۆگىنىۋېلىش، تەن ساپاسىنى ئۆستۈ -
رۈش لازىم.

(3) ئۆزىنى كەمسىتىش — بىر ئادەمنىڭ فىزىئولوگىيىلىك
يېتەرسىزلىكى ياكى پىسخىك يېتەرسىزلىكى ھەمدە باشقا سەۋەب -
لەر تۈپەيلىدىن پەيدا بولىدىغان ئۆزىنى تۆۋەن كۆرۈش بولۇپ،
ئۆزىنى مەلۇم تەرەپتىن ياكى بىرنەچچە تەرەپتىن باشقىلارغا
يېتەلمەيمەن دەپ قارايدىغان كەيپىيات تۇيغۇسى، بىر ئادەمدە
مۇشۇنداق ئۆزىنى كەمسىتىش پىسخىكىسى پەيدا بولۇپ قالدى -
كەن، شۇ ئادەمنىڭ ئالاقە پائالىيىتىگە ئېغىر توسالغۇلۇق قىلىپ،
يالغۇز، تەنھا قېلىپلا قالماستىن، ئادەمنىڭ ئۆزىگە ئىشىنىش ۋە
شان — شۆھرەت تۇيغۇسىنىمۇ تىزگىنلەپ، قابىلىيىتىنىڭ تەرەققى -
قىياتىنى توسالغۇغا ئۇچرىتىدۇ. بۇنىڭ بىلەن ئۇ ئادەمدە بۇ
ھەسەتخورلۇق، غەزەپلىنىش، ئۆزىنى كۆزگە ئىلماسلىق قاتارلىق
شەكىللەر بىلەن ئىپادىلىنىپ، شۇ ئادەمنىڭ ئۆزىگە ۋە جەمئىيەت -

كىمۇ بەلگىلىك زىيان يەتكۈزىدۇ. شۇڭا، ئۆزىنى كەمسىتىدىغان-
لار ئۆزىنىڭ ئارتۇقچىلىقىنى بايقاشقا ماھىر بولۇشى، ئالاقە
پائالىيەتلىرىگە ئاكتىپ قاتنىشىپ، باشقىلار بىلەن تەشەببۇسكار
ھالدا يېقىنلىشىشى، قورقۇنچاقلىق ۋە ئىزا تارتىشنى يېڭىپ،
ئوچۇق - يورۇق بولۇشقا جۈرئەت قىلىشى زۆرۈر.

(4) ھەسەتخورلۇق — باشقىلارنىڭ ئۆزىدىن ئېشىپ كېتىد-
شىدىن قورقۇش ۋە ئەنسىرەشتەك پىسخىك ھالەت بولۇپ،
باشقىلار ئۆزىدىن ئېشىپ كەتكەندە، قارشى تەرەپنى ئاجىزلىتىش
ۋە چەتكە قېقىشقا ئۇرۇنىدىغان بىرخىل ھۇجۇم خاراكتېرلىك
پاسسىپ خاسلىق پەزىلەت. ھەسەتخورلۇق پىسخىكىسى پەيدا
بولغاندا باشقىلارنى زەخمىلەندۈرۈش، باشقىلاردىن نەپرەتلىنىش،
باشقىلارنى ھاقارەتلەش، ھەتتا ئۆچ ئېلىشتەك ھەرىكەتلەردە بو-
لىدۇ. بۇلارنىڭ ھەممىسى كىشىلەر ئارىسىدىكى دوستلۇققا ئېغىر
دەرىجىدە بۇزغۇنچىلىق قىلىدۇ. بۇنىڭدا ئاۋۋال باشقىلارغا بولغان
بىر تەرەپلىمە قاراشنى يوقىتىش، باشقىلارنىڭ غەلبىسىنى ئۆزى-
نىڭ مەغلۇبىيىتى دەپ قارىۋالماسلىق، ھەسەتخورلۇقنى ئۆزىگە
ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچ قىلىپ، باشقىلارغا يېتىشىۋېلىش، ھەتتا
ئېشىپ كېتىش، دىققىتىنى شۇ كىشىلەرگىلا مەركەزلەشتۈرۈ-
ۋالماي، تېخىمۇ ئەھمىيەتلىك پائالىيەتلەرگە قاتنىشىش كېرەك.
(5) كىشىگە ئارىلاشماسلىق — كۆپرەك ئىچىمچەز ئادەم-
لەردە كۆرۈلىدۇ، باشقىلار بىلەن ئۇچرىشىشنى خالىمايدۇ، ئەت-
راپتىكىلەرگە نىسبەتەن بىزارلىق ۋە ئەيىبلەش پىسخىكىسىدا
بولىدۇ. گۇمانخور، ئۆزى بىلگەنچە ئىش قىلىشنى ياخشى كۆرىد-
ىۇ، دۇنيادىكى ھەممە نەرسىنىڭ ئەھمىيىتى يوق دەپ قارايدۇ.
بۇنداق كىشىلەرنىڭ ئالاقە ئېھتىياجى قانائەتلەنمەيدۇ، كىشىلەر

ئارىسىدىكى ھەقىقىي مۇھەببەتنى ھېس قىلالمايدۇ، بۇ خىلدىكى كىشىلەر بۇ مىجەزنىڭ ئىنتايىن زىيانلىق ئىكەنلىكىنى تونۇپ يېتىپ، باشقىلار بىلەن كۆپرەك ئالاقىلىشىشى، ھېسسىيات ئالماشتۇرۇشى، پائالىيەتلەر جەريانىدا ئوچۇق - يورۇق خاراكتېر يېتىلدۈرۈشى، دوست تۇتۇشقا جۈرئەت قىلىشى، تۇرمۇشتىكى قىيىنچىلىقلارغا توغرا مۇئامىلە قىلىشى كېرەك.

6) ئارىلىشىۋېلىش (مۇداخىلە قىلىش) — ھەممىلا ئادەم - نىڭ باشقىلارنىڭ تاجاۋۇزچىلىقىغا ئۇچراشقا رۇخسەت قىلمايدۇ. خان ماكانى بولىدۇ، بۇ خىل ماكان تۇرمۇش ماكانىلا بولماستىن، بەلكى پىسخىك ماكانىنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ھېچكىممۇ ئۆز - نىڭ شەخسىيىتىنى مەخسۇس تىگىتىڭلاپ، باشقىلارغا يەتكۈزۈپ، شەخسىيىتىگە ئارىلىشىۋالدىغان ئادەمنى ياخشى كۆرمەيدۇ. ئۆز - داق كىشىلەر ئادەمگە خاتىرجەمسىزلىك تۇيغۇسى بېرىپلا قالماستىن، دائىم ئادەمنى ئوسال ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويىدۇ، ھەرقانچە يېقىن دوست بولغان تەقدىردىمۇ، قارشى تەرەپنىڭ شەخسىيىتىگە ئارىلاشماسلىقىڭىز كېرەك. شۇڭا كۆپرەك ئەھمىد - يەتلىك ئىشلارنى قىلىڭ، باشقىلارنىڭ تۇرمۇشىغا تىكىلىپ تۇرۇۋالماڭ.

7) رول بىرىكىشى — كىشىلىك تۇرمۇش بىر چوڭ سەھنىگە ئوخشايدۇ، سىز بۇ سەھنىدە ھەرخىل روللارنى ئالسىز. ئاتا - ئانىڭىزنىڭ ئالدىدا سىز پەرزەنت، قېينانا، قېيناتىڭىزنىڭ ئالدىدا سىز كېلىن، ساۋاقداشلىرىڭىزنىڭ ئالدىدا سىز ساۋاقداش ياكى دوست، ئېرىڭىزنىڭ ئالدىدا سىز خوتۇن. ھەربىر رولنىڭ بەلگىلىك ھەرىكەت ئەندىزىسى بولىدۇ، ئەگەر ھەربىر ئادەم ئۆزىنىڭ ئالاھىدىلىكىگە ئاساسەن ئۆزىنىڭ قىلىقىنى تەڭشەپ،

ئۆزىنى ئۆزگەرتىپ تۇرمىسا بولمايدۇ، مانا بۇ رول بىرىكىشى.
مەسلەن: ئاتا - ئانىڭىز، ئېرىڭىزنىڭ ئالدىدا ئەركىلىسىدۇ.
ئىكەن بولىدۇ، لېكىن قېينانا، قېيناتىڭىزغا ۋە ياكى باشقا ئەرلەرگە
ئەركىلىسىڭىز چوقۇم ياخشى بولمايدۇ. شۇڭا، قانداق چاغدا
قانداق رول ئېلىشنى چوقۇم ئېنىق پەرقلەندۈرۈۋېلىشىڭىز كېرەك.

مەن ئۆز ۋەجدانىمنى يەتتە قېتىم نەزەرگە ئېلىپ بېرىپ،
شان - شەرەپكە ئېرىشىش يولىدا قەستەن تەكەللۇپ قىلغاندا؛
سەمىيەتتىن ئۆزىنى چەتكە ئالغان ۋاقتىدا؛ جاپا - مۇشەققەت
ۋە زاھەت - پاراغەت ئوتتۇرىسىدىكى تاللاشتا كېيىنكىسىنى تاللاپ
قىلغاندا؛ خاتا ئىش قىلىپ قويۇپ يەنە تېخى باشقىلارمۇ شۇنداق
قىلدى دەۋالغان ۋاقتىدا؛ ئىتائەتچانلىق بىلەن بويسۇنغان تۇرۇق -
لىق، ئۆزىنى قەتئىي بولۇپ دەۋالغان ۋاقتىدا؛ ئەسلىدىنلا ئۆز
زۇمىنىڭ نۇرغۇن نىقابلىرىنىڭ بىرى بولغان ئاشۇ سەت يۈزىنى
مەنسىتمىگەن ۋاقتىدا؛ ئۆزىگە مەدھىيە ناخشىسى ئوقۇغان ھەمدە
ئۇنى ئېسىل ئەخلاق دەپ قارىغان ۋاقتىدا.

— جىبران

يادىڭىزدۇر بەلكى سەن تۇغۇلغان كۈن،
ھەممە كۈلگەن ئىدى، سەنلا يىغلىغان.
شۇنداق ياشىغىنكى كېتەر چېغىڭدا،
ھەممە يىغلاپ قالسۇن، سەن ماڭغىن خەندەن.

— ئابدۇراخمان جامىي

75. ئېرىڭىز ئۆز ئۆيىنى راھەت ھېس قىلسۇن

ئېرىڭىز بىر كۈن ئالدىراش ئىشلەپ، ئۆيگە قايتىپ كەل-
گەندە كۆرگىنى قانداق بىرخىل كەيپىيات؟ قانداق ئائىلە ھەر
كۈنى ئەتىگەندە ئەرنىڭ خىزمەت قىزغىنلىقىنى ئاشۇرۇپ، روھ-
نى ئەسلىگە كەلتۈرۈپ، تىرىشىپ ئىشلەيدىغان قىلالايدۇ؟ بۇ
سوئاللارنىڭ جاۋابى ئېرىڭىزنىڭ ئىش ئوقىتىنىڭ مۇۋەپپەقىيەت
قازىنىشى ياكى مەغلۇپ بولۇشىغا تەسەۋۋۇرىڭىزدىكىدىنمۇ بەك
مۇناسىۋەتلىك.

مېنىڭ بىر دوستۇمنىڭ ئېرى ھەددىدىن زىيادە ھاراق
ئىچىدىغان بولۇۋالدى، بەزىدە تېخى خوتۇنىنى قاتتىق ئۇرۇپ
سالىدۇ. دەسلەپتە مەن بۇنىڭدىن ئىنتايىن ھەيران قالدىم، چۈن-
كى ئۇ دوستۇم شۇنداق چىرايلىق، رەتلىك، پاكىز، خىزمەتتىمۇ
خېلى كۆزگە كۆرۈنگەن. ئەجىبا مۇشۇنداق بىر ئايال ئۇ ئەرگە
يەنە تېتىمايۋاتقانمىدۇ دەپ خاپا بولدۇم، بىر كۈنى ئىككىسى يەنە
قاتتىق ئۇرۇشۇپتۇ ۋە ئەر يەنە دوستۇمنى ئۇرۇپ، يۈز - كۆزنى
كۆكەرتىپ، بۇرنىنى قانىتىۋېتىپتۇ. دوستۇمنىڭ ئېرى ماڭا تېل-
فون قىلىپ، بىر كېلىپ كەتسىڭىز دېگەندىكىن، مەن دەررۇ

ناكسى بىلەن ئۇلارنىڭكىگە يېتىپ بارسام، ئۇ ئەر غەرق مەست،
 دوستۇم بۇرغا پاختا تىقۇالغان، يەرلەر قان بولۇپ كەتكەن.
 بۇ ئەھۋالدىن نېرۋام ئۆرلەپ، چېچىلىپ كېتىپتىمەن. لېكىن ئۇ
 ئەرنىڭ گېپىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ئىشنىڭ تېگىگە يەتتىم.
 ئەسلىدە ئۇ دوستۇم زىيادە پاكىزلىقىدىن ئېرى ئۆيگە
 كىرىپ بولغۇچە ئايىغىنى ئېيتىمىدىك، ئۆيدە تاماكا چېكىپ،
 تاملارنى ئىس قىلىۋەتتىك، بىزنى زەھەرلىدىك، پايىقىڭنى قالايمىقان تاشلىدىك،
 ئۆيىنىڭ ھاۋاسىنى بۇزۇۋەتتىك، سەن بولساڭلا
 ئۆي قالايمىقانلىشىپ كېتىدۇ... دەپ كۈتۈلدىدەكەن. ئەز ئۆيگە
 بىرەر دوستىنى ئەكىرىپ بولغۇچە، پۇل سۈرتكۈچىنى كۆتۈرۈپ،
 پۇلنى سۈرتۈشكە باشلايدىكەن. سافانىڭ ياستۇقلىرىنى كىر قىلىپ
 لىۋىتىدۇ دەپ ياتاق ئۆيىگە ئەكىرىۋالدىكەن، ھەممە نەرسە
 چېچىلىپ كەتتى، ئۆيۈمنى ئاران تازىلاپ قويسام بۇزۇۋەتتىڭلار
 دەپ خاپا بولىدىكەن... ئىشقىلىپ، بۇ گەپلەرنى ئاڭلاپ مەنمۇ
 دېمىم سىقىلىپ، نەپەس ئالالمايلا قالدىم. ئۆي دېگەن ئەر -
 خوتۇن ئىككىيلەننىڭ تۇرسا، ئېرىڭىز ئۆز ئۆيىدە راھەت ئولتۇر-
 رالمىسا، ئۇ نەگە چىقىپ ئولتۇرىدۇ؟ باشقا خوتۇنلارنىڭ ئۆيىگە
 چىقىپ ئولتۇرسا خۇش بولامسىز - يە؟
 ئەرلەرگە يېنىك، ئازادە، رەتلىك، ئۆزى خالىغانچە ھەردە-
 كەت قىلىدىغان، گېزىت، كۈلدانلىرىنى تاشلايدىغان، پۇتلىرىنى
 ئەركىن قويىدىغان ئۆي كېرەككى، ھەرگىزمۇ ھېچقانداق ئەركىن
 ھەرىكەت قىلالمايدىغان ئوردا - ساراي كېرەك ئەمەس. شۇڭا،
 ئېرىم تاشلاپ كەتمىسۇن دېسىڭىز، ئۇنىڭغا ئۆز ئۆيىنى راھەت
 ھېس قىلدۇرۇڭ.

ئەر بىلەن مۇرەسسە ۋە مادارادا ياشاش ئۈچۈن ئاياللىرىمىز
 نۆۋەندىكى ئىككى ئىشقا ئەمەل قىلىشى زۆرۈر : بىرىنچى ، ئەر-
 نىڭ تەبىئىتى ، مىزاجى ۋە خۇلقىنى بىلىش ھەم ئۇنىڭغا قاراپ
 مۇئامىلە قىلىش لازىم . ئەرنىڭ ئادىتىنى بىلىش ۋە شۇنىڭغا
 ئاساسلىنىپ ئىش قىلىش — ئىناقلىقنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدىغان
 مۇھىم ئامىللاردۇر ؛ ئىككىنچى ، ۋاپادار ، ساداقەتلىك ۋە ئىش
 بىلەرمەن ئاياللار توغرىسىدىكى ھېكايە ، شېئىر ، داستانلارنى
 كۆپ ئوقۇش ، يامان ، خۇلقسىز ۋە ھاياسىز ئاياللارنىڭ قىلمىش-
 لىرى ۋە ئۇنىڭ ئاقىۋىتى توغرىسىدىكى ۋەقەلەردىن ئىبرەت ئې-
 لىش ۋە تېگىشلىك خۇلاسەلەر چىقىرىشى كېرەك .

— ئالىمەت ئۇل بەنات

پەرىلەردەك پاكىتۇر ياخشى تەبىئەت ،

يامان خۇلق دىۋىدەك ھەممىگە ئاپەت .

— ئەسەدىي تۇسىي

76. ئىككىڭلارنىڭ ئورنى ئالمىشىپ قالمىسۇن

جەمئىيەتتە ئەر - ئاياللار باراۋەر دېگەن شوئار توۋلىنىپ، ئاياللارمۇ ئەرلەر بىلەن تەڭ خىزمەت قىلىپ، ھەتتا بەزىدە ئەرلەردىنمۇ ياخشى ئىشلەپ، ئۆزىنىڭ رولىنى ناھايىتى ياخشى جارى قىلدۇرۇپ كېلىۋاتىدۇ. تېخى ئۆيگە قايتىپ تۈگمەس ئۆي ئىشلىرى بىلەن ھەپىلىشىپ، كەچتە ئۇخلىغان چاغدىلا، ئاندىن ئارام ئالالايدۇ، ھەقىقەتەنمۇ ئاياللارنىڭ ۋەزىپىسى ئىنتايىن ئېغىر. بۇنى ھېس قىلىپ، خوتۇنغا ئانچە - مۇنچە ياردەملىشىپ، ئۆي ئىشلىرى بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان ئەرلىرىمىزمۇ بار، بۇ بىر ئەقەللىي ئادىمىيلىك، نورمال ئىش. لېكىن، ئەر - ئاياللىق خىزمەت تەقسىماتى پۈتۈنلەي ئالمىشىپ قالغان ئەرلىرىمىزمۇ كۆپىيىشكە باشلىدى.

مەسىلەن: ئەتىگەندە ناشتىلىق تەييارلاش، چۈشتە خوتۇنى ئىشتىن كەلگۈچە تاماقلارنى ئېتىپ تەييار قىلىۋېتىش، بالىنى بۆشۈككە بۆلەش، سۈيدۈك لاتىسىنى ئالماشتۇرۇش، قورسىقىنى تويغۇزۇش، ئاخشىمى بالا يىغلاپ كەتسە چاچراپ ئورنىدىن تۇرۇپ، بالىنى «ئېمىتىپ» بەزلەپ ئۇخلىتىش، كىر - قات يۇيۇش، ھەتتا خوتۇننىڭ ئىچ - كىيىملىرىنىمۇ يۇيۇپ بېرىش،

دەزمال سېلىش... ئىشقىلىپ بەزى ئەرلەر جىنسىنى ئالماشتۇرۇشقا ئامالسىزلىقتىن ئەر بولۇپ ياشاۋاتقاندا تۇيغۇ بېرىدۇ كىشىگە. خوتۇنى يېتىشەلمىگەندە ياردەملىشىش بىر گەپ، كۈندە خوتۇن كىشىدەك مۇشۇ ئىشلارنى قىلىپ، خوتۇنى ئوڭدىسىغا يېتىپ تېلېۋىزور كۆرىدىغان ھالەت مېنىڭچە بىز تۇيغۇلارنىڭ ئەرگەك دېگەن نامىمىزغا تازا باب كەلمەيدۇ. بەلكىم ئۇ ئەرلەر ئۆزى خالاپ قىلىۋاتقان ئىشتۇ، لېكىن مۇشۇنداق كېتىۋەرسە، تۇيغۇ ئەرلىرى بارغانسېرى ئەرگەكلىك سالاپىتىنى يوقىتىپ، مىللىتىمىز تېخىمۇ كاردىن چىقارمۇ دەپ ئەنسىرەپ قالمىەن بەزىدە.

ئاياللارنىڭ ئاغزىدىن ئاڭلىسىڭىز، مەن كىيىملەرگە دەزمال سالايمەن، قولۇمدا يىڭنە توختىمايدۇ، بالىنى بۆشۈككە بۆلد-يەلمەيمەن، تاماقنى ئېرىمدەك ئوخشىتىپ ئېتەلمەيمەن... دېگەندەك گەپلەر. بىز بۇنىڭدىن بالىلىرىمىزنى بۇنىڭدىن كېيىن تەربىيەلەشتە بەزى نەرسىلەرگە دىققەت قىلامدۇق قانداق؟ بالد-لىرىمىزنى تەربىيەلەشتە ھەسلىلە بارمۇ نېمە؟ دەپ ئويلىماي تۇرالمىمىز.

ئەگەر مۇشۇنداق تۈگىمەس ئۆي ئىشلىرى بىلەن ئېرىڭىزنى چىرماپ قويسىڭىز، ئۇ قانداقمۇ نەزەر دائىرىسى كەڭ، ئىجتىمائىي ئالاقىگە پىشقان، خىزمەتنى بېرىلىپ ئىشلەيدىغان ياكى ئۇنىڭ-دىنمۇ چوڭ ئىشلارنى تەۋرىتىپ، خوتۇن - بالىلىرىنى ياخشى ياشىتالايدىغان ئەر بولالايدۇ؟

باشقىلار مېنى زايە بولۇپ كېتىۋاتىسەن، ئەسلىدە ماڭىس-تىر، دوكتور دېگەن شەرەپلىك ئۇنۋانلارنى ئالالايتىڭ، ئۆزۈڭنى پەقەت ئايىمىدىڭ دەپ ئەيىبلەيدۇ، توغرا، مەن ئاللىقاچان شۇند-

داق ئۇنۋانلارغا ئېرىشەلگەن بولار ئىدىم، بىراق مەن ئوقۇسام بالىلىرىمغا كىم قارايدۇ؟ ئاخشىمى ئۇلارغا كىم ھېكايە ئوقۇپ بېرىپ ئۇخلايتىدۇ؟ ئۆيۈمنىڭ ھالىدىن كىم خەۋەر ئالىدۇ؟ ئې-رىممۇ كەسپىگە بېشىچىلاپ كىرىپ كەتسە، مەنمۇ چەت ئەللەردە ئوقۇيمەن دەپ يۈرسەم بۇ ئۆي ئۆي بولاتتىمۇ؟ مېنىڭچە، ئاياللار ئېرىنىڭ كەسپى ئۈچۈن، ئەگەر توغرا كەلسە قۇربان بېرىش كېرەك، دەپ قارايمەن. چۈنكى بىر ياخشى ئېرىنىڭ كەينىدە ھامان بىر ياخشى ئايال بولىدۇ، ئېرىڭىز نەتىجە قازانغاندا ئەلۋەتتە بۇنىڭ يېرىمى سىزگە ھېساب.

كۆڭۈلدىكىدەك ئايالى بار ئېرىنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش پۇرسىتى باشقىلارنىڭكىدىن كۆپ بولىدۇ.

— كارىڭى خانىم

خوتۇن ئالساڭ ئالغىن ئۆزۈڭدىن تۆۋەن،

ئېسىلما ئېگىزگە ئەسىر بولۇرسەن.

— يۈسۈپ خاس ھاجىپ

77. ئېرىڭىز ئەمەلدار بولسا، تېخىمۇ سەگەك بولۇڭ

«ئەرنى ئەر قىلغانمۇ خوتۇن، يەر قىلغانمۇ خوتۇن» دەيدىغان ماقال بار، ئەگەر ئەمەلدارلاردا رەھبەرلىك سەنئىتى بىلەن بىللە ئايالنى باشقۇرۇش سەنئىتىمۇ بولمىسا، ئۇ چاغدا بۇ ئەمەلدە ئۇزۇن ئولتۇرالمىدۇ ھەم كىشىلەر ئالدىدىمۇ ئىناۋىتى بولمايدۇ؛ ئەمەلدارنىڭ ئايالىدىمۇ ئېرىگە توغرا يول كۆرسىتىش ۋە قانائەتچانلىق بولمىسىمۇ، نەتىجىسى يەنىلا ئوخشاش.

ئادەم نېمە ئۈچۈن خۇشامەتنى ياخشى كۆرىدۇ؟ دەپ ئويلاپ قالدىم. بولۇپمۇ ئەمەلدارلاردا بۇ خىل ئارزۇ، ئېھتىياج تېخىمۇ كۈچلۈك بولىدىكەن، ھەتتا يالغانلىقنى بىلىپ تۇرسىمۇ، خۇشامەتچىلەرنى يەنىلا ئەتىۋارلايدىكەن. بۇ ئارقىلىق بەلكىم ھۆرمەتلىنىش ۋە باشقا تۈرلۈك ئېھتىياجلىرىنى قانائەتلەندۈرسە كېرەك، ئەسلىدە ئەمەلدارلارنىڭ خوتۇنلىرىدا چوقۇم سەگەك كاللا بولۇشى، ئېرىنى ھەر ۋاقىت بەزى ئىشلاردىن ئاگاھلاندۇرۇپ تۇرۇشى لازىم ئىدى، لېكىن ئەمەلدار خانىملار ئەرلىرىدىنمۇ ئېشىپ، تېخىمۇ تاماخور بولۇپ كېتىدىكەن، ھەتتا بىر ۋاخ تاماققىمۇ.

بەزىلەرنىڭ ئاغزىدىن:

— ھەي، ئاشۇ خوتۇن ئېرىنى كاردىن چىقاردى جۇمۇ!
— ئاشۇ خوتۇننىڭ سەۋەبىدىن ئېرىنىڭ باشقىلار ئالدىدا
ئىناۋىتى قالمىدى!

— ئاشۇ خوتۇن بولمىغان بولسا، بۇ ئادەم ئەسلى تېخىمۇ
ئۆسەتتى، ھەي! — دېگەندەك گەپلەرنى تولا ئاڭلاپ تۇرىمىز
ھەمدە ئەمەلىيەتتىمۇ بۇنداق ئىشلارنى ئۇچرىتىمىز.
شۇنداق، خوتۇن دېمەك ئۆيىنىڭ رولچىسى دېمەكتۇر،
ئېسىڭىزدە بولسۇنكى، ھەرقانداق نەرسە مەڭگۈلۈك ئەمەس.
تارقىمايدىغان زىياپەت بولمايدۇ، ئېرىڭىزنىڭ ئىستىقبالىنى ھەمدە
ئەمەلدىن قالغاندىن كېيىنكى ھاياتىڭلارنىڭ كۆڭۈللۈك ئۆتۈش-
نى ئويلىسىڭىز، ئېرىڭىزگە دائىم توغرا يول كۆرسىتىڭ، مەيلى
كىشىلىك مۇناسىۋەت، مەيلى ئادەم ئىشلىتىش، مەيلى سوۋغا
قوبۇل قىلىش ۋە باشقا جەھەتلەردە بولسۇن، ھەر ۋاقىت يىراقنى
كۆزلەڭ.

كۆپلىگەن ئەرلەر ئۆزىنى تۆۋەن چاغلىغاچقا، خۇشامەتنى
ياقتۇرىدۇ، ھالبۇكى، بۇنىڭ ئەكسىچە، ئاياللار ئۆزىنى چوڭ
تۇتقاچقا، خۇشامەتنى ياقتۇرىدۇ.

— سىۋىقت

كىمكى ئۆز نەپسىگە بولۇپتۇ پەندە،
ھېچ كىشىدىن ئالقىش ئالماس ئالەمدە.
— ئوبۇلقاسىم فىردەۋىسى

78. ئائىلىڭىزنىڭ مالىيىسىنى ياخشى باشقۇرۇڭ

ئېتىراپ قىلىمىسىڭىز بولمايدىغان بىر پاكىت — زامانىۋى ئائىلىلەردىكى مۇھىم مەسىلە يەنىلا ئىقتىساد مەسىلىسىدۇر. «پۇلى بارنىڭ گېپى ئوڭ، پۇلى يوقنىڭ گېپى توڭ». ئادەملەر ئىنتايىن رەھىمسىز، سىزنىڭ ئورنىڭىز، پۇلىڭىز، ھوقۇقىڭىز بار چاغدا سىزگە قارشى تۇرىدىغان ئادەم ئاساسەن يوق، لېكىن مۇشۇ نەرسىلەردىن بىردىنلا ئايرىلىپ قېلىڭ، شۇ چاغدا ئەتراپىڭىزدا «پايپىتەك» بولۇپ يۈرگەن «ئادەم» لەرنى چۈشىنىسىز.

كىشىلىك ھايات ئىنتايىن رەھىمسىز، ئەگەر سىزنىڭ خېلى چىرايلىق بىرەر ئىككى قۇر كىيىمىڭىز، يانچۇقىڭىزدا تۆت تەڭگە-ڭىز بولمىسا، ھايات سىزگە تەنۇر قارايدۇ. سىز گەرچە مېنىڭ ھازىرقى كۈنۈم ئۆزۈمگە تازا مۇۋاپىق، مۇشۇنداق ئاددىي - ساددا ياشاپ، كۆڭۈللۈك ئۆتۈپ كەتسەم بولدى، دەپ ئويلايسىز. لېكىن باشقىلار، جەمئىيەت سىزنى ياشىغىلى قويمايدۇ، شۇنىڭ بىلەن سىز ئۆزىڭىزنى يەنىلا بۇرۇق-تۇرمىچىلىق ئىچىدە ياشاۋاتقانداك ھېس قىلىسىز. ئېتىراپ قىلماي بولمايدۇكى، ھەقىقەتەن دەل شۇنداق،

ئاللىقىنىڭىزدا پۇلىڭىز بولمىسا، نۇرغۇن گۈزەل غايىلىرىڭىز، قىزد-
قىشلىرىڭىز، خۇشاللىقلىرىڭىز، قۇرۇق قوللىرىڭىزغا قاراپ ئاھ ئۇ-
رۇش بىلەن تۈگەيدۇ.

ئۆتكەندە «تەرمىلەر» ژۇرنىلىغا بېسىلغان تۆۋەندىكى ھېكا-
يە ماڭا ئىنتايىن تەسىر قىلدى:

قىشنىڭ سوغۇق بىر يەكشەنبە كۈنى، چېركاۋنىڭ ئالدىدە-
كى ماشىنا توختىتىش مەيدانى ناھايىتى تېزلا ماشىنىلار بىلەن
تولدى. مەن ماشىنامدىن چۈشۈۋېتىپ، ئىبادەتچىلەرنىڭ چېر-
كاۋغا كىرىپ كېتىۋېتىپ، ئېمىلەرنىدۇر پىچىرلىشۋاتقانلىقىنى
بايقاپ قالدىم. چېركاۋغا كىرىپ قارىسام، بىر ئەر چېركاۋنىڭ
تېمىغا دۈمبىسىنى يېقىپ يەردە يېتىپتۇ. ئۇنىڭ ئۇچىسىدا كۈند-
راپ يىرتىلىپ كەتكەن ھەربىي چاپان، بېشىدىكى كونا شەپكە-
سى يۈزىنى توسۇۋالغان ئىدى. 30 يىل كىيگەندەك كۆرۈنىدە-
غان كونا ئاياغ پۇتىغا كىچىك كېلىپ قالغان، تۆشۈكلىرىدىن
بارماقلىرى چىقىپ تۇراتتى.

مەن ئۇ بىر مۇساپىر بولسا كېرەك دەپ ئويلاپ چېركاۋغا
كىرىپ كېتىۋەردىم، ئىبادەتچىلەر بىلەن ئۇياندىن، بۇياندىن
پاراڭلاشقاندىن كېيىن بىرەيلەن سىرتتىكى ھېلىقى ئەرنى تىلغا
ئالدى. ھەممىمىز جۈملىدىن مەنمۇ ئۇنى مازاق قىلىپ كۈلۈش-
تۇق، ۋەھالەنكى، بىرەر ئىمىز چىقىپ ئۇنى چېركاۋغا كىرىشكە
تەكلىپ قىلىمىدۇق. بىر ھازادىن كېيىن ئىبادەت باشلاندى،
ھەممىمىز باستىرىنىڭ ئىبادەتنى باشلىشىنى كۈتۈپ تۇردۇق، دەل
شۇ چاغدا چېركاۋنىڭ ئىشىكى ئېچىلدى.

كىرىپ كەلگىنى سالاپەتلىك باستىر ئەمەس، دەل ھېلىقى
مۇساپىر ئىدى. ئۇ بېشىنى تۆۋەن سېلىپ، يەرگە قاراپ كېتىپ

باراتتى. ئىبادەتچىلەر ئاچچىقىدا غوتۇلدېشىپ، چىرايلىرىنى پۇ-
رۇشتۇرەتتى. ئۇ ئالدىرىماي مۇنبەرگە چىقتى ۋە شەپكىسىنى
ئېلىپ، چاپىنىنى سالدى. شۇ دەققىدە داڭ قېتىپ تۇرۇپلا
قالدىم، ئالدىمىزدىكى مۇساپىر دەل باستىر ئىدى.

ئەمدى سىز بىر ئائىلىنىڭ ئايال خوجايىنى، ئايال غوجىدار
بولۇش سۈپىتىڭىز بىلەن ئائىلىنىڭ كىرىم - چىقىمىنى، مالىيە-
سىنى قانداق باشقۇراي دەۋاتىسىز؟ قوللىنىۋاتىدىكى ھوقۇقتىن قانداق
داق پايدىلىنماي دەۋاتىسىز؟

ئائىلىدە مالىيە باشقۇرۇش قانۇنى: ئاياللار ئاز يېرىمىنى،
ئەرلەر كۆپ يېرىمىنى تىزگىنلەشتىن ئىبارەت.

ھەرقانداق ئايال مەيلى چوڭ ئايال ياكى ياش قىز بولسۇن،
ياتلىق بولغان ياكى بولمىغان بولسۇن، پۇل ۋە مال - دۇنيا
مەسىلىسىدە ئۆزىنى ئۆزى باشقۇرۇش ۋە قامداشنى ئۆگىنىۋالما-
سا، كارىۋاتنىڭ ئاستىغا قەرەللىك بولما ئورنىتىۋالدىم دەۋەرسە
بولىدۇ.

— پونىلوپ روسئانوۋ

قانداقلىكى بىرەر ئىشنى ئىشلەشتە،

ئاخىرىنى ئويلاپ كۆر، قالما تەشۋىشتە.

— ناسىر خىسراۋ

79. يۇقىرى ئىستېمال ھەۋىسىڭىزنى كونترول قىلىڭ

ئاياللار كىچىكىدىنلا كىيىم - كېچەككە، مودا قوغلىشىشقا، يۇقىرى ئىستېمال قوغلىشىشقا ئامراق. باھاسىنى چۈشۈرۈپتۇ دەپ - گەننىڭ ھەممىسىنى ئالغۇسى كېلىدۇ، تەكشۈرۈشلەرگە قارىغاندا ئاياللارنىڭ يۇقىرى ئىستېمال قوغلىشىش نىسبىتى ئۈرۈمچىنىڭ ئۆزىدىلا ئەللىك نەچچە پىرسەنتتىن ئىگىلەيدىكەن. ئاڭلاشلارغا قارىغاندا %90 سودا - تىجارەت ئاياللارغا قارىتىلغان بولۇپ، ئاياللار بولمىسا سودا - سارايلارنىڭ %99 ى ۋەيران بولىدۇ - كەن. «سىزنىڭ كۆزىڭىز مال تونۇيدىكەن، بۇ ئۇزۇنغا قالماي مودا بولىدىغان پوسۇن. بوي - تۇرقىڭىزغا تولمۇ باب كېلىدۇ، سىزنى ياش كۆرسىتىدۇ...» دېگەن گەپلەرگە ئاياللار ئاسانلا ئالدىنىپ قالىدۇ.

مودا قوغلىشىش پىسخىكىسىنى مۇنداق ئۈچ خىلغا يىغىدۇ - چاقلاشقا بولىدۇ: بىرى، قىزىقىش سەۋەبىدىن مودا قوغلىشىش؛ يەنە بىرى، ئۆزىنى كۆرسىتىشنى ئارزۇ قىلىپ مودا قوغلىشىش؛ ئۈچىنچىسى، باشقىلارنىڭ كەينىدە قېلىشنى خالىماسلىقتىن مودا قوغلىشىش. بۇنىڭغا يەنە باشقا ئاياللارنى كۆرۈپ چىدىماي

تۆلۈۋالسۇن دەپ مودا قوغلىشىدۇ، دېگەن تارماقنىمۇ قوشۇپ قويۇش كېرەك.

مۇشۇنداق تۈرلۈك سەۋەبلەر تۈپەيلىدىن پۇلى بارلار ئۆزدە - نىڭ ئېھتىياجىنى قامدىيالىسىمۇ، لېكىن مائاشقا قاراشلىق ئائىلە - لەردە جەڭگى - جېدەل قۇرمايدىغان، ئاياللار مەن نېمىدېگەن شور پېشانە دەپ ئالەمنى مالەم قىلىدىغان ئەھۋاللار خېلى كۆپ. «يېتىپ يېسە تاغۇمۇ توشۇمايدۇ»، شۇڭا ئاياللار يۇقىرى ئىستېمال ئارزۇسىنى كونترول قىلىشنى بىلىشى، پىلان بويىچە مالىيە باشقۇرۇپ، نەرسە - كېرەك سېتىۋېلىشى، بازارغا چىقىش - تىن بۇرۇن كېيىنكى كۈنلەردە قانداق قىلىمەن؟ بالىلىرىم چوڭ بولۇۋاتىدۇ، ئۇلارنى ئوقۇتۇشقىمۇ، ئۆي - ئوچاقلىق قىلىشقىمۇ پۇل كېرەك. ئازراق پۇلنى ئېرى قىلىپ قويماي دەپ ئويلىشى كېرەك. بىر ياخشى خوتۇن بىر ئائىلىنىڭ مالىيە مۇتەخەسسسى بولۇشى لازىم، ئۆزىنىڭ ئىستېمال ئارزۇسىنى كونترول قىلىشى بولسا، مۇۋەپپەقىيەتلىك مالىيە باشقۇرۇشنىڭ بىرىنچى قەدىمى. ئاياللارنىڭ مال سېتىۋېلىش قانۇنى: ئاياللاردا پۇل بولغاندا - سېرى مال سېتىۋالغاندا ئاقىلانە بولۇپ كېتىدۇ؛ ئاياللاردا پۇل بولمىغانچە مال سېتىۋېلىشقا شۇنچە ھېرىسمەن بولۇپ كېتىدۇ. چىقىمى كىرىمىدىن ئېشىپ كەتكەن كىشى ئادەمنى كۈا - دۈرەلمەيدۇ، ئۇ ئەڭ يامان تەۋەككۈلچى؛ كاللىسى گاراڭ، دۆلەت - پەرەس، ئىسراپخور خوتۇنمۇ كىشىنى تەسىرلەندۈرەلمەيدۇ، مەپ - تۇن قىلالمايدۇ، ئۇ ئەرنىڭ شىللىسىدىكى ئېغىر يۈك.

ئېرىڭىزنىڭ غەلبە قازىنىشىغا ياردەملىشىشنىڭ مۇھىم بىر ئۇسۇلى قانداق قىلىپ ئۇنىڭ كىرىمىنى دەل جايىغا ئىشلىتىشتىن

ئىبارەت. ئەگەر ئۇ پۇل تېپىپ تېجەشنى بىلمىسە، سىز ئۇنىڭ ھەمياننى چىڭ تۇتۇشىغا ياردەملىشىڭ، ئەگەر ئۇ بۇرۇندىلا تېجەپ كېلىۋاتقان بولسا سىزمۇ ئۇنىڭغا ماسلىشىڭ.

ھەقىقىي گۈزەللىك — گۈزەللىكنىڭ ئۆزىدە نامايان بولۇپ تۇرىدىغان روھىي تېتىكلىكتە. مودا قوغلىشىش ياخشى ئادەت ئەمەس، چۈنكى سىزنىڭ چىرايىڭىز، مودا قوغلىشىش بىلەن ئۆزگىرىپ قالمايدۇ.

— روسسو

قولۇڭ ئۇزارت، ئەندازىڭغا قارا بىراق،
يۇرتىڭىڭغا قاراپ ئۇزاتقىن ئاياغ.

— قابدۇشۇكۇر بەلخىي

80. ئېرىڭىزنىڭ يېقىن دوستلىرىغا ياردەم بېرىشنى قوللاڭ

ئايىنىڭ ئون بەشى يورۇق، ئون بەشى قاراڭغۇ، ئادەملەر -
گىمۇ خۇشاللىق بىلەن قايغۇ ھەمراھ. ئادەم خۇشال ۋاقتىدا
ھەممىلا نەرسە ئۆزىگە كۈلۈپ قاراۋاتقاندا، دۇنيا ئىنتايىن
گۈزەل كۆرۈنىدۇ. ھەتتا بوران چىقىپ، چاقماق چىقىپ تۇرسا -
مۇ، ئۇنىڭغا دۇنيا يەنىلا ئۆزىنى ئالقىشلاۋاتقاندا، بىلىنىدۇ.
بۇنداق چاغدا خۇشاللىققا ھەممىلا ئادەم ئورتاقلىشالايدۇ؛ لېكىن
كۈنلەرنىڭ بىرىدە، ئۇنىڭ بېشىغا دەرد كېلىپ، ياردەمگە موھتاج
بولغاندا ئاساسەن جانغا ئەسقاتىدىغان دوستلارنى تاپقىلى بولماي -
دۇ. «پادا باققاندا دوست ئىدۇق، ياڭاق چاققاندا ئايرىلدۇق»
دېگەندەك ھەمتاۋاق «دوست» لارمۇ كۆپ. بىراق دوست دېگەن
خۇشاللىققىمۇ، قايغۇغىمۇ شېرىك بولالسا، ئۇ ھەقىقىي دوست
ھېسابلىنىدۇ. بۇ نەزەرىيىنى سۆزلەيدىغانلار، بىلىدىغانلار ھەقىقەتەن
كۆپ، ئەمەلىيەتتە قانچىلىك ئادەم بۇنىڭغا ئەمەل قىلىدۇ،
بۇنىڭغا بىر نېمە دېمەك تەس.

يېقىن دوستلار قىيىنچىلىققا يولۇققاندا، ياردەم قوللىغۇزنى
سۈنۈڭ، تەسەللى بېرىڭ، ھەمدەمدە بولۇڭ. ئادەمگەرچىلىك
مەڭگۈ ئۇنتۇلمايدۇ!

باشقىلارنىڭ قىيىنچىلىقىغا ياردەم بېرىش بەلكىم سىزنىڭ تۇرمۇشىڭىزغا توسالغۇ ئېلىپ كېلىشى، ئادەم قۇتقۇزۇش بەلكىم ئۆزىڭىزگە زىيان يەتكۈزۈشى مۇمكىن. ئەمما، دۇنيادا ھېسداش-لىققا باي قەلب، مېھرىبانلىققا تولغان ھېسسىيات يەنىلا كىشىلىك تۇرمۇشتىكى بىرخىل مەنزىل، باي، كەمبەغەلگىمۇ تۇغقان لازىم، ئادەمگە دوست.

كىشىلەر قىيىنچىلىققا يولۇققاندا، ئەرلەر ياردەم قولىنى سوزىدۇ، ئاياللار ھېسداشلىق قىلىدۇ.

— روسسو

دوست دېمە گەر نازۇ - نېمەت ئۈستىدە،

ئۇرسا لاپ: «دوستۇمسەن، ئەزىز مېھرىبان».

دوست شۇدۇر، دوستىغا سوزار قولىنى،

دوستى بولغىنىدا نامرات، ناتىۋان.

— سەئىدى شىرازى

81. ياخشى ئانا بولۇڭ

ئانا بولماق ئاسان، لېكىن ياخشى ئانا بولماق تەس. ئاتا - ئانا بىرىنچى ئوقۇتقۇچى، ئائىلە بىرىنچى مەكتەپ. بالا تەربىيەلەش مەسلىسى ئىنتايىن مەسئۇلىيەتچانلىق ۋە سەنئەت تەلەپ قىلىنىدىغان، ھەرقانداق قىيىن ئىشتىنمۇ تەس بىر مەسلى. ئىنسانلارنىڭ جىسمانىي ۋە پىسخىك تەرەققىياتى قانۇنىيەتلىك جەريان. ئەگەر مۇشۇ قانۇنىيەتكە ئەمەل قىلىنمايدىكەن، بالىلارنى ھەر ئىككىلا تەرەپتىن ساغلام قىلىپ يېتىلدۈرۈش تەسكە چۈشىدۇ، شۇڭا مۇمكىن بولسا ھامىلە تەربىيىسىدىن باشلاپ چىڭ تۇتۇپ تەربىيەلەش تېخىمۇ ئەقلىگە مۇۋاپىق. بۇنداق بولغاندا بالىنىڭ تۇغما ساپاسىنىڭ ياخشى بولۇشىغا ئىنتايىن پايدىلىق.

يېڭى دۇنياغا كۆز ئاچقان بوۋاق خۇددى بىر پارچە ئاق قەغەزگە ئوخشايدۇ، بۇ ئاق قەغەزگە چىرايلىق خەت يېزىش ياكى پۇچۇركىسىمۇ سەت، ئىملاسىمۇ خاتا خەتلەر بىلەن تولدۇرۇۋېتىش ئاتا - ئانىغا باغلىق. ئەلۋەتتە بۇنداق ساپ، پاكىز بولغان ئاق قەغەزگە ھەرگىز ئۆز بىلگىنىڭىزچە ئىش تۇتۇشىڭىزغا بولمايدۇ، بەلكى مۇناسىپ ھالدىكى مەسئۇلىيەتنى ئۈستىڭىزگە ئېلىشىڭىز كېرەك.

بىر ياخشى ئايال، بىر ياخشى ئانا بالىسىنىڭ تەربىيە مەسىلىدە ئۆزى بىلگەنچە ئىش كۆرۈپ، ئۆز مەيلىگە قويۇۋەتمەيدۇ، بەلكى بالا تەربىيەلەشكە دائىر كىتابلارنى كۆپرەك ئوقۇپ، ئەمەلىيەتتە ئىشلىتىپ، بالىسىنىڭ كەلگۈسىدە ئەتراپلىق يېتىلدۈشكە ئاساس سالىدۇ. ھەر ۋاقىت ئۆزى ئۈلگە بولىدۇ، ئاتا - ئانىنىڭ بىر ئېغىز سۆزى، ئىشلارنى بىر تەرەپ قىلىشتىكى پوزىتسىيىسى، كىشىلەر بىلەن بولغان مۇئامىلىسى، مېجەز - خۇلقى... ۋەھاكازالارنىڭ ھەممىسى بالىغا ئۇن - تىنىسىز تەسىر كۆرسىتىپ، كۈنلەرنىڭ ئۆتۈشى بىلەن ئۇ ئۆزىگە خاس ئالاھىدىلىكلەرگە ئىگە بىر ئادەم بولۇپ يېتىشىپ چىقىدۇ. ئەگەر كەلگۈسىدە بالىڭىزنى ياراملىق ئادەم بولۇپ چىقسۇن دېسىڭىز، سىزمۇ چوقۇم ياخشى، لايىقەتلىك ئانا بولۇڭ.

كۆچەتنى پۇتاپ تۇرمىسا دەرەخ بولمايدۇ، بالىنى تەربىيەلەمسە ئادەم بولمايدۇ.

ئانا — مەنىۋى دۇنياسى ئىنتايىن مول بولغان، مەدەنىيەتلىك، ئىجتىمائىي قىزىقىشى كەڭرى، غۇرۇرى بار، ئېرىگە مېھرى - مۇھەببەتلىك، يامان ئىشلارغا يول قويمايدىغان ۋە مۇرەسسە قىلمايدىغان، ئائىلىدە ئەدەپ - ئەخلاق ۋە مەنىۋى جەھەتتىكى خوجايىن ۋە ھۆكۈمران بولۇشى كېرەك.

— سوخوملىننىڭكى

ئوغۇل - قىزغا ئۆگەت بىلىم ۋە ئەدەپ،

بېرۇر بۇ ئاغا ئىككى دۇنيادا نەپ.

— يۈسۈپ خاس ھاجىپ

82. بالا تەربىيەلەشتە ئېرىڭىز بىلەن پىكىرىڭىز بىر يەردىن چىقسۇن

شەخس، ئائىلە، جەمئىيەت بىرلىككە كەلتۈرۈلگەن تەربىيە بالىنىڭ ساغلام ئۆسۈپ - يېتىلىشىدىكى دېئالىكتىك بىرلىك، نۇرغۇن تەربىيەلەر بۆشۈكىدىلا ئۇچۇقتۇرۇۋېتىلىپ، نۇرغۇن بالا-لار ئاشۇنداق ئەخمەقلەرنىڭ قولىدا نابۇت بولۇپ كەتتى. مۇشۇنداق ئەخمەق تەربىيىنىڭ بىر ئىپادىسى ئانا. - ئانىنىڭ پىكىردە بىرلىككە كېلەلمەسلىكى، يەنى ئەر تاغدىن گەپ قىلسا، ئايال باغدىن سۆزلەش؛ بىرسى شەرقتىن گەپ قىلسا، يەنە بىرى غەربتىن چۈشۈش؛ ياكى دادا بوش قويۇۋېتىپ، ئانا چىڭ تۇتۇش ۋە ياكى بۇنىڭ ئەكسىچە تەربىيەلەشتىن ئىبارەت. بىر - بىرىنىڭ گېپىنى يېمەي، بىر - بىرىگە قارشى تۇرۇپ، بالا زادى كىمنىڭ توغرىلىقىنى بىلەلمەي گاڭگىراپ قېلىپ، بالىلار بۇزۇلۇپ كېتىۋاتىدۇ.

بىر كىچىك دادام ئىككى ئوغلىغا قارىغاندا قىزىنى تولمۇ ياخشى كۆرگەنلىكى سەۋەبلىك، كىچىكىدىنلا ئۇنىڭغا ھېچكىمنى، ھەتتا ئۆزىنىڭ ئانىسىنىمۇ ئارتۇق گەپ قىلغۇزمايتتى. كىچىك ئاپام تەربىيە ئىشلىسە، دائىم ئارىغا چۈشۈپ، قىزىغا بولۇشۇپ، ئاپىسىنى تىللايتتى. ئائىلىسىنىڭ ئىقتىسادىي ئەھۋالى ياخشى

بولغانلىقتىن، بوۋا، موما، تاغا، ھامما، ئاتا - ئانا تەرەپ - تەرەپتىن بىر - بىرىگە ئۇقتۇرماي پۇل يېرىپ، نەۋرە سىڭلىمنى يامان ئۆگىتىپ قويدى، دادىسىنىڭ ھېلىقىدەك ناتوغرا تەربىيىسى نەتىجىسىدە ئەسلىدە ناھايىتى ئىستىقباللىق بولىدىغان نەۋرە سىڭلىم شۇنداق بەتخەج، ئۆز بېشىمچى بولۇپ كەتتىكى، مانا ئەمدى گەدەنگىچە قەرزگە بۇغۇلۇپ، بۇ قەرزلەرنى تۆلەپ بولالا - مىغان ئاتا - ئانا ئېغىر چارچاش نەتىجىسىدە ھېلىدىن ھېلى دوختۇرخانىدا يېتىپ، ئىقتىسادىي جەھەتتىن تېخىمۇ ئېغىر ھالغا چۈشۈپ قالدى.

بۇنى كىمدىن كۆرۈش كېرەك؟ ئاتا - ئانا بالىنى تۇغۇش ھوقۇقىغا ئىگە، لېكىن بالىنىڭ ئاتا - ئانىسىنى تاللاش ئىمكانىيىدە - تى يوق. شۇنداق ئىكەن، بۇنىڭغا ئەلۋەتتە ئاتا - ئانا بولغۇچى گۇناھكار دە؟

شۇڭا، ئەر - خوتۇن بالا تەربىيىلەشتە ياخشى ھەمكارلار - شىپ، پىكىر جەھەتتىن بىرلىككە كېلىپ، ئەڭ ئۈنۈملۈك ئۇسۇل - لارنى تېپىپ چىقىش كېرەك.

ئائىلە - ھېسسىياتنىڭ تۇنجى مەكتىپى، ھالبۇكى پەقەت ئاشۇ سەمىمىيەت، ئىللىقلىق، ئۆزئارا ئىشەنچ ۋە ئۆزئارا ئىززەت - ھۆرمەت ھېسسىياتى بار ئائىلىلەردىلا بۇ خىل سەمىمىي كەيپىيات مەۋجۇت. لېكىن، بۇ خىل ھېسسىيات تەبىئىي ھالدا شەكىللەنگەن ئەمەس، بەلكى ئۇ ئاتا - ئانىنىڭ ئەقىل - پاراسىتى ۋە ئەمگىكىنىڭ جەۋھىرىدۇر.

— ئىلىنا

قولنى قولغا بېرىپ بولمىساق ھەردەم،
شادلىق ئايغىدىن پەشۋا يېمەس غەم.

— ئۆمەر ھەييام

83. ئائىلىڭىزدىكىلەرنىڭ تۇغۇلغان كۈنلىرىنى ئېسىڭىزدىن چىقىرىپ قويماڭ

يېقىنقى يىللاردىن بۇيان تۇغۇلغان كۈننى تەبرىكلەش ئۇيغۇرلار ئارىسىغىمۇ سىڭىپ كىرىپ، خۇددى ئەزەلدىن بىزنىڭ ئىجادىيىتىمىزدەك بولۇپ قالدى. بۇنىڭمۇ ئىجابىي جەھەتتىكى ئەھمىيىتىگە ھەرگىز سەل قاراشقا بولمايدۇ، چۈنكى تەبرىكلەش - نىڭ ئىچىگە تۈرلۈك تىلەكلەر، ئارزۇ - ئۈمىدلەر، يىغىپ ئېيت - قاندا چەكسىز مېھرى - مۇھەببەت سىڭگەن بولىدۇ، ئەگەر بۇ ئۆز لايىقىدا، يەنى بىر ئائىلە كىشىلىرى ئارىسىدا، بىر دانە تورت ۋە شام، ئوخشىتىپ ئېتىلگەن بىر ۋاخ تاماق، خۇشال - خۇرام ھالدا بىر مەيدان كىنو كۆرۈش، ئاددىي، لېكىن ئەھمىيەتلىك سوۋغاتلارنى بېرىش بىلەن تەبرىكلەنسە، تۇرمۇشقا مەزمۇن قوشىدۇ، بىر - بىرىگە بولغان ھۆرمەت، مۇھەببەت تېخىمۇ كۈچىيىدۇ.

بەزى ئائىلىلەردە ئەرلەرنىڭ تۇغۇلغان كۈنلىرى ئاسانلا ئۇنتۇلۇپ قالىدۇ، ئەگەر ئەر - خوتۇن بىر - بىرىگە بولغان مۇھەببىتىنى چوڭقۇرلاشتۇرۇشنى ئويلايدىكەن، بىر - بىرىنىڭ تۇغۇلغان كۈنىنى مەڭگۈ ئۇنتۇپ قالماسلىقى كېرەك. ئايال خوجايىن دېمەك، ئائىلىنىڭ خوجايىنى دېمەكتۇر،

پۈتۈن ئائىلە كىشىلىرى ھوقۇقىنى سىزگە بەرگەندىكىن، مۇناسىپ مەسئۇلىيەتنى ئۈستىڭىزگە ئېلىش سىزنىڭ بۇرچىڭىز. ئۇلارنىڭ ۋە ئۆزىڭىزنىڭ تۇغۇلغان كۈنلىرىنى ئاز پۇل خەجلەپ تېخىمۇ رومانىك، ئېسىڭلاردىن چىقمىغۇدەك قىلىپ ئورۇنلاشتۇرۇڭ، چىن دىلىڭىزدىن تەبرىكلەڭ.

خوتۇنسىز ئۆي جانسىز تەن، قايسى ئۆيدە خوتۇن بولمىسا، چىرىغى يوق بەزمىگە ئوخشىشىدۇ. ھەر كىمىلەرنىڭ ئېيتىشلىرىدە، چە، خوتۇنى يوق ئەرگەك تۇتۇقسىز، يەڭگىل نەرسىگە ئوخشايدۇ، بۇنداق ئەرنىڭ ھېچبىر دە تۇرالغۇسى بولمايدۇ. ھايات گۈلدەستىلىرىنى باغلاپ تۇرغۇچى شىراز ۋە ھايات چىمەننى ياش-نىتىپ تۇرغۇچى گۈل — ئايالدىر.

— مۇھەممەت جەۋھەر زەمىندار
قانچە كۆپ قاينىسا قىيام قەنت سۈيى،
ناۋىتى شۇنچىلىك سۈزۈك بولغۇسى.
— خۇسراۋ دېھلىۋى

84. ماسلاشقان جىنسىي تۇرمۇش نىكاھنىڭ ئاساسىي ئامىلى

ئىنسان دۇنياغا ئاپىرىدە بولغاندىن باشلاپ زېمىندا تېرىق-چىلىق قىلدى، ئىشلەپچىقاردى، بىنا قىلدى ۋە گۈللەندۈردى. دېمەك، ئىنسانلار زېمىننى گۈللەندۈرۈشتەك ۋەزىپىنى ئادا قىلىپ كەلدى، بۇ ۋەزىپىنىڭ تولۇق ئورۇندىلىشى ئۈچۈن ياراتقۇچى ئىنسانلار ھاياتىنىڭ داۋاملىشىشىغا كاپالەتلىك قىلىدىغان بىر قىسىم ئىچكى تۈرتكە ۋە تەبىئەتلەرنى ئىنسانغا سىڭدۈرۈۋەتكەن. مەسىلەن: ئىنساندا ھاياتنى ساقلاپ قالدىغان يېمەكلىكنى ئىزدەش تەبىئىتى بار، ئىنساندا يەنە نەسلىنى ساقلاپ قېلىش تەبىئىتى بار. بۇ ئىنساندىكى ئىنتايىن كۈچلۈك تەبىئەت بولۇپ، ئىنسانلار بۇ تەبىئەتنىڭ ئۇسسۇلۇقىنى قاندۇرۇش ئۈچۈن بىر جورىگە موھتاج ھەمدە مۇنداق ئۈچ خىل پوزىتسىيىسىنىڭ بىرىنى تۇتۇشىغا مەجبۇر.

بىرىنچى پوزىتسىيە: دىن ۋە ئەخلاق - پەزىلەتنى ئېتىراپ قىلمايدىغان، چەكسىز ئەركىنلىك تەشەببۇس قىلىنىدىغان ئېقىم - لاردەك دىن، ئەخلاق، ئۆرپ - ئادەت چەكلىمىسىنى قايرىپ قويۇپ، جىنسىي ئارزۇ - ھەۋەسنى بولۇشىغا قويۇپ بېرىشى، قانداق خالىسا، قەيەردە خالىسا ۋە كىم بىلەن خالىسا، جىنسىي

ھەۋىسىنى قاندۇرۇش، ئىنسان بۇنداق ئەھۋالدا ھايۋان دەرىجىسىگە چۈشۈپ قالىدۇ، نەتىجىدە شەخس، ئائىلە ۋە پۈتۈن ئىنسانىيەتنى ۋەيران قىلىۋېتىدۇ.

ئىككىنچى پوزىتسىيە: جىنسى ئارزۇ - ھەۋەسىنى پۈتۈنلەي بوغۇپ تاشلاپ، خۇددى مانى دىنى ۋە راھىبلىق ئېقىملىرىدەك ئۆزىنى مەھرۇم قىلىش ۋە جاپالىق تۇرمۇش كەچۈرۈش، بۇ جىنسى ئارزۇنى ئەمەلدىن قالدۇرۇپ، ئۇنى تىرىك كۆمۈۋېتىش - تىن باشقا نەرسە ئەمەس ھەمدە بۇ ياراتقۇچىنىڭ ھېكمىتىنى ئىنكار قىلغانلىق ۋە بۇ تەبىئەتنى ئىنسانىيەت نەسلىنىڭ داۋاملىشىشى ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان ھايات قانۇنىيىتىگە قارشى تۇرغانلىق بولىدۇ.

ئۈچىنچى پوزىتسىيە: جىنسى ئارزۇ - ھەۋەسىگە چوڭ - چىڭ سىزىپ، ئۇنى بوغۇپ ئۆلتۈرۈپمۇ قويماي، بولۇشىغا قويۇپمۇ بەرمەي، ئۇنى ئاشۇ دائىرە ئىچىدە قالدۇرۇش، مانا بۇ نىكاھلىنىشنى يولغا قويۇپ، زىننى چەكلىگەن ساماۋى دىنلارنىڭ تۇتقان يولىدۇر، يەنى ئىسلام دىنىنىڭ يولىدۇر.

مانا بۇ ئىنسان ئۈچۈن ئەڭ ئورتاق ۋە نورمال يولىدۇر، ناۋادا توي قىلىش يولغا قويۇلمىغان بولسا، جىنسى تەبىئەت ئىنسان نەسلىنى ساقلاپ قېلىش رولىنى ئوينىمىغان بولاتتى. ئەگەر زىنا چەكلەنمەي، بىر ئايال بىر ئەرگە مەخسۇس قىلىنمىغان بولسا، دوستلۇق، مېھرى - شەپقەت ۋە سۆيگۈ قاتارلىق ئالىيىجاناب ئىجتىمائىي ۋە ئىنسانىي ھېس - تۇيغۇلارنى يېتىلدۈرىدىغان ئائىلىلەر قۇرۇلمىغان بولاتتى. ناۋادا ئائىلە بولمىغان بولسا، جەمئىيەتمۇ بولمىغان ۋە تەرەققىي قىلمىغان بولاتتى. ئەرلەر ئېگىزلىك چوڭقۇر قاتلاملىرىدا ئازدۇر - كۆپتۇر

دېئاللىققا ئۇيغۇن بولمىغان جىنسىي خام - خىياللار بولىدۇ، جىنسىي غىدىقلىنىش ۋە يېڭىلىق ئىزدەش ساغلام ئەر كىشىلەردە بولىدىغان نورمال پىسخىك پائالىيەت. جىنسىي تۇرمۇشنىڭ كۆ-گۈللۈك بولۇش - بولماسلىقى كۆپ ھاللاردا نىكاھ تۇرمۇشىغا - رىنىڭ كۆڭۈللۈك بولۇش - بولماسلىقىنى بەلگىلەيدۇ.

نىكاھقا بېسىم بولىدىغان ئۈچ چوڭ تاغ:

① ئۈنۈملۈك ئالاقە ۋە پىكىر ئالماشتۇرالماسلىق؛

② ئىقتىساد ئېلىپ كەلگەن مەسىلىلەر؛

③ ماسلاشمىغان جىنسىي تۇرمۇش.

يېيىش - ئىچىش ئەر - ئاياللارغا مۇھىم بولغىنىدەك، ئەر - خوتۇن ئوتتۇرىسىدىكى ماسلاشقان جىنسىي تۇرمۇشنى ساقلاپ قېلىش ئوخشاشلا باش تارتىپ بولمايدىغان ئىش.

مۇھەببەتنى ئۇلۇغلىشىمىزدىكى سەۋەب - تەبىئەت كىشىلەرگە بەختلىك ياشاش، كۆپىيىش ۋە ئىنسان نەسلىنى داۋاملاشتۇرۇش ئۈچۈن شۇ گۈزەل ھېسسىياتنى ئاتا قىلغان.

— بېلىنىشكى

خۇدا ھەر جىنسىنى مەخلۇق ئەتتى پەيدا،

بىرىنى بىرىگە ئاندا قىلدى شەيدا.

— مۇھەممەت ئىمىن خىرقىتى

85. بالىلىرىڭىزنى پات - پات سەھرالارغا ئاپىرىپ تۇرۇڭ

قىزىم ئىككى - ئۈچ ياش چاغلىرىدىمۇ ئەيتاۋۇر يۇرتىمىزغا ئۆتۈشمىزدە، تۇرپاندا چۈشۈپ، تونۇشلارنىڭكىدە ھايال بولۇپ قالدۇق. شۇ ئارىلىقتا ھويلىدا بىر خورازنى كۆرگەن قىزىم: — ئاپا، قارا كالا كېلىۋاتىدۇ، — دېگەن ئىدى، ئۆزۈمنى تۇتۇۋالالماي كۈلۈپ كەتكەن ئىدىم.

يۇرتىمىزغا بېرىپ قايتىشىمىزدا، ئاپام قىزىمغا بىرچۈپ ئاياغ سۈۋغا قىلدى، ئاياغنىڭ تېگىدە بۈركۈتنىڭ سۈرىتى بار ئىكەن: — قىزىم قاراڭ، بۈركۈت باركەن، — دېسەم، قىزىم يەنە بىر ئاياغنى ئېلىپ تېگىگە قاراپلا:

— ياق ئاپا، بىر كۆت ئەمەس، ئىككى كۆت بار ئىكەن، — دېگەن ئىدى، نەچچە يىللاردىن بۇيان مۇشۇ گەپنى ئويلىساملا ئۆزۈمنى تۇتۇۋالالماي كۈلۈپ كېتىمەن.

مانا شەھەر بالىلىرى، پارنىكتا ئۆسكەن كۆكتاتلار. ئۇلار تەبىئەت دۇنياسىدىكى نەرسىلەرنى رەسىملىك كىتابلاردىن، تېلې-ۋىزورلاردىن كۆرۈپ چوڭ بولغاچقا، مۇشۇنداق يۇمۇرلۇق ئىشلار يۈز بېرىپ تۇرىدۇ.

پارنىكتا ئۆسكەن گۈل قانچە كۆزنى چاقىناتسىمۇ، ئۇ يەنىلا

«قۇدۇق ئاستىدىكى گۈل»، قۇدۇق ئىچىدىكى پاقا دۇنيانى مۇشۇ قۇدۇقنىڭ ئاغزىچىلىكلا دەپ تەسەۋۋۇر قىلغىنىدەك، شەھەر بالدەك بىرىمۇ ئەگەر تەبىئەت بىلەن ئۇچراشتۇرۇلمىسا، ئۆزىنىڭ يىلتەزىنى ئۇنتۇپ قالىدۇ. يىلىكى توق بولمايدۇ، ئىككى بال شامالغەدەك مۇ بەرداشلىق بېرەلمەيدۇ.

بالىلىرىڭىزنى تەبىئەت بىلەن ئۇچراشتۇرۇڭ، ئۇلار پاقىنىڭ كۆركىراشلىرىنى، تومۇزغىلارنىڭ چىرىلداشلىرىنى ئاڭلىسۇن. تاماق ئەتكەندە چىقىدىغان بۇسلارنى، گۈگۈم پەيتىنى، ئاياللارنىڭ تونۇرغا قانداق نان ياققانلىرىنى، دېھقانلارنىڭ جاپالىق ئەمگەكلىرىنى، سەھرا بالىلىرىنىڭ تۇرمۇشىنى كۆرۈپ باقسۇن، بۇلار بالىلارنىڭ مەجەزىنى تاۋلاپ، ئۇلارنىڭ قەلبىنى پاكلايدۇ.

بەزىلەر: «بالا دېگەن بەزىبىر بالا!» دېيىشىدۇ - يۇ، «بالا چوڭ بولۇپ، ئادەم بولىدۇ» دېگەننى ئۇنتۇپ قالىدۇ. بىر بالدەك نىڭ كەلگۈسى تەقدىرى ئانىنىڭ مەڭگۈ قىلىدىغان خىزمىتىدۇر. — بوناپارت

كىمگە ياشلىقىدا بەرمىسە تەلىم،
چوڭايغاچ بولىدۇ، بەختسىز، دىلى غەش.
ھۆل نونا ئېگىلەر قاياققا ئەگسەك،
قۇرۇقنى توغرىلار پەقەت ئوت - ئاتەش.
— سەئىدى شىرازى

86 . ئالقىشقا سازاۋەر ئايال بولۇڭ

بىر ياخشى ئايال ئۆزى ياشاۋاتقان جەمئىيەتتە، شۇ ئۆپچۆ-
رىدە ھامان ياخشى مۇناسىۋەت، ياخشى نامغا ئېرىشىدۇ.
دائىم «پىراقتىكى تۇغقاندىن يېقىندىكى قوشنا ئەلا» دەي-
مىز، شۇڭا ئۆزىڭىز ئارىلىشىدىغان خىزمەتداشلىرىڭىز، قۇلۇم -
قوشنىلىرىڭىز بىلەن ئىجىل - ئىناق ئۆتۈڭ، ئۇلارنى ھۆرمەت-
لەڭ. كىشىلىك قەدىر - قىممىتىگە، ئىززەت - ھۆرمىتىگە دەخلى
تەرۈز يەتكۈزىدىغان گەپ - سۆز، ئىش - ھەرىكەتلەردە بولماڭ.
ئەگەر ھۆرمەت تاپاي دېسىڭىز، ئالدى بىلەن باشقىلارنى ھۆرمەت
قىلىڭ، «ئوتنى چۇقچىلىساڭ ئۆچىدۇ، قوشنىنى كۈچىلىساڭ
كۆچىدۇ» دەيدىغان گەپ بار. ھەرگىزمۇ غەيۋەت قىلىپ، ئارىغا
سوغۇقچىلىق سالىدىغان، كىشىلەرنىڭ شەخسىيىتىگە ئارىلىشىدۇ-
غان، تۇرمۇشنى نېرى - يېرى دەيدىغان، ھەتتا ئەر - خوتۇنلار
ئوتتۇرىسىغا زىددىيەت سالىدىغان پەس ئىشلاردىن يىراق تۇرۇڭ.
مەن تونۇيدىغان بىر ئايال ئېرىنىڭ خېلى نام - ئابرويى
بارلىقىغا، ئۆزىنىڭمۇ يېشىنىڭ چوڭلۇقىغا قارىماي دائىم زىتخور-
لۇق قىلىدۇ. مېنىڭ يېنىمغا كېلىپ قارشى تەرەپنىڭ يامان
كېيىنى قىلىپ، ئۇنىڭ يېنىغا بېرىپ، ئۆزى دېگەن گەپلەرنى

مېنى دېدى دەپ ئارىغا سوغۇقچىلىق سالىدۇ. ئۇنىڭغىمۇ ئۇند-
ماي، پالانچىنىڭ ئۆيگە تارتىۋالغان پەردىسىنى كۆردۈڭلارمۇ؟
يەرگە سالغان گىلىمىنچۇ؟ كىيىۋالغان كىيىمنى قاراڭلار، نەق
سەھرايلىقنىڭ ئۆزى. ئەتكەن تامىقىنىڭ لاۋزىلىقچۇ تېخى، ئا-
دەمنىڭ قۇسقىسىنى كەلتۈرىدۇ. پەقەت ئۆي تۇتۇشنى بىلمەيدۇ،
ئېرى قانداق قىلىپ ئۇنىڭ بىلەن ئۆي تۇتۇپ قالغاندۇ؟ ئۇنداق
خوتۇننى قويۇۋەتمەي... ھەتتا، بىرەرى توي قىلىدىغان قىزىنى
باشلاپ كەلگەن بولسا بۇ قىز بىلەن توي قىلغۇچە تاشلىۋېتىگە
بولدى. مەن سىزگە چېكىپ تۇرۇپ، ئىرناققا توختىغۇدەك قىز
تونۇشتۇرۇپ قويىمەن...

مانا مۇشۇنداق ئاياللار ھەقىقەتەن ئادەمنىڭ سەۋر قاپچىسى-
نى تولدۇرۇپ، نېرۋىلىرىنى چىڭ تارتىلغان كىرىچتەك قىلىپ
قويدۇ، ئادەم دېگەن قىزىق مەخلۇقكەن، شۇنداقلارنىڭ گېيىنىڭ
يالغانلىقىنى بىلىپ تۇرسىمۇ، لېكىن شۇ يالغان گەپلەر ئادەمنىڭ
تىناڭ تومۇرىغا تېگىدىكەندە، باشقىلار بىلەن بولغان مۇناسىۋەتكە
ئازدۇر - كۆپتۇر تەسىر كۆرسىتىدىكەن.

ياخشى دەپ ئاتالماق تەس، لېكىن يامان نامغا قېلىش
بىردىمىكلا، ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇ يامان نام مەڭگۈ يوقالمايدۇ.
«ئەينەككە كۈلۈپ قارىساڭ، ئۇمۇ ساڭا كۈلۈپ
قارايدۇ».

ياخشى ئاياللارغا ئايان، تاتلىق، تىنچ تۇرمۇش ياخشى
بولغان كىشىلىك مۇناسىۋەتتىن ئايرىلالمايدۇ. دال كارىڭ ئە-
پەندى مۇنداق دېگەن: «ئەگەر ھەسەل يەي دېسەڭ، ھەسەل
كۆنىكىنى بۇزۇۋەتمە».

كائنات ئاياللارغا : ئەگەر سەن گۈزەل بولساڭ ، دەرۋەقە بەك
ياخشى ؛ ئەقىللىق بولساڭ ، ھەممەيلەن ئىززەت قىلىدۇ . ھالبۇ-
كى ، ئەڭ مۇھىمى باشقىلار ھۆرمىتىڭنى قىلىدىغان بولسۇن دەپ
خىتاب قىلىدۇ .

— بولماش

بۇرادەر ، بۇ دۇنيا ھېچكىمگە قالماستىن ،
قالار ياخشى نامىڭ جاھاندا ، شۇ بەس .
— ئوبۇلقاسىم فېردەۋىسى

87. ئائىلىڭىزدىكىلەر ئاغرىپ قالغاندا، چوقۇم يېنىدا ھەمراھ بولۇڭ

ياخشى ئايال، مېھرىبان ئانا دېگىنىمىز، ئېرىنىڭ ئالدىدا ياخشى خوتۇن، بالىلىرىنىڭ ئالدىدا ياخشى ئانا، ئائىلىدىكىلەر - نىڭ ئالدىدا جاپاغا چىدايدىغان ئۆكۈز دېگەندىن ئىبارەت. ئائىلىڭىزدىكىلەر تەسەللىگە موھتاج بولغاندا، ئۇلارنىڭ يېنىدا ھەمراھ بولۇپ، دورا ئىچۈرۈڭ، قايناق سۇ بېرىڭ، بېشىغا لۆڭگە قويۇڭ، شورپا سېلىپ بېرىڭ، بەدەنلىرىنى سىيلاپ قويۇڭ، ئاغرىۋاتقان يەرلىرىنى ئۇۋۇلاپ قويۇڭ، ھەرگىز تاپا - تەنە قىلماڭ، ھاياتلىق ئەسلىدىنلا غەمخورلۇق ئىچىدىلا ئاندىن چوڭ - قۇر بەختكە ئېرىشەلەيدۇ.

زامانىۋى جەمئىيەت ھەممىلا ئادەمنى، بولۇپمۇ شەھەر ئاياللىرىنى پۇت - قولىنى يەرگە تەگمەس قىلىۋەتتى. ئالدىراشلىقتا ھەتتا بىر - بىرىنىڭ چىرايىغا ئۇزاقراق «قارايدىغان» ۋاقىتمۇ يوق بولۇپ قالدى، شۇڭا خۇدا ئىنسانلارنىڭ بىر - بىرىگە بولغان مېھرى - مۇھەببىتى ئېسىدىن كۆتۈرۈلۈپ كەتمىسۇن دەپ ئادەملەرگە ئانچە - مۇنچە ئاغرىق سېلىپ تۇرامدىكىن دەپ ئويلاپ قالدۇم.

دېمىسىمۇ، ئائىلىدىكىلەر ئاغرىپ قالغان چاغلاردا ئاندىن

ئۇلار بىلەن مۇشۇنداق يېقىن تۇرالايمىز گاھىدا. شۇڭا، مۇشۇنداق -
داق «ياخشى» پۇرسەتنى قولدىن بەرمەي، پۈتۈن مېھرى -
مۇھەببىتىڭىز بىلەن ئۇلارغا ھەمراھ يولۇڭ، جىسمانىي جەھەتتە -
كى ئاغرىق، روھىي جەھەتتىكى تەسەللىگە ئېرىشكەندە، بۇنىڭ
ئۈنۈمى ئۆكۈل - دورىنىڭكىدىنمۇ كۈچلۈك بولىدۇ.

تەڭرىم ئىنسانلارغا ئۆز مەرھىمىتى ۋە سوۋغىسى سۈپىتىدە
مۇلايىم، ئىتائەتچان، مېھرىبان، پاك، مۇقەددەس ھەمدە ئۆي
ئىشلىرىنى باشقۇرۇشقا ماھىر ئايالنى ئاتا قىلغان. سەن ئۇنىڭ
بىلەن تىنچ، خاتىرجەم تۇرمۇش كەچۈرگەن، بارلىق مال - دۇنيا -
رىڭ، جۈملىدىن ئۆز ۋۇجۇدۇڭ ۋە ھاياتىڭنىمۇ ئۇنىڭغا تاپشۇر -
غىن.

— مارتىن لۇتېر

مەدەت بەر ھەممىگە، ھەق يار بولغاي،
پۈتۈن ئالەم ساڭا مەدەتكار بولغاي.

— ناسىر خىسراۋ

88. بىللە بەدەن چېنىقتۇرۇشقا قاتنىشىڭ

ئەرلەرنىڭ مۇتلەق كۆپچىلىكى تەنتەربىيە ھەرىكەتلىرىگە قىزىقىدۇ، ئۇلار خوتۇن - بالىلىرىنىڭ تۇغۇلغان كۈنى، ئەر - خوتۇن ئىككىسىنىڭ تونۇشقان كۈنى، توي قىلغان خاتىرە كۈنى دېگەندەك «ئەستە ساقلاشقا تېگىشلىك» خاتىرە كۈنلەرنى ئۆز-تۈپ قالسا قالدۇكى، تەنتەربىيە مۇسابىقىلىرى، توپ مۇسابىقىد-لىرىنىڭ ۋاقتىنى ھەرگىز ئۆتۈپ قالمايدۇ. ياشلىرىمۇ، قېرىلىرىمۇ ئوخشاش.

ئېرىڭىز تەنتەربىيە پائالىيەتلىرىگە شۇنچە قىزىقۇۋاتقان يەر-دە، سىزنىڭ ئۇنىڭغا يول قويماسلىققا ياكى ئۇنىڭ بىلەن بىللە تەن چېنىقتۇرۇشقا قاتناشماسلىققا قانداق سەۋەبىڭىز بار؟ ئۇنىڭ ئۈستىگە تەنھەرىكەت بىلەن شۇغۇللىنىش، ئاز ئو-زۇقلىنىش، ئاز ئەمگەك قىلىدىغان ھازىرقى زامان كىشىلىرىگە نىسبەتەن ئېلىپ ئېيتقاندا كەم بولسا بولمايدۇ. ئەرلەرگە نىسبە-تەن، بولۇپمۇ ئۇزۇن مۇددەت خىزمەت بېسىمى ۋە ھېسسىيات جەھەتتىكى بۇرۇقۇرمىلىق ئاستىدا تۇرغان ئەرلەرگە نىسبەتەن ئېيتقاندا، تەنھەرىكەت بىلەن شۇغۇللىنىش، شۈبھىسىزكى، بى-سىمنى يەڭگىلەتتىش ۋە ئۆز ھېسسىياتىنى چىقىرىشنىڭ شىپالىق دورىسىدۇر.

ئۆي كىچىك بولسىمۇ ، ئوبدان سەرەمجانلاشتۇرۇلسا ، ئېتىز
كىچىك بولسىمۇ ، ئوبدان تېرىقچىلىق قىلىنسا ، خوتۇن نامرات
بولسىمۇ ، ئېرىنىڭ كۆڭلىنى ئالالسا بايلىق دېگەن شۇ .
— يوهان لېر

مال دۇنيا توپلاش ھۈنەر ئەمەس ئەسلا ،
قولۇڭدىن كەلسە گەر بىر دىلنى ئاسرا .
— سەئىدى شىرازى

89. بالىلىرىڭىزنى مۇزېي، پەن - تېخنىكا كۆرگەزمىلىرىگە ئاپىرىپ تۇرۇڭ

بالىلارغا نىسبەتەن ئېيتقاندا، ئۇلار ئەڭ ئاسان قوبۇل قىلالايدىغان نەرسە ئويۇن، دەل ئاشۇ «ئويۇن» ياخشى بالىلار - نى تەربىيەلەپ چىقىدۇ. دائىم بالىلىرىڭىزنى مۇزېيخانا، پەن - تېخنىكا كۆرگەزمىلىرى، ھەرخىل، ھەر يانغا خاتىرىلەش ساراي - لىرىغا ئاپىرىپ تۇرۇڭ، ھەر يەرنىڭ شەرت - شارائىتىغا قاراپ ئىش كۆرۈش، كونكرېت ئويىڭقا قاراپ تەربىيەلەش كېرەك. بالىلارغا «ئويۇن» غا بولغان قىزىقىشى جەريانىدا بەزى ئەھمىيەتلىك نەرسىلەرنى ئۆگىنىشكە ۋە تونۇتۇڭ.

ئېدىسون كىچىك چېغىدا ھەتتا باشلانغۇچ مەكتەپنىمۇ تولۇق ئوقۇمىغان، بىرىنچى سىنىپتا ئۈچ ئاي ئوقۇپلا ئوقۇتقۇ - چىسىنىڭ «دۆت ئېشەك» دەپ تىللاپ ھەيدىۋېتىشى بىلەن مەكتەپكە ئىككىنچىلەپ كەلمىگەن. لېكىن ئېدىسوننىڭ ئانىسى ئىنتايىن ئەقىللىق، ئوقۇمۇشلۇق ئايال بولۇپ، ئېدىسوننىڭ قولىدىن يېتىلەپ، دالىلارغا ئەچىقىپ، ئاخشاملىرى ئاسماندىكى ئاي - يۇلتۇزلار، كۈندۈزى قۇياش ۋە يەر شارى، دەل - دەرەخ توغرىسىدا ياز كۈنى چاقماق، بوران - يامغۇرلار، قىش پەسلىدە ئاپئاق قار، كۆك مۇزلار توغرىسىدا ناھايىتى قىزىقارلىق ھېكايە - لەرنى سۆزلەپ بېرىش ئارقىلىق، ئېدىسوننىڭ قەلبىدە تەبىئەت

دۇنياسىغا بولغان مۇھەببەت، كائىناتتىكى سىرلىق ھادىسىلەرگە بولغان قىزىقىشىنى پەيدا قىلىپ، ئاخىرى ئىلىم - پەنگە بولغان چەكسىز مۇھەببەتنى قوزغاتقان. شۇنىڭ بىلەن باشلانغۇچ مەكتەپنىڭ بىرىنچى يىللىقىنىمۇ تولۇق ئوقۇمىغان ئېدىسون ئۆز ئۆمرىدە 3000 دىن ئارتۇق نەرسىنى كەشىپ قىلىپ، ئىنسانىيەت دۇنياسىغا زور بەختلەرنى ئېلىپ كەلگەن كەشىپياتچىغا ئايلانغان. بالىنى ياخشى كۆرۈش، بالىنى ئەخلاقىي، ئەقلىي، جىسمانىي، گۈزەللىك ۋە ئەمگەك قاتارلىق ھەرقايسى جەھەتلەردىن ئەتراپلىق، تەڭپۇڭ تەرەققىي قىلدۇرۇشتىن ئىبارەت. بىر ياخشى ئانا ھەرگىزمۇ بالىلىرىنى ئەركىلىتىدىغان، پارنىققا سولاپ قويمايدۇ، ئۇ بالىلىرىنى زامانىۋى بىلىم ۋە زامانىۋى تۇرمۇش ئېقىملىرىغا قوشۇلۇپ كىرىشكە رىغبەتلەندۈرىدۇ، يول كۆرسىتىدۇ، بالىلىرىنىڭ ئەقلىنى ئېچىشقا ھەرىكەت قىلىدۇ. بالىلار، ئەتىگە، كەلگۈسىگە تەۋە. بالىلارنىڭ كەلگۈسىنى بۈگۈنكى تەربىيە ۋە يېتەكلەش بەلگىلەيدۇ. بىر ياخشى ئانا ئۆز زىممىسىدىكى مەسئۇلىيەت ۋە ئېغىر ۋەزىپىنى چوقۇم ئايدىڭلاش-تۈرۈۋېلىشنى بىلىشى زۆرۈر.

بالىلار كەلگۈسىدە قانداق ئىش قىلىشنى، كىچىكىدىن باشلاپ ئىشلىشى لازىم دەپ قارايمەن، قانچىلىغان ئانا - ئانىلارنىڭ بالىلىرىغا بېرىۋاتقان «تەربىيىسى» نى قانداق چۈشىنىدىغانلىقىنى بىلمەيدىم. ئۇلار پەقەت ئادەتتىكىچە بولۇشقا زورلاپ، ئۇلارنىڭ گۈزەل شەيىلىرىنى يارىتالايدىغان ھەرقانداق پۇرسەتلەرنى تارتىۋالىدۇ.

— دونىكان

كىچىك چاغدا ئىنسان بىلىم ئۆگىنۈر،
چوڭايىسا ئۇنىڭلە تىلەككە يېتىۋەر.

— يۈسۈپ خاس ھاجىپ

90. ھەرگىز غەزەپلەنمەڭ

غەزەپلەنگەن ئادەملەر ھەددىدىن زىيادە ھاياجانلىنىش كەيپىيات ھالىتىدە تۇرغانلىقى ئۈچۈن ناھايىتى كۈچلۈك ئۆزلۈك ئېڭى بولمايدۇ، ھەتتا ئىدراكىنى يوقىتىش دەرىجىسىگە بارىدۇ، ئىرادىسى زور دەرىجىدە ئاجىزلاپ، سىرتقى كۈچلۈك غىدىقلاش-لارنى ئىككىلەنمەستىن، ئىلغىماستىن قوبۇل قىلىدۇ ھەمدە بىر-دەملىك ھاياجانلىنىش بىلەن باشقىلارغا زىيان يەتكۈزۈپ قويىدۇ. غان ئىنكاستا بولىدۇ. تېبابەت نۇقتىسىدىن قارىغاندا، قاتتىق غەزەپلىنىش جىگەرنى زەخمىلەندۈرىدۇ. جىگەر كېسىلى بارلار يەنى جىگەر ياللۇغى، جىگەر قېتىشىشتىن قورساققا سۇ يىغىلىش، ئۆت ياللۇغى، ئۆتكە تاش چۈشۈش كېسىلى، جىگەر راكى قاتارلىقلارغا گىرىپتار بولغۇچىلار چوقۇم ئۆزىنىڭ كەيپىياتىنى كونترول قىلىشقا قاتتىق دىققەت قىلىشى زۆرۈر. ئۇنىڭدىن باشقا ئادەم غەزەپلەنگەندە، كەيپىيات ھاياجانلىنىپ، يۈرەك سېلىشى تېزلىشىپ، قان بېسىمى ئۆرلەپ، ئاسانلا ئاشقازان 12 بارماق ئۈچەي يارىسى، يۇقىرى قان بېسىمى، تاجسىمان يۈرەك كېسىلى، نېرۋا ئاجىزلىشىش قاتارلىق كېسەللەر پەيدا بولىدۇ ۋە تەرەققىي قىلىپ، مېڭىگە قان چۈشۈپ، ئۆلۈپ كېتىش ئەھۋاللىرى كېلىپ چىقىدۇ.

ئەرلەر ھامان مۇنداق «ئۈچ چوڭ ئەڭگۈشتەر» ئارقىلىق
بىر ئايالنى سىنايدۇ:

① كۆڭلىدە ئويلانغانى دېيىشى ناتايىن؛

② دېگىنىنى قىلىشى ناتايىن؛

③ قىلىدىغىنىنى دېيىشى ناتايىن.

ھېلىقىدەك ئەرلەرنىڭ كۆڭلىدىكىنى بىر قاراپلا بىلىۋالالايدۇ.
دىغان ئاياللار جېدەل - ماجىرا چىقىشتىن بۇرۇن، ئەرلەرنىڭ
نېمە ئۈچۈن مۇشۇنداق قىلغانلىقىنىڭ سەۋەبىنى ئېنىقلىۋالىدۇ.
كى، ھەرگىزمۇ غەزەپلەنمەيدۇ.

گۇمانخورلۇق ئاياللارنىڭ تۇغما تەبىئىتى، لېكىن بارلىق
تۇغما تەبىئەتلەرنىڭ ھەممىسىنىڭ ياخشى بولۇپ كېتىشى ناتا-
يىن. ئەرلەرگە نىسبەتەن «مىڭنى خاتا ئۆلتۈرسەم ئۆلتۈرمىەنكى،
بىرىنىمۇ قاقچۇرۇپ قويمايمەن» دەيدىغان ئاياللار ئاخىرقى ھې-
سابتا ئۆزىنىڭ پۇتغا ئۆزى پالتا چاپىدىغان ئاياللاردۇر.

ھازىرقى مودا: گەپ بولسا ئاستا - ئاستا دېيىشمەدۇق!

غەزەپنى چىقىرىشنىڭ مۇنداق بەش خىل يولى بار:

① چىرايلىرى قىزىرىپ، گۈرەن تومۇرلىرى كۆپۈپ،

چىشلىرى كاراسلاپ كېتىش، لېكىن ھۇجۇم قىلماسلىق؛

② ئۆز - ئۆزىنى ئۇرۇش، جازالاش؛

③ ئاڭسىز ھالدا ئۆچ ئېلىپ دەردىنى چىقىرىش، مۇناسى-

ۋەتسىز ئادەملەرنى تىللاپ، ئاچچىقىنى چىقىرىش؛

④ ۋارقىراش، ھۆركىرەپ يىغلاش، جېدەل قىلىش، تىللاپ

قارغاش، ئۇرۇش؛

⑤ بۇ نورمال بولغان ئىپادە بولۇپ، ئاچچىقى كەلگەندە

راسا يىغلاپ، ئاچچىقىنى بېسىش.

بۇلاردىن باشقا تېخىمۇ ئاقىلانى بولغان نورمال غەزەپ چىقىرىش ئۇسۇلى بار، ئۇ بولسىمۇ ئۆزىنىڭ نارازىلىقى ۋە ئازابلىرىنى يوشۇرماي، دوستلىرى ياكى يېقىنلىرىغا ئېيتىپ ئىچىنى بوشتىتىۋېلىش.

ئادەم ھەم ئىدراكلىق ھەم ھېسسىياتلىق مەخلۇق، قايسى بىرىگە سەل قارىسىڭىز ئوخشاشلا پىسخىك توسالغۇ پەيدا بولىدۇ. دائىم ئىچىڭىزگە سېلىپ يۈرسىڭىز، ئۆزىڭىزنى كېسەل قىلىپ قويسىز، دائىم غەزەپلىنىپ يۈرسىڭىز، كىشىنىڭ كۆڭلىنى ئاغرىتىپ قويسىز. ئىش ئۆتۈپ كەتكەندىن كېيىن پۇشايماننى ئالىدىغان قاچا يوق، ئۆزىڭىزنىڭ گۆشىنى ئۆزىڭىز يېگۈدەك بولۇپ كېتىسىز. «چىنە سۇنسا قانداق تۇتمايدۇ»، شۇڭا ئېرىڭىز بىلەن بولغان مۇناسىۋەتتە ھەرگىز غەزەپلىنىپ، نىكاھىڭلارغا دەز كەتكۈزۈۋەتمەڭ.

ئاچچىقى يامان ئايال پېتىقلىنىپ بۇلغانغان بۇلاق سۈيىدەك بارلىق گۈزەللىكىنى يوقىتىدۇ، ئۇسسۇزلۇقتىن لەۋلىرى گەز باغلىغان ئادەمنىڭمۇ ئۇنىڭدىن بىر پۈتۈمنىمۇ ئاغزىغا ئالغۇسى كەلمەيدۇ.

— شېكىسپېر

قېرىنداش بولسىمۇ جاھىل، كېچىپ كەت،
راھىتىدىن كۆپ ساڭا زىيان - زەخمەت.
— ناسىر خىسراۋ.

91. ئېرىڭىز نەگە بارسا سايىدەك ئەگىشىۋالماڭ

ئەرلەرنىڭ ئەڭ ئۆچ كۆرىدىغان ئۈچ خىل ئايالنىڭ تەرتىپى مۇنداق ئىكەن:

- ① توختىماي كوتۇلدايدىغان ئاياللار؛
 - ② نەگە بارسا سايىدەك ئەگىشىۋالىدىغان خوتۇنلار؛
 - ③ ئۆز گېپىنىلا يورغىلىتىدىغان ئاياللار.
- سز قايسى خىلغا كىرىسىز؟

ئەرلەرنىڭمۇ ئۆزىگە خاس قائىدىلىرى بولىدۇ، يەنى شىمايلىشىپ، ئىچىشىپ، ئاغزىدا شەھەر ئالىدۇ. كېچىچە 'ماجاڭ، قەرت ئويناپ، تاڭ ئاتقۇزۇۋېتىدۇ. «ھېلىقىدەك ئىشلار» توغرىسىدا ئېچىلىپ - يېيىلىپ سۆزلىشىدۇ... سز ئۇنداق سورۇنغا بېرىۋېلىپ نېمىمۇ قىلىسىز؟ ئۇنداق سورۇننىڭ نېمە قىزىقى بولسۇن؟

ئۇنىڭدىن كۆرە ئۆيىدە ئولتۇرۇپ، ئۆزىڭىز ياخشى كۆرىدىغان ئىشلارنى قىلىشىڭىز، كىتاب ئوقۇشىڭىز، تېلېۋىزور ياكى DVD پلاستىنكىلىرىنى كۆرىشىڭىز، بالىلىرىڭىزنىڭ تاپشۇرۇقىغا رىغا يېتەكچىلىك قىلىشىڭىز... سز قىلىدىغان ئىش ساماندىك. «موزايىنىڭ يۈگرىشى سامانلىققىچە»، «ئات ئايلىنىپ ئوقۇ -

رىنى تاپىدۇ». سىز ئېرىڭىزنىڭ سايىسى بولۇۋالسىڭىزمۇ، لېكىن ئۇنىڭ يۈرىكى، مېڭىسىنىڭ سايىسى بولالامسىز؟ قايسى بىر قەدىمىي كىنودا بىر پومېشچىكنىڭ بېشىنى توخۇ كاتىكىگە تىقىدۇ ۋېلىپ دېگەن مۇنداق بىر گېپى يادىمدا: «قوڭۇمنى بۆرە يېسە يېسۇن، كۆزۈم كۆرمىسۇن». ئەمدى يەنە ئېرىڭىزگە سايىدەك ئەگىشۋالامسىز، ئەگىشۋالامسىز ئۆزىڭىز ئويلىشىپ قارار قىلىڭ!

سۆيگىنىڭىزدىن يىراق تۇرۇش سەن ئۈچۈن ياخشىلىق ۋە پايدىلىقراق، كۆزۈڭ كۆرمەيدۇ، كۆرمىگەندىكىن دىلىڭ رەنجىمەيدۇ.

— «مىڭ بىر كېچە» دىن .

زۇلۇم چەكسەك، كىيىگىن چىدام ئۆتۈكىنى،

يۇمشاقلىق ياپىدۇ، ئۇرۇش ئىشكىنى .

— سەئىدى شىرازى

92. باشقا ئەرلەرنىڭ سۆيگۈ ئىزھارنى رەت قىلىڭ

ئاياللار ئازادلىقى ئەر - ئاياللارنىڭ خىزمەت ئورۇنلىرىدا، ئاممىۋى سورۇنلاردا بىر - بىرى بىلەن ئۇچرىشىش پۇرسىتىنى كۆپەيتتى. شۇنىڭ بىلەن ئۆيدە ئەر - ئاياللارنىڭ قىلىشىدىغان گېپى قالمىسىمۇ، لېكىن سىرتتا باشقا ئەر ياكى ئايال بىلەن ئەرگەن - ئازادە، سائەتلەپ پاراڭلىشىدىغان ئەھۋاللار كۈنسەرى كۆپەيمەكتە. نورمال يۈسۈندىكى سۆھبەت، ئالاقە ئەر - ئاياللار - نىڭ نىكاھ ئىشىغا تەسىر يەتكۈزمىسىمۇ، لېكىن ئالدىنقى تېمىلاردا ئېيتىپ ئۆتكەن «تۆتىنچى خىل ھېسسىيات» ئەر - ئايال ئىككىلا تەرەپنىڭ ئائىلىسىگە چوڭقۇر ئازابلارنى، ھەتتا قۇتۇلدۇرۇۋالغىلى بولمايدىغان نىكاھ كرىزىسىنى ئېلىپ كېلىپ، سەبىي بالىلارنى مۇشۇنداق مەسئۇلىيەتسىز ئاتا - ئانىلارنىڭ قۇربانلىرى بولۇشقا مەجبۇر قىلماقتا.

«ئەرلەرگە نىسبەتەن ھېسسىيات ۋىجداندىن ئۈستۈن تۇردى - دۇ» دېگەن ئىدى كىمدۇر بىرى. ئەگەر ھەقىقەتەن باشقىسى بىلەن نىكاھلىق تۇرۇپ، ئىككىنچى بىر نىكاھلىق ئايالنى ياكى ئەرنى ياخشى كۆرۈپ قالغان بولسا ھەمدە ئىككىلا تەرەپ مۇ - شۇنداق ھېسسىياتتا بولسا، مېنىڭچە دەزھال نىكاھىدىكى ھەمرا -

ھى بىلەن ئاجرىشىش كېرەك. بالىلىرىمنى يېتىم قىلمايمەن دە-
گەننى باھانە قىلىپ، يوشۇرۇن ھالدا ئاشنا ئويناپ، بىر - بىرى
بىلەن ئۇچرىشىپ يۈرۈش، «بىر چالغىدا ئىككى پاختەكنى سو-
قۇش» تولىمۇ شەرمەندىلىكتۇر.

ئەگەر ئېرىڭىزنى چىن دىلىڭىزدىن ياخشى كۆرۈپ تۇرۇۋات-
قان شارائىتتا باشقا ئەرلىرىمىز سىزگە «سۆيگۈ» ئىزھار قىلغان
بولسا، سىزگە دەرھال ئوچۇق پوزىتسىيە تۇتۇش تەكلىپى بېرىد-
مەن. ھەرقانداق بىر ئەر كىشىنىڭ ئاياللارنىڭ ئۆزىنى ياقتۇرد-
دىغان - ياقتۇرمايدىغانلىقىنى بىلگۈسى كېلىدۇ، ناۋادا ئەرلەر-
نىڭ قىز دوستى ياكى ئايالى بولغان بولسا، بولۇپمۇ ئۇلار قارشى
ھەمراھىنى قىزغىن سۆيسە، كۆپ ھاللاردا باشقا ئاياللار بىلەن
يېقىنلىشىشنى ئويلىمايدۇ. لېكىن ئۆزىنىڭ جەلىپكار ياكى ئەمەس-
لىكىنى سىناپ كۆرۈش ئويى بەزى چاغلاردا ئۇنى باشقا ئاياللارغا
«قول سېلىش» قا ئۈندەيدۇ. بۇ ئىنتايىن قورقۇنچلۇق خاھىش-
تۇر، شۇڭا بىزنىڭ ئاياللارغا ئەرلەرنىڭ پىسخىكىسىنى كۆپرەك
ئىگىلەشنى يەنە بىر قېتىم تەۋسىيە قىلىشىمىزغا توغرا كېلىدۇ.
مۇشۇنداق بولغاندا، سىز ھەرقانداق ئىشلارغا تەمكىنلىك بىلەن
مۇئامىلە قىلالايسىز. دېمەك، ئاخىرقى گەپ، بەزى ئەرلەرنىڭ
سىزگە «سۆيگۈ» ئىزھار قىلىشى پەقەت ئۆزىنىڭ جەلىپكارلىقىنى
سىناپ باقماقچى بولغانلىقى، ئېچىنىشلىق يېرى شۇكى، سىز
ئۇنىڭ «سېناق بۇيۇمى» غا ئايلىنىپ قالغان، بۇنى ئوبدان
ئويلىنىپ كۆرۈڭ.

باشقا ئەرلەرنىڭ «سۆيگۈ» ئىزھار قىلىشىنى رەت قىلىشتا
سەھمىي، كەسكىن پوزىتسىيە تۇتۇشىڭىز كېرەك، بۇ سىزنىڭ
ئېرىڭىزگە بولغان ھۆرمەتتۇر.

ئەخلاقلىق ، پەزىلەتلىك ئايال پانىي ئالەمدىكى جەننەت .

— رومىن روللان

ئىنساندىكى ھۆسن ۋە لاتاپەت ھايا بىلەن ئىپپەتتۇر ،
ھاياسىز يۈز باشسىز جەسەتكە ئوخشاشتۇر .

— ئەبۇ ئەلى ئىبن سىنا

93. ئائىلىڭىزنى ئورتاق باشقۇرۇڭ

ئائىلە — ئىجتىمائىي بەخت — سائادەت ياكى تۇرمۇش پاراكەندىچىلىكى ئىپادىلىنىدىغان مەركىزىي ھالقا. كىشىلىكنىڭ پۈتۈن ئۇتۇقلىرى، ھەربىر شەخسنىڭ پۈتۈن مۇۋەپپەقىيەتلىرى ئاخىرقى ھېسابتا مەيلى ئۇ پادىشاھ ياكى پۇقرا، سەركەردە ياكى ئەسكەر بولسۇن، ئوردا — تەختلەردە، جەڭ — بارىگاھلىرىدا ئەمەس، ئائىلىدە ئىنسانىي بەخت — ھالاۋەت، پەخرى ئىپتىخار قىممىتىنى تاپىدۇ. شۇڭا، ئەگەر ئائىلە ياخشى باشقۇرۇلسا، ئەر ياكى ئايال ئائىلىدە ئۆزىنى بەختلىك ھېس قىلسا، ئۇنىڭ باشقا بارلىق ئىشلىرى بىر مەنىۋى يۆلەنچۈككە ئېرىشىدۇ.

مۇھەببەت، نىكاھ، تۇغۇت، ئائىلە تەربىيىسى، كۈندىلىك مەئىشەت، كېسەل كۈتۈش، قېرىلارنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئېلىش، قىز چىقىرىش، ئوغۇل ئۆيلەش، ئۆلۈم — يېتىم، ئائىلە زىددىيەتلىرى، ئائىلە دەۋالىرى، مېھاندارچىلىق، ئىجتىمائىي مۇناسىۋەت، ئۇرۇق — تۇغقانلىق نەسەپدارچىلىقى قاتارلىقلارنىڭ ھەممىسى ئائىلىنىڭ جىددىي ھەرىكەتتە تۇرىدىغان ئىجتىمائىي مېخانىزم ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ، مۇشۇ ئىشلارنى باشقۇرۇش ئەر — ئاياللارنىڭ زىممىسىگە چۈشكەن ئورتاق ۋەزىپە. قانداق باشقۇرۇش — بارلىق ئائىلىۋى مەسىلىلەر ئىچىدە.

كى ئۇ ۋە مۇھىم مەسىلە. يېيىش، ئىچىش، يېتىش، قوپۇش،
ئەمگەكتە بىللە بولۇش «بەرىپا قىلىش» دېيىلىدۇ، بىللە قارار
چىقىرىش، بىللە تىزگىنلەش، بىللە ھۇزۇرلىنىش، جاپا - مۇشەققەتتە
بىللە بولۇش بولسا ئائىلىدە ھەقىقىي ھېسسىياتنىڭ مەۋجۇت-
جۇتلۇقى، چىنىقنىڭ بارلىقىنىڭ ئىپادىسى.

يېڭى تەپەككۇر: ئاۋۋال ئائىلەگىدىكى ئىشلارنى ياخشى بىر
تەرەپ قىلىپ بولۇپ، ئاندىن جاھانغا نەزەر سال.
يەنە بىرخىل مودا: ئەرلەر پۇل تاپىدۇ، ئاياللار خەجلەيدۇ.
ئەرلەر پۇل خەجلەپ نەتىجە چىقىرىدۇ، ئاياللار پۇل خەجلەپ
ئاچچىقىنى چىقىرىدۇ.

سىرتتىكى ھەرقانچە چوڭ بەختمۇ ئائىلىدىكى بەختكە يەت-
مەيدۇ، مەيلى پادىشاھ ياكى دېھقان بولسۇن، ئائىلىدە ئىناق
بولغىنى ئۇ بەختلىكتۇر. ئىناقسىز ئائىلە تىرىكلەر كۆيۈپ
ئازابلىنىدىغان دوزاخ، دۇنيانى بىر قېتىم ئايلىنىپ چىققاندىلا،
ئۆز ئۆيىدىن ئوبدان جاينىڭ يوقلۇقىنى بىلگىلى بولىدۇ.
ئائىلە تۇرمۇشىنىڭ بەختلىك بولۇشى ئەر - ئايال ئىككى-
لەرنىڭ ئورتاق تىرىشىشىغا توغرا كېلىدۇ، ئۇنى ۋەيران قىلىمەن
دېسە، بىرلا ئادەم بولسا كۇپايە.

— بېلىنىسكى

ئايالى ئەقىللىق، ئېرى ئىش بىلەر،
دېمەك بۇ ئائىلە كۈندىن كۈن گۈللەر.
— خۇسراۋ دېھلىۋى

94. تېخىمۇ كۆپ پۇل تېپىپ، ئائىلىڭىزنى قامداڭ

ھەرقانداق نەرسە ئاز بولسا بولسۇن، پۇل ئاز بولمىسۇن. ئىلگىرى نامراتلىق پەقەت ئۆزىڭىزنىڭ ئىشى ئىدى، ھازىر نامراتلىق بىرخىل جىنايەت ھېسابلىنىدۇ. ئىقتىسادىي جەھەتتە مۇستەقىل بولماي تۇرۇپ، ئاياللار مۇستەقىللىقى، خوجايىنلىقى دېگەنلەرنىڭ ھەممىسى قۇرۇق گەپ بولۇپ قالىدۇ.

ئاياللار پۇل ئىشلىتىدىغان جايلار ھەقىقەتەنمۇ ئىنتايىن كۆپ، كىيىم - كېچەك، زىبۇزىننەت، گىرىم بۇيۇملىرى، قورۇق يوقىتىش، چاچ گۈزەللەشتۈرۈش سۇيۇقلۇقلىرى، توي - تۆكۈن، ئادىمەتچىلىكلەر، ھەتتا ئايدا بىر قېتىم ئەڭ ئاز دېگەندە ئون يۈەن خەجلەپ «ھېلىقى نەرسە» نى ئالمىسىڭىز تېخى بولمىغان، ئەگەر يېنىڭىزدا ئەڭ ئاددىي، نورمال تۇرمۇش كەچۈرگۈدەك پۇلىڭىزمۇ بولمىسا، بەكمۇ ئېچىنىشلىق ئىش. ھەر قېتىم ئەردىن پۇل سوراڭ، كىشىگە ئىنتايىن ئېغىر كېلىدۇ.

ساق بولسىڭىزمۇ مەيلى، ئاغرىپ قالسىڭىزچۇ؟ ئۆتكەندە «كۆڭۈلدىكى سۆز» پروگراممىسىدا زىيارەت قىلىنغان ئىككى (خوتەنلىك) ياش ئايالنىڭ ئېچىنىشلىق تەقدىرىدىن نۇرغۇن

نەرسىلەرنى ھېس قىلغان بولۇشىڭىز مۇمكىن، ۋاقتانى ۋاق
كەلگەندە ئەرلەر سىزنى بىر تېپىك بىلەنلا ئەسكى پايپاقنى
تاشلىۋەتكەندەك تاشلىۋېتىشتىن يانمايدۇ، شۇڭا ياش، ھوشىڭىز
بار چاغدا بىرەر ئىشنىڭ بېشىنى تۇتۇپ، ئىقتىسادىي جەھەتتىن
مۇستەقىل بولۇشقا تىرىشىڭ.

بىر ئايال پۇلنى قانچىكى ئۆز ئىرادىسى بويىچە خەجلىيەلە-
سە، ئۆز قەدەر - قىممىتىنى شۇنچە بىلەلەيدۇ. ئىقتىسادىي جە-
ھەتتە بىخەتەرلىك تۇيغۇسى بەرپا قىلىشىڭىزغا ئىنتايىن ياردەم
بېرىدۇ.

— پونىلوپ روسئانوۋ

ھېچكىمگە يېلىنماس ھۈنەرلىك ئادەم،

رىزقىنى بېغىدىن تاپىدۇ ئادەم.

— سەيدانە سەبىي

95. ئېرىڭىز بىلەن سوقۇشماڭ

ئائىلىلەردە ئىقتىسادىي مەسىلىلەر تۈپەيلىدىن كېلىپ چىد-
قۇۋاتقان زىددىيەتلەرنى كۆپ كۆرۈۋېرىپ، كۆزگە سىڭىشىش
بولۇپ كەتتى. ئائىلە نامرات چاغدا مۇرىنى - مۈرىگە تىرەپ،
قېيىنچىلىقنى يېڭىپ كەلدۇق، ئەمدى پۇل بار چاغدا ھەرقايسى-
نىڭ ئۆزىگە چۇشلۇق خىيالى، يېڭىدىن يېڭى ئارزۇ - ئارمانلى-
رى چىقىپ، يەنىلا توقۇنۇشتىن ساقلانغىلى بولمايۋاتىدۇ.
كونىلارنىڭ دېيىشىچە، «سوقۇشقان ئۆيدە بەرىكەت بول-
مايدۇ»، ئېرىڭىز بىلەن سوقۇشقان چېغىڭىزدا بالىلىرىڭىزنىڭ
چىرايىغا قاراپ باقتىڭىزمۇ؟ بىچارە بالىلار كۆزلىرىنى بىردە سىز-
گە، بىردە دادىسىغا تىكىپ، قورقۇش ئىچىدە بۇلۇڭغا كىرىپ
ئۈنسز ياش تۆكۈۋاتقان ھالىتى سىزنى ئازابلىغاندۇ؟ مۇشۇنداق
جەڭگى - جېدەل ئازاب ئىچىدە چوڭ بولغانلارنىڭ روھى
قانداقمۇ كۆتۈرەلگۈ بولالايدۇ؟ قانداقمۇ ئۆزىگە ئىشىنەلەيدۇ؟
ساۋاقداشلىرى بىلەن بولغان مۇناسىۋەتنى، ئۆگىنىشنى قانداقمۇ
ياخشى بىر تەرەپ قىلالايدۇ؟ ئۇنداقتا ئۇلارنىڭ كەلگۈسى تۈر-
مۇشى قانداق بولماقچىتى؟

قىزىمنىڭ مەكتىپىگە ئاتا - ئانىلار يىغىنىغا بارغىنىدا، دائىم بىر ئوغۇل بالىنىڭ تەنقىدلەنگەنلىكىنى، ئاتا - ئانىسىنىڭ بىرەر قېتىمىمۇ ئاتا - ئانىلار يىغىنىغا كېلىپ باقمىغانلىقىنى ئاڭلايتتىم. بالىلارمۇ ئۇ بالىنى ناھايىتى ئەسكى، كەچىكچە خەق - لەرنى بوزەك قىلدۇ دەيتتى. ئۆتكەن قېتىمقى ئاتا - ئانىلار يىغىنىدا شۇ بالىنىڭ ئۆگىنىش ئەھۋالىنى سوراپ كېلىشنى بىر خىزمەتدېشىغا ھاۋالە قىلىپ، ئائىلە باشلىقى يەنە ئۆزى كەلمەپتۇ، مەن بۇنىڭغا قىزىقىپ، ھاۋالە قىلىنغۇچىدىن سورىسام، بۇ بالى - نىڭ ئانىسى دوختۇر، دادىسى ساقچى ئىكەنلىكىنى، ئىككىسىنىڭ دائىم ئۇرۇشۇپ، ئاخىرى ئانا دەردىنى ئوغللىدىن چىقىرىدىغانلىقىنى، يېقىندىن بۇيان ئۇ ئەرنىڭ ئۆيىگە قايتمايدىغان بولۇۋالغانلىقىنى ئېيتىپ بەردى. بىچارە بالا، ئەسلىدە بالىدا گۇناھ يوق، بەلكى ئاتا - ئانىسى بۇ بىچارە بالىغا مېھرى - مۇھەببەت ئاتا قىلىشقا ۋاقىت چىقىرالماي، ئۇرۇشۇپ يۈرگەن ئىكەن. مەيلى ئۇ ئەر - ئايال قانداق سەۋەبتىن سوقۇشسۇن، بۇ ھېچكىمگە پايدىلىق ئەمەس.

ياخشى ئاياللارغا ئايان، ئىقتىسادىي مەسىلە ياكى باشقا سەۋەبلەردىن كېلىپ چىققان چۈجە - خورازدەك سوقۇشۇپ، ئىناقسىزلىق پەيدا قىلىش ھەم ئائىلىنىڭ بەختسىزلىكى، شۇنداقلا شەخسكە نىسبەتەنمۇ نومۇس.

كۈن ئۆتكۈزۈش قانۇنى: ئېلىشنى ئازراق ئېلىپ، مۇھەببەت - مەھەببەت كۆپرەك ئاتا قىلايلى! تېجەپرەك خەجلىپ، ئىقتىسادچانراق بولايلى! كۆپرەك پىكىر ئالماشتۇرۇپ، ئازراق سوقۇشايلى!

نىكاھ مۇناسىۋىتىدە ئەدەپ - قائىدە ئېھتىياتچانلىق بىلەن
جورا تاللاشتىن كېيىنلا تۇرىدۇ، ياش چوكانلار ئېرى ئالدىدا
مېھماندەك ئەدەپلىك بولۇشى لازىم. جاۋىلداق خوتۇندىن ھەر -
قانداق ئەر ھەزەر ئەيلەيدۇ.

— دانلوچ خانىم

كىم بىراۋ دىلىنى زۇلۇمدا تىلدى،

ئۇ ئۆز ۋۇجۇدىنى يارىدار قىلدى.

— پەرىدىددىن ئەتتار

96. تۇرمۇشىڭىزغا ئاكتىپ پوزىتسىيە تۇتۇڭ ، ھەر ۋاقىت خۇشال ياشاڭ

كورىيە 50 قىسىملىق تېلېۋىزىيە تىياتىرى «كۈل قىز» نى بۇلتۇر پىلاستىكىسىنى ئارىيەت ئېلىپ كىرىپ بەش كۈندە كۆ-رۈپ تۈگەتكەن ئىدىم، ئۇنىڭدىن كېيىن تېلېۋىزوردىن يەنە ئۈچ قېتىم كۆردۈم، ھەر قېتىمدا كۆرگەن چېغىمدا بۇ تېلېۋىزىيە تىياتىرى ماڭا خۇددى يېڭىدىن كۆرۈۋاتقانداك تۇيغۇ بېرىدۇ. ھەر قېتىمدا ئۇنىڭدا تەسۋىرلەنگەن يۇمۇرىستىك ۋەقەلەر مېنى كۈلدۈرسە، ئازابلىق كۆرۈنۈشلەر مېنى يىغلىتىدۇ. بولۇپمۇ باش قەھرىمان لى شەنيۇنىڭ تۇرمۇشقا تۇتقان ئاكتىپ پوزىتسىيىسى، ھەرقانداق چاغدا كۈلۈپلا تۇرۇشى، قىيىنچىلىققا يولۇققاندا، ئۆز - ئۆزىگە: ھېچقىسى يوق شەنيۇ، سەن چوقۇم يېڭەلەيسەن! قەيسەر بول دەپ مەدەت بېرىشى، شۇنداق جاپا تارتسىمۇ كۈلۈپلا يۈرۈشى مېنى تولىمۇ مەھلىيا قىلىدۇ ھەم ماڭىمۇ ئۇنىڭ روھى ئۆتۈۋاتقانداك بولىدۇ.

ئەسكى قىز شېڭشىننىڭ ئاخىرقى ھېسابتا نېمە ئۈچۈن تۇرمىگە چۈشكەنلىكىنى بۇ فىلىمنى كۆرگەن ئادەم بىلىۋالالايدۇ، ئۇنى ۋەيران قىلغان دەل ئۇنىڭ ئىدىيىسى. تۇرمۇشقا پاسسىپ، سەلبىي تەرەپتىن قارىشى، ھەسەتخورلۇقى، ئىچى تارلىقى ۋەھا-

كازالار.

بەلكىم تەقدىر - پېشانە شۇنداق تۇر، لېكىن خۇدا ئادەملەر -
نىڭ خۇي - پەيلىگە قاراپ كۈن بېرىدۇ، سىز دىققەت قىلىپ
باقتىڭىزمىكىن، باشقىلار ماڭا ئامراق دەپ ئويلسىڭىز، راستتىنلا
ھەممە ئادەم سىزگە ئامراق تەك ھېس قىلىسىز. ئۇ ماڭا ئۈچ
دېسىڭىز، ھەقىقەتەن ئۇنىڭ قىلغان ھەرقانداق گەپ - سۆز،
ئىش - ھەرىكىتى سىزگە ئۈچمەنلىك قىلىۋاتقاندا تۇيغۇ بېرىدۇ.
بۇ پەقەت سىزنىڭ قانداق ئويلشىڭىزغا، باشقىلارغا قانداق
مۇئامىلە قىلىشىڭىزغا، تۇرمۇشنى قانداق چۈشىنىشىڭىزگە باغلىق.
ئەگەر خۇشال - خۇرام، بەختلىك ياشاي، ھەربىر كۈنۈمنى
مەنىلىك ئۆتكۈزەي دېسىڭىز، تۇرمۇشقا ئاكتىپ پوزىتسىيە تۇ-
تۇڭ. ئۈمىدۋار بولۇڭ، خۇشال ياشاڭ، مۇنداق ياشىسىڭىز پۇل -
گىزنىڭ ئاز - كۆپلۈكىمۇ، ھېرىپ - چارچاش، دەرد -
ئەلەملىرىڭىزمۇ بىلىنمەيدۇ.

ئۆتكەن كۈنلەرنى ئەسلەپ بېقىڭ: ئۆيىڭىزدە ئېرىڭىز ۋە
بالىلىرىڭىز بىلەن بىللە خۇشال - خۇرام ناخشا ئېيتىپ، ئۇس -
سۇل ئويناپ باقمىغىنىڭىزغا قانچە يىل، قانچە ئاي، قانچە كۈن
بولدى؟

شاد - خۇراملىق ئۈمىد چېچىكى، ئۇ ئاياللارغا كۈچ - قۇۋۋەت
ۋەت ئانا قىلىپ، ئۇلارنى بۇ ھاياتلىقتىكى ئوڭۇشسىزلىقلاردىن
قىلچە قورقماي، ھاياتقا توغرا قارىيالايدىغان قىلىدۇ.

— بالزاك

ئۆتۈپ بارار ئەجەپ ئۆمۈر كارۋىنى،
قولۇڭدىن چىقىمىسىمۇ شادلىق ماكانى.

— ئۆمەر ھەييام

97. مەشگۈ «ئائىلە» ئىزىنى مەركەز قىلىڭ

قاچانلاردا باشلانغانلىقى نامەلۇم، «ئاياللار ئۆي ئىچىنىڭ، ئەرلەر تېشىنىڭ ئىشىنى قىلىدۇ» دېگەن بەلگىلىمە ئاياللارنى «ئۆيدە ئولتۇرىدۇ» دېگەن ئورۇنغا مەھكەم مەخسۇس قىلىپ، ئۆي رەتلىنىشكە، ماسلاشتۇرۇلۇشقا موھتاج، ئاياللار تۇغما بولغان مۇلايىملىقى بىلەن بەلكىم ئائىلىنىڭ مەۋجۇدلۇقى ۋە تەرەققىياتىغا تېخىمۇ مۇۋاپىق كەلسە كېرەك.

«ئۆي ئىشىمۇ ئىش» دېگەن تېلېۋىزىيە فىلىمىدە، ئاتاقلىق ئارتىسىمىز فىردەۋىس ئەزىزى ئەرلەرنىڭ ئۆي ئىشى دېگەن قانچىلىك ئىشتى دەپ، خوتۇنى بىلەن ئورنىنى ئالماشتۇرۇپ، بىر كۈنلۈك «خوتۇن» بولۇپ، خوتۇننىڭ بىر كۈندە قىلىپ تۈگىتىدىغان ئىشلىرىنى ئەپلەشتۈرۈپ قىلالماي، يۈز - كۆزلىرى مەينەت، قوللىرى پىچاققا كېسىلگەن، بالىسىنىڭ تەرتى ئىشتىندىن بۇلغىنىۋەتكەن، چاچلىرى چۇۋۇلغان... ئېچىنىشلىق ھالىتىنى ئىنتايىن يۇمۇرلۇق ھەم مۇۋەپپەقىيەتلىك ئورۇنداپ، كىشىلەرنىڭ ياخشى باھاسىغا ئېرىشكەن ئىدى.

دېمىسىمۇ ئاياللار بىر كۈندە قىلىدىغان ئىشنى، شۇنداقلا مۇشۇنداق ئۆلگۈچە تەكرارلىنىپ تۇرىدىغان ئىشلارنى ئەرلەرنىڭ چىداپ قىلالىشى مۇمكىن ئەمەس، بۇ جەھەتتە ئەرلەر ئاياللارغا

مېدال تاقاشقا، بېشىدا كۆتۈرۈشكە ھەقلىق.

ياخشى ئاياللارنىڭ قەلبىدە ھەر دائىم ئائىلىسى مۇھىم ئورۇن تۇتقان بولىدۇ، ئىشنىڭ چوڭ - كىچىكلىكى بولمايدۇ، ئاياللار ئائىلىنىڭ غوللۇق ئارتىسى، ئائىلە ئاياللارنىڭ سەھنىسى. ئائىلە ئىشلىرىنى باشقۇرۇش ئەڭگۈشتەرى: ئەمگەكچانلىق، ئىقتىسادچانلىق، ئىناقلىق، كۆيۈمچانلىق.

ئاياللارنىڭ ئېرىگە ۋە بالىسىغا شۇنى ئېيتىپ قويۇش كېرەك - كى، ناۋادا ئۆيىڭىزدە ئاياللىرىڭىز ياكى ئانىڭىزنىڭ ئېغىر ئەمگەككى ۋە تەر ئاققۇزۇشى بەدىلىگە كەلگەن جەۋھەر بولمىغان بولسا، سىزنىڭ يەيدىغىنىڭىزمۇ، كىيىدىغىنىڭىزمۇ بولمايدۇ.

— چىتەن دازو

مۇشەققەت چەكمىگەن تاپماس خەزىنە،

تۈن كەينىدىن كېلەر كۈندۈز ھەمىشە.

— سەئىدى شىرازى

98. ئەخلاق — سىزنىڭ مەشغۇلۇك ئەشغۇشتەرىڭىز

ئاياللارنىڭ ئورنى يۇقىرى كۆتۈرۈلگەنسېرى، ئەركىنلىك-
شىپ، ئەخلاق جەھەتتىن مەسىلە كۆرۈلۈشكە باشلىدى. بۇرۇن
ئەرلەرنىڭ يۈزىگە قارىسا نامەھرەم بولىدۇ دەيدىغان قاراشلار
ھازىر يەتتە قات ئاسماننىڭ ئېرىسىغا چۆرۈۋېتىلدى.

زامانىۋىلىشىش ئەخلاقىنىڭ بۇزۇلۇشىغا تېخىمۇ كەڭ دەرۋازا
ئېچىپ بەرگەندەك قىلىدۇ، ھازىر كىمكىلا قارىسىڭىز يان تېلې-
فون، ھەممىلا ئۆيىدە دېگۈدەك كومپيۇتېر بار. ئاياللار ھەرقانداق
چاغدا ئۆز ئېرىدىن باشقا بىر ئەر بىلەن تېلېفوندا سۆزلەشسە،
مۇھەببەتلەشسە، كۆڭلىنى ئىزھار قىلىدىغان ئۇچۇرلارنى يوللىسا
بولۇپرىدىغان، كومپيۇتېردىكى خەت ساندۇقى ياكى مىكرافون
ئارقىلىق مەخپىي ئالاقىلىشىدىغان، سۆزلىشىدىغان ئوڭايلىقلار
تۇغۇلدى، ھەتتا بەزىلەر ئوچۇق - ئاشكارا سورۇنلاردا، قىلغان
ئىشىدىن پەخىرلىنىپ باشقىلارغا سۆزلەپ بېرىدىغان، بەزى تې-
خىمۇ ئەخلاقسىز ئاياللار ئېرىنى ئالداپ كوماندىروپكىغا چىقىد-
مەن، يىغىنغا بارىمەن دەپ قويۇپ، ئاشىنىسى بىلەن قىسقا
مۇددەتلىك ياتاق ئېچىپ، كۆڭۈل ئاچىدىغان ئىشلارمۇ يوق
ئەمەس. بەزىلەرنىڭ دېيىشىچە، ھازىر بۇ ئاشىنىسى يوق ئاياللار-

نىڭ جەلپ قىلىش كۈچى يوقلۇقىدىن دېرەك بېرەرمىش.
 توۋا، بۇ جاھان نېمە بولۇپ كېتىۋاتىدۇ؟ ئەرنىغۇ ئويلىماي-
 لى، لېكىن بالىلارغا ئەخلاق - پەزىلەتلىك، كىشىلەرنىڭ ئالدىدا
 ياخشى نام - ئابرويى بار ئانا كېرەككۇ ئاخىر. «پاختا ئىچىدە
 ئوت ساقلىغىلى، ئېتەك بىلەن ئايىنى توسقىلى» بولمايدۇ.
 مومام شۇنداق دەيدىغان: ئاخىر زامان بولغاندا بالام،
 ئاياللار كوچىغا چىقىپ كېتەرمىش دەپ. مۇنداق تېز ئاخىر زامان
 بولۇشىنى پەقەتلا خالىمايمەن، چۈنكى بالىلىرىم بار ئەمەسمۇ؟
 بالزاك «مىللەتنىڭ تەقدىرى ئانىلار قولىدا» دەپ ناھايىتى
 توغرا ئېيتقان. ئەگەر ئاياللىرىمىز مۇشۇنداق بۇزۇقچىلىق (ياخشى
 ئاياللار يەنىلا كۆپ) بىلەن شۇغۇللىنىپ، ئۆزىنىڭ يۈكسەك
 مەسئۇلىيىتى ۋە مەجبۇرىيىتىنى ئۇنتۇپ قالىدىغان بولسا، بىزنىڭ
 مىللىتىمىز ھەقىقەتەنمۇ تۈگەشمەي قالمايدۇ. سىز بىر ئايال،
 تېخىمۇ مۇھىمى بىر ئانا: ئەخلاق سىزنىڭ مەڭگۈلۈك ئەڭگۈشتە -
 رېڭىزگە ئايلانغاندا، ئاندىن سىزمۇ گۆھەر دەپ قەدىرلىنىسىز.

بۇزۇق ئايالدىنمۇ يىرگىنىچلىك نەرسە يوقتۇر، ئىپپەتلىك
 ئايالدىنمۇ گۈزەل نەرسە ھەم يوقتۇر.

— ئولپىرمىس

ھايا - نومۇس ئىمانغا دەلىلدۇر،

ھاياسىز دائىما خارۇ - زەلىلدۇر.

— ئابدۇللا ئەۋلانى

99. ھەقىقىي جەلپ قىلىش كۈچىنى يېتىلدۈرۈڭ

ئاياللار ئۆزىنىڭ سەت بولۇپ قېلىشىدىن، قېرىپ كېتىشىدىن ئەڭ قورقىدۇ. ئەگەر چىرايلىق بولسا خۇددى كىشىنىڭ ھەۋىسىنى كەلتۈرىدىغان كاپىتالغا ئېرىشكەندەك ھېس قىلىدۇ، چىراي تۇرقى ئادەتتىكىچە، ھەتتا سەت ئاياللار دائىم ئۆزىنى باشقىلاردىن پەس كۆرۈپ، خۇدانىڭ ئۆزىگە قىلغان ئادالەتسىزلىكىدىن ئاغرىنىپ، ئازابلىنىپ ياشايدۇ. شۇڭا ئىمكانىيەتنىڭ بارىچە ئۇپا - ئەڭلىك ۋە مودا، قىممەت پۇللۇق كىيىم - كېچەكلەر بىلەن ئۆزىنىڭ قىياپىتىنى ئۆزگەرتىمەكچى بولىدۇ. ئەمەلىيەتتە، ئاياللارنىڭ ھەقىقىي جەلپ قىلىش كۈچى ھەرگىزمۇ كېلىشكەن چىرايى ۋە كىشىنىڭ يۈرىكىنى تىرتىتىدىغان تاشقى قىياپەتتىلا ئەمەس. ئەڭ مۇھىمى ئۇنىڭ سالاپىتى ۋە خاراكتېر گۈزەللىكىدە بولىدۇ. سىزنىڭ تۇغما ساپارىڭىزنىڭ قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، پەقەت ھازىردىن باشلاپ تىرىشىڭىزلا، چوقۇم جەلپ قىلارلىق ئايال بولالايسىز. بۇنىڭ ئۈچۈن تۆۋەندىكىلەرگە دىققەت قىلىڭ:

① يۈزىڭىز پاكىز، تازا بولسۇن. بۇ قېنىق گىرىم قىلىنغان يۈزلەرگە قارىغاندا تېخىمۇ جەلپ قىلارلىق بولىدۇ.

② ساغلام، شوخ، تېتىك، قىلىقىڭىز تەبىئىي بولسۇن. راۋرۇس قىياپەت، سەممىي كۆرۈنۈش، قىزغىن كۈلۈمسىرەش، يەڭگىل ئاۋاز قاتارلىق گۈزەل قىلىقلارنىڭ ھەممىسى سىزنى ماڭىتتەك جەلپ قىلىش كۈچىگە ئىگە قىلدۇ.

③ ئەقىللىق، ئۆزىڭىزگە ئىشىنىدىغان، ئۆزلۈكسىز ئۆزد-
ڭىزنى تولۇقلاپ تۇرىدىغان بولۇڭ. ئۆزىگە ئىشەنمەيدىغان گۈ-
زەل چىراي ئۆزىگە ئىشىنىدىغان سەت چىرايدەك ئادەمنى ئۆزىگە
تارتالمايدۇ، ئەگەر سىز ئۆزىڭىزگە ئىشەنسىڭىز، ئۇنداقتا سىز
چوقۇم چىرايلىق بولالايسىز.

④ ئۆزىڭىزگە تايىنىڭ، ئۆزىڭىزنى ھۆرمەتلەڭ. ئۆزىڭىزنى
سۆيۈڭ، بۇنداق ئاياللار تەمكىن، قىياپىتى تەبىئىي، يۈرۈش -
تۈرۈشى سېھىرلىك بولىدۇ.

⑤ ئاق كۆڭۈل، مۇلايىم بولۇڭ، باشقىلارغا يېقىملىق
مۇئامىلە قىلىڭ.

مۇلايىم، يېقىشلىق، ھېسداشلىققا باي ئاياللار سېھىرىي
كۈچكە تولۇپ - تاشقان بولىدۇ. بۇنىڭغا ئۆزىگە خاسلىق، بىلىم
ۋە ئالغا ئىلگىرىلەش روھى قوشۇلسا، گۈل ئۈستىگە گۈل كەلگەن-
دەك بولىدۇ.

⑥ ئاددىي ئاياللىق قەلبىڭىز بولۇشى كېرەك.
ھازىرلىق قىلماڭ، ھەرقانچە ئىقتىدارلىق ۋە گۈزەل بو-
لۇپ كېتىشىڭىزدىن قەتئىينەزەر ئۆزىڭىزنىڭ ئاددىي بىر ئايال
ئىكەنلىكىڭىزنى ئۇنتۇپ قالماسلىقىڭىز، بۇرچىڭىزنى تىرىشىپ
ئادا قىلىشىڭىز كېرەك.

⑦ يۇمۇرىستىك، ئوچۇق - يورۇق بولۇڭ.
يۇمۇرنىڭ گىرىپكە مەنىسى «خانىم قىزلار سۈيۈقلۈقى».

يۇمۇرىستىك تۇيغۇ ئادەمنى جىسمانىي ۋە مەنىۋى جەھەتتىن ياشىنىتىدۇ. خانىملار ھەرگىز يۇمۇرلۇقنى يوقىتىپ قويماسلىق لازىم.

يۇقىرىقىلارغا دىققەت قىلىڭىز، چوقۇم جەلپكار ئايال بو-
لالىشىڭىزدا گەپ يوق.

خانىم - قىزلارنىڭ ئەڭ زور تەسىرى ۋە جەلپ قىلىش كۈچى پەلسەپىچىلەرنىڭ سۆزى بويىچە ئېيتقاندا يېقىن يولاتماسلىق تە-
سىرى، مەلۇم ئارىلىق ساقلاش ھەرىكىتى بولۇپ، بۇ ئەزەلدىن
تۈپ ئاساس ۋە ئەڭ مۇھىملىققا تەۋە بولغان ئارىلىقتۇر.

— نېس

چېھرى كۈلگەن گۈزەللىك بارچىسى دىلبەر ئەمەس،

ئەينىكى بار كىشىلەرنىڭ بەرى ئىسكەندەر ئەمەس.

— ھاپىز شىرازى

100. نەچچە ئون يىللىق تۇرمۇشىڭىزدا ئەسلىگۈدەك نېمە بارئىكەن؟

نەچچە ئون يىل بىللە ياشاش، ئەسلىدە پەقەت تونۇشماي-
دىغان ئىككى ئادەم چىقىشىپ بىللە ئۆتۈش، بەزىدە تاتلىق،
بەزىدە ئاچچىق، بەزىدە خۇشال، بەزىدە ئازابلىق مۇساپىلەردە
قانىچىلغان مۇھەببەت - نەپرەت، ياخشى كۆرۈش، ئۆچمەنلىك،
قايغۇ - خۇشاللىق، ئايرىلىش، جەم بولۇشتەك ئىشلارنى باشتىن
كەچۈردۈڭلار؟ بىر ئويلىساڭلار خۇددى نەچچە يۈز يىل ياشىۋەت-
كەندەك، بىز ئويلىساڭلار تېخى تۆنۈگۈنكى ئىشتەك تۇيغۇ بېرد-
دىغان تۇرمۇش، نىكاھ. سىز ھېس قىلغاندا تۇرمۇشنىڭ
قايغۇ - ھەسرىتىنى، ھاياتلىقنىڭ ئاجىزلىقى، نازۇكلۇقىنى ئېرد-
ڭىز بىلەن ئورتاقلىشىڭ! ئەرلەرنىڭ مۇرىسى ئەسلىدىنلا ئايال-
لارنىڭ يۆلىنىشى ئۈچۈن ئاشۇنداق مۇستەھكەم يارالغان.
قەلبىڭىزنى ئاشكارىلاپ، ھەر دائىم ئېرىڭىز بىلەن بىللە
ئۆتكۈزگەن تۇرمۇشىڭلاردىكى ئاچچىق - چۈچۈكلەرنى، ھايا-
تىڭلاردىكى ئەگرى - توقايلىقلارنى سەمىمىي ھالدا سۆزلىشىڭ.
پىكىر ئالماشتۇرۇڭ، شۇندىلا سىز ئەرلەرنىڭ سىزنىڭ تەسەۋۋۇ-
رىڭىزدىكىدەك قەيسەر ئەمەسلىكىنى بايقايسىز.
ھەربىر ئادەمنى ئاتا - ئانا تۇغۇپ بېقىپ، قاتارغا قوشىدۇ،

ئەرلەرنىڭ ئازابلىرى، خۇشاللىقلىرى، نەپرىتى ۋە ئاداۋىتى...
ئاياللار بىلەن ئوخشاشلا ناھايىتى تەسىرلىك.

ھەرقانداق مۇشەققەتنىڭ ئاخىرى راھەتتۇر، مۇشەققەت چەك-
مىگەن راھەتكە مۇيەسسەر بولالمايدۇ. تاماق مەقسەتكە يېتىش-
نىڭ ۋاسىتىسى، ئەمما ئۇ ئوتنىڭ مۇشەققىتىنى تارتىمىسا، خام
يېتى قالىدۇ. ئالتۇن كىشىلەرنىڭ دىلىكىشىدۇر، ئۇ پەقەت ئوتتىلا
غەلىدى - غەشتىن خالاس بولىدۇ. ئوت قانچە يالقۇنلۇق بولسا،
ئالتۇن ئېرىش جەريانىدا شۇنچە پارقىرايدۇ.

— ئەلىشىر نەۋائى

زەنجىرنىڭ ئاخىرقى ھالقىسى ئىنسان،
ئۇ ئاچقۇچ قۇلۇپنى ئاچىدۇ ئاسان.
سەرۋىدەك باشنى تىك كۆتۈرەر مەغرۇر،
بارلىقى ياخشى سۆز، ئەقىل تەپەككۈر.
ئەقىل بىلەن ئىدراك پەقەت ئاڭغا يار،
پۈتۈن تىلىسىز ئالەم پەرمانغا زار.
— ئوبۇلقاسىم فىردەۋىسى

101. بالىلىرىڭىزنى تىرىك يېتىم بولۇشقا مەجبۇرلىماڭ

كىچىك ۋاقىتلىرىمدا كوچىلاردا بالىلار ئاتا - ئانىسى بىلەن خۇشال، ئۇلارنىڭ قوللىرىنى تۇتۇپ «ئايروپىلان» ئۇچۇپ ماڭ - غىنىنى، دادىلىرىنىڭ بالىلىرىنى سۆيۈپ قويغانلىقى، ئەركىلەت - كەنلىكىنى كۆرسەم كۆڭلۈم بۇزىلاتتى، باشقا بىر نەۋرە تۇغقانلى - رىمنىڭ ھەممىسىنىڭلا دادىسى بار، پەقەت ئاكام ئىككىمىزنىڭلا دادىمىز يوق ئىدى. ئۇنداق بەخت بىزنىڭ پىشانىمىزگە پۈتۈلمە - گەن ئوخشايدۇ.

چوڭ بولغانچە «نېمىشقا ھەممىسىنىڭ دادىسى بار، مېنىڭ يوق» دەپ ئويلايدىغان، ئاشۇ دادىلارنىڭ بىرەرسى مېنىڭ داداممىدۇ - يە؟ دەپ خىيال قىلىپ قالىدىغان بولىدۇم. قىسقىسى، بىزدەك دادىسىز ياكى ئانىسىز تېرىك يېتىم بالىلارنىڭ يۈرىكىدىكى ئۇنداق ئازابىنى تۆت كۆزنىڭ ئىچىدە چوڭ بولغانلار مەڭگۈ چۈشەنمەيدۇ، بىزدىكى «كەيىپىيات ئاچار - چىلىقى» نى مەڭگۈ ھېس قىلىپ يېتەلمەيدۇ.

تۇرمۇش دولقۇنلاپ تۇرغان دېڭىزدىكى پاراخوتقا ئوخشايدۇ، ئۇ بەزىدە قاتتىق بوران - چاپقۇننىڭ، قار يامغۇرنىڭ تەھدىتىگە ئۇچرايدۇ، بەزىدە كۈچلۈك ئاپتاپنىڭ چېقىشىدىن

قۇتۇلغىلى بولمايدۇ؛ دولقۇن كۈچلۈك كەلگەن چاغلاردا قىغىد-
يىپمۇ قالدى، ھەتتا دۈم كۆمۈرۈلۈپمۇ كېتىدۇ، بەزىدە سەللا
بىخەستەلىك قىلىسىڭىز «تەننىڭ ناملىق پاراخوت» تەڭ خادا
تاشقا سوقۇلۇپ پارچىلىنىپ كېتىشىمۇ مۇمكىن.

تۇرمۇش كەچۈرۈش جەريانىدا بەزىدە غۇرۇڭىز ئازار
يەيدىغان، ھەممىدىن ھەتتا ھاياتىڭىزدىنمۇ ۋاز كېچىشنى ئويلاي-
دىغان چاغلار بولىدۇ. لېكىن دەل مۇشۇنداق چاغدا كاللىڭىزنى
سىلكۈپتۈپ ئۆزىڭىزنى تۇتۇۋېلىڭ، چۈنكى بالىلىرىڭىز سىزنىڭ
مېھرى - مۇھەببىتىڭىزگە، تەربىيىلىشىڭىزگە، بېقىپ چوڭ قىل-
شىڭىزغا مۇھتاج. ئۇلارغا دادىنىڭمۇ، ئانىنىڭمۇ مېھرى، ئەركىلى-
تىشلىرى، قۇچىقى كېرەك. «پىتنىڭ ئاچچىقىدا چاپاننى ئوتقا
سالىدىغان» ئىشنى قىلىشتىن ساقلىنىڭ، كېيىن ھەرقانچە پۇشايد-
مان قىلىشىڭىزمۇ ئورنىغا كەلتۈرەلمەيسىز. چوڭلارنىڭ مۇنداق
گېيى ھەر ۋاقىت ئېسىڭىزدە بولسۇن:

«توي قىلغۇچە ئىككى كۆزۈڭنى يوغان ئاچ، تويدىن كېيىن
بىر كۆزۈڭنى قىسمال» .

ھەر سەۋرىنىڭ ئاخىرى زەپەر ،
ھەر ئاچچىقنىڭ ئاخىرى شېكەر .

— جالالىدىن رۇمى

ئەمىن كىتاپچىلىقى نەشرگە تەييارلىغان كىتابلار

- ئەدەب - ئەخلاقىي تەۋسىيىلەر (يۈەن) 12
 ئەدەب - ئەخلاقىي تەۋسىيىلەر (2) (يۈەن) 12
 مەدەنىيىتىمىزگە تەسىر كۆرسەتكەن مەشھۇر شەخسلەر (يۈەن) 25
 شاراب بالاسى (يۈەن) 30
 مۇھەممەت ئەلەيھىسسالامنىڭ ھاياتى (يۈەن) 34
 مۇسۇلمانلار دۇنياسى (يۈەن) 19.8
 ئىسلامىيەتنىڭ ياشلىق دەۋرى (1) (يۈەن) 22
 ئىسلامىيەتنىڭ ياشلىق دەۋرى (2) (يۈەن) 22
 ئىسلامىيەتنىڭ ياشلىق دەۋرى (3) (يۈەن) 22
 ئىسلامىيەتنىڭ قىران دەۋرى (1) (يۈەن) 22
 ئىسلامىيەتنىڭ قىران دەۋرى (2) (يۈەن) 22
 ئەتراپىمىزدىكى شىپالار (يۈەن) 12
 سەھىھ ھەدىسلەر (يۈەن) 13.5
 ئىسلامىيەتنىڭ ئىقتىساد ئىدىيىسى (يۈەن) 18
 ئالانلىق بالا مۇنداق تەربىيىلىنىدۇ (يۈەن) 20
 بۈركۈت سايسى (يۈەن) 15
 ئۆمۈرلۈك دەسمايە (يۈەن) 15
 سۈيگۈ ۋە قىساس (يۈەن) 13
 ئارتىلىق ھەققىدە قىسسە (يۈەن) 18
 ئورۇنلاش جېڭى (يۈەن) 19.8
 ۋىناسچە ئىستراتېگىيە (يۈەن) 13
 باشقىلارنىڭ گېيىگە قۇلاق سالماڭ (يۈەن) 13
 ئاياللار ئاجىزلىقى (يۈەن) 16
 ئەرلەر داۋامىي غزالىرى (يۈەن) 12
 ئاياللار ۋە قان تىببى (يۈەن) 7
 ئەرلەرنىڭ ئاياللارغا بىلدۈرۈشنى خالىمايدىغان سىرلىرى (يۈەن) 15
 ئەرلەر دەستۇرى (يۈەن) 17.6
 سىز نېمە ئۈچۈن كەمبەغەل بولۇپ قالدىڭىز (يۈەن) 10
 مەدەنىيەتلەرنىڭ بىللە مەۋجۇتلۇقى (يۈەن) 20
 تۈزۈلۈش يوللار (پوۋېست) (يۈەن) 10
 كارل ۋېتېرنىڭ پەرزەنت تەربىيىسى (يۈەن) 16.8

- 10 (يۈەن) ئۇيغۇر تىبابىتىدە كۆز ئەتراپى قورۇقنى يوقىتىش
100 كېسەلگە 1000 رېتسېپ
100 كېسەلگە 1000 رېتسېپ (2)
16 (يۈەن) ئاياللار بىلىشكە تېگىشلىك پەرھىزلەر (4، 3، 2، 1)
40 (يۈەن) ئەقىل - پاراسەتكە دائىر چۆچەكلەر (1-2)
24 (يۈەن) قىز - ئاياللار مەخپىيىتى
14 (يۈەن) مىڭ دەرەلەر دەۋاسى
15 (يۈەن) لايى شاۋشىن (ياپونىيە بالىلار كارتون كىتابى) (1-32)
196 (يۈەن) ئوۋۇلاپ كېسەل داۋالاش
16 (يۈەن) ساراڭ بولۇۋالغان ئوغرى
12 (يۈەن) ياقىدىغان ۋە ياقمايدىغان يېمەك - ئىچمەكلەر
12 (يۈەن) مائارىپ ۋە كەلگۈسىمىز
18 (يۈەن) قىزلىق دوقۇشىدىن ئانىلىق سەپىرىگىچە
19 (يۈەن) ئۇيغۇر تىبابەت داۋالاش دەستۇرى
72 (يۈەن) پايدىلىق كۆرسەتمىلەر (1 - 2)
32 (يۈەن) سەرخىل ئەسەرلەردىن جەۋھەرلەر
42 (يۈەن) نەۋائىي دەۋرى تىبابىتى
18 (يۈەن) ئاياللارنىڭ 10 خىل تۇرمۇش ھەقىقىتى
18 (يۈەن) ئاياللار گۈزەللىك رېتسېپلىرى
16 (يۈەن) تېببىي ھېكايەتلەر
14 (يۈەن) تېببىي خۇلاسەلەر
16 (يۈەن) ئەجدادلاردىن قالغان مەخپىي رېتسېپلار
12 (يۈەن) تەربىيەتلىك بايانلار
14 (يۈەن) كىشىلىك ھاياتتىكى 120 ئاگاھلاندۇرۇش
18 (يۈەن) بوۋام ئېيتقان ھېكمەتلەر
16 (يۈەن) بالىلار تەربىيىسىگە دائىر 1001 ھېكمەت
16 (يۈەن) مەن ۋە مېنىڭ خەلقىم
14 (يۈەن) ئىزگۈلۈك مالائىكىسى
14 (يۈەن) مەن ئۆزۈمنىڭ دوختۇرى
16 (يۈەن) ياش - ئۆسمۈرلەر بىلىشكە تېگىشلىك 100 ھەقىقەت
14 (يۈەن) ياشانغانلار ساغلاملىق يېمەكلىكلىرى
12 (يۈەن) ئۇيغۇرلارنىڭ شىپالىق ئۇمچىلىرى

